194

01

XIV

02 {Cod. 210.}

S. ISIDORI
Hispalensis Episcopi
Commentaria
in Libros Hystoriæ Veteris Testamenti.

S. HIERONYMI.
De 18. signis diei Iudicii præcedentibus

EXPOSITIO
in Caput 31 Proverbior. — Mulierem fortem, &a. —

EXPOSITIO
in illa ~~Hieremiæ~~ Isaiæ verba — Expecta, respecta, manda, remanda

ALCUINI
ad Carolum magnum
Vita Antichristi.

ALCOBACA LIVRARIA

De prophetia locuturus
prius debeo tempora
et modos aperire. Ut
dum accessus eius ostenditur
virtus melius cognoscatur.
Prophetie tempora tria sunt.
Preteritum. Presens. futurum.
Prophetia de futuro: Ecce virgo
concipiet et pariet filium.
De preterito: In principio
creavit deus celum et terram. Pro
phetia de presenti: quam paulus
dicit. Si autem omnes prophetent:
intret autem quis infidelis vel
idiota. convincitur ab omni
bus. diiudicatur ab omnibus.
occulta cordis eius manifesta
sunt. et ita cadens in faciem ado
rabit deum: pronuncians quod
vere deus in vobis sit. Cum dici
tur occulta cordis eius mani
festa fiunt. liquido monstratur:
quod per huiusmodi prophetie spiritus.
non predicit quod futurum est:
sed ostendit quod est. Quomodo autem
facto prophetie spiritus ducatur: qui
nichil futurum indicat sed pre
sens narret. In qua animad
vertendum est quod recte prophe
tia dicitur non quia predicit
futura: sed quia prodit occul
ta. Rem enim qualibet. sicut
ab oculis nostris in futuro subtra
hunt tempora: ita ab oculis
nostris in presenti subtrahit
causa. Ventura enim res occul
tatur in futuro tempore. presens co
gnitio. absconditur in latenti
corde. Est enim prophetia presens.
cum res quelibet non per animum.
sed per absentem locum tegitur: quam tamen
spiritus denudat. et ibi fit presens
prophetantis animus: ubi pre
sentiam non est corpus. Nam et
giezi longe a propheta discesserat:
cum naaman siri munera per
cipiebat. Cui tamen propheta di
cit. Nonne cor meum in presenti
erat: quando reversus est homo de
curru suo in occursum tui?
Sciendum est quod prophetie tempora.
invicem se coniungunt ad probationem. ut aliquando
ex futuris preterita aliquando ex preteritis pro

bentur futura. Dixerat ẽ
moyses. In principio. c. d.
quis crederet quia de preti
to uerũ diceret. si de futuͦ
etiam aliquid non dixisset.
In ipsius fine libri. incui
exordio. illa de p̃tito dixe
rat. aliquid p̃phie p̃uocẽ ia
cob de uenturis p̃miscuit.
Dixit. Non auferetur scep
trum. d. i. ⁊ d. d. f. d. Q. m.
e. ⁊ i. e. e. gentium. Quin
ẽ et p̃ seipsum. q̃ cum dic
it q̃ mitendus ẽ. addidit
erit. ipso que dicebat p̃pha
uit dicens. P̃pham suscita
bit ub d̃s de frib; uris. tãq̃
me ipsũ audietis. Et erit !
q̃cumq; non audierit pro
pham illum. exterminabit
de populo suo. Cur g̃ p̃titis
uentura p̃miscuit. n̄ ut
dum ĩpleretur ea q̃ de fu
turo predicaret. ostenderet
quia ⁊ de p̃tito uera dixis
set. Item ⁊ ipso p̃phie spũ.

expt̃itis probatur futura.
Rex babiloni cũ sõniũ ui
disset. magos ariolos. quis
que babilonie sapientes
conuocauit. nec solũ som
nii intp̃tationẽ. s; ⁊ sõniũ
q̃siuit. ⁊ ex p̃tito colligeret.
si q̃d ineoꝝ responsis de ue
turo certũ teneret. Quibus
abutroq; deficientib;. dani
el producit⁊ de intp̃tatione
somnij de narratione req̃sit
n̄ solum h̃ respondit q̃d ĩtro
gatus ẽ. s; ⁊ ipsam somnij
originẽ explicauit dicens.
Tu rex cepisti cogitare ĩstra
tu tuo quid esset futurũ p̃
hoc. ⁊ paulo post. Tu rex ui
debas ⁊ ecce quasi statua
una grandis ⁊ cetera. Cuĩ sõ
nij. mo⁊ ⁊ ordinem ⁊ q̃cquid
ex eodẽ uenturũ sequebat
apuit. Pensa g̃ ordinẽ p̃phie.
A cogitationib; uenit. ad som
niũ. A somnio. p̃uenit ad
futũ. Qui igr̃ ipsam ut ita !

dicam: radicem somnii percu lit. Ex preterito probavit: quam vera essent que de futuris diceret. Prophetia autem presentis temporis: nec preteriti attestatione indiget: nec futuri. Quia cuius res occulta per prophetie verba aperitur: veritati illius res ipsa que ostenditur attestatur.

Sed quia de temporibus prophetie tractavimus: restat ut de modis eius qualitatibus disseramus. Spiritus prophetie: nec semper nec eodem modo prophetarum animum tangit. Aliquando enim a presenti animus prophetantis: et non ex futuro tangitur. Aliquando ex futuro tangitur: et ex presenti non. Aliquando ex futuro: et presenti tangitur. Aliquando ex presenti et ex preterito et futuro: pariter animus tangitur prophetantis. Aliquando tamen ex preterito prophetie spiritus: nec tangit ex futuro. Aliquando ex futuro: nec tangit ex preterito. Aliquando in presenti parte tangit: et ex parte non tangit. Aliquando in futuro: ex parte non tangit. Que singula proposita: testimonio scripture sunt ostendenda. Ex presenti et non ex futuro: ut Iohannes baptista venientem Ihesum videns ait: Ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mundi. Sed cum iam moriturus esset: missis discipulis requirebat dicens: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? Quibus verbis ostenditur: quia in terris venisse redemptorem noverat: sed an per se ipsum ad aperienda inferni claustra descendere dubitabat. Ex presenti enim prophetie spiritu tactus fuerat: qui humanitatem mediatoris videns, et divinitatem eius intelligens, confitebatur agnum qui peccata mundi tolleret. Sed ex futuro tactus non fuerat: qui adventum eius ad inferos nesciebat. Aliquando ex futuro tangitur et ex presenti non tangitur: sicut cum Esau ab Isaac ad venandum misso, et Iacob amatore ad benedicendum supposito, hedinis vestibus involuto:

pater palpato decept⁹. be
nedictione ei dedit. queque
eēnt ei longe futura. nū
tiauit. Sꝫ quis eēt. q̄ corā
assistebat. scire n̄ potuit. ⁊
Ex futuro ḡ ⁊ n̄ ex p̄senti.
spc̄ ꝓphie aut̄ tetigerat. ⁊
quando uentura predicabat.
⁊ p̄sentē filiū nesciebat. Ali
quando ex presenti ⁊ futuro
parit̄ tanḡ. ut cū uite ter
minꝰ propinquaret iacob
iosep duos filios suos ei sis
teret. ut ex benedicione ei
possent longe p⁹ futura pro
mereri. iuniore ad dexterā
minore posito ad sinistrā.
Cūq; ille caligantibꝰ oculis
quis prior. quisue minor.
uisu discernere nō poss;. ⁊
ductis in oblicum brachijs.
dext̄ manu minori. sinist̄
maiori inposita. filiꝰ cor
rigere uelle dixit. Nō ita
conuenit pat̄ quia hic ē
primogenitus. dixit. fili

mi. ⁊ iste erit in ꝑplos
⁊ multiplicabitur. sꝫ fr̄
eius minor. maior illo
erit. Ꝓphie spū ⁊ ex p̄se
ti ⁊ futuro tactus erat. dū
⁊ uentura nunciabat. et
quos corporeo uisu discer
nere non poterat. ꝑ spm̄
discernebat. Aliqn̄ ex pre
terito ⁊ presenti ⁊ futuro. sic
helisabeth. q̄ mariā ad se
uenire conspiciens. ex i carna
ti uerbum. in utero gesta
re cognoscens. eam iam do
mini sui matrē uocauit
dicens. Vn̄ hoc m̄. ⁊ c̄. ⁊ sub
de. Beata que credidisti.
quoniā ꝑficientur in te q̄
dicta sūt t̄ ab angelo. Quibꝰ
uerbis indicat. ex uerba
angli ad se. scl̄ mariam ⁊
dicta. ipsa ꝑ spm̄ cognos
cat. ⁊ subiungens. Ꝑficie
tur ea que sunt t̄ dicta.
Innuit. qr ea que i futuro
sequerentur. preuidebat.

aliquando ex preterito. nec ex futuro ut in paulo: qui discipulis dicit. Notū uob facio fratres euuangeliū qđ euuāgelizatum ē a me: qđ nō ē secđm hominē. neq enī ego ab homine accepi illđ. neque didici: s; p reuelationē ihu xp̄i. Vn̄ aliis ē discipulis ait. Secđm reuelationem: notum m̄ factū est sacramentū. Q. tn̄ hoc ipsū euglīn quod p reuelationē cognouerat: cum ihrlm̄ predicaturꝰ ascenderet ait. Ecce ego alligatꝰ spū uado in ihrlm: que in ea uentura s m̄ ignorans. Q. ḡ p reuelationē euuglīum agouit: de pretito tacitꝰ ē. S; ex quod pro eodē euuāgelio passurꝰ ignorabat: de futuro tactus nō ē. Dicit ē. ſi quod sp̄s scs p om̄s ciuitates ptestatur michi dicēs. qm̄ uincula ꝛ tribulationes mē manēt ꝛ

apte ostendens. quia ea q̄ ipsi futura eēnt. aliis de ipso reuelata erāt: nō autē ꝛ ipsi de se. sic de illo p agabum dicitur: Virū cuꝰ hec zona ē: ita alligari oportet in ihrlm. Aliqn ex futuro ꝛ n̄ ex pretito: sic in helisey facto. Quia cū unꝰ ex filiis pphārū materie succideret: huic ferrū securis in aqua cecidit. Q. exclamauit. heu. heu. dn̄e mi: ꝛ hoc ipsū mutuo accepā. Dixit ho dī; ubi cecidit: Ille monstrauit ei locū. Pcidit ergo lignū: ꝛ misit illuc. Natauitq; ferrū. In quo pphe factū cognoscit: qr req̄rit ubi cecidit: quid eēt factū nouerat. s; tn̄ ꝛ quū req̄rit: cōstat qr ubi cecidāt ignorabat. Aliqn ex parte tāg ꝛ ex parte n̄. pphe sp̄c. Vt petꝰ missis a cornelio militibꝰ: p x̄ sunt ei nūciati. sēptū ē. Dixit sp̄c ei. Ecce

uiri tres querunt te. Ad quos
quos ille descendens ait. Que
causa est propter quam uenistis.
Quibus verbis ostenditur. quia eandem
causam per xpistum non audierat.
quam amilitibus requirebat. Ali
quando in futuro ex parte tangitur et
ex parte non. sicut prophetarum filii
de auferendo helia ad heliseum
dicunt. Nunquid nosti. quia hodie
dominus tollet dominum tuum a te.
Quo tamen ablato. sese per diuersa
disperguntur. eumque in uallibus
et rupibus querunt. In futuro
enim eorum mentem prophetie spiritus ex par
te tetigerat et ex parte non. et
nesciebant quod inuenire non
possent. Sic et samuel cum ad un
gendum dauid a domino mitteretur.
respondit. Quo uadam. audi
et enim saul. et interficiet me.
Quem et dauid unxit. non tamen a saule
percussus est. Sciendum est quod
prophetie quedam ex proximo tanguntur.
elonginquo non. sicut samuel. pris
se asinas non nouerat. easque

qui eum quem tollendo nouerat non inueniendo querebant. Sciebant quia tolli posset.

inuentas esse nunciabat. Sa
ul regem futurum predixit. dauidque
in regno ei successurum nun
ciabat. Sed quia pater regis esse fu
turus sit. non predicit. Quedam elonginquo
et ex proximo. sicut idem dauid incar
nandum dei unigenitum noue
rat de iuda dicens. Hic factus est
in iudea. et ipse fecit eam altissimus. Atque
hunc celos ascensurum. et ad dex
teram patris sessurum intelligens
dicens. Dixit dominus domino meo. sede a dextris
Que tamen multa e uicino acta sunt.
non preuidit. Ut seruum
suam contra dominum fidem men
tientem non intellexit. et amasse pro
mittens dixit. Hec faciat mihi deus.
et hec addat. si non magister
militie fueris coram me omni
tempore pro ioab. quia seque
retur ignorans. quia idem ama
sa non solum principatum
militie pro ioab non susciperet
sed et pro ioab paulo post in
teriret. Quedam elonginquo
tanguntur et ex proximo. sicut

ysaias lõge p' futura pnũ
ciat dicens. Ecce ũgo con
cipiet. q̇ ẽ de ezechia rege.
pphie spũ tact' eiuicino: qꝛ
de infirmitate surgere pre
dixit: ⁊ quot annis uiueret
post infirmitatẽ. aliq̃n enĩ
pphie spc̃ de ẽ: nec semꝑ eoꝝ
mentib; p̃sto ẽ. Quatin9 cũ
ad huc ñ h̃nt: agnoscant ex
dono habere cum h̃nt. Qd
pphie spc̃. pphis nõ sꝑ ad ẽ:
uir di indicat. q̇ cõt̃ samariã
ad mala ei uentura nũciã
da miss9 ⁊ adño in uia come
dere ꝓbit9: pphie falsa suasio
ne ẽ decept9. Quẽ fallax ser
mo nõ deciperet: si pphie
spĩn p̃sẽtẽ haberet. cie
dum ẽ quod aliq̃n sci pphe
dñm consulunt. q̇ dã ex spũ
suo proferunt. qua ex pphie
spũ se dicere suspicantur.
s; qꝛ sci sunt. ꝑ spĩn scm̃
cicio correcti ab eo que uẽ
tum s audiũt: ⁊ se ipsos qꝛ

falsa dixerint rep̃hẽduñt.
qꝛ in natã uideri potest.
cũ dd̃ consulens. utrũ dõ
templũ construeret: respon
dit. Omẽ qd ẽ incorde tuo
uade ⁊ fac: qꝛ dñs tecũ ẽ.
Vñ adño innocte sequti
dissuadet9. H distancia ẽ
int̃ ueros ⁊ falsos prophas:
qꝛ ueri se quod aliquãdo
ꝑ spĩn scm̃ erudiri cicius
corrigunt. falsi ẽ falsa de
nunciãt: ⁊ in falsitate sua
ꝑdurãt. S; qꝛ sci patres. ꝑ
rerum diũsitates uera ubi
designãt tempa: ideo rerũ
qualitas temporũq; diũsitas
indiuina notari solet pagi
na. Vbi gñ. vt abraham ui
dit tres angelos inmeridie.
i. inferuore fidei. Loth inꝑ
ditione sodome: inuespe. i
Adam uidit cũ ip̃sona dei
p9 meridiẽ: ut inh libro tes
tatur. Salomon nõ seruatur9
sapiẽciã. q̃ nocte accepit. Na

propt' alcius ordiendum
nb uidetur ne a recto tra
mite uiis nris separami.
qbus aut quomodo aut qn
sps pphie dicitur apte eu
rabimus. Sps scs sic dat' e
pphis. ut aliquando pro pe
ccatis recederet. & placatus
rediret. Et sicut ait petr'.
no a uoluntate humana alla
ta e aliqn pphia. s; spu sco
inspirati. locuti s sci homi
nes di. Non sunt immunere
pphie alieni. quib' data e
facultas dni intelligendi
scripturas. ul' interpretandi.
Aufertur & idem sps. salo
mone adtestante qui ait.
Sps scs effugiet fictu. & no
habitat in corpe subdito
peccatis. qnq; uo dat' sps
ad utilitatem. qnq; ad adnuntiandu
dii futura. qnq; ad interitum
corporis & aie. Ad utilitatem.
ut petro & paulo. & cetis scis.
Ad adnunciandu futura. ut si

bille & filiab' philipp...
qb' fit comemoratio iacti
aplor. Ad interitu. ut an
ne & caiphe. Dixim' uo qbs
datur sps pphie. restat dice
quomodo aut quando. S; qi
qd qdam putant. quelibet
nuntiare futura. pphiam ee.
n e sic putandum. No di
uerbum diffiniendu. set sic.
Pphia e aspiratio diuina
que euentus rerum. ul' per
facta ul' p dicta. immobili
ueritate pronuciat. Multis
aute modis h gra data
e. ul' opationes hominu
ut sunt arca noe. & sacrificiu
abrahe. & transitus maris r
rubri. ul' p natiuitates
ut esau & iacob. qui futura
significabant. ul' p ange
los sicut locuti sunt abra
he. & loth. & aliis p uisiones.
sicut ysaie. & ezechieli. et
cetis. ul' p somnia sicut sala
moni. & danieli. ul' p nube

uocē de celo. ut moysi. ut
do hic aliis in eodem cº.
aīm nullo hoz s; celesti as
piratione completus ē. Vt
in libro regum. Directus est
sps dñi in dd. Ecce q̄modo.
7 qñ. Quomodo? Vt p nu
bem 7 uocem de celo moy
si. Quando? Vt salamoni
in nocte. 7 abrahe i meridie.
Ergo ratione probatur ut
alii alio m°. 7 alii alio m°.
spm scm accepisse dicatur.

Dicitur 7 septiformis
sps scs. secdm septenariam
distributionē gratiarum.
Quarū prima ē sapiēcia.
que de celestib; ē. Sapiām
enī p spm scm habere est.
celestia sapere. i. sapida ha
bere. 7 desiderare. S; q̄ multi
eterna quod sapiunt. s; hec
intelligere nō posunt. sequitur
intellectus. Nq̄ h ē sape. quā
intelligē. Sapiēcia enī de
eternis. spem. 7 certitudinē

generat. Intellect° ū° in eo
quod audita penetrat. te
nebras cordis illustrat. Cō
silium moderamē rationis.
q̄ aīm replet. 7 p̄cipitem
eē phibet. fortitudo cōfiden
ciam 7 uires cordi ministrat.
ut ad ipsa nō metuat. 7 ut
quod cōsiliū suggesserit for
titer agat. Sciencia ē cōt
ignorātiā afferēs pspicacē.
7 de diuinis 7 de humanis
et de quibusq; reb; cognitio
nē. Pietas. opa mīe minis
trat. Timor. mētē repmit
ne de p̄sentib; supbiat. ut
ne de aliquo bono cōfidat.
s; semp timor° sit. in q̄b; ma
xime illud attendēdū ē. qd
ualde singula quelibet des
truuntur. sinō una alii
uirtuti suffragetur. Minor
enī ē sapiencia. si intellectu
careat. Et ualde inutilis ē
intellectus. si ex sapiencia nō
subsistat. Quia cū alciora

sine sapiencie pondere pe
netrat. sua illum leuitas
grauius ruiturum leuat.
Vile est consilium. cui robur
fortitudinis deest. Quia quod
tractando inuenit. carens ui
ribus usque ad perfectionem operis
non perducit. Et ualde fortitudo
destruitur. nisi per consilium ful
ciatur. Quia quo plus se pos
se conspicere. eo uirtus sine ra
tionis moderamine deterius in
preceps ruit. Nulla est sciencia.
si utilitatem pietatis non habet. Quia
dum bona cognita exequi ne
gligit. sese ad iudicium arci
us stringit. Et ualde inutilis est
pietas. si sciencie caret discre
cione. Quia dum nulla hanc
sciencia illuminat. quando uel
quomodo misereatur ignorat.
Timor quoque nisi has et uirtutes
habuerit. ad nullum opus procul
dubio bone accionis surgit.
Quia dum ad cuncta trepidat.
ipsa sua fortitudine ab omnibus

bonis torpens uacat. Gregorius.
Quid in septenario numero
nisi summa perfectionis accipitur.
Ut enim rationis humane
causas de hoc numero taceamus.
que asserunt idcirco perfectum
esse. quia ex primo pari constat.
et ex primo impari. Ex primo
quod diuidi potest. et primo quod diui
di non potest. certissime scimus quod
septenarium numerum pro perfectio
ne sacra scriptura ponere con
sueuit. Unde et vii. die dominum requie
uisse ab operibus asserit. Hinc est
quod vii. dies in sabbatum homi
ni datus est. Hinc quod iubileus
annus in quo requies exprimitur.
vii. ebdomadibus consumatur.
qui monade addita .l. ad
unationis impletur. Hinc est quod
ad perfectionem septiformis gratie
implende. xii. apostoli sunt electi.
A septenario enim numero. ad
xii. surgitur. Nam septenarius
numerus suis in se partibus
multiplicatus. ad xii. tenditur.

Septem enim .viii. p. iii. ut tria
p. iiii. dicta. vii. in xii. uer
tunt. Unde apostoli qui trinitatem in qua
tuor mundi predicare mitte
bantur. xii. sunt electi. ut et
numero perfectionem ostenderent.
quam uita et uoce predicarent.
Sicut septenarius numerus sa
cratus est propter .vii. dona spiritus sancti
que ysaias commemorat requi
euisse super eum. ita [illegible] et diabo
lo adsignari [illegible] potest
propter plenitudi[illegible]nem omni
um uitiorum. Septem [illegible] enim sunt
principalia uicia. scilicet ina
nis gloria et cetera.

Desiderium. Proprium nomen.
Desiderius uocabatur
episcopus quidam familiaris beati
iheronimi. qui eum obnixe de
precatus est ut pentatehucum
de hebreo in latinum transferret
sermonem. ad quem scribit hanc
prefationem. Prephatio latine.
grece prologus uel premium. i.
premiatio. Inde grece. latine uia.

Chei subamici. Obtima allu
sio. Sui uocat desiderium.
eo quod ei familiarissimus
erat. Presagio. prediuinatione
uel signo. Futurorum sortitus
est nomen cum daniele. qui et ip
se uirum desideriorum appella
tus est. Et sicut ille desiderabat
per scire futura. sic et iste desi
derabat noticiam habere scriptu
rarum. Pentatheuchum. Pen
ta .v. Theuchos liber. pentatheucum
.i. v. libros moysi. Eptaticum
autem dicitur .vii. libri. i. v. libri
moysi. et liber iosue. atque liber
iudicum. Epta enim grece .vii.
latine. Meorum sub latinorum.
Obtrectatorum. i. inuidorum de
tractorum. Multos enim detrac
tores iheronimus sustinuit. quorum
unus ei fuit infestissimus ruffinus
uir quidem doctissimo et religiosis
simo. sed multa mala de deo [illegible]
et de beata paula locutus est. Ip
se quoque seminator mali fuit
inter eum et beatum augustinum.

Latratib9. i. reprehensioib9. Sugillationem. i. reprehēsionē. Tunc eni oms lxx legebant 7 magna ueneratione suscipiebant. Sugillo autē tracti ē agula. quasi sugullo. Vn̄ sugillare p̄p̄e ē transgulare. Noua prouentibꝫ cudere. i. ebraicam ueritatē p ueterib9. i. pro lxx. inp̄tibꝫ. Cudere. i. formare. Vn̄ 7 incudu dicit̄. q̄s in ea ferrum formatur. Ira ingenium q̄i uinū probantes. i. sicut uinū probatur nare aut gustu. sic illi uolētes probare uoluntates hoīnū. 7 mores probabant ingenia. cum dicebant iheronimū in reprehēsibilē ħ lxx facē. Pro uili portione. i. pro paupertate materie. In alia enim p̄fatione dicit̄ quod intabernaclo di. alii offerūt aurum. ac lapides onichinos. bissum. coccum. 7 purpuram. si uo suff ficere. si saltem pilos caprarū differet. hac dicit̄ uilē portione humiliado se cum tn̄ ipse offerat magna intabernaclo dei offeret diuinū inde magna munera minime federe tur. Quod ut audirem. i. ut transferrem scripturas p̄ lxx interpretes. Editioni antique. i. translationi lxx. Translationē theodotionis. Theodotionis iudeus fuit. ꝑanis scilicet qui trās tulit diuinas sc̄pturas. set in multis errauit iudaizans. Illio translationem origenis inmiscuit translationē lxx. auctoritatis promulgauit. Promulgare ē puplice aliquid proferre et dilatare.

In nomine domini nostri ihesu christi.
Incipit codex beati ysidori
spalensis episcopi. De. v. libris
moysi. vel ceterorum librorum
veteris fundamenti explanatium.
Iam tot diversis auctoribus in
unum collectum. luculenter us-
que expositum. ysidorus lectori
salutem.

Historia sacre legis non
sine aliqua prenun-
ciatione futurorum
gesta. atque conscripta est.
nec pertineret ad prefigurationis
misterium. cum multiplex in
umbra rerum gestarum. non docens
apostolus diceret. Lex figuram
habet futurorum bonorum.
non ymaginem rerum. Proinde
quedam que in ea figu-
ratim dicta vel facta sunt.
plena misticis sacramentis
adiuvante superna gracia.
in hoc opusculo exequentes
intexuimus. veterumque ecclesias-
ticorum sentencias congregan-
tes. veluti ex diversis pratis
flores lectos ad manum fe-
cimus. ut pauca de multis
breviter perstringentes. ple-
rumque etiam adicientes. vel
aliqua ex parte virtutum of-
ferimus. non solum studiosis.
sed et fastidiosis lectoribus. quorum
nimia longitudo sermonis
abhorret. Brevi enim expositio-
ne succincta. non faciunt
de prolixitate fastidium.
Prolixa enim et occulta tedia
oratio. brevis et apta delec-
tatur. Et quia iam pridem in
iuxta litteram a nobis sermo
totus contextus est. necesse est
ut precedente historia fundamen-
to. allegoricus sensus sequatur.
Nam figuraliter quedam in-
telliguntur. vel tamquam prophe-
ca iudicia precedencia futurorum.
Sane non omnia que in lege
et prophetis scripta sunt miste-
riorum enigmatibus obte-
guntur. sed pro his que aliquid

significant. etiam que ni-
chil significant conectuntur.
Sicut enim in citharis et
huiusmodi organis musicis
non quidem omnia que tanguntur
canorum aliquid resonant sed
tantum corde. cetera tamen in toto
cithare corpore ideo facte sunt.
ut essent ubi conecterentur
et quo tenderentur illa que
ad cantilene suavitatem modu-
latum est artifex. ita in his
propheticis narrationibus quecumque
dicuntur. Aut aliquid sona-
nt in significatione futurorum.
aut si nichil sonant ad hoc
interponuntur. ut sit unde il-
la significantia tamquam
sonantia conectantur. Has au-
tem rerum gestarum figuras
de misticis thesauris sapien-
tium ut prediximus depromentes.
in unam formam compendio bre-
vitatis contraximus. in quibus
lector non nova leget. sed
uetustum releget. Quod enim
ego loquor illi dicitur.
uxor mea ipsorum est lingua. Sump-
ta itaque sunt ab auctoribus.
Origene. Victorino. Ambro-
sio. Iheronimo. Cassiano.
Augustino. Fulgentio ac
nostri temporis insigniter elo-
quente gregorio.

Incipiunt capitula de libro Geneseos.

i Premissio operis ab exordio.
ii Item de hisdem operibus sex dierum.
iii De paradiso et conditione hominis.
iiii De precepto dei et persuasione serpentis.
v De peccato primorum hominum sive ...
vi De cain et abel eorumque progenie.
vii De archa et diluvio. m.
viii De noe et benedictionibus eius.
viiii De nebroth gigante et
x De egressu abrahe ad ...
xi De victoria abrahe et
xii De sacrificio abrahe.
xiii De agar et circumcisione.
xiiii De tribus viris qui
xv De sodomis et de loth.
xvi De abimalech qui saram

xvii De natiuitate ysaac et
xviii De eo quod obtulit abraham.
xix De ysaac et rabecca.
xx De cetura siue de morte.
xxi De eo quod ysaac cum rebecca.
xxii De puteis quos fodit ysaac.
xxiii De esau et iacob.
xxiiii De scala quam in uisione.
xxv De lia et rachel et duabus.
xxvi De fuga iacob et rachel.
xxvii De lucta iacob cum angelo.
xxviii De dina et partu rachel.
xxix De iuda quando dormit cum.
xxx De historia ioseph.
xxxi De benedictionibus patriarcharum.

Expliciunt capitula.

Creature celi et terre.

Quomodo historialiter ab exordio principii condite sunt legamus; sed qualiter in ecclesia spiritualiter ab auctoribus accipiatur intelligamus.

In principio fecit deus celum et terram.

Principium xpistus est; sicut ipse in euuangelio iudeis interrogantibus respondit. Ego sum principium qui et loquor uobis. In hoc igitur principio fecit deus celum; id est spiritales qui celestia meditantur et querunt. In ipso etiam fecit carnales; qui terrenum hominem necdum deposuerunt. Terra autem erat inanis et uacua. Terra enim carnis nostre inanis erat et uacua; priusquam doctrine acciperet formam. Et tenebre erant super faciem abyssi; quia delictorum cecitas et ignorantie profunda obscuritas corda nostra tegebant. Et spiritus dei ferebatur super aquas. Spiritus autem sanctus iam super cor nostrum tenebrosum et fluiduum quasi super aquas ferebatur; in quo subsistens requiesceremus, cuiusque uiuificaremur flatu, et cuius unda abluemur. Dixit quoque deus. fiat lux.

Id ē illuminatio credu-
litatis appareat. Prima
enim die lucē. fidī dedit.
quia prima ē in cōuersio-
ne fides. Vnde & ipsum
pͥmum in preceptis manda-
tum ē. dominus dš tuus.
dš unus ē. Propt qͦ fidē.
ipse dominus etiam uisibi-
lit in mundo apparere uo-
luit. Iam tunc deus iux-
ta pscientie grām. diui-
sit iustos. id ē filios dī
⁊ lucis a peccōribꝫ tamquā
a tenebris. iustos uocans
diem. et illos noctē. Nā
quia in eccl'ia lucis nnē
iusti appellantur. demonstr
apl's dicens. Fuistis in-
quid aliquando tenebre.
nunc autē lux in dnō. De-
inde sc'da die disposuit
deus firmamentum. id
ē solidamentum scārum
scripturarū. Firmamentum
enim in eccl'a. scripture
diuine intelligunt̃. quia
celum plicabitur sicut
liber. Diuisitque sup hi
firmamentū aquas. id
ē celestes pplos angelorū.
q̄ nō opus habent hi susci-
pere firmamentū. ut legēte
legētes audiant uerbum
dī. Vident enim eum semp.
et diligūt. Sꝫ sup posuit
ipsum firmamentum legis
sue. sup infirmitatē infe-
riorum pplorum. ut ibi susci-
pientes cognoscant. qualit
discernant int carnalia ⁊
spiritalia. quasi int aquas
superiores ⁊ inferiores. Post
hec die tria colligit in
unum aquas inferiores
salsas. hī ē homines infi-
deles. q̄ cupiditatū tem-
pestate. et temptationum
carnalium fluctibꝰ qͣtiūt.
⁊ in se ipsis qͥ amaritudo
includuntur. Segregauitque
ab eis aridam. ppłm scil

fontē fidi

[illegible] fidei ſicientē. figit
ne hinc ſupbor limites 7
cohercuit eos. ne turbu
lentis iniq̄tatum ſuar
fluctib9. aridam id ē ſicié
tē animā dm̄ conturbet.
liceat ei germinare bonor
opum fluct9. ſcdm̄ gen9
ſuum. diligens p̄ximū
in ſubſidiis neceſſitatum
carnalium. habens in ſe
ſemē ſcdm̄ ſimilitudinem
ut ex ſua infirmitate cō
paciant. ad ſubueniēdū
indigētibus. Producens
7 lignum forti arbore et
fructiferū. id ē beneficium
ad eripiendum eū q̄ in
iuriam patitur de manu
potentis. & p̄bendo p̄o
tectionis ſpeciem umbra
culi. ualido robore iuſti
iudicii. De unde quarta
die emicuerunt lumina
ria firmamento legis in
t̄ra. id ē euuangeliſte 7

a fructū

doctores ſcp̄ture ſcē diſpu
tādo coherentes. 7 omib9 i
ferioribus lumen ſapiētie d
monſtrantes. Protulit ē
ſimul 7 ceteras micantiū
ſiderum turbas. id eſt
diuerſarū uirtutum. in
eccl'a numeroſitates que i
hui9 uite obſcuritate tāq̄
in nocte refulgentes. diuidāt
in hoc firmamento ſcp̄ture
ſenſibilia 7 intelligibilia.
quaſi int̄ lucē pfectorum
7 tenebras paruulor. 7 ſit
inſigniis uirtutum. 7 mira
culorum. Sunt etiam i
tempora et annos. quia
predicatores p̄priis tempo
rib9 uiuūt & tranſeunt.
ūbū autē dn̄i manet in
et̄num. Quare autē primo
t̄ra germinauerit. in de
facta ſunt luminaria. n̄
q̄ p9 opa bona uenit il
luminatio lucis ad ɔtēplā
dam ſpēm ſuperne ūtutis.

Inde hec de quinta facta sunt in aq̄s reptilia animarum uiuarum. homines scilicet renouati inuitam p̄ baptismi sacramentum. Facta sunt uolatilia. id est scē anime ad superna uolantes. Post hec sexta die producit t̄ra animam uiuam. quando caro nr̄a abstinens ab operibus mortuis uiua uirtutum germina parturit. Secundum genus suum. scilicet uitam imitando scōr. sicut apls ait. Imitatores mei estote. Secundum genus nr̄m quippe uiuimus. quando in ope bono scōs uiros imitamur. De inde produxit terra bestias. homines in potentia rerum siue ferocitate superbie. Iumenta, pecora. fideles scilicet in simplicitate. Serpentes quoq; in gregibus scōs scilicet uiros astutie

uiuacitate bonum et malum discernentes. et in quantum fas ē reptando scrutantes terrena p̄ que intelligant sempiterna. nō illos uenenosos qui se in huius mundi terrenis cupiditatibus collocant. Post hec fecit dēs hoīnē ad imaginē suā. perfectum scilicet uirū. q̄ nō quēlibet scōrum uirorum imitando. sed ipsam ueritatē cōtemplabilit intuendo operatur iustitiam ut ipsam intelligat et sequatur ad cuius imaginis ueritatē factus est. Iste et accepit potestatē piscium maris. uolatiliū celi. pecorum. ferarum. repentium. quia spiritalis quisq; effectus. et deo similis factus. secundum apostolum iudicat omnia. ipse autem a nemine iudicatur. Non uo sequitur masculinū et feminā fec eos. spiales in ecclesia et obedientes ostendit.

[illegible] uiro subdita ē
mulier: sic spiali ⁊ pfecto
uiro obediens ē is q̄ min⁹
pfect⁹ ē: sicut apłs ait.
Rogam⁹ uos fr̄s ut cognos
catis eos q̄ in uob laborāt:
et psunt uob in dn̄o. Dixit
aūm eis crescite et multi
plicamini: siue inligus
siue inspiritualibȝ intellige
cie sacramentis. ut dominē
tur rationis intellectu oīū
carnalium pturbationum
quasi insensibilium animā
tium. Omnē aūm erbam
seminalē ⁊ omnē lignum
fructuosum quod datum
ē hominibȝ inescam: fide
les sunt de oblationibus
suis. necessitatibȝ scōrum co
municantes. Nam apłs ait.
Nam si spiritualib⁹ partici
pes facti sunt gentiles:
debent et incarnalibȝ mi
nistrare eis. Hi sunt fructi
fera ligna. In histis ergo
gradibȝ tamquam in q̄bȝ
dam diebȝ uespa ē ipsa
ē pfectio singulorꝫ opū:
et mane incoactio seque
tium. Post istorꝫ itaque
quasi sex dierū opa
bona ualde: sperat ho
quietē ītnā constitut⁹ ī pa
radiso spiritali: quod
significatur uita beata.
ū fons ē sapiencie diuis⁹
in quatuor partes ūtutū.
ū edat lignū uite grām:
ū utiles disciplinas morꝫ
quasi fructus lignorꝫ carpat.
Est namq; paradis⁹:
uita scōꝝ. Quatuor flumi
na: quatuor uirtutes. Li
gna ei⁹: omīs utiles dis
cipline. Lignorū fruct⁹: mo
res piorum. lignū uite:
ipsa bonorum omīum
mat̄ sapiencia ē: de q̄
scriptum ē salomone di
cente. Lignū uite ē his
qui apprehenderit eam:

et qui tenuerint eam bea
tus. lignum autem scien
cie boni et mali. trans
gressio est mandati. et
experimentum ueritatis
pariter et erroris. Deinde
sex dies operum dei quo
modo in ecclesia spiritua
liter intelligantur expo
suimus. in generali au
tem significatione mun
di. Qualiter hic ordo
dierum accipiatur subi
ciemus.

Sex diebus consumauit
deus omnia opera sua. et
vii. requieuit. Sex eta
tibus humanum genus in
hoc seculo per successiones
temporum dei opera insi
gniuit. Quarum prima
etas est ab adam usque
ad noe. Secunda a noe us
que ad abraham. Ter
cia ab abraam usque
ad dauit. Quarta a da
uid usque ad transmigra
tionem populi hebreorum
in babilonia. Quinta de
inde usque ad humilem
aduentum domini nostri ihesu
christi. Sexta que nunc agitur
usque quo mundus fina
tur. donec excelsus ue
niat ad iudicium. Sep
tima uero intelligitur in
requie sanctorum. que scilicet
uesperam non habet. quia
eam iam nullatenus terminus
claudet. Pergamus
ergo breuiter per has mun
di etates omnes. et repetan
tes ordinem temporum eorum
mistice earum differen
cias distingamus. Pri
mo enim seculo. factus est
tamquam lux homo in
paradiso. in qua etate
filios dei in luce eius nunc
diuisit deus a filiis homi
num quasi a tenebris. Tan
quam eius diei uespera diluuium

[illegible] enci uespa diluuiũ.
Secundo seclo factũ ẽ
quasi firmamentũ:
int̃ aquam ⁊ aquã. Ar
cha inq̃ illa. q̃ natauit
int̃ pluuiam et maria.
huius uespe fit confu
sio linguarum; Terti
um seclm factum ẽ: qñ
sepauit populum suum
agentibus. p archã discer
nens eũ. quasi aridam
ab aquis: ut proferret
germen erbarum atq;
lignoꝝ: id ẽ scõs. ⁊ fruct'
scãrum scripturarũ hui'
uesperum fuit pccm: ⁊
malicia regis sauli.
IN de quarta seclm ce
pit adauid: quando
constituit deus lumina
ria infirmamento cli:
id ẽ splendorẽ regni tã
quam solis excellentiã.
⁊ inlune speciem. plebẽ
obtemperantẽ tamquã
sinagogã: ⁊ stellas prin
cipes eius. cuius etatis
fit uespa in pccis regũ:
quib; gens illa meruit
captiuari inbabilonia.
Porro quinto seclo id
ẽ intransmigratione ba
bilonie facta sunt qsi ani
malia in aquis ⁊ uolati
lia celi: quia tunc iudei i
ter gentes tamqm in mari
uiuere cepit. nec habe
bant stabilẽ locũ tamqm
uolantes aues. Huius di
ei quasi uespa ẽ mul
tiplicatio pccoꝝ in pplo
iudeorum quando sic ex
cecati sunt: ut etiam i
dnm nrm nõ possunt
agnoscere. Nam sex
tum seclm fit in ad
uentu dñi nri ihu x̃.
nam sicut in illa sex
ta die primus homo
adam de limo t̃re ad
ymaginẽ di formatꝰ

ē: sic in ista sc̄li etate
secundus adam. i. xp̄c
in carne de maria uirgi-
ne genitus ē. Ille in
animā uiuentē: hic i
spū uiuificantē. Et
sicut in illa die fit ani-
ma uiua: sic ⁊ isto sc̄lo
uitam desiderantes et̃-
nam. Et sicut in illa
sexta die serpentiū ⁊
ferarū genera t̃ra ꝓduxit.
ita et in hac sexta eta-
te sc̄li gentes uitam
appetentes et̃nam eccl̃a
generauit. Quem etiā
censum uas petro ostē-
sum manifestauit. Et
quēadmodū in illa die
creatur masculus ⁊ femi-
na: sic in ista etate ma-
nifestatur xp̄c ⁊ eccl̃a.
Et sicut preponitur hō
in die illa pecoribus
serpentibus ⁊ celi uolati-
libus: ita ⁊ xp̄c in hac

etate gentibus ꝓpl[illegible]
nationibus. ut ab eo re-
gantur ul' carnali concu-
cupiscentia dediti sicuti
pecora: ul' terrena curio-
sitate obscurati q̄si serpē-
tes: ul' elati sup̄bia q̄si
aues. Et sicut in illa die
pascitur homo ⁊ anima-
lia que cū illo sunt
herbis seminalibus ⁊ ligni-
et erbis uiridibus: sic
in ista etate spiritalis hō
qui bonus minister ē ihu
xp̄i: cum ipso ꝓplo spi-
ritaliter pascitur sc̄arū
scripturarum alimentis
⁊ lege diuina: ad conci-
piendam fecunditatē rōnū
atq; sermonū tamquam
herbis seminalibus utilitatē
ad uigorem fidei. spei. et
caritatis inuitā et̃nam:
tamquam herbis uiridibus
q̄ nullo estu tribulationū
arescunt. s; spiritalibus cibis

[illegible] aliis alimentis pas
catur ut multa intelligat.
Carnalis autem id est par
uulus in xpo tamquam
pecus dei ut multa credat
que intelligere nec dum potest.
tamen eosdem cibos omnes ha
bent. Huius autem etatis
quasi uespera utinam nos
inueniat. Illa est enim
de qua dominus dicit. Putas
ueniens filius hominis
inueniet fidem super terram.
Post istam uesperam. ab
omnibus fiet mane. cum
ipse dominus in claritate uen
turus est. Tunc requies
cent cum xpo ab omnibus
operibus suis hi quibus dic
tum est. Estote perfecti sicut
pater uester celestis perfectus
est. Tales enim faciunt
opera bona ualde. Post
talia enim opera separanda
est requies in die vii qui
uesperam non habet.

Sequitur hic recapitula
tio uniuerse condite
creature. dum dicitur.
Iste generationes celi
et terre quando crea
te sunt in die quo fecit
deus celum et terram et omne
uirgultum agri. omnemque
herbam regionis ante
quam essent super terram.
Superius septem dies nu
merati sunt. nunc unus
dies dies dicitur quo
fecit deus celum et terram et
omne uirgultum agri. et
omnem erbam regionis.
Huius diei nomine secundum
prophetiam omne tempus huius
uite significatur. in quo
celum et terra factum est. i.
in quo creature uisibi
les disponuntur. administ
trantur. atque existunt. Sed
quid sibi uult quod nunc
nominato celo et terra adie
cit uirgultum agri et herbam

regionis. et tacuit cetera
que sunt in celo et terra
uel in mari: non quia
per uirgultum atque inui
sibilem creaturam de
monstrat intelligi. sicut
est anima: Dicit autem
uirgultum propter uigorem
uite: herbam propter eandem
uitam numquam arescentem.
Deinde quod addidit
ante quam esset super terram.
intelligitur ante quam
anima peccaret. Terre
nis autem cupiditatibus
sordidata tamquam super
terram nata. uel super terram
esse recte dicitur. Unde
et adiecit. non dum plue
rat deus super terram. quasi
si aperte diceret. Ante quam
peccaret anima: non dum
nubibus scripturarum plu
uiam doctrine dominus ad
animam irrigandam con
cesserit. non dum propter

hominem qui est terra [illegible]
nubilum carnis nostre as
sumpserat. ymbrem sancti eu
uangelii largissimum infuderat.
Quod uero subiunxit et ho
mo non erat qui operaretur terram:
quia nullus homo operatus est
in uirgine unde natus est Christus.
Ipse enim est lapis abscisus
sine manibus: id est absque
coitu et humano semine
de uirginali utero. qui
de monte humane nature
ex substantie carnis abscisus est.
Sed fons ascendebat de
terra: irrigans uniuersam
superficiem terre. Terra mater
domini uirgo maria.
recte accipitur: de qua
scriptum est. Aperiatur terra
et germinet saluatorem.
Quam terram irrigauit
spiritus sanctus: qui fontis et
aque nomine in euuangelio
significatur. Formauit
igitur deus hominem de limo terre.

13

ip[...] fact' ē xp̄c uita
[...]o ait apl̄s. ex ſemine
dauid ſc̄dm carnē factꝰ
de lymo t̄re. Et ſicut
inſpirauit in faciē eius
ſpiraculū uite. utiq; i
fuſionē ſci ſp̄s qui opatꝰ
ē hominē xp̄m. Et factꝰ
ē homo in animā uiuē
tem. ſcił ut qui pfectꝰ
erat deus. pfectꝰ crederetur homo.

Plantauerat aūm do
minꝰ d̄s paradiſū
uoluptatis a pncipio.
Paradiſꝰ eccl̄a ē. ſicut
de illa legitur in canticis
canticoꝝ. Ortꝰ concluſꝰ
ſoꝛ mea. A pncipio aūm
paradiſꝰ plantatur. qꝛ
eccl̄a catholica in xp̄o q̄ ē
pncipiū omniū. condita
eē cognoſcitur. Fluuiꝰ
aūt procedens a paradiſo.
imaginē portat xp̄i de
patrio fonte fluens. a q̄

origo ē omniū rerū. q̄
ſicientē eccl̄am ſuā. uni
irrigat uerbo p̄dicatōis
τ dono baptiſmi ſp̄c ſci.
De quo bene p pſalmiſtā
dicitur. Dn̄s d̄s uirtutū
uiros glorioſos. exules ītra
ſciētē. Quattuor aūm pa
radiſi flumina. q̄ttuoꝛ
euuangelia ſt̄ ad p̄dica
tionē in cunctis gētibꝰ
miſſa. Ligna fructifera.
omīs ſci ſunt. fructꝰ eoꝝ.
opa eoꝝ. Lignū uite.
ſc̄s ſc̄oꝝ utiq; xp̄s. Iſto quē
ſi quiſq; porrexerit ma
nū. uiuet in etnū. Lig
nū aūm ſciētie boni et
mali. propriū ē uolūtatꝰ
arbitrium. quod in medio
nr̄i ē poſitū. ad dinoſcē
dū bonoꝝ uł malū. De
quo ſi relicta q̄ſq; grā
dei guſtauit morte mo
rietur. Tulit igr̄ dn̄s
hominē. τ poſuit eum i

21

paradisū. Accepit d̄s ē
carnē: ⁊ fact̄ ē caput
ecclie. Ut operaretur et
custodiret illū. id ē ut
inuiolumitate patr̄ ex omīb̄
gentibus ecclām ad im
pleret: ⁊ compleret sermo
quem dominꝰ dix̄. Pater
ego seruabā eos in no
mine tuo: quos dedisti
m̄ in custodiūi. Dicit q̄
d̄s. Nō ē bonū ē hōinē
solū. Arguantur heretici
q̄ xp̄m solum hominē
putant: ⁊ n̄ etiam deum.
Faciamꝰ ei adiutorium
simile s̄. qꝛ in ipso hoīe
suscepto: eccl̄a dō copu
lata ē. Appellauit adam
nominib̄ suis cuncta ā
animancia ⁊ uolatilia
cel̄i: ⁊ bestias t̄re. signifi
cans gentes que salue
fierēt in eccl̄a: ⁊ p̄ xp̄m
nōm erant accepture qd̄
p̄us nō habuerāt. sicut
scriptū ē. Et uocabit ...
meos: nomine alio.
Ade uō nō inueniebat
adiutor similis ei. Utiq;
qm̄ quāuis fidelis ⁊ iustꝰ
sit quisq;: xp̄o tm̄ eē n̄
nō pot̄. Quis inquid moy
ses similis t̄ in diis dn̄e?
Adam et dauid ait. Speciō
sꝰ forma p̄ filiis hominū.
Nemo enī poterat amorte
genus humanū liberare.
et ipsam mortē superare: n̄
xp̄c. Sicut apocalipsin ait.
Nemo inuentus ē dignꝰ
nq̄ in celo nq̄ in t̄ra: nq̄
infra t̄rā aperire librū.
Misit ḡ dn̄s soporem ī
adam. Cumq; obdor
misset tulit unā de costis ei.
et edificauit costam quā
tulerat de adam ī mulierē.
Dormiuit adam: ⁊ fit illi
mulier de latere. Patitur
xp̄c. dormiuit in cruce. pū
gitur lat̄ lancea. et pro

[...]nunt sacramenta ex quib(us)
formatur eccl(es)ia. Hanc dor
mitionē cantat idē d(omi)n(u)s
p(er) p(ro)ph(et)am dicens. Ego dor
mivi et quievi (et) resurre
xi. q(uonia)m d(omi)n(u)s suscitavit me.
Sequitur. Et posuit carnē
pro ea. sicut (et) xp(istu)s carnē
suam. moriēdo posuit in
patibulo crucis p(ro) eccl(es)ia.
Dixitq(ue) adam. H(oc) nunc
os ex ossibus. (et) caro de
carne mea. Quia sive sci
sp(irit)uales fortissimi in temp
tationib(us) sive minus p(er)fec
ti. utriq(ue) unum corpus
x(rist)i s(un)t (et) una eccl(es)ia. H(ec) voca
bitur virago. quoniam
de viro sumpta ē. sicut
(et) a x(rist)o eccl(es)ie nom(en) da[...]tū
ē xpianū. q(uia) de latere
ei(us) formata ē. H(ec) (er)g(o) om
nia f(ac)ta p(re)figurantia que celebrantur in
eccl(es)ia p(ro) futura. Quam
ob rem relinquet homo
patrem suum (et) matrem.

(et) adherebit uxori sue et
erunt duo in carne una.
H(oc) exponens apostolus ait.
Ego autem dico in xp(ist)o (et)
in eccl(es)ia. Ergo q(uo)d p(er) histo
riam completū ē in adam.
p(er) p(ro)ph(et)iā significatur in x(rist)o.
qui reliquit patrē cū dic(it).
Ego a patre exivi (et) veni
in hunc mundū. Reliquit
(et) matrē. i. sinagogā veti
testamenti carnalit(er) inhe
rentē. q(ue) illi erat mat(er) ex
semine d(avi)d sec(un)d(u)m carnē.
(et) adhesit uxori sue. i. eccl(es)ie.
ut pace novi testamenti
essent duo in carne una.
q(uia) cū sit d(eu)s apud patrē
p(er) quē facti sumus. fact(us) ē
particeps n(ost)r(i). ut illi(us) capi
tis corpus ee possimus. —
Vocatur deinde eva.
vita (et) mat(er) vivor(um). quia
de lat(er)e viri sui facta ē.
Et dicit d(omi)n(u)s in evāgelio.
Si q(ui)s nō manducaverit

iiii

carnem meam et biberit
sanguinem meum: non habe-
bit in se uitam. IIII.
Iam de hinc preceptum quod
accepit figuraliter adam:
nos accepimus in christo.
quia unusquisque christianus
non incongrue gestat
personam christi. dicente ipso
domino. Que fecistis uni ex
minimis istis: michi fecistis.
Dicitur ergo illi. Ex omni li-
gno paradisi comede:
de ligno autem sciencie boni
et mali ne comedas.
Precipitur enim nobis ut
fruamur omni ligno pa-
radisi: quo significantur
spiritales delicie. Fructus
autem spiritus est caritas. gau-
dium. Pax. longanimi-
tas. Benignitas. bonitas.
Mansuetudo. Continencia:
sicut dicit apostolus. Et ne
tangamus lignum in me-
dio paradisi plantatum:

sciencie boni et mali.
non uelimus superbire de
natura arbitrii nostri que
media est: ut decepti post
scienciam boni. experiamur et mali.
Serpens autem sapientior
omnium bestiarum: indicat
historialiter diabolum. Qui
inde serpens dicitur. quod
uolubili uersetur astucia.
Sed quid est quod iste per mulie-
rem decepit et non per uirum? Quia
non potest ratio nostra seduci
a diabolo ad peccandum. nisi
precedente delectationis car-
nalis affectu: que magis de-
bet obtemperare rationi tamquam
uiro dominanti. Hoc et enim in
uno quoque homine geritur
in occulto. quodam
secretoque coniugio. Sug-
gestionem quippe diaboli:
serpentem accipimus. mulie-
rem uero: animalem corporis
sensum. rationem autem: uirum.
Que propter occurrit mala

suggestio. qui serpens lo
quitur. sed si sola cogitatio
oblectetur illius suggestio
nis. et refrenante ratione
consensus explendi operis
non succedat. sola mulier
uidetur comedisse illicitum.
Quod si ipsum peccatum et
mens perpetrandum decer
nat. iam uir deceptus est.
iam mulier cibum dedis
se uiro uidetur. Illecebre
enim consentire. de ligno
prohibito manducare est.
Tunc quippe uite aurea
beata tamquam a paradi
so expellitur homo. peccatum
tamquam ei imputatur etiam
sine subsequatur effectus.
Quia et si non est in factis
culpa. per consensionem tamen
rea tenetur consciencia.
Post et callidus serpens iste.
hereticorum uersutiam desi
gnare. Nullus enim loquitur
atque subtilius promittit

illicita curiositate secretorum.
ad aptionem atque scienciam
boni et mali. et in ipso homi
ne tamquam in arbore que
plantata est in medio para
disi eam dinoscenciam demons
trare. Contra hunc serpen
tem clamat apostolus cum
dicit. Metuo ne sicut serpens
euam seduxit astucia sua.
sic sensus uestri corrumpantur.
Seducuntur autem uerbis huius
serpentis carnalis nostra con
cupiscencia. et per illa decipitur
adam. non christus. sed christianus.
Dicit ergo iste ad mulierem.
Cur precepit uobis deus ut
non comederetis ex omni
ligno paradisi. Sic here
ticorum curiosa calliditas.
sic predicatores praui ad
diligendam erroris fallaciam.
auditorum carnalium cor
da succendunt dicentes.
Quare fugitis scienciam
habere latentem. Nouam

semp exquirere boni ma
liq; scienciam penetrare.
unde apud salamonē
mulier illa hereticarū spe
ciem tenens dicit. Aque
furtiue dulciores sunt. et
panis absconditꝰ suauis.
Subicit deinde idem ser
pens. Quacumq; die co
mederitis. statim aperient
oculi uri. et eritis sicut
dii scientes bonum et
malū. Sic et omīs genera
liᵗ heretici diuinitatis
meritum profitētur. atq;
sciencie pollicitatione
decipiunt. et reprehēdūt eos
quos simpliciᵗ credentes
inueneř. et quia omnino
carnalia psuadent. qui
ad carnaliū oculoꝝ aper
tionē conantur aducē.
Aut interior oculis obscuretᵗ.
Uidit igitur mulier qđ
bonum esset lignū. tulitq;
de fructu eius et come
dit.

Mulier comedit antequam [illegible].
quia carnales faciliꝰ p
suadentur ad pccm. nec
tam uelociᵗ spūales deci
piuntur. Et dedit uiro
suo et comedit. Utiq; qz
post delectationē carnał
concupiscētie nr̄e. etiam
ratio nr̄a subicitur ad pec
candum. Cumq; cognouis
sent se eē nudos. consue
runt folia fici. foliis fici
se contegunt. qui selin
a spū amplectūtur. q̄ pro
regione uoluptatis carnał
utuntur. quiq; decepti he
retica prauitate et grā dei
nudati. tegumenta menda
ciorum tamq̄ folia fici
colligūt. facientes sibi suc
cinctoria prauitatis. cum
de dnō uł eccłā mētiūtur.
Cumq; audissent uocē dni
deambulantis in paradi
sum ad aurā post meridiē.
Deambulat dn̄s et non

[illegible] in illis: q̃ stabiles in
eis precepto nõ pseuerãt.
Et bene ad auram post
meridiẽ: quia iã ab eis
aufertur lux illa feruẽs
ueritatis ad propinquãti
bus errorũ tenebris. ....
Absconderunt se a facie
di: in medio ligni para
disi. In medio ligni se
absconduunt: qui ad usũ
a preceptis creatoris in
errores atq; arbitrii sui
uoluptatibus se cõuerterit
Vocauit dñs adam. ubi es:
hic ostendit. quia quicũq;
a fide uł bonis opibus
ad mendacia sua deside
riaq; labuntur: nõ despi
cit illos dñs. s; adhuc ut
redeant ad penitẽciã uocat.
qui nõ uult mortẽ peccoris.
donec conũtatur et uiuat.
Ergo n̄ ẽ desperandũ q̃blib;
peccõribus: dum ipsũ im
pii ad spẽ indulgẽcie puo
cẽt.

Dicitur post hec serpenti.
Maledictus eris inter oĩa
animãtia: sup pectus tuũ
et uentrẽ gradieris. figura
liter hic nõĩe pectoris: si
gnificatur superbia mẽtis.
Nõĩe aũ uentris: designa
tur desideriũ carnis. his
enim duabus rebus serpit
diabolus ad eos quos uult
decipere .i. aut terena cupidi
tate et luxuria: aut super
bie uł insana ruina. ..
Et terram manducabis:
id ẽ ad te ptinebũt quos
terrena cupiditate decepis.
Quando autẽ dictũ est
diabolo terram manducabis:
dictum ẽ et peccatori. Ter
ra es: et in terram ibis. Datus
ẽ ergo in cibum diaboli
peccator. Sicut enĩ quod man
ducamus in corpus nrm̃
conuertitur: ut eius ipse
sedm̃ corpus efficiatur quod nos
sumus. sic pnequiciã et

impietatē hoc efficitur quisque quod diabolus. i. similis ei. et subiectus ei sicut subiectum ē illi corpus nrm. Et hoc ē quod dicitur manducari a serpēte. Quod aut adiecit omnibus diebus uite tue. i. omni tempore quo agis hanc potestatē regnare in hoīe ante illā ultimā penā iudicii. Inimicicias ponā int te et mulierem. int semē tuū et semē illis. Semen diaboli. puersa suggestio ē. Semē autē mulieris. fructus ē boni opis. quo puse suggestio ni resistitur. Illa caput illius conteret. si eū mēs in ipo inicio male suggestiōis excutit. Ille insidiabitur calcaneū eī. qr in morte qr puersa suggestione nō decepit. decipere in fine tendit. Quidā aūt h qr dcm ē. inimicicias ponā int te et mulierē. de uirgine

de qua dns carne ... sit intellexerit. eo quod ex illo tempore quo ex ea dns nascitur. ad inimicum deuicendū. et ad mortē cuius ille auctor erat destruendā promittebatur. Sicut in dauid scriptum ē. De fructu uentris tui ponam sup sedē meā. Nam et illud quod subiunctum ē ipsa cōteret caput tuū. et tu insidiaberis calcaneū eī. h de fructu uentris marie qui ē xc intelligunt. i. tu eum subplantabis ut moriatur ille aūt de uicto resurget. et caput tuū conteret. quod ē mors. Sic et dd dixerat ex psona patris ad filiū. Sup aspidē et basiliscum ambulabis. et conculcabis leonē et draconē. Aspidē dix mortem. Basiliscū

pcīm

17 17

peccati. Draconē diabolum. nūc occulte insidiantem. Leonē antixpm. multimo apte seuientem. De pena aūt mulieris q͞d significat q͞d ei dicitur in dolore paries filios: nisi enim uoluptas carnalis cū aliq͞ua malā cōsuetudinē uult uincere. patitur in exordio dolores: atq; ita in meliorē cōsuetudinē parit bonū opus q͞si filios. Quod uero adiecit conuersio tua ad uirū tuum. et ipse dn̄abitur tui. Hoc significat. q͞d illa uoluptas carnalis que cū dolore reluctauerat ut faceret cōsuetudinē bonā. iā ipsis erudita doloribus cautior fit: et ne corruat obtemperat rōni. et libenter seruit quasi uiro iubenti. Vocauitq; de hic eua matrem uiuorum. Id est recte factorum: quibus cōtraria sunt peccata que nōie mortis significantur. Iam uero per sententiam que in uirum infertur ratio nostra arguitur: quia et super peccati cōcupiscentia seducatur: a paradiso beatitudinis remota: habet maledictionē terrene operationis. sic dolores tēporalium curarū q͞si spinas et tribulos. Sic tamen dimittitur a paradiso beatitudinis ut operetur terram: Id est ut in corpore isto laboret et collocet se meritū redeundi ad uitā beatā: que paradisi nōie significatur. possitq; aliquādo manū porrigere ad arborē uite xpm: et uiuere ineternum. Manus autem porrectio: bene significat crucē uel cruciatum penitentie per quam uita eterna recuperatur. Accepit etiā tunicā diuino iudicio. que nōie corporis mortalitas significatur in historia: in allegoria autem de carnalibus sensibus abstracte uoluptates que carnaliter uiuē

tē

diuina lege cōsecuntur ⁊ contegunt. quasi aliq̄n ad dn̄m conuersus fuerit p flame am frameā. i. p tribulationes temporales pcc̄a sua agnos cēdo ⁊ gemendo. ⁊ p cherubī. i. plenitudinē scientie quod ē caritas. puenier ad arborē uite x̄. ⁊ uiuet in etnū. Cheru bim nāq; plenitudo sciētie interptatur. framea ū uersa tilis posita ad custodiendā uiā ligni uite. temporales pene intelleguntur. Nemo enī pot puenire ad arborem ui te. n̄ p has duas res. tolerā tiam uidelicet molestiarū et plenitudinē scientie. i. p caritatē dī ⁊ pximi. Pleni tudo enī legis. caritas est.

Adam ū cognouit euam uxorē suā. que cōcep VI et peperit cain. Rursūq; peperit frēm eī abel. factū est autē post mltos dies ū cain offerret de frugib' tre munera dō. Abel quoq; ob tulit de pmogenitis gregis sui. Et respexit dn̄s ad ab el ⁊ ad munā eius. ad cain ū ⁊ ad munera illi' non res pexit. Natiuitas duor filij or adā. figurā gessit duor pplor q̄ erant ex eius genē diuersis tpalib' ad fidem uentur. pari ope ⁊ dissimili caritate ante dn̄m. fuit aū abel pastor ouiū. ⁊ cain ag cola. Sz qd ē quod cain sac ficiū ex tre fructib' reprobatur ⁊ abel aīm sacficiū ex ouibus et earum adipe suscipitur. n̄ qa noui testamti fides ex innocētie grā dn̄m laudans. ueteris testamti terrenis opi bus ante ponit. Queritur aūm cur ds sacficium abel susceperit. ⁊ ad sacficiū cain occulos suos aūtit. n̄ quia n̄ fuit caritas in cain. ⁊ n̄ erat caritas in abel. nō acciperet sacficiū eī. cū enī ābo obtu

[illegible] de fructibus t̄re. ad cain. Si recte offeras. recte
ille de fetib' ouiū. Nemo pu te nō diuidas: peccasti. Uti
tet quia d̄s fructus t̄re ne q: quia et si antea iudei recte
glexit: et fetus ouiū dilexit illa fecerunt: in eo t̄m infi
Non intendit d̄s ad manum delitatis rei sunt. quia ꝑ
: ſ; in corde uidet. Et quē ui ueniente iam temp' noui te
det cū caritate offerre ipi stamenti: a tempore ueteris te
sacrificiū respexit: quē uidit stam̄ti n̄ distinxer̄. q̄r et obte
cum inuidia offerre ab ipsi' perass; cain d'o dicenti quiet
sacrificio occlos auertit. Item ce. sub te erit appetit' ei' et tu
q̄ritur quom̄ scire potuit dominaberis illius: ad se con
cain q̄d fr̄is munera suscepi uertiss; pc̄c̄m suū. sibi h' tribuenc
sset d̄s. et sua respudiass; n̄ et cōfitente se d'o. Et si adiutus
illa inspiratione q̄m theu in dulgentie gr̄a. ipse pc̄c̄o suo
dotiō posuit. Et inflāmauī dn̄aretur: n̄ illo s̄ dn̄ante ser
dn̄s s̄r abel et sup sac̄ficium uus pc̄c̄i. fr̄em occideret inno
eius. s̄r cain aūm et sup sacri centē. Sic et iudei in quoꝝ figu
ficium eius nō inflamauit. ram h' gerebātur: si quiesce
legem aū ad sac̄ficium de rent a sua ꝑuitate. et tēp' salu
uorādū colitū uenire dece tis ꝑ grām pc̄coꝝ remissione
lo: et i dedicatōn̄ etiā templi cognoscentes. audirent xp̄m
sub salomone legim̄. dicente: nō ueni uocare iustos.
et q̄ndo elias in monte car s; peccatores in penitentiā:
melo construxit altare. Ira tunc ad se cōuerterent pc̄c̄m
tus aūt cain uehement': et con suum i confessione. s̄r i psal
cidit uultus eius. Dixit d̄ns mo sc̄ptū ē medico dicēte.

Ego dixi dn̄e miserere mei:
sana animā meā quia pecca
ui t̄, fideq; p̄cō quandiu
in eoꝝ corꝑe est; adhuc mor
tali: ꝑ spē grē ibi dnāretur.
Nunc aū ignorantes dei ius
ticiam. ⁊ suam uolentes cōs
tituere: elati de op̄ib; legis. nō
humiliati de p̄ccīs suis non q̄
sier: s; offenderunt in lapidem
offensionis ⁊ exarserunt ira
cundia aduersus xp̄m: cui᷒ opa
uidentes dō accepta ēē doluer.
Itaq; post h̄: occiditur abel
minor natu. a frē maiore na
tu. Occiditur xp̄s caput ꝑpli
minoris natu: a ꝑplō iudeoꝝ
maiore natu. Ille ī cāpo: iste ī
caluarie loco. Interrogat deu᷒
cain. nō tāq̄ ignar᷒ a q̄ discat:
s; tamq̄m iudex reum quē
puniat. ⁊ dicit ei. Vb̄ē abel fra
t̄ tuus? Respondit ille nesci
re se: nec ei se ēē custodem.
Usq; ad nunc q̄d nob̄ respōdet
iudei cū eos de dī. i. scāꝝ scp

turarum uoce interrogamus
de xp̄o: illi nescire se x̄ respo
dent. Fallax eiū cain ignoratō
iudeoꝝ confalsa negatio. Esse
nt aū q̄d amodo xp̄i custo
des: si xanā fidem accipe ⁊ cus
todire noluissent. Dixit dn̄s
ad cain. Q̄d fecisti? vox sang'
nis frīs tui clamat ad me de
t̄ra. Sic arguit in scripturis sa
ctis: uox diuina iudeos. hnt
eñ uocem magnā sanguis x̄
in t̄ra: cū eo accepto ab omnib;
gentib; respondet amē. hec ē
uox: ⁊ clara uox sanguinis: q̄
sanguis ipse exꝑmit a ore fi
delium: eodē sanguine redem
tuum. Dixit dn̄s ad cain. Ma
ledictus eris sup̄ t̄ram q̄ aperu
it os suū: ⁊ suscepit sanguinem
frīs tui de manu tua. Male
dictus ē, eiū ꝑpls iudeoꝝ in
fidelis a t̄ra. i. ab eccl̄a: q̄ aꝑe
ruit os suū in cōfessione pccōꝝ:
accipe sanguinē x̄ q̄ effusus
est in remissione p̄ccōꝝ oīm de

manu persecutoris: nolentis esse
sub gratia sed sub lege. ut esset ab ec-
clesia maledictus. id est ut ostenderet
ecclesia maledictum testificante
apostolo. Quicumque enim ex operibus
legis sunt sub maledicto sunt legis.
Cum operatus fueris eam: non da-
bit tibi fructus suos. In ipsa enim terra
quam operatur id est in eius carne:
ipsi operati sunt salutem nostram cruci-
figendo christum qui mortuus est propter
delicta nostra. Nec tamen eis dedit
eadem terra virtutem suam: quia non
iustificati sunt virtute resurrectionis
eius. qui resurrexit propter iustificatio-
nem nostram quia et crucifixus est
ex infirmitate: sed vivit in virtute
dei. Hec est virtus terre illius: quam
non ostendit impiis et incredulis.
Unde nec resurgens eis a quibus erat
crucifixus apparuit tamquam cain
operanti terram ut granum illud semi-
naret. Vagus et profugus sive ut
alii septuaginta: gemens et tremens
eris in terra. Nunc ecce quis non vi-
deat: quis non agnoscat in tota

terram quacumque dispersus est ille
populus quomodo sit vagus in gentibus
et profugus ab ierusalem. quomodo gem-
at in errore amissi regni: et
tremat timore sub innumera-
bilibus populis christianis. Dixitque respon-
dit cain dicens. Maior est iniqui-
tas mea quam ut veniam merear.
Ecce eicis me hodie a facie terre
et a facie tua abscondar: et ero
vagus et profugus in terra. et omnis qui
invenerit me occidet me. Vere
id est vagus et profugus gemit et tremit
ne regno terreno perdito ista vi-
sibili morte occidatur. Hanc dicit
maiorem causam quam illam. quod ei ter-
ra non dat virtutem suam ne spiritua-
liter moriatur. Carnaliter enim sapit.
et absconditur a facie dei id est iratum
habere deum graviter non putat. sed ti-
met ne inveniatur et occidatur.
Carnaliter enim sapit tamquam operans
terram cuius virtutem non accipit.
Sapere enim carne mors est. quam
ille non intelligens amisso regno ge-
mit et corporalem mortem trem-
it.

Sed quid ei respondit dominus? Nequaquam ita fiet: sed omnis qui occiderit cain septuplum punietur: sive ut septuaginta transtulerunt: septem vindictas exsolvet. Id est non sic quomodo dicis. non corporali morte interibit genus impium carnalium iudeorum: sed quicumque eos ita perdiderit septem vindictas exsolvet. i. auferet ab eis vii^tem vindictas quibus alligati sunt propter reatum occisi christi tempore quo septenario dierum numero volvitur: magis quia non interiit gens iudea. satis appareat fidelibus christianis. sed sola dispersione meruerunt. iuxta quod ait scriptura. Ne occideris eos: nequando obliviscantur legis tue. Disperge illos in virtute tua: et destrue eos. Posuit dominus caim in signum: ut non eum interficeret omnis qui invenisset eum. Hoc revera mirum mirabile est: quod cum ad modum omnes gentes a romanis subiugate sunt

in ritu romanorum sacra [illegible] sunt: ea que sacra lege observanda et celebranda et celebranda susceperunt. Gens autem iudea sive sub paganis regibus sive sub christianis non amisit signum legis et circumcisionis sue: quo ceteris gentibus et populis que distinguuntur: Sed omnis imperator vel rex: eos in regno suo cum ipso signo invenit nec occidit. Egressusque cain a facie domini et habitavit in terra naid: quod dicitur interpretatum commotio. sive instabilis et fluctuans: et sedis incerte. Contra quod in alio dominus rogat in psalmo. Ne dederis in commotionem pedes meos: et manus peccatorum non moveat me. Nunc vero et iudei et omnes qui diversis erroribus contumaces sunt resistendo veritati: exeunt a facie domini. i. amicam dilectionis eius vel a participatione lucis eius. Et habitant in terra per fugi commotionis. i. perturbatione carnali contra gaudium

imaginem dei. hoc continet eidem: quod insinuatur epulatio uite est plantatus. Cognouit autem cain uxorem suam: et concepit et peperit enoch. et edificauit cain ciuitatem. Quod secundum figuram uult quod impiorum progenies ciuitatem in ipsa mundi origine construxit: nisi quod nouerit impios in hac uita esse fundatos. sanctos uero hospites et peregrinos. Unde et abel tamquam peregrinus interfectus: presbiter christianus. non condidit ciuitatem. Superna est enim sanctorum ciuitas: quamuis hic pariat ciues in quibus peregrinatur: donec regni eius tempus adueniat. Iam et petrus propterea reprehenditur quod tabernacula in monte fieri cogitauit: quia sancti in hoc mundo tabernaculum non edificauit. Hedificauit autem eam ex nomine filii sui enoch. Iste filius in cuius nomine condita est enoch. id est terrestris ierusalem quod interpretatur promissio: significat istam ciuitatem. initium et finem habere terrenum uel nichil plusquam quod cernitur sperat. Iste autem filius cain qui uocabatur enoch in cuius nomine condita est ciuitas: interpretatur dedicatio. Impiorum enim dedicatio: in hac uita fundata est. Enoch autem iustus ab adam septimus: et ipse dedicatio interpretatur dicitur: Sed translatus ostendit iustos pro id quod ipse est septimus in fine: hoc est in septimo millesimo die ab hac dedicatione superne ciuitatis habituros. Porro enoch genuit irad. irad genuit mauiahel et mauiahel genuit matusael. et matusael genuit lamech: qui accepit duas uxores. Nomen uni ada: et nomen secunde sella. Notandum autem quod in progenie seth nulla ibi plenitia femina nominatim exprimitur: Tantum in progenie cain memoratur Quod significat terrenam ciuitatem: usque in suum finem carnales habituram generationes. que marium et feminarum commixtione proueniunt. Dixit quoque lamech uxoribus suis. Audite uerba mea

et auscultate sermonem meum
quoniam occidi uirum in uulnus meum
et adolescentem in liuore meo.
Quia septies uindicabitur de
cayn: de lamech autem septuagi
es septies. Iam alibi secundum hi
storiam dictum est. eo quod ab a
dam usque ad xpm. septuagi
ta et septem generationes inue
niuntur: in quibus peccatum lamech.
i. tocius mũdi sanguinis xpi
effusione solutum est. Si quidem
et in populo iudeorum xpi interfectio
ne .x. septuaginta septem uindi
cte sunt statute. iuxta illud euangeli
um in quo dictum est petro apostolo.
Non solum septies sed etiam septua
gies septies. si penituerit fratri
remittendum. i. iudeum recte
tem. post septuagita vii. uindi
tas statutas recipiendum ad
indulgentiam xpi. Cognouit quoque
adhuc adam uxorem suam: et pepe
rit filium. uocauitque nomen eius seth.
Sed et seth natus est filius: quem
uocauit enos. Seth quippe in

terpretatur resurrectio [illegible]
Et enos filius interpretatur homo.
qui cepit inuocare nomen domini.
Ad hoc intelligitur. non quia in con
fusione uiuit homines homo qui
est filius resurrectionis quam
diu peregrinatur in terris. Item
ex duobus illis hominibus abel qui
interpretatur luctus: et eius frater
seth quod interpretatur resurrectio.
mors xpi et uita eius ex mortuis
figuratur. Ergo ut breuius
dicam abel luctus: seth resurre
ctio. et nos homo. qui post luc
tum resurrectio: de resurrec
tione homo inuocans deum
tem enos genuit cainan. ca
inam genuit malalehel. ma
lalehel genuit iareth. Iareth
genuit enoch: de quo iam supra
diximus qui fuit septimus adam:
qui placuit deo et translatus
est. septimam requiem significa
ns: ad quam transferentur omnes qui
tamquam sexta die. i. sexta eta
tem seculi: per xpi aduentum for

[..]natur. Sex milia enī anni ī
[..]ear sexi etatib9 deputātur. q̄
[pr]ius transactis: adueniēte sep
tima mundi etate. reuocantis
celo actiā: transferebuntur
sed in uitā pp̄etue inmortali
tatis. Qđ autem p seth ab adā
usq; ad noe denarius numer9
insinuatur: complemētū mā
datorū in ecclie opib9 figuratur.
Cui numero si adiciātur tres
filij noe medio reprobato du
odenari9 consumatur: qui in
patriarcharū 7 apostolorū nume
ro insignis habetur: ppt̄ septē
narij partes. altera enī p al
terā multiplicatur. Nam ter
quatuor. uel quater tres faciunt
duodenariū. Qđ u° p generes ex
adā p cain undenario numo
finitur: trāsgressio mandā
torū siue peccatū ostēditur. Nā
dum lamech septimus ab adā
reperitur septimus: ab dum et
7 tres filij et una filia. ut un
denari9 numerus cōpleatur. p

quod demonstratur peccatū. Nā
et ipse numerus a femina
clauditur. a q̄ sexu initiū peccati
cōmissū ē. p quod morimur ō
mes. Scilicet ut uoluptas car
nis que spiritui resisterat se
queretur. Vn̄ 7 ipsa filia lame
ch noema id ē uoluptas car
nis interptatur. Nā qđ de ma
tusale secūdū septuaginta ul
tra diluuium numeratur ānī:
qm̄ solus ē x cui9 uita nulam
sensit etatē in maiorib9 quo
q; illius nō sensisse diluuium
uideretur. Noe autē p omnia oīs
q; act9 ei9: xp̄m significat. Noe
enī requies interptatur. Et dn̄s ī
euangelio dicit. Discite a me q̄ mitis
sum ego 7 humilis corde. 7 in
uenietis requiē aīab9 uestris. Sol9
iustus inuenitur noe in illa ge
te. cui septē homines donātur
ppt̄ iusticiā suā. Solus iustus
est x. atq; pfect9. cui septē ho
mines. id est septē ecclie ppt̄
septēplicem spm̄ illuminā
tē

ꝯſtrau

.una eccl(es)ia c(on)donatur. Q(uo)d
u(bi) noe p(er) aqua(m) (et) lignu(m) libera
tur. lignum q(uo)q(ue) p(ro)p(t)er (et) aqua.
cruce(m) significat (et) babtisma.
Sic en(im) ille cu(m) suis p(er) aq(ua)m (et) li
gnum saluat(ur). sic familia (christi)
p(er) babtismu(m) (et) crucis passione(m)
signatur.

Arcam instruxit noe de
lignis no(n) putrescentib(us). eccl(es)ia
constituit(ur) a (christo). ex hominib(us) in
sempiternu(m) uicturis. Arca en(im)
ista eccl(es)ia(m) demonstrabat. q(ue)
natat in fluctib(us) mundi hui(us).
Q(uo)d a(utem) eade(m) archa de lignis
quadratis fieri iubetur. sic
eccl(es)ia a s(an)c(t)is co(n)stituitur. Qua
dratura lignor(um). undique
uita(m) s(an)c(t)or(um) stabilem significat
.ad om(n)e opus bonu(m) paratu(m).
quocu(m)q(ue) en(im) uerteris q(ua)dra
tum. firmit(er) stabit. Quod bi
tumine gluciantur arce lig
na intrinsec(us) (et) extrinsecus. ut in
compage unitatis significe
tur tolerantia cari tatis. ne

tem... eccl(es)ia temptat(ur)
siue ab his qui intus s(un)t
ab his qui foris sunt. cedat
fraterna iunctura (et) soluatur
uinculu(m) pacis. Est en(im) bi
tum(en) (est) feruentissimu(m) (et) uio
lentissimum glute(n). signi
ficans dilectionis ardore(m)
uim magnitudinis ad te
nendam societate(m) spiritua
lem. om(n)ia tolerante(m). Q(uo)d ar
cha trecentis cubitis lon
ga (est) ut sexies quinq(ua)ginta
compleatur. sic sex etatib(us)
om(n)e hui(us) s(ae)c(u)li te(m)pus extend(it)(ur).
in q(ui)b(us) omnib(us) (christu)s numq(ua)m de
stitit p(re)dicari. In q(ui)nta per
p(ro)ph(et)ia(m) p(re)nuntiat(ur). in sexta p(er)
eu(an)g(e)liu(m) diffamat(ur). Porro q(ui)de(m)
et his trecentis cubitis. sig
num ligni passionis ostend(itur).
Ipsius en(im) litt(er)e numerus
crucis demonstrat signum
p(er) quod socij (christi) passionis effe
cti p(er) babtismum. longitu
dinem uite et(er)ne adipiscim(ur).

Quod uero cubitis quinqua
ginta latitudo arce expandi
tur: sicut apl's dic̃. cor mm̄
dilatatū ē. unde. ī caritate
spiritali: Propt̃ quod ipse ite
rum dic̃. caritas dī diffusa ē
in cordib9 nr̄is: p spm̄ scm̄ q̄
datus ē nb̄. Quinquagesi
mo enī die p9 resurrectionē
suam xp̄s scm̄ spm̄ misit: q̄
corda credentium dilatauī.
Quod autē eius altitudo t̃
ginta cubitis surgit: quem
numerū decies habet in se c̃e
tis cubitis lōgitudo. quia
x̄ est altitudo nr̄a: qui t̃gi
ta annoꝝ etatē gerens doc
trinam euuāgelicam conse
crauit: contestans legē nō
se uenisse soluē: s; adimplere.
lex aū cui indecē p̄ceptis
āgnoscitur: unde decies t̃
ceni arce longitudo p̄ficit.
Vn̄ ⁊ ipse noe ab adā decim9
computatur. Qd̄ sexies lon
ga ad latitudinē suā: ⁊ de
cies ad latitudinē suam. Hu
manū corporis instar ostēdit:
in quo xp̄s apparuit. Corpo
ris enī longitudo a uertice usq;
ad uestigia: sexies tantū hȝ
quā latitudo que ē uno late
ad altium latus. ⁊ decies tan
tum quā altitudo: cui altis
tudinis mensura ē in latere a
dorso ad uentrē. uelud si iacen
tem hominē metiaris supi
num uł p̄nū. Sexies tantum
longitudinis ē a caritate us
que ad pedes. quam latus
a dextrā in sinistrā. uł a sinis
tra in dextrā. ⁊ decies q̄ latus
[ctia.]
Inde facta est ar
cha trecentoꝝ in lōgitudi
ne cubitoꝝ: ⁊ quīq̃ginta in
latitudine. ⁊ t̃ginta in al
titudine. Itē quod eadem
archa collecta in unū cubit
um de sup̄ consumatur:
sic ecc̃lia corpus x̄ in unita
te collecta. sublimatur ⁊ p̄
ficitur. Vn̄. dic̃ dn̄s in euglio

Qui mecum non colligit spar-
git. Quod autem aditus fit
ei a latere. Nemo quippe intrat
in ecclesiam. nisi per sacramenta remis-
sionis peccatorum: quod de christi latere
aperto manauit. Quod inferiora
arche bicamerata et tricame-
rata construuntur: sic ex omni-
bus gentibus uel bipertitam mul-
titudinem congregat ecclesia
propter circumcisionem et preputium:
uel tripertitam propter tres filios noe.
quorum progenie repletus est or-
bis: et ideo arche inferiora is-
ta dicta sunt: quia in hac
terrena uita est diuersitas gen-
tium. In summo autem omnes in
unum consummantur: et non est
ista uarietas quia omnia et in
omnibus gentibus christus est. tamquam
nos uno cubito desuper celes-
ti unitate consummans. Quod cunc-
ta animantium genera in-
cluduntur in archa: signi-
ficat quia ex omnibus gentibus
et nationibus congregatio
fit in ecclesia. Et in petro de-
monstratus discus ille signi-
ficat: quod munda et inmun-
da sunt animalia. sicut in eccle-
sie sacramentis et boni et mali uersan-
tur. Quod septena sunt et bina
inmunda: non quia pauciores
sunt boni quam mali. sed
quia boni seruant unita-
tem spiritus in uinculo pacis. Sanc-
tum autem spiritum diuina scrip-
tura in septiformi operatio-
ne commendat: sapientie.
et intellectus. consilii et for-
titudinis. scientie. et pieta-
tis. et timoris dei. Unde et ille nu-
merus quinquaginta dierum.
ad aduentum sancti spiritus pertinens
in septies septenis qui fiunt
quadraginta nouem. uno ad-
dito consummatur: propter quod
dictum est. Studentes ser-
uare unitatem spiritus in uincu-
lo pacis. Mali autem in
binario numero ad scisma
faciles et quodam modo diuisi

p[illegible]ſcenduntur. Quod
ipſe noe cũ ſuis octauus inu
enitur: quia ipſe ſpes re
ſurrectionis nr̃e apparu
it. q̇ octauo die .i. p̉ ſabbatũ
ſeptimũ p̉mũ a mortuis re
ſurrex. Qui dies a paſſione
tercius: in nũmo aũ dierũ
qui poſt ſe temp̉ uoluunt̃.
& octauus r̃p̃m eſt. Quod p̉
vii dies ex quo ingreſſus ẽ
noe in archã. factum ẽ di
luuiũ: quia ipſe future q̇
etẽs. que ſeptimo die ſigni
ficata ẽ. babtizam. Qđ p̉t
archã omĩs caro quã t̃ra ſuſ
tentabat. diluuio conſum
ata ẽ: quia p̉t eccl̃e ſocia
tatẽ aq̃ babtiſmi quãuis
eadẽ ſit nõ ſolum nõ ual;
ad ſalutem ſ; ualet potius
ad p̉niciẽ. Quod quadragi
ta dieb; & xl noctibus pluit:
quia omĩs reat̉ pcc̃oꝝ qui
in decem preceptis legis ad
mittitur: p̉ uniũſum orbẽ
t̃rarum in quatuor partib;
continetur. Decem quippe
q̃t̃ducta: & q̃dragita fiũt.
Siue ille reatus qđ ad dies
p̉tinet ex rerum proſperita
te: ſiue qđ ad noctes ex rerũ
ad ũſitate contractus ẽ. ſa
cramto babtiſmi celeſtis
abluitur. Qđ noe quingen
toꝝ erat annoꝝ. cui et locut̉
eſt dñs ut archã ſ faceret:
et ſexcentos agebat annos
cũ in eã fuiſſet ingreſſus. un
de intelligit̃ p̉ centum ãnos
archã fabricatam. Quid ſi
uidetur aliud centum ãni
ſignificare. n etates ſingu
las ſcli: vĩi iſta ſexta etas
que completis quingẽtis
uſq; ſexcentos: ſignificat̃
in manifeſtatione euuã
gelica eccl̃a conſtrui. Et ideo
qui ſ ad uitã conſulit: ſit
uelud quadratum lignum
paratus ad omne op̉ boni.
& intret in fabricã ſcãm: quia

et scd's mensis anni. sexce/ tesimi quo intruit noe in archa. eadē septenariam etatem significat. Duo enim menses: sexagenario numero concluduntur. Sen ario autem numero: et sexaginta cognominantur: et sexcentur. et sex milia: et sexaginta mi lia. et sexcenties: et quicquid deinceps in maioribus sum mis. per eundem articulum: numerus in infinita crem ta consurgit. Et quod ui cesimus et septimus dies mē sis commemoratur: ad eius dem quadrature signifi cationem pertinet: que iam in quadratis lignis expo sita est. Sed hic euidentius qr nos ad omne opus bonum pa ratos. i. quodammodo in com quadra tos trinitas perficit: in memo ria qua deum recolimus. in intel ligentia qua cognoscimus. in uo luntate qua diligimus. Tria en

im. c. et hic [illegible] qui est numerus ternarii quadratus. Quod septimo mense ar cha resedit. id est requieuit. ad illam septimam requiem: sig nificatio recurrit. Et quia perfecti requiescunt: ibi quoque illius quadrature nume rus iteratur. Nam uicesima septima die scdi mensis co mendatum est hoc sacramentum. et rursus uicesima et septi ma die mensis septimi: eadem commendatio con firmata est. cum archa reque uit. Quod enim promittitur in spe. hoc exibetur in re. Porro quia ipsa septima requies: cum octa ua resurrectione coniungitur. Neque enim reddito corpore finitur requies quae post hanc ui tam excipit sanctos. sed potius to tum hominem non adhuc spe sed iam re ipsa ex omni pa rte et spiritus et corporis perfecta et inmortali salute renoua

[illegible] ecclesie uite muniat ass
umitur. Quia ergo septima re
quies cum octaua resurrectio
ne coniungitur: et hoc in sacra
mento regenerationis nostre.
i. in babtismo altum profun
dum que misterium est. Quod
quindecim cubitis superior fuit
aqua. excendens altitudi
nem montium: octo quip
pe et septem quindecim fiunt.
Sed octo significant resurrec
tionem quietem: hoc igitur sacrame
tum resurrectionis et quietis:
transcendit omnem sapientiam
superborum. ita ut nullatenus
possit indagare scientie sue
altitudine resurrectionis qui
etem. Et quia septuaginta
a septem: et octuaginta ab oc
to dinumerantur. coniuncto
itaque numero centum et quinqua
ginta diebus exaltata est aqua
eandem commendans nobis atque
confirmans altitudinem bab
tismi in consecrando nouo ho

mine ad tenendam quietis
et resurrectionis fidem. Quod
post dies xl emissus coruus
non est reuersus: aut aquis
utique interceptus: aut aliquo
supernatante cadauere illec
tus. significat homines inmun
dicia cupiditatis teterrimos.
et ob hoc ad ea que foris sunt.
in hoc mundo nimis intentos. aut rebabtizari: aut
ab his quos preter archam. i. pre
ter ecclesiam babtismus oc
cidit seduci et teneri. Quod
columba emissa non inuen
ta requie reuersa est: ostendit
per nouum testamentum. requiem
sanctis in hoc mundo non esse
promissam. Post quadra
ginta dies enim emissa est:
qui numerus uitam in hoc
mundo agitur significatur: signi
ficat. Denique post septem
dies dimissa: propter illam
septenariam operationem spi
ritalem oliue fructuosum sur

culum retulit. q significa
ret nonnullos etiã ext ecclã
baptizatos. si eis pinguedo
non defuerit caritatis poste
riore tempore quasi uespe in
ore columbe tamq in osculo
pacis. ad unitatis societatẽ
posse perduci. Quod post ali
os septem dies dimissa nõ
ẽ reuersa. significat finẽ sęcli
quãdo erit scõrum requies. n ad
huc sacramento spei q inhęrẽ
re consociatur. quãdiu bi
bitur. quod de xpi latere ma
nauit. sed iam in ipsa pfectõ
ne salutis ęterne cũ traditur
regnũ dõ patri. ut nulla p
spicua contemplatione inco
mutabilis ueritatis nullis
misteriis corporalibus egeam.
Cur autẽ sexcentesimo et uno
anno uite noe. i. peractis sex
centis annis aperitur arcę te
ctum. finita quippe sexta eta
te sęcli. reuelabitur absconditum
tum sacramentum atq promissũ.

Cur uicesimo septimo die
sęcli mensis dicitur siccasse
eta. tamquam finita esset iã bap
tizandi necessitas. In numero
dierum quinquagesimo et septi
mo. ipse est enim dies secundi
mensis uicesimus septimus.
Nam numerus ex illa conuen
tione spiritus et corporis septies
gęto nos hic uno addito. ppt
unitatis uinculum. Cur de ar
cha coniuncti exeunt. q disiuncti
intrauerant. Sic enim dictũ er
at. ingredieris in archam
noe et filii. et uxor eius et uxores
filiorum eius. seorsũ uiri seorsum
femine comemorati sunt. hic quippe
exeunt noe. et uxor eius.
filii eius. et uxores filiorum eius.
hi e coniuncti masculi et femi
ne. quia in fine sęcli atq in resur
rectione iustorum omnimoda p
fecta pace spiritui corpus adherebit.
nulla mortalitas eis resistẽ
cuncta animalia. sed in illo
disco petro dicitur. macta et

mãduca

manducari. Quod eiecto sanguine
iubentur manducare, ne
uita pristina quasi suffocata in
conscientia teneatur, sed habeat
tamquam effusionem per confessionem.
Quod uero testamenti posuit deus inter se
et inter homines [homines] atque omnem animam
uiuam, ne perdat eam diluuio,
arcum scilicet qui apparet in nu
bibus, qui numquam nichil de so
le resplendet. Illi enim non pereunt [pereunt]
diluuio separati ab ecclesia, qui in
prophetis et omnibus diuinis scriptu
ris, tamquam in nubibus, agnos
cunt Christi gloriam, non quaerunt suam.
Coepit autem Noe post diluuium
exercere terram, et plantauit ui
neam, et inebriatus est, et nudatus
in domo sua. Cui non apparet
Christum esse figuram? Qui inebriatus est
dum passus est, nudatus est dum
crucifixus est in domo sua, id est in gen
te sua et in domesticis sangui
nis sui, utique Iudeis. Tunc
enim nudata est mortalitas car
nis eius. Quam nuditatem, id est pas
sionem Christi, uidens Cham, deri
sit, et Iudei Christi mortem uidentes de
riserunt. [S]em uero et Iafeth tam
quam duo populi ex circumcisione
et praeputio credentes, cognita nu
ditate patris, qua significabatur
passio saluatoris, sumentes
uestimentum posuerunt super dor
sa sua, et intrantes auersi operuerunt
nuditatem patris, nec uiderunt quod
uerendo texerunt. Quodam
enim modo in passione Christi uelamento
tegimus, id est sacramento honoramus,
eiusque mysterii rationem red
dentes Iudeorum detractionem
operimus. Vestimentum enim sig
nificat sacramentum. Dorsa me
moriam praeteritorum, quia passionem Christi
transactam celebrat ecclesia, non
expectat futuram. Medius autem
frater Cham, id est impius populus Iude
orum. Ideo medius dicitur,
quia nec primatum apostolorum
tenuit, nec ultimus in gentibus cre
didit. Vidit nuditatem patris
quia consensit in necem domini sal

uatoris. Post hec nunciauit fratris filiis. Per eum quippe manifestum est quod erat prophetia secretum: ideo quia fit seruus fratrum suorum. Quid est enim aliud hodie gens ipsa: nisi scriniaria quedam christianorum baiulans legem et prophetas ad testimonium assertionis ecclesie. ut nos honoremus per sacramentum quod nuntiat illa per literam.

VIII.

Porro terea benedicti sunt duo illi qui nuditatem patris honorauerunt. Benedicat inquid dominus deus sem: sit cham puer illius. Dilatet deus iafech et habitet in tabernaclis sem. Hic sem maior natu: ipse est ex quo patres et prophete et apostoli generati sunt. Iafech autem gentium est pater qui latitudo interpretatur. Cum ingenti enim multitudine dilatatus est populus ex gentibus qui cum prophetis et apostolis erat habiturus. Siquidem et uidemus iuxta noe patris prophetiam benedictionem. in tabernaclis sem transisse habitationem iafech. hoc est in domo legis et prophetarum. ecclesia potius iustificari minorem quidem tempore eius. sed gratie lege maiorem. Cham autem porro qui interpretatur callidus medius filius. tamquam ab utroque discretus. nec in primiciis israhelitarum nec in plenitudine gentium permanens. significat non solum iudeorum sed hereticorum genus callidum: non spiritu sapientie sed impatientie quo solent hereticorum feruere precordia. et pacem turbare sanctorum. Sed et omnes qui christi uocabulo gloriantur: et perdite uiuunt: ipsius figuram gestare uidentur. Passionem quippe christi que illius hominis nuditate significata est: et annuntiant bene profitendo et male agendo exhonerant. De talibus enim dictum est: ex fructibus eorum cognoscetis eos. Ideo et cham in filio suo maledictus est: tamquam in fructu suo. id est opere suo. Unde conuenienter ipse filius eius chanaan interpretatur motus eorum: quod aliud est

quam ... quod eis a peccante posteritas eius dampnatur significat quia reprobi hic quidem delinquunt sed in posterum i. in futurum sententiam dampnationis sue cras sinistre. Dixerunt enim. Sanguis eius super nos et super filios nostros. Benedictis quoque duobus filiis noe atque uno eorum maledicto. deinceps generationes eorum texuntur. ex quibus septuaginta due gentes sunt orte. id est quindecim de iafeth. triginta de cham. viginti de sem.

PRimus autem post diluuium invenitur omnis nebroth filius chus noua impii cupiditate tirannidem arripuit. Regnauitque in babilonia. que ab eo quod ibidem confuse sunt lingue. babel appellata est quod interpretatur confusio. Cuius edificate turris idem nebroth extitit auctor. quoque per eo quod ultra naturam suam celi alta penetrare contendit non incongrue diabolo comparatur. qui cogitatione cordis sui intumescens. super sidera exaltare se voluit. i. super potestatem angelorum deo se quoequale disponens. dum dicit. Ascendam et altitudinem nubium. et ero similis altissimo. Venatorem dicitur id est venator. quod significat hoc nomen. ni animarum terrenorum deceptor et capiens homines ad mortem. Turris eius superbia huius mundi est sive elatio vel impia docmata hereticorum. quibus quique moti sunt ab oriente. i. a vero lumine recesserunt. et venerunt in campum sennaar quod interpretatur excussio dentium statim ad sensus dein impietatis sue edificant turrem ac docmatum superbiam nefario ausu configunt. volentes curiositate ne nolicita ipsius celi alta penetrare. sed illi per superbiam ab

una lingua in multis linguis
diuisi sunt. ita et heretici ab
unitate fidei et confessione se
gregati se diuersitate erro
ris quasi per dissonantiam lin
gue inuicem secernuntur. et
quos armat ad risus dei in
elate conspirationis pernici
osa confusio. Rursus inter
dente dogmatum discordia
diuidit. aborta repente con
fusio. quos quidem ipsa trini
tas dampnat in qua offen
dunt. ipsa eos dispergit dum
dicit. Venite et confundamus
linguas eorum. In uarietate u
tique errorum siue scismatum. Eo
autem tempore quando linguarum fac
ta est uarietas. in sola domo
eber que antea fuit lingua
remansit. Hunc quoque in eccle
sola que est domus christi. unitas
est confessionis et fidei pax.
diuisis omnibus reprobis atque
dispersis

Restat deinde de actibus
abrahe uel de his que rep
misit illi dominus exponendum.
loquitur enim dominus. Egredere de
terra tua. et de cognatione
tua. et de domo patris tui.
Quod autem exiit ab
raham de terra sua. et de cog
natione sua. ut apud exter
os locupletaretur et esset in gen
tem magnam in christo. Cuius relic
ta terra. cognitione uidelicet.
pollet nunc ut uidemus
in populis gentium. Sed et nobis
ad exemplum christi exeundum est
de terra nostra. id est de facultati
bus mundi huius. opibusque terre
nis. et de cognitione nostra.
id est de conuictione. et moribus.
uiciisque prioribus. que nobis nostra na
tiuitate coherentia uelut
afinitate quadam et consangui
nitate coniuncta sunt. Si
ue de domo patris nostri. id est omni
memoria mundi. ut ei re
nunciantes possimus in populo
christi dilatari. et in terra celestis

promissionis cum tempus
aduenerit introduci. Due
autem repromissiones abrahe
dantur: una per quam terra cha
naan possessyrum semen
eius promittitur. dum dicit dominus.
Vade in terram quam monstra
uero tibi: faciamque te in gentem
magnam. Alia uero promissio
est non de carnali sed spirituali
semine. per quod pater est non unius
gentis israhelitice: sed omnium gen
tium. que fidei eius uesti
gia consecuntur: quod promitti
cepit his uerbis: Et benedicen
tur in te uniuerse cognationes
terre. Egressus autem abraam de
canaan: uenit ad sychem. accep
toque secundo oraculo de promissio
ne terre ipsius: edificauit al
tare. Et profectus inde, habi
tauit in heremo: atque inde
famis inopia pulsus. des
cendit in egyptum: ubi
uxorem suam esse dixit sororem.
Nec mentitus: quia propinqua er
at sanguine. Quam tamen
pharao rex egypti uxorem uolens
accipere: grauissimis terretur
monstris. multisque preterea
malis affligitur. ubi eius diuini
tus uxorem didicit. confestim
illesam cum honore restitu
it. In sarra enim christi figuraba
tur ecclesia. quam uiolare infid
elitatis error non poterat: quia
sine macula est et ruga. Mons
tra autem quibus pharao terretur est. uite
inmaculorum est. Que dum mun
dus aspicit: confusus obstu
puit. Reuerso igitur abraham
ex egipto unde uenerat. tunc
loth fratris filius in terram sodomorum
salua caritate discessit. ui
tans discordiam: quia diuites
facti erant: et pastores eorum in
uicem rixabantur. Permansit autem
abraham in terra chanaan:
habitauitque iuxta quercum
manbre. Deinde a quinque
regibus qui sodomis inuicerant:
captum loth liberat. habens

secum in prelio trecentos decem et octo uernaculos. Sed quid hec uictoria abrahe de quinque regibus indicabat. quo ille fide patrum numero mistico superauit. nisi quod fides nostra si confirmata sit in spiritu principali. totidem corporis nostri sensus uerbo dei subigit. Nam sicut ille eximio inter reges uictor. ita et fides in anima uictrix de exteriore homine triumphabit. Quod uero ille non multitudine nec uirtute legionum. sed tantum . ccc. x. et viii. comitantibus. aduersarios principes debellauit. iam tunc in sacramento crucis cuius figura per tau litteram grecam numero trecentorum exprimitur immaginebatur. quod nos passio christi liberaret a dominatu quinque carnalium sensuum. qui nos antea uariis uiciis captiuantes exsuperauerant.

Reuertenti igitur a cede hostium abraam. occurrit ei mox melchisedech rex salem sacerdos dei. me inenarrabili parente progenitus. Benedixitque abraam. offerens panem et uinum in sacrificium deo. Hunc melchisedech apostolus paulus sine patre sine matre commemorans. figuraliter refert ad christum. Ipse est enim solus de patre sine matre genitus per diuinitatem. Ipse de matre sine patre per humanitatem. Ipse quoque sacerdos eternus. ad quem dicitur. Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Utique propter misterium sacramenti quod christianis celebrare precepit. ut non secundum pecudum uictimas. sed oblatione panis et uini. id est corporis et sanguinis eius. sacramentum in sacrificium offerant. Quod uero patriarcha magnus decimas omnis substantie sue melchisedech sacerdoti. post benedictionem dedit. sciens spiritualiter manus sacerdotum futurum

in populo gentium. quam leuitici
quod iste de ipso erat nascitu
rum futurumque in sacerdotium ecclesie
habentis preputium benediceret
in abraam circumciso sacerdotium
sinagoge. Qui enim benedicit. ma
ior est quam qui benedicitur. Unde et sa
cerdotes ex semine abrahe na
ti fratres suos benedicebant. id est
populum israel. quod illi decimas
secundum legis mandatum dabant.
uere ut maioribus et eminentio
ribus suis. Nomen autem ipsum
melchisedech: rex pacis uel
rex iustitie interpretatur. quod
uni refertur ad christum. Ipse est enim rex
pacis: quia per ipsum reconcilia
mur deo. Ipse est rex iustitie:
quia ipse ueniet ut discernat
sanctos ab impiis. Idem quoque
unus et sacerdos et rex: quia ad
redemptionem omnium. hostiam
deo patri se ipsum obtulit. et ut
uerus rex in presenti seculo populum
suum regit. et in futuro iudica
bit.

Post hanc uictoriam: fac
tum est uerbum domini ad abra
ham in uisu dicens: de po
tentate sollicitus et sibi uide
ret non nasci filium. et tamen sem
ini suo factam promissionem
teneret: statim fit illi duplex
figura promissi seminis. id est in
similitudinem arene maris: et
in multitudinem stellarum celi
futura. Faciens ergo deus abraam
foris: ostendit illi stellas celi
dicens. Sic faciam semen tuum.
id est christianam gentem cuius tu pater
in fide subsistis: sic faciam
resurrectionis lumine corus
care. Deinde demonstrauit
illi arenam maris: et dixit. Sic
erit in multitudine semen
tuum. Hoc est erit quippe copi
osa gens iudeorum: sed sterilis
et infecunda sicut arena mane
bit. Post hec cum repromitteret
ei deus quod esset possessor repromissio
nis terre futurus: signum pe
tit per quod agnosceret. non qua

si dubitans quereret: sed quo
modo futurum esset exquirens.
Cui dominus hanc similitudinem
proposuit. Sume inquid mihi uac
cam trimam et capram trimam et arie
tem annorum trium: turturem
quoque et columbam. Tollens igitur
abraham uniuersa hec: diuisit
ea per medium et utrasque partes
contra se altrinsecus posuit.
aues autem non diuisit. Des
cenderuntque uolucres super
cadauera: et abigebat eas
abraham. Cumque occubuisset
sol: pauor irruit super abraham
et terror magnus et tenebrosus
inuasit eum. Apparuitque cli
banus fumans et ignis tran
siens inter media illa que di
uisa erant. Dictumque est ei.
Cognoscendo scies quia pere
grinum erit semen tuum in terra
non sua: et seruient et affligentur
et cetera. Iste est ita quoque modus
promissi seminis abrahe: et
ista est figura. Per iuuencam

enim uaccam: significata est
plebs posita sub iugo legis,
per capram: eadem plebs pec
catrix futura. Per arietem: eadem
plebs regnatura. Que ani
malia trima dicuntur: quia
per articulos temporum ab a
dam usque ad noe et inde ab abraham
usque ad dauid: tamquam iam etiam
etatem gerens ille populus adole
uit. Per turturem enim et columbam
spiritales in eo populo figurati
sunt indiuidui filii promissio
nis et heredes regni futuri.
Quorum etas temporalis ideo
tacetur: quia eterna medi
tantes transgressi sunt tem
poralia desideria. Sed quid est
quod animalia illa tria diui
duntur ad rursus se inuicem
partibus constitutis. nisi quod car
nales et in populo ueteri et nunc
inter se diuiduntur. Porro aues
ideo non diuiduntur: quia spiri
tales indiuidui sunt. secretis
sima non cogitant: non seducun

tur ab hereticis. S; pax est
semp in illis. siue a turbis
se remoueant. ut turtur:
siue int illos conuisent sit
columba. Vtraq; tn auis ē.
hnc simplicitatē & innocen
tiam. Volucres aūt descendē
tes sup corpora que diuisa
erant: sps immundi signifi
cantur: partē quędam suā
de carnaliū diuisione que
rentes. Qd aūt illis cōsi
dens abraā abigebat eas.
significat mltos carnales
merito scōr in fide mundi
ab angustiis liberandos.
Quod ēca solis occasū pau
or irruit in abrahā. & tenor
magnus & tenebrosus. sig
nificat circa hui' scli finem
magnā pturbationē ab ā
tixo in scīs futurā. De qua
dns in eugto dicit. Erit eni
tunc
tūc tribulatio magna. q̄lis
nuq̄m fuit ab initio. Quod
uero adiungitur cū occubu
isset sol facta ē caligo tene
brosa. & apparuit clibanus
fumans. & lampas ignis trā
siens int media illa que di
uisa erant. significat p fi
nem scli futurū diē iudicij.
quādo p ignē segregabūtur
scōr psi & iniqr. Quod u dic
tum ē ad abrahā. sciendo
scies quia pegrinū erit semē
tuum in terra nō ppa. & in ser
uitute redigent & affligent
quadringentis annis. hoc
de ppl'o isrl' qui erat in egyp
to seruitur' aptissime pphā
tum ē. Nō qđ sub egiptiis
q̄dringentis annis seruie
rit. S; qm iste numerus ī
eadem affliccione cōplectur
q̄ computatur ab illo tēpo
re exquo ista abrahe pmit tuntur.
Iam tunc xpc̄
pegnationem futuram:
ne commisceretur semē eius
int gentes. datur ei circum
cisio his uerbis. Circū cidet'

ex uobis omne masculinum. in
fans octo dierum circumcide
tur in uobis. tam uernaculus
quam empticius circumcidetur.
Masculus autem cuius preputii ca
ro circumcisa non fuerit. dele
bitur anima illa de populo suo.
quia pactum meum irritum fecit.
S: et sarai non appellabitur sa
rai sed sarra. et dabo tibi ex ea filium
et benedicam illum. et erit in na
tiones. et reges gentium ex eo
erunt. hic iam declaratur promi
ssio. i. de uocatione gentium in
ysaac filium promissionis. i.
gratia non natura. quia de sene
patre et de sterili matre. Et
quia hic non pro generatione quod est isma
el. sed pro regeneratione futura
erat. adeo ibidem imperata est circum
cisio. quando de sarra promitti
tur filius in typo ecclesie. non
quando ismaehel qui typum tenu
it iudeorum. S; quod aliud circum
cisio significat. nisi renoua
ta natura per babtismum post sp

oliationem ueteris hominis.
Et quod est octauus dies nisi xpc.
qui ebdomade completo. hoc est
post sabatum surrexit. Non
uero non solum filios sed et ser
uos uernaculos. et empticios
circumcidi precepit. ad omnem gratiam
redemptionis pertinere testatur.
Ibi parentum mutantur nomina.
ut omnia resonent nouitatem.
Nam abraam quod antea uocaba
tur. interpretatur pater excelsus.
abraham autem pater gentium. quod no
mine pronuntiabatur quod mul
te gentes fidem eius uestigia seq
rentur. Illud autem quod sit quod dic
tum est masculus qui non circumcide
tur octaua die. peribit an
ima illa. quia pactum meum irri
tum fecit. Cur autem periat ani
ma paruuli incircumcisi. dum
ipsa pactum dei irritum non fecerit.
sed qui eum circumcidere neglexe
runt. nisi ut significaret
quod paruuli non secundum opus. sed
secundum originem in primo ho

iuxta pactum dei dissipauerit. in quo omnes peccauerunt. Nascitur enim non ipse. sed originaliter parentes. quem nisi regeneratio liberet peribit anima eius de populo suo. quia pactum dei irritum fecit. quando in adam originaliter etiam ipse peccauit. .lxiiii.

Deinde apparuit dominus abrahe in conualle mambre. sedenti ad hostium tabernaculi. Cumque leuasset oculos suos. apparuerunt ei tres uiri stantes iuxta eum. Quos cum uidisset: adorauit et ait. Domine. si inueni gratiam in oculis tuis: lauentur pedes uestri. et requiescite sub arbore. Et abiit ad sarram. quam abraham. et iussit eam. et tribus satis farine subcinericios panes. quos apposuit illis cum uitulo quem parauerat. Similiter lac et butirum. Ipse uero stabat iuxta eos sub arbore. Cumque comedissent. dixerunt ad eum. Ubi est sarra uxor tua? At ille. Ecce inquid in tabernaculo est. Cui dixit. Reuertens ueniam ad te tempore isto: et habebit filium sarra uxor tua. Quo audito sarra risit. Notandum quippe est. quod abraham triplicem figuram habeat in semet ipso. Primam saluatoris: quando relicta cognatione sua uenit in hunc mundum. Alteram patris. quando immolauit unicum filium. Tertiam uero que hoc loco est: figuram gestauit sanctorum. qui aduentum christi cum gaudio susceperunt. Tabernaculum autem illud abrahe: typum ierusalem habuit. ubi prophete et apostoli habitauerunt. ubi primum dominus adueniens: a credentibus exceptus. ab incredulis in ligno suspensus est. Inter uiros autem quos uenerunt ad illum. dominus ihesus christus prenuntiabatur aduenturus. cum quo duo angeli comitabantur.

quos pleriq: moysē et heliā
accipiunt. unū p̄sec legis la
torem. q̄ p eandē legem ad
uentū dn̄i indicauit. Ali
um q̄ in fine mundi uen
turus est denuntiaturus
scdm aduentum x̄. atq; eẜ
euglīu iudeis p̄dicaturus.
Vnde ⁊ in monte dū dn̄s fuit
ẜ trāsfiguratꝰ. in duo moy
ses ⁊ helias cū eo ab ap̄stlis
uisi s̄. Quod ū abrahā tres ui
dit, ⁊ unū adorauit. dnm
scilicet ⁊ saluatorē ostēdit.
cuiꝰ etiā aduentū ē p̄stolatꝰ.
iuxta q̄ etiā in euangelio
dn̄s ait. Abraā quesiuit ui
dē diē meū. uidit ⁊ gauisus
ē. Tunc eū futurū aspexͬ nūc
ternum sacͣuit. Vnde ⁊ pe
des eoꝝ lauit. ut in extremo
mundi lauacͥ purificationē
demōstraret futurā. Pedes
eñ nouissima significant.
Sic q̄dē ⁊ cōuiuiū p̄parat. ui
tulum scil' saginatum. Iste

aūm uitulꝰ tener saginat
dn̄i ihū x̄ē corpus. hic est
et uitulus dn̄i q̄ ppt salutē
credētiū ⁊ ad arbo
rem crucis ē im
molatus. hic est
uitulus dn̄ici corpis. qui ī
euuangelio p peccatore occi
ditur filio. S; ⁊ butirū ⁊ lac
cum carne uituli apposuit.
Lac q̄ppe. p̄sec legis habuis
se figuram. apl's adnun
tiat dicens. Lac ūb potū de
di. non escam. Nō dū enim
poteratis. nec adhuc q̄d dē
potestis. Tradiderat eñ ill'
legis mādatū. q̄si lac de
uberib' duarū tabulaꝝ ex
p̄ssum. hoc ē testimoniū
fidei. Nec dū eñ poterant
ppt infaciā sensus sui. eu
uangelice doctrine solidam
⁊ robustā escā accipe. Buti
rum aūt uberrimū ⁊ pingu
simū. euāgliorꝝ est testimo
nium. qd uelud oleū fide

tibus insignium datur. S;
ꝑinde uitulū cū lacte ꝛ bu
tiro abrahā ad edendū appo
suit. quia nec corpus dñi
qđ ē uitulus sine lacte legis. si
ne butiro. hoc ē sine euangelij
testimonio ēē pot. Tria aū
sata unde sarra panes sub
cinericios fec. triū filiorꝫ
noe ymaginē indicauerūt.
ex qb᷒ omē genus hominum
natū ē. qui diuine trinitati
credentes ex aqua babtismati
ꝑ ecclīā cui᷒ imago sarra
erat conspergendi eēnt ꝛ in uno
pane xp̄i corporis redigendi. H
sunt illa tria sata q̄ mulier in
euāgelio cognoscit fermenta
sse. Azimi aū panes. eo qđ
sine fermento malitie. ꝛ sine
languore neq̄tie. sine fer
uore ꝑuse doctrine opporte
at ēē credentiū unitatē. Sub
cinericij aū ideo ut ꝑtitorꝫ
delictorꝫ spc̄ sc̄i uapore de
cocti. xp̄o esca beneplacite ꝛ ac
ceptabiles efficiant. Sub ar
bore aūm eos sedisse. pac
tionis diuine erat signa. cu
ius ipsi s̄ p̄dicatores. Quod
aū ꝑmittit dš sarre sterili
filium dicens. circa. Tempus
h uema. nō de tēꝑib᷒ signifi
cat s; de q̄litate aduentus
sui q̄do ꝑ filiū repromissum.
fidelis erat ꝑpl's nasciturus.
Ista ē eñi sarra sterilis. cui
ꝑ prophetā dñs dic. Letare
sterilis q̄ n̄ paris. erumpe ꝛ cla
ma q̄ n̄ parturis. qm̄ plures
filij deserte magis q̄ eius q̄
hab; uiru. Risus autē sarre
n̄ ē dubitatio. s; ꝓphia. Qui
risus duplicē hab; significā
ciā. siue qđ risus ess; futur᷒
ī credulis xp̄s. siue q̄r oms
inimicos iuuidicio suo ess;
irrisur᷒. Unde ꝛ ipse q̄ natus
ē de sarra; risus nōm accep.
Isaac eñi ex ebrea lingua.
in latinū sermonē risus in
terptat᷒. De inde rursū idē

isaac filius pmittitur futurus in gentem magnã. 7 bñdici ī eo om̃s gẽtes t̃re. Quib; ũbis duo filij historialit̃ illi pmissa sunt. gens iudeor̃ sc̃dm carnẽ. 7 om̃s gẽtes secundum finem.

Post hanc pmissionem ũtitur in cinerẽ sodoma. liberato loth cũ filiab; suis. S; q̃d significat q̃d a qnq̃ginta iustis usq; in decẽ. si ibi inuenirentur in sodomis dixerat dñs urbẽ ẽẽ saluandã. Numerũ q̃ppe quinquagenariũ ppt̃ penitentie signũ posuit. si forte cõũtereentur 7 saluarent̃. Quinquagenari eñi. sẽp ad penitẽtiã refert̃. Unde 7 dauid in eodẽ numero psalmũ scr̃psit. pide q̃ndo aspicit d̃s delinquẽtium uitã. nẽq̃quã uelle reũti ad penitentiam. Quinq̃genarius numerus ipse pre figurat ardorẽ inmoderatẽ luxurie. cõpescit ignẽ gehenne. Usq; ad decẽ aũ iustos nõ pire sodomã dix̃. quia si unq uelibet p decẽ p̃cepto rum custodiam x̃ruu̇ inuen iat̃. iste ñ pibit. Denarij eñi numeri figurã. xpi crucem demonstrat. Nam 7 q̃d quinq; sint ciuitates que in urbis igneis conflagrate sũt. illud ñ fallor significat. q̃d oẽs q̃ qnq; sensus corporis sui libidinose tractauerint. in illo futuro incendio cõcrmati sũt. Ipse aũ loth fr̃ abrahã iustus 7 ospitalis ĩ sodomis. q̃r ex illo incẽdio q̃d erat similitudo futuri iudicij. meruit saluus euadẽ. typũ gerebat corporis x̄. q̃d in oib; sc̃is. 7 nunc int̃ iniq̃s atq; impios gemit. quor̃ factis ñ cõsẽtit. 7 a q̃r p inissione ĩ sc̃li finẽ liberabit̃. illic dãpnatis supplitio ignis et̃ni. Uxor aũ eius eor̃ scil' genus

signauit. q: p gr̄am dĩ uo
cati retͦ respiciunt. ⁊ ea que
reliq̄rãt redire contẽdunt.
De quib9 ipse dñs ait. Nemo
ponens manũ suã sup ara
trum. ⁊ respiciens retͦ. aptus
ē regno dĩ. Unde ⁊ illi phi
bentur retͦ respicẽ. p qđ ostẽ
deret nõ ēē redeũdũ ad uete
rẽ uitã. q̇ p grãm regenera
ti ultimum cupiũt euadẽ
iuditiũ. Quod uero eadẽ res
piciẽs remãsit. ⁊ i sale cõu̇sa
ē. exemplũ prestat ad cõdim̃
tũ fideliũ. unde alii saluã
tur. Nam nec ipsũ tacuit
xp̄c dicens. Mementote uxoris
loch. scilicet: ut nos tãq; sale
condiret. ut nõ tãquã fatuũ
neglegeremus s; prudẽtes
caueremus. Hec enĩ ⁊ illa am
monuit. cũ statuã salis cõ
u̇sa ē. Illud uero qđ ipse lo
ch ardentẽ sodomam fugiẽs
segor uenit. ⁊ neq̃quã ad mõ
tana conscendit. quid sit
uideamus. Ardentẽ q̇ppe
sodomã fugere ē. illicita ca
rnis incendia uł mũdi de
sideria declinare. Altitudo
uͦ ē montiũ. speculatio p
fectorũ. S; q: multi sunt iusti
qui mundi q̇dẽ ille celebr..
ac fugiunt. s; tñ in actiuẽ
positi. cõtẽplationis apicẽ
subire nõqueunt. hoc ē quod
exiit quidẽ loch de sodomis.
s; tñ ad mõtana nõ puenit. Sẽ
scił dampnabilis uita relĩq
tur. s; adhuc celsitudo spe
culationis subtilitẽ nõ tene
tur. Inde idẽ loch ad angłm
dicit. Est ciuitas hec iuxta ad
quã possũ fugere parua. ⁊
saluabor in ea. Numq̇d nõ mo
dica ē ⁊ uiuet aĩa? Iuxta ġ
dicitur. ⁊ tñ ad salutem tu
ta perhibẽ. Quia actualis
uita nec a mũdi curis exto
to discreta ē. nec tñ a gaudio
etẽne salutis aliena. In ipso
aũ loch q̃ndo filie concubu

eniunt cū eo. nõ illud qđ ei ad
donis libatus ē. ſ; aliud figu
ratum ē. Hunc enī ipſe locū
futurū legis uidebatur geſta
re pſētiam quā q̄de ex illa
pc̄ati ⁊ ſub lege poſiti. male
intelligendo qđ āmodo ſei
elegant eam q̄ n legitime ute
do īfidelitatis opa rapiūt. Bo
est enī lex ī q̄t apſts ſiq̄s eā
legitime utatur.

lxvi Sequit̄ deīn hiſtoria đ abi
malech. quādo abra
ham tacuit ſarrā uxorē. et
dix̄ ei ſororē. ne ſe occiſo ab
alienigenis captiua poſſide
retur. certus de dō qđ eā ui
olare n pmitteret. ſic nec p
mum a pharaone. Vnde ⁊ ab
imalech ſomnio commonit̄.
nõ cōmaculauit eā ꝯcubitu.
ſ; intactam reſtaurauit mari
to. Veruntamē q̄s tunc in illo
figurabatur uiro ſcire uolo.
⁊ cuius ſit uxor q̄ in hac pegri
natione atq; int̄ alienigenas

pollui maculariq; n ſinitur
⁊ ſit uiro ſuo ſine macula
iuncta. In gr̄am q̄ppe x̄i rec
te uiuit ecclā. ut pulc̄tudo
eius honor ſit uiro eius. ſic abra
hā xp̄c ſaūe pulcrītudine
alienigenas. honoratur eiq;
ipſi cum dicitur in cāticis
canticorū. O pulc̄ iīt mu
lieres. Ipſi' pulcritudinis mu
nera reges offerunt munera.
ſic ſane obtulit rex abima
lech. plus in ea miras forme
decus qđ amare potuit. ſ;
uiolare n potuit. Eſt enim
dn̄o ihū xp̄o in occulto uxor.
Occulto q̄ppe atq; īabſcōdi
to ſecreto ſpūtali aīa huma
na inheret ūbo dī. ut ſint
duo in carne una. Qđ mag
nū cōiugii ſacramentū. in xp̄o
& in eccla commēdat apſts. Vn
de regnū terenū ſc̄i huius
cuius figurā gerebat reges q̄
ſanctam polluere pmiſſi nõ
ſ. nõ ē expertū. Hec inuenit

ecclam

ecclesiā

ecclā. coniugem x̄. n̄ cū mola
re temptauit. Diuino enim
testimonio ꝑfidem martirii
cessit coreptum que in pos
terioribꝰ regibꝰ honorauit mu
lierē: q̄m corruptioni sue sub
dere impiorū nō ualuit. Nā
qđ tunc ī eodē rege p̄ius ī pos
terius figuratū ē: h̄ in isto
regno p̄oribꝰ ī posterioribꝰ re
gibus adimpletū est. Sum
aūt dicitur de patre eē soro
rem x̄ ecclā n̄ de matre. nō
terrene generationis q̄ euacu
abitr. sꝫ gr̄a celestis que in
eternum manebit. cognatō
commēdatr. Secdm̄ quā grām
genꝰ mortale n̄ erimus accep
ta potestate: ut filij dī uocem̄
eē sumꝰ. Neqꝫ enī grām hāc
de sinagoga matre x̄ secdm̄
carnem: sꝫ de dō patre ꝑce
pimꝰ. hāc n̄ cognatione terre
nam uocans in aliā uitam
ubi nullꝰ moritr negare nos
xp̄s docuit n̄ fateri cū dis
cipulis ait. Nec uō dica
tis patrē ī tra: unꝰ ē enī pa
tr̄ q̄ in celis ē. Quod n̄ ecclā
cuiꝰ uxor sit occultatr alien
genis. cuiꝰ aūt soror n̄ tacetr.
Hec ītem causa facile occ
urrit qꝫ occultū ē ⁊ difficile
ad ītelligendū q̄m aīa hu
mana u̾bo dī copuletr siue
misceatr: siue q̄d meliꝰ ⁊ ap
tius dici pōt. cū sit illud
dīs ista caritas. Secdm̄ h̄ enim
spōsus ⁊ spōsa. uir ⁊ uxor.
xp̄c ⁊ ecclā dicūtr. Quia uero
cognatione sunt fr̄s ih̄c xp̄c
⁊ omnes scī gr̄a diuina n̄ cō
sanguinitate terrena: h̄ ē de
patre n̄ de matre ⁊ affabilr
dicitr ⁊ auctē auditur. Nam
ītr se oēs scī ꝑ eādē grām fra
tres s̄ spōsus aūt ceterorꝫ
societate. nullꝰ illorꝫ ē.

Centenarius ita qꝫ abra
hā genuit ex sarra
uxore suo filiū: quem uo
cauit isaac. hūc cū uidisset

mur

mat' ludētē cū hismael dix-
ad abrahā. Eice ancillā ⁊ filiū
eī. nō enī erit heres fili' ācille
cū filio meo isaac. Hīc q̄ que
rēdū ē cur antea sarra uol
uit mariti de acilla suscipe
filiū. aut cur nc̄ matre iu
bet expelli dominū. Ad q̄d n̄
zelo fec̄ accēsa. s; mistio
ꝓphie cōpulsa. Agar q̄ppe
scdm q̄d ait apl's in seruu
tute genuit ꝓplin carnalē.
sarra uero libra ꝓplin genui
it q̄ nō ē scdm carnē. s; in libta
te uocat' ē. q̄ libtate libra
uit eū xp̄c. h̄ q̄ mistio figabat
p̄orē ꝓplin i seruitute peccor̄
generatā i domo sarre. i. ecl
esie nō mane i etnū. neq; eē
herede ul' cōsorte cultorib' xp̄i.
nec cū filio nobili. i. fideli
ꝓplo. regni celestis glē po
possessuri. Cū n̄ eiceret q̄ abr
aha agar de domo. accep̄
panes ⁊ utrē aq̄ ⁊ dedit aga
ri ⁊ iposuit sup humeros

eī īfantē. ⁊ dimisit eā. Exie-
ns aū agar errabat i solitu
dine. Et cū moriētē sēsisset
filiū. piecisset q; sub arbore
apparuit ei angl's dn̄i ⁊ de
monstrauit ei fōtē aque.
& potauit filiū suū. Ad q̄d q̄
significat q̄d exiens agar
īfantē in humeros suos im
posuit. n̄ q̄d peccor̄ ꝓpl's ⁊ isi
pi͡es. ceruicem matr's sue si
nagoge g̃uabit. dū dic. Sā
guis h' s̃ sup nos ⁊ sup filios no
stros. Panes aū hoc iudi
cabant. q̄d uetus sacdotiū
panes ꝓpositionis sic sc̄ptū
ē portauit secū. ⁊ ylesceret.
Vter aque q̄ deficit. iuday
ca purificatio significaba
tur de fectura. siue doctrina
eor̄ carnal' in pelle mortua
clusa. i. i carne uetis ho
minis purificatione semp
tentia dāpnata. q̄ nec re
frigeriū p̄stat. nec sitiat
sitientē s; estu tepida uomi

cti fac̃. Quod u̾ erat agar
in solitudine cũ filio suo:
significat sinagogã cũ po
pulo suo expulsã de t̃ra sua
sine sacerdotio. ⁊ sacrificio in
toto orbe currere: ⁊ uiã q̃ est
xp̃c penitus ignorare. Quod
fili⁹ illi⁹ siti deperit: ostẽdit
p̲p̲l̃m ipsũ nullã h̃ns spiri
tualem purificatõne. Q̃d autẽ
filiũ morietẽ siti. sub arbo
re p̲icit: ⁊ sic demonstrãte
angl̃o aspic̃ fontẽ. signifi
cabat q̊sdã ex eo p̲p̲l̃o adu
mbram ligni crucis refugi
um petituros. Q̃d exclamat
puer plorans. ⁊ exauditur
cũ d̃s: ⁊ sic demõstrante
angl̃o aspic̃ fõtẽ. hoc p̲pu
lus dic̃ q̇ ex iudẽis ad xp̃m
conũtit̃: ac flẽtes reat⁹ ac
tos errores: exaudiũtur.
reseratisq; occl̃is cordis
uident fontẽ aq; uiue. i.
xp̃m filiũ d̃i q̇ dic̃. Ego s̃
fons aq; uiue. q̇ sitit ue
niat ⁊ bibat. Unde ⁊ is ima
go h̃l exauditio int̃p̲tatur.
Angl̃s aũ iste similitudo ẽ
helie: p̲ q̃n p̲p̲l̃s iste ẽ c̃u̾tu
rus sic̃ p̲ malachiã dicitur.
Ecce ego mittã uob̃ heliam:
q̇ cõuertat corda patrũ i fi
lios. Uerũ q̃d statĩ uocauĩt
angl̃s d̃ni agar dicens: sur
ge tolle puerũ. q̃r i gẽtẽ ma
gnã faciam illũ. hoc signi
ficabat siue q̃r copiosius in
d̃or p̲p̲l̃s est; regeneraturus
in s̃cl̃o: siue q̃r celestis reg
ni gl̃am ẽ secutũ eẽnt. q̇ ex
eis c̃di dissent i xp̃o. Q̃d aũ
eũdẽ angl̃m q̇ loq̇t̃. ad agar:
prius angl̃m sc̃ptura pro
nũtiat. deĩde d̃m filium
d̃i eũ significare c̃dẽdum
ẽ: q̇ p̲ lege ⁊ p̲p̲h̃as sẽp̲ locu
tus est: qui p̲p̲t̃ obediẽtiã
paterne uoluntatis angl̃s
uocat̃. D̃s aũ s̃cd̃m naturã
patr̃s: q̃r uere ⁊ ip̲e ẽ d̃s. sic
ut et pater.

viii

Iubetur deinde abrahā im
molare unicū filiū suum.
Ille obtemperans dō: soluit
uotū. Strauit asinū impo
suit ligna: seruos longe
dimisit. solus cū filio ascē
dit. tercio adlocū puenit.
Ante q̄ꝫ ueniret filius adlocū
sacrificii: ipse ē immolandus
ligna portauit. Deinde ab
rahā gladio armat̄: ⁊ ciā
pene feriret. ammonet̄ ut pa
rceret. ⁊ nō tm̄ sine sacrificio:
sine sanguine fuso recedit.
Apparet namq; aries in ue
pre inherens cornibus inmo
latur. peragitq; sacrificiū. Pac
to sacrificio: dicit̄ abraham.
Benedicā t̄ ⁊ multiplicabo se
men tuū sic stellas celi: ⁊
uelud arena maris. Possi
debit semē tuū portas ini
micorum suorum: ⁊ bn̄edicent̄ in
semine tuo oēs gentes t̄re.
quia obedisti uoci mee. Age
nunc uideamus quid sub huius

sacramenti lateat misterio.
Iste enī abrahā qui filiū uni
cum perduxit ad immolan
dū: habebat psonā dī patris.
Sꝫ quid ē quod eum senex susce
pit: Non enī senescit dici
tur: sꝫ ipsa pnuntiatio de
x̄ iā quodāmodo senuerat.
quando natus ē xp̄c. Inchoa
ta ē enī ab adam ut dictū
ē: ⁊ erunt duo in carne una.
Sacramētū illud magnū:
in xp̄o ⁊ in ecclā. Et cōpleta
ē sexta etate seclī quia senec
ta significabat abrahe: quia
ipsūd sacramētū dī iā lon
geuum erat. ⁊ senectus sa
ire iplere dī hic ē in nitu
dine pphiarum. hoc idē signi
ificat. quia ī fine tēporum ex ipsa ple
be scār matar natus ē x̄. Ste
rilitas autē intimat quod
i h sctō spe salui facti sumus
in x̄: ⁊ sicq; ī isaac oēs nati su
mus. quia partū ecclīe ī fine
tēporum mirabili dī grā nō

naturali fecũditatẽ. p̄cãu.
Iam deinde sequẽtis eccl'e
sacr̃menti. q̄d ĩmaginare
p̄cedebat inspiciendum
est. Quis ḡ ĩ abrahã ut p̄
dictũ ẽ. p illã immolatio
nẽ figurabat᷑. ñ pat᷑ excels᷑.
Q's. isaac ñ x̄. Nã sic abra
hã unicũ ⁊ dilectũ filium
dõ uictimã obtulit. ita d's
pat᷑ unicũ filiũ suũ p̄ nob
omnib᷒ tradidit. Et sic isaac
ip̃e sibi ligna portauit in
quib᷒ erat imponend᷒. ita et
xp̃s gestauit in humeris
lignum crucis sue ĩ q̃ erat
crucifigend᷒. Duo aũ ser
ui dimissi ⁊ nũ p̄ducti ad locũ
sacrificij. iudeos figurabat
q̄ cũ sc'd'm litt'am uiuerent ⁊ car
nalit᷑ sapent. ñ ĩtelligebãt
humilitatẽ x̄. nĩ ĩtelligebãt
passionẽ x̄. ideo ñ p̄uenerũt
ad locũ sacrificij. Cur aũ duo
serui. ñ q' p̄p̄l's ipse ĩ duas
partes diuidend᷒ erat?

Quod factũ ẽ ĩ salomone
peccante. q̄ do diuis᷒ ẽ idẽ p̄p̄l's
loco regum. nõ errore ĩ pie
tatis. Quib᷒ et sciã sp̄e p̄ p̄phas
dicit᷑. a cĩsatrix isr̃l. ⁊ p̄uari
catrix iuda. Asin᷒ aũ ille. in
sata ẽ stulticia iudeo᷒. Ista
ĩ sensata stulticia. portabat
oĩa sacr̃menta. ⁊ q̄d ferebat.
Iã q̄d dictũ ẽ eis expectate
hic cum asino. postq̃ ado
rauerim᷒ reuertemur ad uos.
ap̄l'm audi dicentẽ. Cecitas
inquid ex parte ĩ isr̃l facta
ẽ. Quod ẽ cecitas ex parte ĩ isr̃l
facta? Expectate hic cũ asi
no. ut plenitudo ĩ q̄d gen
tiũ ĩtrẽt. h' ẽ postq̃ adora
uerim᷒. ũ sacrificiũ crucis do
minice ĩpletũ p gẽtes fuerit
p̄dicatũ. sic ut plenitudo gẽ
tiũ intrẽt. Quid ẽ reuertemur
ad uos? ⁊ sic omn̄s isr̃l salu
us fieret. Triduũ aũ illud
q̃ uenerunt ad locũ imola
tionis. tres mũdi etates

significat. Vnam autem legem
ab adam usque ad moysen. sub
lege. a moise usque ad iohan
nem. Idem iam adnouo et quod
restat: tercius dies gratie est.
in qua tercia etate quasi post triduum
sacramentum: sacrificium xpisti comple
tum est. Deinde isaac lega
tis pedibus altari subponi
tur. Et dominus in ligno suspen
sus: cruci affigitur. Sed
illud quod figuratum est in isaac
: translatum est ad arietem. Cur
? Quia xpistus ovis. ipse enim filius.
ipse agnus. filius quia natus
est. aries quia immolatus. Set quid
est in vepribus herebat aries ille?
Crux cornua habet. Sic enim duo
ligna conpiguntur in se. cum
speciem crucis reddunt. Vnde
et scriptum est de eo. Cornua in ma
nibus eius sunt. Cornibus ergo herentem
arietem: crucifixum dominum sig
nificat. Vepres autem spine sunt.
Spine autem: iniquos et peccatores
significant: qui suspenderunt
dominum in cruce. Inter spinas itaque
quia peccatorum iudicio suspensus est
dominus: sicut per iheremiam dicit. Spi
nis peccatorum suorum circumdederunt
me populus iste. Illi hunc arietem
cornibus in vepribus obligatum.
eundem xpistum sentiunt. antequam
immolaretur spinis aculeis coro
natum. Facto igitur sacrificio dici
tur abrahe: in semine tuo
benedicentur omnes gentes. Quando
enim hoc factum est? in quando dicit ille
aries foderunt manus meas et
pedes meos. dinumeraverunt
omnia ossa mea? hoc enim quando factum
est illud in psalmis sac
rificium: tunc per ipso psalmo
dictum est. Commemorabuntur
et convertentur ad dominum: uni
versi fines terre. Et adora
bunt in conspectu eius: omnes pa
trie gentium. quoniam domini est regnum
et ipse dominabitur gentium. Immo
lato igitur abraham ariete pro isa
ac filio suo vocavit nomen
loci illius dominus videt. Pro eo

qd idem dominus uidere se fecit.
uti per incarnationem. De
inde moritur sarra centesimo
uicesimo anno uite sue. et
empto abraham agro ab ep
hron sepeliuit eam. Sed quod sibi
uelit quod sarra in sepulcro du
plici sepelitur. nisi quia anima que secto
moritur ut deo uiuat. gemi
na uite requie suscipitur. i. in ac
tione boni operis. et contemplatio
ne diuinitatis. XIX.

Erat autem abraham senex
dierumque multorum. dixitque
seruo suo seniori qui supra
omnia ei erat. Pone manum
tuam sub femur meum. ut ad
iurem te per dominum celi et terre. ut non acci
pias uxorem filio meo isaac. Sed
quid sibi uelit quod abraham seruo
suo dixit postulans iureiuran
do fidem. pone inquid manum tu
am sub femore meo et adiu
ro te per dominum celi. Quid uult deus
celi ad femur abrahe. nisi ut
cognoscatur sacramentum. Per
femur enim genus intelligitur.
Ergo quid fuit illa coniuratio.
nisi quia significabatur de genere
abrahe. uenturum in carne dominum
celi. Senex autem iste imaginem
habuit legis. per quam sponsa
christi desponsabatur. quam tamen propter
antiquitatem seniorem nuncupatur.
Abiit itaque puer in meso
potamiam in ciuita
tem nachor. stetitque iuxta
fontem. querens sponsam
filio domini sui. Sic et lex que po
st fidem uenit ad fontem bab
tismatis. ibi que orans ocu
rrit ei uirgo rebeca. i. ecclesia.
Vidit autem rebecca puerum.
id est sermonem propheticum. Depo
nit de humero idriam. Vi
que datam sciencie facundiam.
et ad humilem prophetici sermonem in
clinat sermonem. Suscep
ficti ornamenta uel morum. ac
cepit aureos septiformium
sensus. et clarum argenti eloqu
ium. Sicque secuta puerum

rebecca uenit ad isaac: secu
ta ribum p[er]hibeo. eccl[esi]a uenit
ad xp[istu]m. Que tam cameli do
rso ducit[ur]: quia ad xp[istu]m ex
gentilitate eccl[esi]a p[ro]perans. in
tortis uiciosisq[ue] uite ueteris
conuersationib[us] inuenitur. Que
isaac uiso descendit. q[uia] d[omi]no
agnito uicia sua gentilitat[is]
deseruit. 7 ab elatione celsitu
dinis una humilitatis p[er]
cepit. Que 7 et uerecundata pa
llio uelat[ur]: q[uia] cora[m] eo de erro
rib[us] p[ri]oris uite confunditur. Vbi
u[er]o i[n]clinato ia[m] die egressus
est in agro isaac: hoc signi
ficabat q[uia] extremo hui[us] mun
di t[em]p[or]e uelud in diei fine
ueniens x[pistu]s: q[uas]i in agru[m] for
as exijt. Quia cu[m] sit inuisi
bilis. s[ed] t[ame]n uisibile[m] in hoc
mundo uenienti exeg[er]entib[us]
eccl[esi]e: demonstrauit. Inue
nit au[tem] eu[m] ad puteu[m] uisio
nis: i. in contemplatione
7 i[n]telligentia u[er]itatis u[bi] i[n]tel
lectum p[er]cipiat altiorem.
siue lauacri aq[ue] purifi
cetur: Sicq[ue] de hinc copulat[ur]
sponso suo x[pist]o: adherens illi
g[rati]a eternitate x[pist]o.
Quid au[tem] s[ibi] uult q[uo]d abra
ham post obitum sar
re cethura[m] dux[it] uxore[m]: im
q[ui]d ob incontinentia[m] du[m] ess[et]
iam etate grandeuus: Ab
sit. d[icit] ut p[ro]p[te]r filior[um] p[ro]creatio
ne[m] d[omi]n[u]s illi semi[n]e quasi stelle
celi ex isaac filio p[ro]mittere
tur. Non. Ergo q[uo]d s[ibi] uult ce
tu cethura. n[am] quia sic agar
7 ismahel significauerunt
carnales ueteris testamenti.
sic 7 cethura 7 filij ei[us] signifi
cabant hereticos. q[ui] se ad tes
tamentu[m] nouu[m] existimant
p[er]tinere. s[ed] utreq[ue] concubine di
cuntur. Sola sarra uxor no
cat[ur]: sic sc[ri]ptu[m] e[st]. Vna e[st] eni[m]
columba mea: p[er]fecta mea.
Dedit au[tem] abraha[m] cuncta
q[ue] possidebat filio suo is

aac. filius aūt cōcubinarum
largit͛ ē munͣa ⁊ separauit eos
ab isaac filio suo. Quid sig
nificat: q̄ꝰ nisi qđ dātur ēē ñ
nulla munera filijs cōcubi
nari .i. carnaliū: s; nō ꝑue
niunt ad regnū ꝓmissum
nec heretici nec iudi qua
carnalia luc͛ sectātur. Pre
ter isaac eīn nullus ē heres
: utiq; qꝛ ñ filij carnis s; fi
lij ꝓmissionis deputātur
in semine. Deinde mortu
us ē abrahā centū ⁊ septua
ginta annorꝫ: sepultus q;
est in spelunca duplici: in
cuiꝰ interiore parte adam
ēē positū tradīo hebreorꝫ tes
tatur.

Orta de hīc fame ter
xxi ram habijt isaac ad
abimalech regē palestinorꝫ
ī gerare: ex p̄cepto ⁊ bñedi
cione dñi. ibiq; rebeccam
uxorē suā timoris causa
finxit sororem. Quē rex
alienigena isaac cōiugem
tunc ēē cognouit: qn̄do eum
cū ea ludente uidit. Quid
aūt s͛ uelit in sacramento xp̄i
eccle: qđ tantꝰ patriarcha cū
cōiuge luserit coniugiumq;
illud inde sit cognitū? ui
deat q̄s q̄s ꝑfecto ne aliud
errādo ī eccla peccet. secre
tū um est: sepulturis scīs dili
gēter inti eat ⁊ inueniet
eū maiestate sua qui in for
ma dī eq̄lis ē patri. paulis
ꝑ abscondisse in forma ser
ui: ut esset capax ēē humana
infirmitas possꝫ. eo q; m̄ se
coniugi cōgrueret aptaret
Quid eīn absurdū. immo
quid ñ cōueniret futurorꝫ
prenūciationi accomodā
tum. si sapia dī carnale
aliqđ lusit ut eū caperet affe
ctus uxoris. cū ipsū uerbū
dī caro factū sit ut habi
taret in nobis?

xxii

Post hec refert scriptu
ra quod isaac postquam
benedixit illum dominus et ma
gnificatus est valde. ad grecos
e opus. et cepit fodere puteos
quos foderant pueri patris
eius abraham. Et invidentes
ei philistiim obstruxerunt eos im
plentes humo et reliqua. Quis
est iste isaac nisi salvator noster.
qui dum descendisset ista conve
tem genera primo omnium illos
puteos fodere vult quos fode
rant pueri patris sui. id est mo
yses puteum legis foderat.
David salamon prophete libros
scripserant veteris testamenti.
quos tamen terrena et sordida re
pleverat intelligentia iude
orum. Hos cum vellet purgare
isaac ut ostenderet quod que
cumque lex et prophete dixerunt de
ipso dixerunt. rixati sunt cum
eo philistiim. id est peccatis a regno
dei alieni. sed discedit ab eis.
Non enim potest esse cum his qui in
puteis aquam habere nolunt sed
terram. et dicit eis. Ecce reli
quetur vobis domus vestra deserta.
Fodit ergo isaac novum pu
teum. Immo pueri isaac
fodiunt. Pueri sunt isa
ac. matheus. marcus. lucas.
et iohannes. petrus. iacobus. iudas.
et apostolus paulus. qui omnes novi
testamenti puteum fodiunt.
et invenerunt aquam vivam. que
fit fons aque salientis in vitam
eternam. Sed et pro his adhuc alter
cantur illi qui terrena sapiunt.
nec nova condi paciuntur
nec vetera purgari evan
gelicis puteis contradicunt.
apostolis adversantur. Et quia in
omnibus contradicunt litigantur.
dicitur ad eos. Quoniam indignos
nos fecistis gratie dei. ecce
iam ad gentes ibimus. Post
hec fodit tercium puteum isaac
et appellavit nomen loci illius
latitudo dicens. Nunc dila
tavit nos dominus. et fecit ...

cere super terram. Vere dilata
tus est isaac. et impleuit om
nem terram scientia trinitatis.
et in toto orbe latitudinem
ecclesie collocauit. Prius enim tamen
in iudea notus erat deus.
et in israel nominabatur. nunc autem in
omnem terram exiit sonus eorum.
et in fines orbis terre uerba il
lorum. Exeuntes enim pueri
isaac per uniuersum orbem
terre. foderunt puteos et aquam
omnibus ostenderunt. baptizan
tes omnes gentes in nomine patris.
et filij. et spiritus sancti. Sed et quod est quod
puteos quos abraham aper
uit. isaac sic uocauit eos
sicut pater eius. non et quia moyses apud
nos et moyses apellatur. et
prophete unus quisque suo nomine
apellatur. Nec mutatur qua
si eorumdem uocabula puteo
rum hec mistice. Moraliter
autem isaac apud alienam gen
tem. puteos fodisse descri
bitur. Quo uidelicet exem

plo discimus. ut in hac
peregrinationis erumpna
positi. cogitationum nostrarum
profunda penetremus. et quo
usque nobis uere intelligentie
aqua respondeat nequaquam nos
tre inquisitionis manus
ad exauriendam cordis terram
torpescat. Quos non puteos
allophili insidiantes reple
nt. quia numerum in mun
di spiritus cum nos studiose con
fodere conspiciunt. congestas
nobis temptationum cogi
tationes ingerunt. xxiij.
Igitur isaac dum rogaret
dominum ut pareret uxor eius
que sterilis erat. concep
it dominus que postulabat. In
lidebanturque gemini in utero eius
inclusi angustia. Que dum
angeretur interrogauit
dominum. accepitque responsum.
Due gentes in utero tuo sunt. et
duo populi de uentre tuo diui
debuntur. populusque populum su

dixit: et maior seruiet mino
ri. Quod figuraliter factum
est ipsis iudeis non creden
tibus nostrum est. Qualiter ipsis
ecclesie sinagoge populum supera
uit. et quoniam plebs iudeorum tamquam
maior seruit minori populo
scilicet maior. Siquidem et in singu
los nobis hoc dici potest. quia due
gentes et duo populi sunt intra
nos. uitiorum scilicet atque uirtu
tum. Sed iste minor est. illa
maior. Semper enim plures sunt
mali quam boni. Et uitia nu
merosiora sunt uirtutibus. Sed tamen
et in nobis gratia dei populus populum su
perat. et maior seruit mino
ri. Seruit enim caro spiritui.
et uicia uirtutibus cedunt. Pre
cedit autem esau primus rufus.
et totus tamquam pellis hirsu
tus. Deinde exiit frater eius
iacob et manus eius implexa
erat calcaneo esau. Sed cur
ille totus rufus et hispidus.
nisi quia ipsis prior populus iudaicus fuit cruore pollutus prophetarum.
et nequitie squalore extitit cir
cumdatus. Cuius ideo minor
calcaneum tenuit: quia ministri
et maiorem populum minor su
peratur esse. Nam et quod iste
esau primogenita sua propter
escam eidem fratri suo iuni
ori uenundauit: ac post
modum paterna benedictio
ne promissa priuatus est:
significat eundem iudai
cum populum. qui de eo uetere
ordine iudicat. Israel primogeni
tus filius nuncupatus est.
Qui propter scelus prauitatis sue non
solum primatus sui honorem
amisit. uerum et regni cele
stis premium promissum adipis
ci non meruit. Unde quod
ante eidem exprobante cum
dicit. Auferetur a uobis reg
num dei. et dabitur genti
facienti uoluntatem eius.
Primogenita autem ipsa
erat uestis sacerdotalis.

quia maiores natu cum uni-
ditione patris inducti. uicti-
mas deo uelut sacerdotes o-
fferebant. hoc donum iure
in amoris caruerunt iudei.
cum gratia regni futuri. Iam se-
quitur de his ipsa benedictio in
iacob. que tamen quamuis figuraliter
est indicauerit. ut politi mar-
tinus uiba magistrus sicut ea
excellentissime scientie ac
doctrine iheronimus replica-
uit. illi loco ponenda sunt. Ysaac
inquit. portat imaginem
dei patris. Rebecca spiritus sancti.
Esau populi prioris et diaboli.
Jacob ecclesie siue christi. Senuis-
se isaac. consummationem
orbis ostendit. Oculos illius
caligasse. fidem perisse de
mundo. et relicto homine
ueritatis ante eum neglec-
tum esse significat. Quod
filius maior uocatus. accep-
tio legis est iudeorum. Quod
escam esau atque capturam

patris. homines sunt ab errore
saluati. quos per doctrinam unusquis-
que uenatur. Sermo dei
repromissionis est benedictio
et spes regni futuri in quo cum
christo sancti regnaturi sunt et uerum sab-
batum celebraturi. Rebec-
ca plena spiritu sancto. et sciens
quod audisset ante quam pareret.
et quia maior seruiet mino-
ri. formam gerit in hoc loco
spiritus sancti. que futura no-
uerat in christo in iacob ante
meditatur. Loquitur ad fili-
um minorem. Vade ad gregem
et accipe mihi inde duos edos.
Prefigurans carneum salua-
toris aduentum. in quo eos uel
maxime liberaret qui peccatis
tenebantur obnoxii. Siquidem
in omnibus scripturis edi pro pec-
catoribus accipiuntur. Quod
autem duos iubet afferre.
duorum populorum significatur
assumptio. Quod teneros et bo-
nos. significabat dociles

les et innocẽtes animas.
· stola Stola esau. fideles i scrip
ture s[cilicet] ebreorum qui illis primo
date sunt. i postmodum
gentilium indutus est xp̄s. Pel
les autem que eius brachiis circum
date sunt peccata utriusque
plebis xp̄s in extensione ma
nuum cruci secum pariter affi
xit. Ipse enim in corpore suo. non
sua sed aliena peccata portavit.
Quod isaac dixit ad iacob cur
tam cito venerit. ad invitat
velocem in ecclesia credentium
fidem. Quod cibi delectabiles ei
ce offeruntur. hostia placens
deo salus est peccatorum. Quod post
eum consequitur benedictionem
et eius odore perfruitur. vir
tutem resurrectionis et regni
apta voce pronuntians. Tali
ter enim benedicitur. Ecce odor
filii mei. sic odor agri pleni.
odore nominis xp̄i. sic ager mun
dus impletur. Cui est bene
dictio de rore celi. hoc est de

imbrium pluvia divinorum. Et
de pinguedine terre. hoc est
congregatio populorum. Et multitu
dinem frumenti et vini.
hoc est multitudo quam colli
git de sacramento corporis et
sanguinis sui. Illi serviunt
populi ex gentibus ad eum conversi.
Ipsum adorant tribus. i. populi
ex circumcisione credentes. Ip
se est dominus fratrum suorum. quia
plebi dominatur iudeorum. Ip
sum adoravit filii matris
eius. quia ipse secundum carnem
ex ea natus est. Ipsum qui ma
ledixerit maledictus est.
Et qui benedixerit benedictione
replebitur. Xp̄s in quam nunc
nostro ore populi patris ignoran
tis benedicitur. i. veraciter
dicitur. Sed aliis audientibus ben
dici putatur. qui a bonis
errantibus expectatur.
Ecce benedictionem repromissam
repente maiore ab se ingre
sso expavit isaac. et alium

se p alio bn̄dixisse cogno
scit. Nec tamen indignatur
reuelato sacramento. s;
cōfirmat bn̄dictionem
in filio dicens. Et bn̄dixi
eū 7 bn̄dictus ē. hoc ē bn̄e
dictio p̄ma isaac. que da
ta ē minori p̄plo x̄ano. s;
nq̄ tn̄ maiorē filium pe
nitus fuisse despectū. si
cut apl's ait. Quia cum
intrauerit plenitudo gē
tium. tunc omnis isrl' sal
uus erit. Cuius tn̄ scd'a
bn̄dictionis p̄phia h̄ est.
in pinguedine t're 7 in rore
celi erit bn̄dictio tua. In
pinguedine utiq; t're. in
fecunditate rerū 7 poten
tia regni que nullo p̄plo
fuit. In rore celi erit bene
dictio tua. i. in eloquiis
di. Ipsi enī credita s̄ elo
quia di. 7 legis testamē
ta. Viues gladio. i. quia
sanguini ille p̄pl's dedit'

necē i x̄p̄o uel p̄phis exercu
it. Et fr̄i tuo seruies utiq;
minori. scilic; p̄plo x̄ano.
Tempusq; ueniet. cū ex
cuties 7 solues iugū de c
eruicib' tuis. dū p agnitā
fidei ad grām x̄pi cōuersus
deposuerit honus legis.
quādo iā nō seruus p̄plo
minori. s; p fidē frater uo
cabens. [I]gitur esau
post bn̄dictionē patris i
iudie stimulis cōcitatus
necē fr̄i suo iacob fraudu
lent' excogitat. H nimirū
et iudaic' p̄pl's i x̄p̄o p̄me
ditat'. nō solū dn̄m patibu
lo crucis t'didit. uerū etiā
credētes i illo usq; ad effu
sionē sanguinis p secutus
ē. Iacob autē dolos fugi
ens fr̄is. relicta domo.
patris. uel parentib'. uadit
in regionem longinquā. ut
acciperet sibi uxorem. Nō ali
ter 7 x̄p's relictis parētib'

sedem carnem. id est ipso iesu christo et parata.
id est iherosolimam et eos regiones iu
dee: abiit in gentibus. accipiens
sibi inde ecclesiam: ut impleretur
quod dictum est. Vocabo non ple
bem meam: plebem meam. et non
dilectam plebem dilectam.
Et erit in loco ubi dictum est non
plebs mea vos: ibi vocabi
mini filii dei vivi.
xxiiii Pergenti autem iacob in
mesopotamiam venit in
locum ubi nunc bethlehem vo
catur: et posuit sub capite
suo lapidem magnum. et dor
miens vidit scalam submi
xam innitere celo. et angelos
dei ascendentes et descenden
tes per eam. hoc viso: evigila
vit unxitque lapidem et dis
cessit. dicens. Vere hic est domus
dei et porta celi. Et his dictis:
discessit. Somnus iste ia
cob: mors sive passio christi est.
lapis ad caput eius quem unxit
quod unctus dictus est: et unde
christus significatur. Caput enim
viri christus est. Quis enim nes
cit christum ab unctione appel
lari. Domus autem dei que ibi
natus est christus in bethleem: por
ta vero celi: que ibi in terram
descendit. ibi iterum ad ce
lum conscendit. Erectio autem
lapidis: resurrectio christi est.
porro scala christus est: qui dixit.
ego sum via. per hanc ascen
dunt et descendunt angeli:
in quibus significati sunt evan
geliste predicatores christi. Ascen
dentes utique cum ad intelligen
dam eius super eminentissima
divinitatem excedunt univ
ersam creaturam: ut eum inveniant
in principio verbum deum apud
deum per quem facta sunt omnia.
Descendentes autem ut eum in
veniant natum ex muliere
factum sub lege: ut eos qui
sub lege erant redimeret.
In illa enim scala erecta usque
ad celum: a carne usque ad spiritum.

quia in illa carnales proficiendo uelud ascendendo spirita
les fiunt. ad quos lacte nu
triendos etiam ipsi spirituales de
scendunt. quod animo cum eis
non possunt loqui quasi spiritualibus
sed quasi carnalibus. Ipse est sur
sum in capite suo. ipse deor
sum in corpore suo quod est ecclesia.
Ad ipsum ergo scalam intelligimus.
qui dixit. Ego sum uia. Ad ipsum
ergo ascenditur. ut in excelsis
intelligatur. Et ad ipsum des
cenditur. ut in membris suis
paruulis nutriatur. Et per illum
solum se erigunt. ut eum
sublimiter expectent. Et per ipsum
se et humiliant. ut eum tem
peranter annunciant.

Post hanc uisionem iacob
iter faciens. uidit oues
et pastores et puteum aque
uiue. et lapidem magnum
super positum puteo. Figu
raliter per oues. itemque per ipsi sig
nificabantur. sicut illud quod dic
tum est in euuangelio. Sta
tuet oues ad dexteram. Pasto
res uero prophete sunt. qui usque ad
aduentum domini spiritu sancto inun
dati. israheliticum populum doctrine
predicatione gubernabant.
Lapis uero puteo suppositus. fi
guram domini preferebat. Puteus
gratiam spiritus sancti prefigurabat.
prophetarum predicatione christi uenturam
ad ecclesiam ex gentibus. que ob
temperauerant. nondum adueniente
etiam homine facto christo.

De lia et rachel et duabus ancillis. xxv.

Igitur pergens iacob in mesopo
tamiam. accepit duas uxo
res filias laban fratris rebecce.
hoc est primo liam. secundam rachel.
Unde sibi accepit lie an
cillam nomine zelfam. et ancilla
rachel balam. ex quibus quatuor
genuerunt duodecim filios
et unam filiam. De lia scilicet genu
it rubem. simeon. leui. iudam.
isachar. zabulon. De rach
el autem. ioseph. et beniamin.

De bala ancilla rachel: dan
& neptalim. De zelpha an
cilla lie: gad & aser. Hii sunt
duodecim filii israel. Hunc
autem quod rerum figurauerint. iiii.
uxores iacob: quarum due
libere & due ancille fuerunt.
Videamus enim apostolum in libera &
in ancilla quas habebat
habraam: duo testamenta in
telligere. Sed ibi in una & una fa
cilius apparet quod dicitur hic
etiam due & due sunt. Dein
de ibi ancille filius exhere
datus est hic uero ancillarum
filii simul cum filiis liberarum
terram promissionis accipiunt.
Unde & hic aliquid aliud signi
ficatur. Quamquam enim due
libere uxores iacob ad nou
um testamentum quo in libertate
uocati sumus existimentur perti
nere: non tamen frustra due sunt
nisi quia due uite nobis in christi
corpore predicantur. Una tempo
ralis in qua laboramus: alia
eterna in qua delectationem dei con
templabimur. Lia namque inter
pretatur laborans. Rachel
autem. uisum principium. siue
uerbum. Actio ergo humane uite in qua
uiuimus ex fide laboriosa
est in operibus & incerta quo exitu
proueniat ad utilitatem eorum
quibus consulere uolumus. Ipsa est
enim lia prior uxor iacob: ac
per hoc & infirmis oculis fuis
se commemoratur. Cogitationes
enim mortalium timide & incer
te prouidentie nostre. Spes uero
contemplationis dei habens
certam intelligentiam ueritatis
ipsa est rachel. Unde etiam
dicitur. bona facie & pulchra facie
hanc enim amat pie studi
osus: & propter hanc seruit gratie
dei. qua peccata nostra & si fuerint
sicut feniculum. tamquam nix deal
babuntur. Laban quippe
interpretatur dealbatio: cui
seruit iacob propter rachel.
Neque enim se quisque submittit

sub gratia remissionis peccatorum
servire iusticie. et non ut quiete
vivat in labore. Ex quo vide
tur principium quod est deus. Ergo
propter rachel non propter liam servi
tur. Nam quis tandem amave
rit in operibus iusticie labo
rem actionum atque passionum?
Quis eam vitam propter se ipsam
expetiverit. sicut nec iacob
liam. Sed tamen sibi in nocte
suppositam in usu generan
di amplexus fecunditatem
eius expertus est. Dominus enim eam
quia per se ipsam diligi non po
terat. primo ut rachel per
veniret tolerari fecit. dein
de propter filios commendavit.
Ita vero unusquisque utilis
dei servus sub dealbationem
peccatorum suorum gratia constitu
tus. Quid aliud amat in
sua conversatione medita
tur. nisi doctrinam sapien
cie quam plerique percepturi
ros se putant statim

ut se in septem preceptis le
gis exercuerint. que sunt
proximi ne cuiquam noceatur.
id est honora patrem tuum
et matrem. non mecabis. non
occides. non furabis. non fal
sum testimonium dices. non con
cupisces rem proximi tui.
Quibus observatis. postea
quam homines per concupita
delectatione doctrine percepta
tiones varias. quasi per huius
secli noctem tolerantia labo
ris adheserit. velud pro rach
el lia inopinata coniungi
tur. et hanc sustinet ut ad
illam perveniat si perseveranter
amat acceptis aliis precep
tis. ac si ei dicatur. Servi
alios septem annos propter ra
chel. ut sit pauper spiritu. mitis. lu
gens. esuriens. sciensque ius
ticiam. misericors mundi cor
dis. pacificus. Vellet enim
homo sibi fieri posse. sine ulla
tolerantia laboris quod ma

gendo pati edocet amplec-
tenda est statim ad pulcre con-
templationis delitias peruenu-
re. Set hoc non potest in terra
morientium. hoc enim uidetur
significari quod dictum est
ad iacob. Non est mos in loco
hoc. ut minor habeatur prius
quam maior. quia non absur
de maior appellatur. que tempore
prior est. Prior est autem in homi
nis eruditione labor boni
operis. quam requies contemplatio
nis. Ad hanc ergo ueniendum
est. Set propter hoc multa feren
da sunt. Itaque due sunt uxo
res iacob libere. Ambe quip
pe sunt filie remissionis
peccatorum. hoc est dealbationis
quod est laban. Veritatis
una amatur. alia toleratur.
Set que toleratur. ipsa prius et u
berius fecundatur. ut si non
propter se ipsam. certe propter filios
diligatur. labor enim iusto
rum maximum fructum habet in

eis quos regno dei generant.
inter multas temptationes et
tribulationes predicando eu
angelium in eos quos sunt in la
boribus abundantius. in plagis
supra modum. in mortibus frequenter.
propter quos habent foris
pugnas. intus timores.
gaudium et coronam suam uo
cant. Nascuntur autem eis faci
lius atque copiosius. ex illo
sermone fidei quo predicant
christum crucifixum. Rachel
autem clara aspectu men
te excedit deo. et uidet in
principio uerbum deum apud deum.
et uult parturire. et non potest.
quia generationem eius quis en
narrabit? Ideo que contemplan
di otia appetit. ut diui
nitatem ineffabilem cernat.
uacari uult ab omni nego
tio. et ideo consterilis. quia
in uariis pressuris non subue
nit. Set quia et ipsa inter dum
operandi caritate in

ardescit. uult enim docere
quod nouit. Videt sororem la
borem agendi filiis habun
dantem et dolet pociusque currere
homines ad eam uirtutem que
eorum necessitatibus consulit.
quam ad illam unde diuinum
aliquid discitur. hic dolor figu
ratus uidetur in eo quod scri
ptum est: Et zelauit rachel
sororem suam. pro fide quia
purus intellectus spiritalis
substantie uerbum carne
edici cerni non potest. Eli
git doctrinam sapientie per
quasdam corporeas simi
litudines insinuare diui
na. Sic elegit rachel ex
uiro suo et ancilla suscipere
filios: quam sine filiis om
nino remanere. Bala quippe
ancilla rachel. interpretatur
inueterata. Veteris ergo
uite carnalibus sensibus dedite.
corporee cogitantur imagi
nes. etiam cum aliquid de spi
tali et incommutabili substan
tia diuinitatis auditur.
Suscepit et lia de ancilla
sua filios: amore habendi
numerositatis prolis accensa.
Inuenimus autem zelpham eius
ancillam interpretari os in
hians. Quapropter hec ancilla
illos figurat: quorum in predica
tione fidei euangelice os inhiat
et cor non inhiat. De quibus scri
ptum est. Populus hic labiis me
honorat: cor autem eorum
longe est a me. Et de quibus apo
stolus dicit. qui predicas non
furandum furaris. Verumtamen
ut etiam per hanc conditionem
libera illa uxor iacob labo
rans: filios heredes reg
ni suscipiat. ideo dominus di
cit. Que dicunt pharisei fa
cite. que autem faciunt face
re nolite. Unde et apostolus ait. Siue
in quo occasione siue ueritate
te xps annuncietur: et in hoc
gaudeo. sed et gaudeo. tamquam

ancilla pariente. de plu
numero sobole letatur. Est
uero quedam lie fetus ex beneficio
rachel editus. cum uiri sui
debita nocte cubitum
acceptis a filio lie man
dragoricis malis cuba
ri permittit. Quid enim de
mandragora dicendum est.
pro ide tantum comperi pulcram
et suaue olentem. sapore
autem insipido. Quid ergo in illo
mandragorico pomo fig
ura intelligas fama bo
na predicantis. unde dicit apostolus.
Oportet etiam testimoni
um habere bonum. ab eis qui
foris sunt. Qui licet pa
rum sapiat. reddunt tan
tum plerumque labori eorum per
quos sibi consulitur. et splendo
rem laudis et odorem bo
ne opinionis. Nec ad is
tam gloriam predicare primi
perueniunt eorum qui sunt in
ecclesia. uel quicumque in ac

tionum periculis et labore
uersatur. Propterea lie filius
mala madracorica inue
nit. exiens in agrum. id est
honeste ambulans ad
eos qui foris sunt. Doctrina
uero illa sapientia que uulgi
strepitu remotissima.
in contemplatione ueritatis
dulci delectatione defi
gitur. hac predicare gloriam
quantulamcumque non adseq
retur. nisi per eos qui in mediis
rebus agendo ac sudan
do predicis presunt. quia dum
isti actiosi et negotiosi ho
mines per quos multitudini
amministratur utilitas.
et quorum actiuitas predictis ca
ra est. testimonium perhibe
nt etiam uite predictis studium
conquirende et contemplande
ueritatis ociose. quod autem
mala madracorica per lia
perueniunt ad rachel. ad ip
sam uero liam per filium primo

gentiu[m] id e[st] p[ro] honore fecu[n]
ditatis e[st] in q[ua] e[st] o[mn]is fruc-
tus laboriose atq[ue] in ter-
certa te[m]ptationu[m] p[er]iclita[n]
tis actionis. qua[m] plerique
bono ingenio p[re]diti stu
dioq[ue] feruentes qua[m]uis
idonei regendis p[o]p[u]lis e[ss]e
possint. tam[en] euitant p[ro]pt[er]
tribulentas occupatio
nes et i[n] doctrine ocium to
to pectore tamq[uam] inspe
tiose rachel feruntur
amplecti. S[ed] q[ui]a bonum
est ut et h[ic] uita latius i[n]
notescens p[ro]pagare gl[ori]am
mereatur: istu[d] e[st] aut[em] u[t]
eam consequatur si ama
tore[m] suu[m] ad ministran
dis ecc[lesi]asticis curis ap
tum et idoneu[m] in ocio
detinet. nec gub[er]natione[m]
c[om]munis utilitatis imp[e]
dit. Propterea lia sorori
sue dicit. paru[m] e[st] t[ibi] q[uo]d ui
rum accepisti. insup[er] et

mandragora filii mei
uis accipe. Per uirum uirum
significans eos om[ne]s q[ui] cu[m]
sint agendi uirtute ha
biles et digni: q[ui]b[us] regime[n]
ecc[lesi]e comitatur ad dispe[n]
sandu[m] fidei sacram[en]ta. illi ac
census studio doctrine atq[ue] i[n]
dagande et contemplande sa
pientie se ab omnib[us] actio
nu[m] molestiis remouere:
atq[ue] in ocio discendi atq[ue]
docendi uolunt c[on]cede[re]. Q[uod]
aut[em] dic[it] lia ad rachel pa
ru[m] e[st] t[ibi] q[uo]d accepisti uirum
m[eu]m. insup[er] et mandragoras
filii mei uis accipe ac si
diceretur: Paru[m] est q[uo]d ho
mines ad labore[m] rerum
gerendar[um] necessarios
in ocio detines uita stu
diosor[um] et sup[er] et p[ro]pagare glo
ria[m] requirit. Proinde u[t]
ea[m] iuste c[om]paret ip[s]a tr[adit]
rachel uirum sorori sue
illa nocte ut scil[icet] q[uae] uirtute

laboriosa regimini populorum
accomodati sunt. etiam
si scienti e uocare diligentia
suscipiant experientiam
temptationum curarumque
sarcinam pro utilitate commu
nione ipsa doctrina sapien
tie cui uacare statuerant
blasphemetur. neque adi
piscatur ab imperitioribus
populis existimationem bo
nam quod illa poma signifi
cant. et quod necessarium
est ad exortationem dicen
tium. sed plane ut hanc cu
ram suscipiant ui cogun
tur satis. ubi significatum
est quod cum uenerit de agro
iacob. occurrit ei lia et
que detinens ait. Ad me
intrabis. conduxi enim te pro
mandragoris filii mei
tamquam diceret. doctrinam quam
diligis uis conferre bo
nam opinionem noli defu
gere officiosum laborem.

Hec in ecclesia geri quisquis
aduerterit cernit. et experi
tur in exemplis quod intelligi
mus in libris. Quis non uide
at hoc geri toto orbe ter
rarum uenire eos ab operibus
seculi. et ire in ocio cogn
oscende et contemplande ue
ritatis tamquam in ample
xus rachel. et excipi de
transuerso ecclesiastica necessi
tate atque ordinari in la
bore. tamquam lia dicente ad
me intrabis. Quibus ca
ste misterium dei dis
pensantibus. ut in nocte
huius seculi filios generent
fidei. laudatur a populis etiam
illa uita cuius amore con
uersi spem seculi reliquerunt
et ex eius professione ad
medicinam regende plebis
assumpti sunt. Id enim agunt
in omnibus laboribus suis. ut
illa professio quam conuerte
rant quod tales rectores

xpisti dedit. Iacob et clarius
glorificetur. tamquam iacob
non recuſante nocte lie.
ut rachel pomis ſuaue
olentibus et clare nitentibus
potiatur. que aliquando et
ipſa poſt ſtatim miſericordia dei. pro ſe
ipſam parit. Ut tandem quod
quidem apertum est ut in prin
cipio erat uerbum. et uerbum
erat apud deum. et deus erat
uerbum. et quicquid de hac re per
ſapienterque dicitur. ſine ſata
ſinatte carnalis cogitatio
nis ſalubriter uel ex parte
capiatur. Alio quoque ſen
ſu lia et rachel uictorinus
martyr et ceteri in ſimilitudinem
ecclesie. uel ſinagoge interpreta
ti ſunt. Lia enim maior na
tu. ſinagoge tenuiſſe
exiſtimant typum. quod prior
deo genuit xpistum. hec quidem
de oculis legitur grauida. quod lex per moyſen da
ta cooperta eſt. atque ſig

nata. Rachel autem iunior
et pulcrior prius ſterilis et poſt
modum fecunda. ſimilitu
do eſt eccleſie. Junior quia tem
pore poſterior. pulcrior et ſpiritu ſanc
ta oculis eius decore. qui enim
uagitum reſpicere meru
erunt. Que contradictu ſterilis
fuit. quouſque ſinagoga po
pulum generauit. Sic autem
iacob pro rachel ſeruiuit.
et ſupponitur ei lia maior.
ita quod dominus ut eccleſiam aſſu
meret. prius ſinagogam ſibi con
iunxit. Seruitus itaque
ipſi iacob ſeptem annorum
pro duabus uxoribus huius uite
preſens tempus ſignificat.
quia per ſeptem dies euol
uitur. in quo dominus formam
ſerui accepit factus obe
diens paterne uolunta
ti uſque ad mortem. Ille enim
pro omnibus ſeruiuit. et dominus noster
ait. Non uenit filius homi
nis miniſtrari ſed miniſtra
re.

Ille oues pauit. et dominus in euangelio dicit. Ego sum pastor bonus. Ille mercedis lucro varium et sparsum pecus abstulit: Christus diuersarum gentium uarietate sibimet congregauit. Ille tres uirgas amputatis corticibus in alueis aque apposuit: ut earum contemplatione multiplicarentur ei oues: et dominus noster in aqua uiginti quinque baptismatis trium potestatum nomina populo fideli proposuit. ut quisque hoc pleno corde perceperit: efficiatur ouis dei.

Post longam ergo seruitutem. XVI.

Post longam ergo seruitutem quam iacob apud socerum suum pro uxoribus uel mercede sustinuit: precepit ei deus ut reuerteretur in patriam suam. Tunc ignorante socero: cum uxoribus comitatus properauit. Laban autem consecutus est eum in monte galaad cum furore: atque idola que rachel furauerat apud eum requisiuit nec repperit. Quid ergo hoc ipsum figuraliter uelit? Dum enim laban superius aliam gentis personam. nunc tamen diaboli typum figurat. Laban quippe interpretatur de albatio. De albatio autem diabolus non inconuenienter in hoc loco accipitur: qui cum sit tenebrosus ex merito transfigurat se uelud angelum lucis. Huic seruiuit iacob id est ex parte reproborum iudaicus populus ex cuius carne natus dominus uenit. Potest et per laban mundus iste exprimi: qui cum furore iacob sequitur. quia electos quosque qui redemptoris nostri membra sunt persequendo opprimere conatur. Huius filiam id est seu mundi siue diaboli iacob abstulit: cum christus ecclesiam ex gentilitate

ce cõiugis. que ⁊ de domo
patris abstrahit. Vnde ei per
prophetam dicitur. obliuiscere populum
tuum ⁊ domum patris tui.
Quid non per idola nisi auari
tia designatur. Vnde per paulum
dicitur. auaritia que est idolorum
seruitus. Laban ergo ueniens
apud iacob idolum non inue
nit. quia ostensis mundi
thesauris diabolus. in rede
mptore nostro uestigia cõcupis
centie terrene non repperit. sed
quia iacob non habuit. ea rach
el sedendo cooperuit. Per rac
hel quippe quia ouis dicitur. ecclesia
figuratur. Sedere autem est hu
militatem penitentie appete
re. sicut scriptum est. Surgite
postquam sederitis. Rachel
ergo idola sedendo operuit. quia
sancta ecclesia christum sequens in
tuitu terrene cõcupiscentie per
humilitatem penitentie co
operuit. De hac coopertione
uitiorum per prophetam dauid dicitur. Be

ati quorum remisse sunt in
iquitates ⁊ quorum tecta sunt
peccata. Nos ergo rachel illa
significabat. que idola se
dendo premuit. si culpas
auaritie penitendo dampna
mus. Que utique auaritie in
mundicia. non illis quidem
libere currunt impedit quibus
dicitur. Viriliter agite ⁊ confor
tetur cor uestrum. sed his qui
maxime euenit. qui quasi effe
minato gressu gradien
tes per blandimenta scilicet re
soluuntur. Vnde et illic eius
dem rachel hec uerba sunt
iuxta consuetudinem femi
narum nunc accidit mihi. id
est quasi muliebria se habere
innotuit. Laban autem post
quam persecutus est iacob ⁊ in
uenisset eum ⁊ locuti essent
inter se ingentes fedus. tu
lit iacob lapidem ⁊ erexit
illum in titulum. dixitque
fratribus suis. afferte lapi

des. Qui cōgregantes fe
cerunt tumulum: quem
& uocauit laban tumulus
testis & iacob aceruū testi
monij. Int̄ fideles eni cre
dibiles tam iudeos quā
gentes: testis est lapis
eminens in similitudinē
x̄. & aceruus lapidū qui
ē multitudo credentium
h is trāsactis: XXVII.
iacob mittit nūtios
ad esau frēm suū. mittit
et munera. Post h̄ trāsdu
cis oīb suis p torrentem:
ipse remansit solus. Et
ecce uir luctabat̄ cū eo:
p̄ualuitq; ei iacob nec
dimisit eū. n̄ bñdictionē
extorqueret. sacrametum
q; nūī isrl accipet. In ūg
facto p̄ncipaliter sacm
ti dñici imago p̄figura
ta ē. Ū eni ille typum x̄
euidentisse gesserat:
cui tñ ideo preualuit
iacob utiq; ualēti. ut
ministiū figuraret pas
sionis dñi. Uir uisū est
iacob in iudeor tipo id
ē in corporis sui sobolē
p̄ualuisse dō. & q̄i cū in
firmo ita cū carne eius
luctamē inire. & uales
cere inpassione eī sic
scptū est cū dicent̄ crucifige
crucifige. & tñ iacob bñ
dictionem ab eodē anglo
quē uītor supauerat
inpauit. cuius nūīs im
positio: utiq; bñdictio
fuit. Interpretat̄ aut̄ isrl
uidens dm̄: q̄ erit ī fine
p̄miū scōr omniū. Tetigit
porro illi idē angls la
titudinē femoris. & cla
udū reddit. Sicq; erat
unus atq; idē iacob: be
dictus & claudus. bene
dictus in eis q̄ x̄pm ex
eodem p̄plo crediderint:
atq; infidelib' claudus

Nam femoris neruus
ubi latitudo: generis mul
titudo est. Plures quippe in
ea stirpe qui degenera
tes a fide patrum tamen percep
tis auctoris sui de man
tes in erroris sui semi
tas claudicant: de quibus
per psalmistam predictum est
et claudicauerunt a semitis
suis. Qui tamen post percep
tis sibi uiribus non solum
claudicat sed torpescit:
sed ubi iam gen[?] ... filios possit.
Denique quod ad ... idem pa
triarcha uidisse dominum facie
ad faciem: cum superius uirum
secum narret fuisse lucta
tum. id significat: quia deus
homo erat futurus. qui
in cum iacob ipso luctaret

xxviii Post hec Cap. xxviii.
minor filius sichem dinam
filiam iacob uiolauit. quam
se post concubitum eius
familie israel uoluerat
sociari. Quem simeon et
leui fratres uirginitatis so
roris uindices: dolo cum
cum omni populo eius interfecerunt.
Sed quid est quod uelit quod scriptum
est: Egressa est dina ut ui
deret mulieres regionis
illius. Quia cum uidisset sich
em filius emmor euei prin
ceps terre illius: adamauit
et rapuit dormiuitque cum
illa ui opprimens uirginem.
et conglutinata est anima eius
cum ea: tristemque blanditiis
deliniuit. Dina quippe ut
mulieres uideret extra
nee regionis egreditur:
quando una quaeque mens
sua studia negligens. ac
tiones alienas curans:
extra habitum atque extra
ordinem proprium euagatur.
Quam sichem princeps terre
opprimit: quia uidelicet in
uentam in curis exterioribus
diabolus corrumpit.

Et adglutinata e aia ei cu
ea: quia unita sibi ꝑinq
tatem respicit. ⁊ quia cu
inmensa culpa respic. adi
citur atq; amissu flere co
natur. Corruptas aut sp
es ac securitates uacuas
ante oclos uocat. quate
nus utilitate tristicie sub
trahat. Recte illic adiungi
tur: terreq; blandiciis deli
niuit. Modo eni aliorum fac
ta grauiora. modo nichil
ee qd ꝑpetratu e. modo misericor
de dni loquit. modo adhuc te
pus subsequens ad peni
tentiam pollicet. ut dum
ꝑ hec decepta mens ducit.
ab intentione penitentie sus
pendatur. Quatinus tunc
bona nulla ꝑcipiat. qua
nunc mala nulla contristat.
⁊ tunc plenius obruat sup
pliciis: que nunc gaudet eti
am in delictis. De hinc
loquitur ds ad iacob ut ha
bitaret in bethel: ibi rach
el cu pareret beniamin
mortua e. Sed qd s uult
cu eunde beniamin rachel
pares: uocauit nom eius
filius doloris mei. Nisi fu
turu ꝑphans ex ea tribum
paulum: q affligeret filios
eccle ꝑsecutionis sue te
pore. Aut ꝑ beniamin tre
stris figurebat iherusalem q;
est in tribu eiusde beniamin:
cui ꝑpls grauii matre dolore
affec effundendo sangui
ne ꝑpharu insup de inne
ce xpi impiis adclamando
uocib. sanguinis ei sr nos
⁊ sup filios nros. In
terea rubem concupiscen
tia motus libidinis: in co
cubina patris sui preceps
efferuit. Qui incerti cui
n scriberetur. nisi futu
ꝑ seueritatis ꝑpli ꝑnun
ciaretur. qd q in illo qui
hoc comiserit considerat

ee flagitiu. in scripturis
aut prophetia e futurorum.
Nam q ruben primogenit⁹
iacob ex circumcisione sig-
nificatur: q thorum concubine
polluit. id e lege ueteris
testamenti quam sepe preua
ricando commaculauerit.
Q aut in concubina lex
ueteris testamenti ponatur.
paulus apostolus edocuit di
cens. Abraham duos filios
habuit: unum de ancilla
et unum de libera. hec aut
s duo testamenta. in quo
agar que concubina fuit
in ueteris testamenti po
nitur typum. Una e enim colu
ba genitricis sue: que uirgo
casta regina sponsa regi
eccl̄e per euglium iungitur xp̄o.
Iam deinde iude factum
consideremus qui cum sua nuru
concubuit quod significauit
futurorum. In thamar g nu
ru iude intelligitur plebs
iudea. cui de tribu iuda re
ges tamquam mariti adhibe
bant. Merito nim et ama
ritudo interpretatur. ipsa
enim dno fellis poculum dedit.
Duo enim genera principium
q non recte operabatur imple
ue: unum eorum q oberant. al
terum eorum q nichil proderant.
significatur in duobus filii
is iude. quorum unus erat
malignus uel seuus ante
dnm. alter iterra fudebat
semen: nec semen daret ad
sedam thamar. Nec s am
plius quam duo genera homi
num: inutilia generi hum
ano. Unum nocentium. alterum
prestare nolentium. et siquid
bonum habent. in hac terre
na uita perdentium. tamquam iterra
fundentium. Et quia in ma
lo peior e ille q nocet quam ille
q non prodest: ideo maior dicitur
malignus ille et sequens
q fundebat semen in terra. Ho

me quoque in anoris quo uoca-
tur her interpretatur pellectis.
Quibus tunicis induti sunt
primi homines in pena dam-
pnationis sue. dimissi ex
paradiso. Sequentes autem
nomen quod uocatur aunan in-
terpretatur meror eorum. quo-
rum non quibus nichil prodest quod
habeat. nec possit accipere
id prodat in terra. Magis porro
to malum est ablate uite quod
significat pellis: quam uim
ad uite quod significat me-
ror eorum. Deus tamen ambos oc-
cidisse dictum est: ut figu-
ratur regnum talibus homi-
nibus abstulisse. Tercius uero
filius iude qui illi mulieri
non iungitur: significat tem-
pus ex quo reges plebi iude
qui ceperunt de tribu iuda
non fieri. Et ideo erat quidem
filius iude sed cum thamar ma-
ritum non accipiebat:
quia erat eadem tribus iu-

da sed iam in ipso nemo re-
gnabat. Unde et nomen eius id est
selom interpretatur dimis-
sio eius. Non pertinent sane ad
hanc significationem in-
ii sancti et iusti quales illo
tempore fuerunt ad nouum
tamen pertinent sacramentorum. cuius
prophetando scienter utiles
fuerunt. quales duo fuit eo ta-
ne tempore quando iudea cepe-
rat reges ex tribu iuda
non habere. Non est computan-
dus herodes maior inter
bus eius tamquam maritus
thamar. erat enim alieni-
gena nec ei sacramento il-
lo mistice unctionis tam
quam coniugali federe
coherebat. sed tamquam extrane-
us dominabatur. quam
potestatem a romanis et a
cesare acceperat. Sic et eius
filii thetrarche quorum erat
unus herodes pater nunc
appellatus qui cum pilato

passione

49

passione dñi ꝯdẽpnauit.
Isti g̃ alienigene usq; adeo
nõ deputabant̃ in regno
illo iustico iudeoꝝ. ut
ipsi iudei publice cla
marent. frendentes ad
uersus xp̃m. Nos nõ ha
bem̃ regẽ. ñ cesarẽ. ut
hoc uerum in illa uniu
sali dãpnatione. Roma
noꝝ quippe ꝫ cesar rex er
at. non ipse iudeorum.
S; ut xp̃m negarent et
hũc adorarent. ideo se
tali uoce clamauerũt. Illo
enĩ tempe quo iã de tri
bu iuda regnũ defece
rat. uenturum erat u
xp̃o saluatori nr̃o dñ̃o.
q̃ñ obeẽt multiq; p̃dest.
Sic enĩ fuerat p̃phatũ.
nõ deficiet p̃nceps ex iu
da. neq; dux de femore
ei͛ donec ueniat q̃ mit
tendus ẽ. Et ipse erit exp
ectatio gentiũ. Iã isto
tẽpe omẽ q̃q; magisteri
um iudeoꝝ. ⁊ iustitia uñ
x uocabant̃ unctio ipsa
defecerat. scdm p̃phiam
etiã danielis. Tunc uenit
cui repositũ erat expec
tatio gentiũ. unctus est
scs scõꝝ oleo exultationis
p̃ participib; tuis. Natus
est enĩ herodis maioris
tẽpe. passus ẽ aũt hero
dis minoris thetrarche.
hui͛ itaq; uenientis ad ou
es q̃ perierant dom͛ isrl.
figurã gessit ipse iudas.
cum iret ad tondendas o
ues suas in tãnã q̃d int̃p
tatur deficiens. Iã enĩ defe
cerat p̃nceps ex iuda. ⁊
omẽ magisteriũ atq; unctõ
iudeoꝝ. donec ueniret cui
repositum erat. Venit
aũ cũ suo pastore odolla
mite. cui nõ erat hiras.
q̃ int̃p̃tatur odollamites.
testimoniũ in aquã. bñ

hoc plane testimonio
dn̄s uenit. habens quidē
testimoniū maius iohne
sȝ tn̄ ꝓpt̄ oues infirmatā
tas. hoc testimonio ē uc
us ī aq̄m. Nā ꝗ ipse hunc
q̄ nō illius fuit inꝑpre
tatum fr̄is mī uisio. Vi
dit omnino frēm suum
iohnns. frēm scd̄m semē
abrahe. scd̄m cognatio
nē marie matr̄s eius. ꝗ he
lisabet matr̄s sue eūdemq
dn̄m ꝗ dm̄ suū. q̄ sic ipse
ait. ex plenitudine eī ac
cepit. Vidit omnino ꝗ ideo
int̄ natos mulier̄ maior
illo nō surrex̄. q̄ ex omib̄
ꝑnūtiātib̄ xp̄m. ipse uidit
qd̄ mlti iusti ꝗ ꝓphe cupie
rū uidere ꝗ nō uider̄. Quē
ꝗ in utero salutauit. ꝗ in
flumine ꝑ columbam co
gnouit. ꝗ ideo tāquā o do
stamites u̇. testimoniū
ꝑhibuit in aquā. e

nit aūt dn̄s ad oues
tondēdas. hē ex hone
randas sarcinis pc̄c̄oꝝ
ex q̄b̄ eccl̄a laude ī cantī
cis canticoꝝ ut tōdētes
eēt uelud grex detōsar.
Jam de inde thamar ha
bitū mutat. nā ꝗ cōmu
tans inꝑptat̄. Thamar
mutat habitū. mutat
& nōm. ꝗ fit de sinagoga
eccl̄a. Sȝ mā prius nōm a
maritudinis maneat. n
ulli ✠ petr̄ amare fleū.
Nā & iuda latine cōfes
sio ē. Cōfessioni ḡ amari
tudo misceat̄. ut uera pe
nitentia ꝑ̄signetur. hac
penitētia fecūdat̄ eccl̄a.
in oīb̄ gētib̄ constituta.
Oportebat enī x̄ pati. et
resurgere t̄cia die. ꝗ ꝑ̄di
cari innōe eī penitētiā ꝗ
remissionē pc̄c̄oꝝ ꝑ oms
gentes. incipientib̄ ab
ihr̄lm. Nā ꝗ ipse habit̄

✠ ideo sed amaritudinis nominatur. sȝ ut nūquā amaritudiꝫ

meretricis confessio peccatorum est. Typum quippe iam ecclesie gentium thamar ex gentibus euocate: sedes cum hoc habitu ad portam emanuel enaim quod interpretatur fontis. Sitiuit enim uelud ceruus ad fontes aquarum peruenire ad semen abrahe: illic a non cognoscente fetatur. quia de illo predictum est. Populus quem non cognoui seruiuit mihi. Accepit in occulto anulum monile et uirgam. Vocatione signatur. iustificatione decoratur: glorificatione exaltatur. Quos enim predestinauit. illos et uocauit. Quos autem uocauit: illos et iustificauit. Quos autem iustificauit: illos et glorificauit. Sed hec ut dixi adhuc in occulto: ubi fit et conceptio sancte ubertatis. Mittitur autem promissus edus: tamquam meretrici. Edus exprobratio peccati.

Per eundem odollamitem tamquam in capite et dicentem. generatio uiperarum. Sed non eam inuenit. peccati exprobratio quam mitigauit confessionis amaritudo. Post uero iam publicis. signis anuli monilis et uirge uincit temere iudicantes iudeos. quorum iam personam iudas ipse gestabat. qui hodie que dicunt. non hunc esse plebem christi nec habere nos semen abrahe: sed prolatis certissimis documentis nostre uocationis iustificationis et glorificationis. erubescunt sine dubio et confundentur: et nos magis quam se iustificatos esse fatebuntur. Pignora enim refert habere secum cum ecclesia accusaretur a iudeis quasi adulteratrix legis: sed ostendit uirgam signum passionis et monile legis legitima et anulum pignus inmortalitatis. Que autem

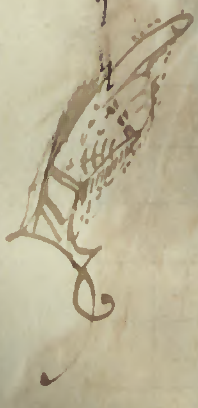
scriptura dicit parientem et
duos filios in utero gemi
nos habere. quorum scilicet
primus qui dicitur zara misit
manum suam. et obstetrix liga
uit coccinum. et de hic illo
manum intrinsecus retrahente.
posterior qui phares uocatur
porrexit manum et in ascendo
processit. figuraliter congru
it quod ostenderet israel in legis
opera manum suam. et eam
prophanum et ipsius saluato
ris polluta cruore contexe
rit. Postea uero proruperit
populus gentium scilicet ut fierent
essent nouissimi qui erant pri
mi. et primi fierent essent qui
erant nouissimi. xx.

De hinc istoria sequitur
ioseph qui uenditur
ab inuidentibus fratribus
in egipto perductus. atque
ibidem sublimatur est. Joseph
unus ex duodecim filiis
iacob quem pater pre ceteris
filiis dilexit christum dominum si
gnauit. quem deus pater secundum
carnem natum pre ceteris frat
ribus ex abrahae stirpe
progenitis pretulit. Unde tibi
dicitur. amabat eum iacob eo
quod in senectute genuisset
eum. Senescente enim mun
do illucentis dei filius prima
ne uirginis partum. ser
uus aduenit. tamquam filius
senectutis secundum sacramentum
suscepti corporis qui erat
ante secula semper apud pa
trem. Tunica autem polimita
quam fecit pater. uarietatem
populorum ex omnibus gentibus in
corpore christi congregatam sig
nificauit. Somnium ue
ro illud per quod fratrum ma
nipuli adorauerunt
manipulum eius. illud est quod in
christo impletum est. et adora
bunt eum omnes reges terre. omnes
gentes seruient ei. scilicet
per fidem fructum bonorum

opū offerentes. Ipse est
quē sol & luna & stelle ad
orauer̄. de quo sole dictū
est: laudate eū sol & luna.
& oēs stelle. Ipsū enī excellē
tia scōꝝ in solis nīne & eccle
sie claritas sub immagi
ne lune & omniū ꝓplꝝ nu
merositas in figura stel
larū adorat. Unde & pat̄
suus increpauit eū dicens.
Num qd ego & mat̄ tua
& fr̄es tui adorabim̄ te?
Obiurgatio ista patris du
ritiā ꝓpli isrl̄ significat.
qui eo ꝙ ex se natū xpm
ēē cognoscunt: adorare
eū contempnūt. Iacob
mittit ioseph filiū ut de
frib; sollicitudinē gereret:
ds pat̄ misit filiū suum
unigenitū. ut genꝰ huma
nū peccatis languidum
uisitaret. Mittitur ab illo
utiq; patre: de q̄ scriptū
ē. Misit ds filiū suum

in similitudinē carnis pec
cati. ut uideret si recte
eent oues. Et dns in eu
glio. Non ueni in qd. nisi
ad oues ꝑditas domus
isrl̄. Inuenit ergo ioseph fra
tres suos suos i dothaim.
Dothaim interpretat̄ defec
tio. Vere in grādini de
fectione erant: qui de ꝑa
rricidio cogitabant. Qui
cū uidisset ioseph fr̄es
sui ꝓcul: occidē eū cogita
uer̄. Et iudei uidētes ue
rū ioseph dnm ihm xpm:
ut eū crucifigerent unū
oēs cōsilium statuer̄ dicē
tes. fera pessima deuora
uit eū: id ē iudaica besti
a interfec̄ eū. De q̄ dns in
euglio dic̄. Ecce mitto
uos sicut oues in medio lu
poꝝ. Nudauer̄ ioseph
fr̄es sui tunica polimita
et talari: & iudei xpm per
mortē crucis. expoliauer̄

tunica corporali. Polimi-
tam autem: id est decoratam
omnium uirtutum diuersitate.
Resparserunt autem tunicam
hedi sanguine: quia falsi
testimonis eum accusantes:
in inuidiam duxere peccati
omnium peccata donantem. Mit-
titur dehinc in cisterna id
est in lacum: quia expoliatus car-
ne humana. descendit in
infernum. De cisterna quoque leua-
tur ille et hismahelitis
id est gentibus uenditur. Jose-
ph missus in puteum: et
ad ducendum de puteo: quid ali-
ud nisi mortem domini resurrec-
tionem que precedit: Et christus pos-
tea quam de inferno regredi-
tur: ab omnibus gentibus fi-
dei commertio comparatur:
Ille pro iude consilium trigin-
ta argenteis distrahitur: hic
pro consilium iude scariothe
eodem numero uenundatur.
huius. e hic iacob poste-

ritatis sue deplorans di-
spendia: quasi pater filium
lugebat ammissum: quasi
propheta flebat interitum iu-
deorum. Denique scidit uesti-
mentum suum: quod in passione
domini legimus factum a principe
sacerdotum. Sed et uelum templi
scissum est: ut in propheta in-
datum suum prophetam et diuisum
ostenderet regnum. Igitur io-
seph descendit in egyp-
tum: id est christus in mundum. Emi-
it eum eunuchus: id est cas-
tus in disciplinis euangelicis
propheticis. Erat autem ioseph pulcher
facie. ita et de christo dauid a-
it. Speciosus forma pre
filiis hominum: diffusa
est gratia in labiis tuis. Sed mu-
lier in eum occulos iniecit: ut
adulterium cum illa perpetraret:
Ista mulier figura sinago-
ge erat: que sepe sicut scrip-
tum est mechata est post
deos alienos. Similiter

uolebat. tx in adulterium
sui scelere remeare. ut ne
garet se esse dominum et phariseorum
magis seruauit. quam legis
precepta seruare. que illi
uelud in aure erat. Xpistus
autem non adquiescens illici
te doctrine adulterium. ad
ulterine sinagoge ma
nu ueste corporis appre
hensus carnem reliquit. et li
ber mortis in celum ascendit.
Calumniata est meretrix uir
eum templi non potuit dicere.
eo quod templum domini blasphe
maret. et legis diceretur
esse transgressor. Sed illum nec
carcer tenuit non inferni
tenuerunt. quia et ueluti puni
endus descenderat. inde
alios liberauit. Denique
inuenit ioseph duos eu
nuchos de domo regis in
carcere uinctos. duorum po
pulorum credentium ut incre
dulorum figuram significan

tes. qui conclusi sub peccato a
de. et transgressione obnoxii
tenebantur. Qui ideo eu
nuchi dicuntur. quia accepe
perant regulam discipline.
Eloquia in quod domini casta.
Denique post tertiam lucem
domino ab inferis resurgen
te. et legis obscura ut iose
ph somnia reuelante. solu
tus est a peccatis credentium
populus. et de inferni carcere
liberatus. redditur in ministe
rio diuine legis. Incredul
aut impius populus iudeo
rum. qui confessionis lig
no non credidit. transgressio
nis ligno suspenditur. ut il
li alteri contigit eunucho.
qui iudeorum imaginem indi
cauit. Preterea narrat
pharao somnium. interpre
tatur ioseph. Sed quod significat. vii. em
anni qui in septem spicis ple
nis seu quin. vii. uaccis
pinguibus ostendebantur. in

ſeptē carriſmatum ſpirit
tuſ dona quibus ubertas fidei
larga pietate redūdat.
Ac contra ſteriles ⁊ ieiu
ne fame iniquitatis ⁊ iniuſticie
cie. nouiſſimis tempori
bus ſignificabat. Cong
gauit aūt ioſeph p ſeptē
annos omnē frugū ha
bundātiā: id ē frumen
ta fidei ſcōꝝ orreis cōdes.
p illa ſcilicet carriſmata
quaſi p vij annos. Ut
cū vij anni inopie cepe
runt id ē cū iniquitas
illa occurrerit ſeptē ca
pitaliū criminū ſub an
tixpo quando famis fidei fu
erit ⁊ ſalutis: habebūt
copioſam iuſticie frugē.
ne fides coꝝ inopia ſer
monis adtenuata deficia
t. Inde ioſeph egyptū ut
induerat x̄. circuiuit uniuerſ
ſum p̄conauit ante eū ⁊ cō
ſtituit illū pharao ſup

uniuerſā tr̄ā egypti. Et
dn̄s nr̄ poſtq̄ ē diſtrac
tus a iuda ut ioſeph a
fratribꝰ. ⁊ de iferioꝝ carne
reſurrexit. aſcendit cur
rū regni celeſtis. de quo
dictū ē. Currus dī decē
miliū. ⁊ accepit poteſta
tē a patre p̄dicādi ⁊ iudi
candi. Sic paulus ait. Et
dedit ei nōm̄ qđ ē ſr̄ omē
nomē. ut in nomine ihe
ſu om̄e genu flectatur.
celeſtiū t̄reſtriū ⁊ infer
noꝝ. Accepit quoq; ⁊ anulū
pontificatū ſcꝫ fidei q
credētiū anime ſalutis
ſigno ſignātur frontibu
q; ⁊ cordibꝰ nr̄is p ſignū
crucis. et cū regis exprim
itur. Induit q; ſtola biſ
ſina id ē carnē ſcām bi
ſſo ſplēdidiorē. ⁊ ſtolam
immortalitatis. Accep
it q; torquē aureā. id ē
intellectū bonū. Preco

ante eū p̄cedit. idē aūt
iohēs baptista q̄ i(ter) eius
p̄cedens. p̄conabat dice
ns. parare uiā dn̄o. ha
bebit z aliū p̄conē eliam.
qui ei futurum p̄nuntia
vit aduentū. siue tubā
angli. q(uo)d ipse dix(it). ueni
i tubā angli. Vocat(ur) ēḡ
ioseph lingua egyptiaca.
saluator mūdi. Quid
manifestius de xp̄o q(uo)d do
sub figura ioseph salua
tor ostenditur. Non tā
tū unius t(er)re egypti. s; z
totius orbis. Triginta a
nor(um) erat ioseph cū in
cōspectu regis pharao
nis stetit. totidemq; an
nis fuisse legitur xp̄s.
q(ui) sub typo pharaonis
in cōspectu mundi ap
paruit reuelatus. accep
it ex gentib(us) uxorem. id
est xp̄s ecclām ex qua ge
nuit duos filios. idē
duos p(o)p(u)l(o)s ex iudeis z gē
tib(us) cōgregatos
q(ui) post ubertatis annos
in uniuerso orbe fames p̄
ualuit. merito q(uia) n̄ erat
qui faceret bonitatē. Post
hec ioseph apertuiā fru
mēti salua egyptū. z r(e)
a fame ubi dei libat in
undū. Aperuit eū hor
rea sua xp̄s i omi orbe
terrarū. z erogatione fr(u)
umenti sui omia subiu
gauit. Nisi eū ioseph
frēs uendidissent. defe
cerat egyptus. Nisi xp̄m
iudei crucifixissent. pe
rierat mūdus. Joseph i
(inter)p(re)tatur augmētatio.
siue amplatio. S; in illo
ioseph ampliationē nō
habuit. n(isi) sola egyptus.
In n(ost)ro u(er)o ioseph. augmē
tū meruit habe(re). uniu(er)sus
mundus. Ille erogauit
t(ri)ticū. iste n(ost)r(u)s erogauit

dei ũbũ in omnem t̃ram ex
iuit sonꝰ eoꝝ. Crescit iacob
filius suus. est frumentũ in eg
ipto. Dixit ꝛ d̃s pat̃: in egipto
ipto uocaui filiũ mm̃. De
scẽdunt g̃ decẽ ꝑ uectores:
id ẽ iudei q̃ui de calogo legi
in numero cõstituti quos
ipse cognoscens: n̄ ẽ agni
tus ab eis. Cognoscũtur ꝛ
hebrei a x̃: ipsi aũ nõ cog
noscũt eũ. Dederũt q̃dem
illi pecuniã: s; ioseph id ẽ
xp̄s t̃ticũ dedit: argentũ
reddidit: q̄ nõ pecunia
emit̃ xp̄s. s; gr̃a. Vidit io
seph beiamin paruulũ
fr̃em suũ. chr̄istice quoq;
dn̄s ih̄s paulũ: q̃nẽ lux c
circũfulsit eum. Paruulus
dr̄: q̄ nõ dũ maturam i car
ne fidei etatẽ gestabat. Vn̄
& ꝛ adolescens legitur: qui
lapidãtiũ stephanũ uest
imẽta seruabat. Fleuit
ioseph ꝛ cecitas pauli fle
tus ẽ x̃. Leuat faciẽ suã
xp̄s ũ babtizatus ẽ pau
lus: ꝑ quẽ dn̄s ih̄s aplu
rimis uidetur. De hinc
sciphus argenteus soli
sacculo iuniorus i sert
tur: S; qd̄ uult ẽ q̄d inuẽ
tũ ẽ i sacco biniamin scip
hus ioseph: n̄ q̄ in corde
pauli iã doctrĩe celestis
ꝑ refulgebat eloq̃ũ dũ
ẽẽt eruditus in legẽ. S;
quia subiectus nõ erat:
int̃ saccũ erat sciphus:
doctrina int̃ legẽ. lucna i
t̃ medio. Christus tñ ana
nias: manũ posuit: ma
rsuppiũ soluit. Marsupp
io soluto argẽtũ resplẽ
duit: ꝛ decidẽtib; scamis
uelud q̃b;dã sacci uincu
lis soluto sacco id ẽ depo
sito legis uelamine. ad
cept̃ est gr̃a libtatis: ꝛ re
uelata facie sermonis.
eu̧gl̃iũ ꝑdicat. Dati sũt

ei triginta argenteis e. v. stolas
optimas. Triginta argen
teos christus accipit. quicumque predi
cat trinitatem siue christi crucem.
Unde paulus ait. Neque enim
iudicaui aliquid scire me
inter uos. nisi christum ihesum et hunc
crucifixum. Quinque autem sto
las accepit id est sapientie
omniumque sensuum. multiplices
disciplinas. Precellit ergo pa
ulus. et eius exuberat pre
tio meritorum. Sed tamen habent
et fratres. id est alii predicatores
gratiam suam. Binas stolas
id est ut confiteantur christum
et deum esse et hominem. iuxta
quod in prouerbiis legitur. Omnes
domestici eius uestiti sunt
duplicibus. id est mistica uel
mortali intelligentia. Mit
tuntur et patri munera. fi
lius honorat patrem. christus
populum suum permisit inuitat
muneribus portant hec
munera asini. illi gentiles

inutiles et laboriosi. Isti
autem utiles portant in typo
christi munera in euangelio nu
merum largitorem. Nuntiant
ioseph fratres eius quod nuntia
uerunt patri dicentes. ioseph
uiuit et ipse est dominus in omni ter
ra egypti. Expauit autem
iacob. id est plebs incredu
la. Sed postquam gesta christi cog
nouerunt. reuiuiscit spiritus
eius qui mortuus uidebatur.
fide enim resurrectionis christi
uiuificabitur. Vocatur ergo fi
lius suus iacob. id est a petro.
paulo. ihesu. nunc populus iudeorum
inuitatur ad gratiam. Occur
rit illi iudas qui interpre
tatur confessio. quia proced
it iam confessio quos an
tea perfidia possidebat.
et sic ioseph uerus christus oc
currit. qui senem etatem
iam suscipiet ultimis
temporibus populum iudeorum.
non secundum illius me

rita: s; secdm ellectionem
sue gre. 7 ponet manum
sup occlos eius. 7 cecitate
auferet. Cur ideo distulit
cecitate. ut postremus c
deret q aut no putauit
ee credendu. Vn apls ait.
Quia cecitas ex parte in
isrl facta e donec plenitu
do gentiu. 7 sic omis isrl
saluus fieret. Tradidit
post hec ioseph parentibus
7 fribus optimam terram
gessem pbens eis cibaria:
quia famis oppresserat
terra. Sic 7 dns eligens
melior e etiam parentib:
id est patriarchis 7 pphis. ex
quibus scis xps secdm ca
rne. siue oibus scis deqb
in euuangelio dic. hi s
fratres mei. qui faciunt
uoluntatem meam. his g
dat etiam scil repmissio
nis regnu ci. de qua dic
ppha. Credo uidere bona
dni in terra uiuentium.
De hic ioseph festinans
accipere benedictione
patris duos filios suos
obtulit manasse 7 effra
im. in quibus sct factu
est. in esau 7 iacob dicen
te dno maior seruiet mi
nori. ita in istis duobus
filijs ioseph. Nam maior
manasses qui interpre
tatur obliuio typu ges
sit iudeor. qui oblitus
est dm suum qui fecit
eum. Minor aut xpiano
rum qui fecunditatem
sonat. qd est propriu
ppli iunioris. qui corp
est x. qui fecundatus e
in latitudine mudi. Hoc
quidem cu benediceret
uellet iacob. posuit iose
ph effraim ad sinistram.
manasse au ad dexteram
aut costituit. Sed ille ca
cellatis manib crucis

misterium prefigurans
translatam in minorem dex
teram: maiori sinistram
super posuit. Sicque crucis
similitudo super capita eorum
denotata: iudeis scanda
lum. xpianis futuram
gloriam presignauit. Senio
rem populis misterium
sinistrum factum de dex
tro: iuniorem dextrum
de sinistro quia iudicii
nostra deserta labentibus
nos illorum gloriam ad
epti sumus. Talisque sa
cramenti maiori populo
iudeorum: prepositus est
minor populus gentium. Unde
de eisdem patriarcha dic
ait. Hic quidem erit in
populum. et hic exalta
bitur.

XXXI.

His completis: uoca
uit iacob filios su
os ut benediceret eos.
mistico ordine loquens.
uere tamquam futurorum
prescius. Dixitque eis que
nouissimis temporibus
erant futura: incipiens
ita. Ruben primogenitus
meus. In ruben prioris populi
uidetur ostendisse personam:
cui et scriptum a domino per prophetam
dicitur: Israel primogenitus
meus. Et enim quod primogeni
tus debebatur: ipsi uel er
at accipere. sacerdotium atque
regnum. Auditur tu uir
tus mea. Utique ex ipso po
pulo fundamentum fidei:
ex ipso uirtus dei qui est
xpistus aduenit. Quomodo
autem ipse et principium
dolorum: non patri deo semper
irrogauit in iniuriam. dum
conuertit ad eum dorsum et
non faciem: Iste prior in
donis: quia primus ipsis
donata sunt eloquia dei.
Primus ipsis legis latio
et testamentum siue promi

ſio. Iſte maior imꝑio. Ma
gnus ꝑ magnitudine uir̃:
quia copioſius ceteris inh
ſcto ſpũs idẽ regnauit.
Effuſus aũt ſic aqua.
quia peccãdo in xp̃m q̃ſi
aqua que uaſculo ñ te
netur uoluptatis effuſ⁹
ẽ impetu. Et idcirco ad
didit: ultra nõ creſcas
quia ſp̃s ipſe poſtq̃m i
uniũſo orbe diſꝑſus eſt.
ualde imminutus atq;
breuiatus ẽ. S; curta
lia meruit ita ſubiecit.
Quia aſcendiſti cubile
patris tui. Hõ ſic iudi
intelligunt. hoc ꝑinde
dictum ẽẽ: eo qđ bala cõ
cubina patꝛs ſui cõcube
ret. P h enĩ futura ꝓnũ
tiab&t. nõ que fuerãt ge
ſta ipſo patriarcha dicẽ
te. Annunciẽ ub que uẽ
tura ſunt nouiſſimis di
ebus. Et idõ inꝑtentis

non ẽ referendũ quod
ille futurũ ꝑ dix. Predi
cabat enĩ paſſionẽ: &
p̃mogenite plebis au
daciam. que aſcẽdit cu
bile dei patꝛs ſui & ma
culauit ſtratum eius.
q̃ñ ẽ corp⁹ dñicũ i quo
plenitudo diuinitatis
requieſcebat. raptũ i cru
ce ſuſpendit & ferro cõ
maculauit. Poſt hec cõ
uertitur ad ſimeon & le
ui dicens. Simeon & le
ui fr̃es: uaſa iniq̃tatis
bellantia. P ſimeõ & le
ui ſcribe ſacerdotes iu
daici ipſi intelligunt̃.
De ſimeõ enĩ ſcribe fuer̃
iudeoꝝ. De tribu uero le
ui p̃ncipes ſacerdotũ: de
quibus dictũ ẽ. Quia
conſiliũ fecerunt ut
ihm morti traderet.
De quo conſilio iſte
patriarcha qui iam me

te dim uidebat. dic. In
consilio eorum non ue
niat anima mea. 7 reli
qua. Horrebat eni iam
illo tempe sanctus iste
patriarcha uidere tanto
rum scelerum que in no
uissimis temporib9 fac
turi erat iudei. Sequi
tur. Quia in furore suo
occider uirum id est
dnm ihm xpm. iuxta
qd ysaias ait. Ve ani
me ipsorum. quia cog
itauerunt consilium
malum ad usus se di
centes. Alligemus ius
tum qr inutilis e nobis.
Et in dolore suo suffo
derunt murum quan
do lancea confoderunt
illud spiritale 7 fortis
simu ppugnaculu ad ta
tum scelus ppetrandu.
quando furore accen
si ira obtulerant xpm
pontio pilato dicentes
illi. crucifige. 7 si hunc di
mittis. non es amicus
cesaris. Et in dignatio eo
rum quia dura. dum ba
rabam latronē dimittē
dū peterent. 7 principē
uite crucifigendū pos
tularent. Diuidā eos in
iacob. 7 dispgam illos in
isrl. hic duo nnantur.
diuisio 7 dispsio. Id cir
co quia nonnulli ex ipsis
dno crediderunt. qui
dā in infidelitate pman
ser. Diuisi enim dicun
tur. hii qui habeis se
parantur. 7 uenerunt ad
fidē. Dispsi autem hi.
quorum patria templo
que subuerso p orbē terre
incredulum genus spar
gitur. Iuda te lauda
bunt fres tui. Hunc
eni iudam uerius con
fessor exprimitur xps.

quia ex eius tribu secun
dum carnem est genitus.
Ipsum laudant fratres sui:
apostoli scilicet et omnes coheredes
eius qui per adoptionem
filii deo patri effecti sunt.
et Christi fratres per gratiam. quo
rum ipse est dominus per natu
ram. Manus tue in cer
uicibus inimicorum tuorum: is
dem enim manibus atque
eodem crucis tropheo et
suos tegit et inimicos et ad
uersarias potestates cu
rabit. Iuxta quod et pater
promittit ei dicens. Sede
ad dextram meam: donec
ponam inimicos tuos
scabellum pedum tuo
rum. Adorabunt te filii
patris tui. Quem multi ex
filiis iacob adorant eum:
qui per electionem gratie salui
facti sunt. Catulus leonis
iuda quem nascendo par
uulus factus est: sicut

scriptum est. Paruulus na
tus est nobis. Ad predam
fili mi ascendisti: id est
ascendens in cruce. cap
tiuos populos redemisti. Et
quos ille leo contrarius
inuaserat: timori ei eripu
isti. Denique rediens ab
inferis ascendisti in altum:
captiuam duxisti capti
uitatem. Requiescens accu
buisti ut leo. Magnificenti
ssime in passione Christi ac
cubuit: quando inclinato
capite tradidit spiritum.
siue quando in sepulcro secu
rus
uelud quodam corporis
somno quieuit. Sed quare
ut leo. uelud catulus le
onis? In somno enim suo
leo fuit: quia non necessi
tate sed propria potestate
hoc ipsum impleuit. Iux
ta quod ipse dixerat. Potes
tatem habeo ponendi
animam meam: et nemo

tollit eam a me s; ego eam
pono. Quod vero addidit.
ut catulus leonis: unde en
im mortuus unde natus
iste. fisici aut de catulo le
onis scribunt. qd cum natus
fuerit. tribus dieb; et tribus
noctibus dormit. Tunc
deinde patris fremitu et
rugitu veluti tremefac
tus cubilis locus: susci
tare dicitur catulum dor
mientem. Quod valde con
venienter de passionis
morte aptatur in xpo. q
tribus diebus et tribus no
ctibus in cubile sepulc
iacens: sompnum mortis
implevit. Hic g xps ut
leo requievit: quia non
solum mortis acerbita
tem non timuit: s; etiam
in ipsa morte mortis ipi
um vicit. Bene idem ut
catulus leonis: quia die

tertio resurrexit. Unde et sic
ad iungitur de resurrec
tione eius. qui suscitavit
eum: hoc est nullus homi
num nisi se ipse. Iuxta q
et idem de corpore suo dix:
Solvite hoc templum: et in
triduo suscitabo illud. Non
deficiet princeps de iuda:
nec dux de femoribus eius.
donec veniat qui mittendus
est: et ipse erit expectatio
gentium. Hic locus mani
festissime ad iudam refert.
Tandiu enim fuit ex semi
ne eius. apud iudeos inte
merata successio regni:
donec xps ad redemptio
nem mundi ex virgine na
sceretur. Probant hoc histo
rie iudeorum. quibus osten
ditur. primum alienige
nam regem in gente iude
orum fuisse herodem: quo
tempore xps natus est. Ob

si putant iudei nō uenis-
se xp̄m. ergo de tribu iu-
da usq; hodie. iudeorum p̄ma-
net regnum. Itaq; ne non
defuit rex de semine iu-
da. donec ueniret cui re-
positum ē. S; quia nō so-
lum iudeis p̄fuit qui mit-
tendus erat. ideo seq̄t̄.
ipse erit expectatio gē-
tium. Alligans ad uineā
pullum suum. Pullus suus
ex gentib; p̄pl̄s. cui adhuc
nūquam fuerat legis ho-
nus īpositum. Hunc copu-
lauit ad uineam apostolo-
rum. qui ex iudeis sunt.
Nam uinea dn̄i sabaoth.
domus ē isr̄l. Et ad uitem
o fili mi asinam tuam alli-
ga. Ipse dix̄. Ego sū uitis
uera. Ad hanc ergo uitem
alligat asinā suam. cui s̄-
sedit ecclam ex nationib;
congregatā. Hanc itaq;
ad uitem corporis sui alli-
gauit uinculo caritatis.
et discipline eugl̄ice ne-
xu. ut imitatione illius
uiuens efficiatur heres
di. & coheres x̄. Alii namq;
hanc asinam sinagogā
int̄pretantur. tardi grā-
dam scil. & graui ponde-
re legis. oppressam. Laua-
uit in uino stolā suā. siue
carnem suam in sangui-
ne passionis. siue scām
ecclam in illo uino. qui
p̄ multis effunditur in re-
missione peccatorum. Et
in sanguine uue palliū
suū. Pallium gentes d̄.
quas corpori suo. coniun-
xit. sic̄ sc̄ptum ē. Viuo
ego dic̄ dn̄s. nisi hos om̄s
induam. sicut uestimē-
tum. hos quippe xp̄s in
sanguine uue mundauit.
quando sicut botrus. in

ligno crucis pependit.
Tunc enim ex latere eius san
guinis et aqua profluxit. Et
aqua nos abluit. sangui
nis redemit. Pulcriores sunt
oculi eius uino. Oculi xpisti
apostoli sunt et euangeliste. qui scien
tie lumen. uniuerso corpori ec
clesie prestant. hii pulcriores
uino probantur. quia eorum
doctrina. austeritatem uini
ueteris exsuperat. id est pris
ce legis traditionem. Euuan
gelica enim precepta. longe
clariora sunt. quam ueteris
testamenti mandata. Et
dentes eius lacte candidi
ores. Dentes predicatores
sunt sancti. qui precidunt
ab erroribus homines. et eos
quasi comedendo in xpisti
corpore transferunt. Homi
ne autem lactis. doctrine le
gis significantur. que
carnalem populum. tamquam

paruulos. poculo lactis a
lebat. Eius quidem candi
diores effecti sunt docto
res ecclesie. quia fortem et so
lidum uerbi cibum man
dunt. atque distribuunt.
De quibus dicit apostolus. in epistola
ad hebreos. Perfectorum est
autem solidus cibus. Et
bene candidiores lacte. den
tes eius dicit. Omnis enim qui
perfecti sunt. quique scripturarum
cibos explanantes. subti
lem et minutum intellectum
qui spiritalis dicitur. ecclesie
corpori subministrant. can
didi debent esse et puri. atque
ab omni macula liberi. Is
sachar asinus fortis. Isachar
qui interpretatur merces.
refertur ad populum gentium.
quem dominus sanguinis sui pre
cio est mercatus. hic isach
ar. asinus fortis scribitur.
quia prius gentilis popu

lus. quasi brutum animal
et luxuriosum erat. nullaque
norme subsistens. Huic fo
rtis ē. redemptori dn̄o col
la subiciens. et iugū disci
pline euuangelice. pferēs.
Hic accubans inter terminos.
uidit requiem quod esset
bona. et terra qd optima.
In terminos namque occuba
re ē. pstulato mundi fine.
requiescere. nichilque de hiis
que nunc uersantur in me
dio querere. sed ultima de
siderare. Et fortis asinus.
requiem uidet et terram
optimam. cū simplex gen
tilitas. ideirco se ad robur
boni operis erig&. ad eterne
uite patriam tendit. Unde
et tiā et posuit humerum su
um ad portandum. quia
dum ad pmissam requiē
puenire desiderat. cunc
ta mandatorum honera

libenter portat. Unde et fac
tus ē tributi seruiens. hoc
est regi xpo suo fidei. dona
quecumque bonorum munera offe 113
Zabulon. in litto rens
re maris habitabit. et
in statione nauiū. Zabu
lon qui interpretatur for
titudinem. ecclam signi
ficat fortissimam. ad omē
tolerantiā passionis. hec
in littore maris habitat.
et in statione nauium.
ut credentibus sit refugi
um. et periclitantibus de
monstrato fidei portum.
hec contra omīs turbines
secli. immobili et incōcussa fir
mitate solidata. expectat
naufragium uideorum et he
ticorum pcellas. Que et si ē
cum feratur omni uento doc
trine. quorum et si tunditur
fluctibus frangit. tantum
ipsa fluctus nō frangitur.

nec ullis heresium tempestatibus cecidit. nec ulli uento scismaticum commota succubuit. Pretendit autem usque asidonem. hoc est usque ad gentes. Peruenit legitur in euangelio. unde assumptos esse aliquos apostolorum. et in ipsis locis dominum sepe docuisse. sicut scriptum est. Terra zabulon et terra neptalim uia maris trans iordanem galilee gentium. populus qui sedebat in tenebris uidit lucem magnam. Dan iudicabit populum suum sicut et alia tribus israel. Fiat dan coluber in uia. cerastes in semita. Alii dicunt antichristum per hec uerba predici. de ista tribu futurum. Alii de iuda a quo ita dictus est quod hec scripta pronuntiat. et equitem atque equum dominum cum carne suscepta designare uolunt. Retrorsum autem cadere ut iterum reuerteretur. unde scriptum est. Scilicet quoniam die tertia resurrexit. ideo quod ait. Salutare tuum expectabo domine. Sic et per dauid dicit. Non derelinques animam meam in inferno. Hec quidem ita exponunt. alii uero hanc prophetiam ad antichristum transferunt. Ex tribu enim dan uenire antichristum ferunt. pro eo quod hoc in loco dan et coluber asseritur et mordens. Unde non immerito israel cum per tribus in castrorum partitione susciperet. primus dan ad aquilonem castra metatus est. Illum scilicet significans qui in corde suo dixerat. Sedebo in montem testamenti in lateribus aquilonis. ascendam super altitudi

nem nubium. similis ero
altissimo. De quo etiam per prophe
tiam dicitur. A dan auditus
est fremitus equorum eius. qui
non solum coluber. sed etiam
cerastes uocatur. Ceras
na enim grece. cornua dicun
tur. Serpens quippe hic cor
nutus esse perhibetur. Per quem
digne aduentus antichristi
asseritur. quia contra uitam
fidelium cum morsu pesti
fere predicationis. arma
bitur et cornibus potestatis.
Quis autem nesciat semi
tam angustiorem esse quam
uiam? Fiat ergo dan coluber
in uia. quia in presentis ui
te latitudine eos ambula
re prouocat. quibus quasi pa
rcendo blanditur. sed in uia
mordet. quia eos quibus
libertatem tribuit. erroris
sui ueneno consumit. Fit
etiam cerastes in semita. quia
quos fideles repperit. et
sese ad precepti celestis
angusta itinera constrin
gentes. non solum nequi
tia callide persuasionis
impetit. sed etiam terrore po
testatis premit. etiam in per
secutionis angore post
beneficia ficte dulcedinis
exercet cornua potestatis.
Quo in loco equus huic
mundum insinuat. qui per
elationem suam in cursu la
bentium temporum spu
mat. Et quia antichristus
extrema mundi apprehen
dere nititur. cerastes
iste equi ungulas mordere
perhibetur. Ungulas quippe
equi mordere est extre
ma seculi feriendo contin
gere. Ut cadat ascen
sor eius retro. Ascensor equi
est quisquis extollitur in
dignitatibus mundi.

Qui retro cadere dicitur: et nō in faciem. sed salus ce cidisse memoratur. In fa ciem enim cadere est: in hac uita suas. unusquisque culpas agnoscere. easque penitendo deflere. Retro uero qui uidetur cadere: ē ex hac uita repente de cidere. et ad quanta suppl icia ducatur ignorare. Et quia iudea erroris sui laqueis capta pro xp̄o anti xp̄m expectat: unde iacob eodem loco repente in ele ctorum uoce conuersus ē. dicens. Salutare tuum expectabo dn̄e. id ē nō sicut infideles antixp̄m. sed eum qui pro redemptione nr̄a uen turus est: uerum credo fi delem xp̄m. Gad accinc tus preliabitur ante eū. Iste gad accinctus personā dn̄i exprimit: qui in pri

mo aduentu humilitatis sue: ante aduentū anti xp̄i preliandus occurrit. Accinctus gladio uerbi sui circa femur potentis sime: quo inimicos diui sit id est filium a patre: filiā a matre: nurum a so cru. iuxta qd legitur in euangelio. Nō ueni pacem mittere. sed gladium. Quod autē ait et ipse accingitur retrorsū: claritas dn̄i nr̄i in secundo regno eius osten ditur. qr cū uenerit anti xp̄s item occurret retror sum: id ē post eius uesti gia xp̄s sceleri aduentu pgrediēs. ut interficiat eū gladio oris sui. Unde et be ne id ē gad latrunculus in terpretatur: eo quod pos terius id ē secus pedes quasi latrunculus rapido ac cite impulso aduentu

exhibat. contra apertam anti-
xp̄i opugnationē. hic est
qd̄ euangelista p̄clamat.
dicens. Una dies dn̄i sic fur
in nocte: ita ueniet. Xp̄s g-
rauiter & rectius: preliari con-
tra antixp̄m scribitur.
Ante eū namq: in occulto
aduentu humilitatis: po-
st eū manifestus in gl'a
maiestatis. Demonstrat
aperte & moyses p̄phiam pa-
triarche huius specialiter
ptinere ad xp̄m. Sic enim
ait. Benedictus in quid
gad in latitudine quasi
leo requieuit: cepitq: bra-
chium & uerticem. & uidit
principatum suū. agno-
scant itaq: quis requi-
euit sicut leo. n. xp̄s in sepul-
cro suo? Quis confregit
uerticem brachiaq: pote-
ntium. nisi redemptor nr̄ q
humiliauit uirtutem &

superbiam excelsorum?
Quis uidit principatū
suū. nisi ille cui datus
est principatus & honor
& regnum? Sequitur. Aser pin-
guis panis eius. & prebe-
bit delitias regibus. As-
ser cuius nomen significat
diuitias: id est xp̄s cuius
est altitudo diuitiarum
sapientie & scientie qui
propter nos pauper factus
est: cum diues esset. Hu-
ius panis pinguis est:
caro scilicet eius que est esca
scorum. quam siquis man-
ducauerit non esuriet in
eternum. Iste etiam prebet
delitias regibus: id est qui
sensus proprios bene regent.
qui dominantur uitiorum
suorum: qui castigant
corpora sua. & in seruitu-
te subiciunt. Sequitur. Nep-
talim. quod interpretatur

dilatatio. apostolos et predica
tores sanctos significat. qui
a doctrina in latitudine
totius mundi diffusa est.
Ex hac enim tribu fuerunt
apostoli. qui sunt principes eccle
siarum et duces. Principes
zabulon et principes nep
talim. qui sine dubio ad
personam inferuntur apostolorum.
Ipsi sunt filii excussorum
id est prophetarum. qui ima
nu potentis dei positi tamquam
sagitte excusse peruene
runt usque ad fines terre. Vn
de bene hic neptalim ceru
us emissus scribitur. quia
nimirum apostoli siue
predicatores ueloci saltu
exilientes in more ceruo
rum. transcendunt impli
camenta seculi huius. Sicque
excelsa ac sublimia me
ditantes dant eloquia
pulcritudinis. id est pre
dicant cunctis gentibus
doctrinam domini saluatoris.

Filius adcrescens ioseph
filius ad crescens. Post
prophetiam. post passionem
dominum patriarche uocis ima
gine pretulit. quem redeuntem in
celum post uictoriam xpistum
pater alloquitur dicens.
filius adcrescens ioseph
filius ad crescens. itaque in
gentibus. quia ob incredouli
tatem sinagoge ipsi in re
liquiis set innumerabilem sibi
plebem ecclesie ex omnibus genti
bus amplificauit. Quod et dauid ce
cinit dicens. Reminiscentur
et conuertentur ad dominum u
niuersi fines terre. filius
ad crescens. et decorus as
pectu. Omnis enim super il
lum pulcritudo. iuxta quod
et de ipso in psalmis canitur.
tur. Speciosus forma pre
filiis hominum. Filie dis

currunt sup murum: id est
eccle ul gentes. que credide
runt in xpm. Et sup soliditatem
tatem fidei. quasi sup mu
rum amore pulcritudinis
xpi ascense discurrunt ut
uerum sponsum contepla
tione aspicient. et osculo
caritatis quo illi copulen
tur adhereant. Sed obiur
gati sunt eum quando falsis
testimoniis calumniantes.
scm dni opprimere sinago
ge ipsi temptauerunt. inui
deruntque illi habentes ia
cula. Neque enim quisquam in
ioseph co iecit sagittas ul
aliquo uulneris telum. sed
hoc specialiter euenit in
xpo. Sedit in forte archus
eius. Xps enim archum suum
et arma pugnandi posu
it in deo qui fortis est p
pugnator. cuius uirtute
concidit omnis nequitia p

fidorum. Et dissoluta sunt uin
cula brachiorum eius. Quibus
fres eum uictum ad pilatum
duxerunt. ul quibus eum
suspensum ligno crucis fi
xerunt. reci sa sunt enim
p manus omnipotentis ia
cob. hoc est p manus omnip
tis dei iacob ex cuius ore ip
se xps bonus pastor egre
ssus est. lapis et firmi
tas credentium in isrl. Ds patris
tui erit adiutor tuus. Ds
adiuuit filium non solus
ds pater qui dilexit. Ia
cob puer meus suscipiet eum
manus mea. et omnis bne
dicet tibi benedictionibus
celi desup. benedictio
nibus abyssi iacentis de
orsum. Uniuersa enim su
biecit ei. celestia p bne
dictionem celi. et terena p
bndictionem abissi. iacen
tis deorsum. Ut omnibus

angelis et hominibus dña
retur. Benedictionibus ube
ri. id est siue duorum testamen
torum: quorum altero nuntiatus
est altero demonstratus. siue
benedictionibus uberum
marie: que benedicta erant
quia isdem sancta uirgo
dño potum lactis ministra
sit. Unde et illa mulier in
euangelio ait. beatus uenter qui
te portauit et ubera que sug
xisti. De benedictionibus uberum
et uulue: etiam et hic bene
dicitur uulua eiusdem
matris. Illa utique uirgin
alis: que nobis xpm dñm edi
dit. de qua pater per iheremiam
prophetam dicit. Priusquam
te formarem in utero noui
te: et ante quam exires de u
uulua sanctificaui te. Bene
dictiones patris tui con
fortate sunt: benedictionibus
patrum tuorum. Benedictio

nes patris tui in quo celestis:
que sunt date et a summo celi et
abissi confortate. sunt que pre
ualuerunt benedictionibus pa
trum tuorum. Ultra enim sanctorum
meritum patriarcharum
siue prophetarum conualuit bene
dictio patris omnipotentis
in filio: ita ut ei nullus sancto
rum equetur: donec ueniret
desiderium collium eternorum. Co
lles isti sancti sunt: qui xpi
aduentum prophetantes ma
gno cum desiderio incar
nationem eius expectauerunt.
de quibus dñs dicit. Quia mul
ti iusti et prophete cupierunt
uidere que uos uidetis,
hii ergo sancti dicti sunt colles.
propter excellentiam sanctitatis.
Qui etiam eterni uocantur:
quia uitam consecuntur
eternam. Nec intereunt
cum mundo: sed esse creduntur
tur eterni. fiant in capi

te ioseph. Omis scil' bndic
tiones iste sup caput x̄
ponuntur: quas incar
natus accepit. Et sup u
ticem nazarei: de quo scp
tum est. qm nazareus uo
cabitur id ē scs di. Int fra
tres suos quia ipse est
caput eminens omniū uni
uersorum sanctorum: quos et
fratres uocat in psalmis.
Beniamin lupus rapax
mane comedet predam:
uespere diuidet spolia.
Quibus dictis apls pau
lus designatur: de bē
iamin stirpe pgenitus.
Qui mane rapuit predā.
id ē in primordiis fideles
quos potuit deuastauī.
Vespe autē spolia diui
dit: quia fidelis post mo
dum factus: sacra eloqa
audientibus discretione
mirifica dispensauit. Le
gimus quedam ex doc
toribus: ad urbē ihrlm
ea que de beniamin scp
ta sunt referentem. Bē
iamin inquit: filius do
loris interpretatur. Hic
sorte hereditatis eū loc
accepit: in quo terrena
est ihrlm: que nunc pp
incredulitatem abiecta
est atq; repulsa. hec eni
in filiis suis: sub perso
na beniamin designa
tur. Nam sic beniami
ultimam consequitur
bndictionem. ita et idē
ppls ultimus est saluā
dus postea quā plem
tudo gentium introie
rit. Hic ē eni bniamin lu
pus rapax. Lupus scil.
quia ipse ppls effudit
sanguinem pphetarum
atq; iustorum. Rapax aut̄
pter auiditatem dr.

Ex multa enim fame uerbi
dei et in ecclesia uenit rapax:
qui ipse uiolenter diripit
regnum dei. Hic autem mane
comedet predam. Mane
illud tempus creditur: quo
legem accepit. Tunc enim
mundo prima quidem illu
minatio scientie data est.
Comedet autem mane: quia
legem accepit. Edit adhuc
et meditatur: licet sequens
legem iusticie in legem fi
dei non peruenerit. Ad ues
peram autem diuidet spolia.
Vespera est illud tempus
nouissimum: quo conuer
titur. Tunc ergo diuidet
escam: tunc intelliget di
uidendam esse litteram a spi
ritu. et tunc cognoscet quia
littera occidit: spiritus autem
uiuificat. Quia gratiam per
gratiam domini illuminatus:
incipiet in lege spiritalia
a corporalibus diuidere et
separare. Ideo dicitur diui
dere escam ad uesperam quod
tota die in lege meditans
ante nos fecit. Queritur
autem de iacob cur omnes quos
de liberis et de ancillis gen
uit: equales honore filios
et heredes constituerit: nisi
ut ostenderet quod christus dominus
omnibus gentibus qui per fi
dem corpori eius concilian
tur: cunctis pari honore
et gratiam celestia premia
largiatur. Hec est discre
tio iudeus an grecus bar
barus an scitha: seruus an
liber sit: quia per omnia in
omnibus christus est. Propterea
enim figuram serui salua
tor noster et dominus induit: et
pro libero et seruo seruiuit: ut
omnibus credentibus in se
equalem donum bonorum ce
lestium largiatur. Hec per

fertur apud illum: qui se-
cundum carnem nobilior
sit. Quicumque enim fidem dñi
promeretur: nullis maculis
carnalibus natiuitatis ob-
fuscatur. Nam sicut ita futurum
etiam per prophetam significa-
tur dicente dño. Et erit in
diebus nouissimis: effundam
de spiritu meo super omnem ca-
rnem. a ... ...

De septuaginta animabus. I.
De morte ioseph. II.
De afflictione populi. III.
De masculorum nece. IIII.
De inuentione moysi. V
De occiso egiptio V
De manifestatione dñi in rubo. VI
De uirga in serpentem conuersa. VII
De manu moysi in sinu missa. VIII
De aquis conuersis in sanguinem IX
De ingressu moysi ad pharaonem. X
De uirga in dracone. XI
De obduratione pharaonis XII.
De decem plagis XIII.
De pascha XIIII
De argento et auro egyptiorum sublato. XV
De azima XVI
De columna ignis et nubis. XVII
De diuisione maris. XVIII
De cantico glorificationis. XIX
De aquis amaris. XX
De duodecim fontibus et LXX palmis. XXI
De carnibus altium et manna. XXI.
De petra uirga percussa. XXII.
De pugna amalech. XXIII
De cognato moysi. XXIIII
De ascensione moysi in monte. XXV
De monte sina et tonitruis et fulgoribus et caligine et datione legis XXVI
De decem uerbis. XXVII
De duabus tabulis. XXVIII
De eo quod uisum est. XXIX
De altare de terra facietis. XXX
De id quod ait non edificabis illud de sectis lapidibus XXXI
De id quod ait accedetis ad illud XXXII
De hebreo sex annos seruientem. ludo pergaudium XXXIII

De talione. xxiiii
xxv De decimis et primiciis offeren dis
De uitulo conbusto igni. xxvi
xxviii De interfectis tribus milibus
xxix De confractione tabularum. hominum
uit moyses.
xl De xl diebus quos ieiuna
xli De id quod dominus dicit ad moy sen posteriora mea uidebis.
xlii De glorificatione moysi.
xliii De edificatione arche. ga
xliiii De urna aurea tabulis et u
xlv De propiciatorio et cherubim.
xlvi De altare
De mensa xlvii
De candalabro et oleo. xl.viii
xlix De tabernaculo tella.
l De columnis et eorum basis et capi
li De tabulis auratis
lii De decem cortinis
liii De undecim uelis et ciliciis.
liiii De oppanso uelo in medio tab
lv De diuersis dona naculo
riis ad constitutionem tab
lvi De unguento naculi
quo perungetur tabernaculum

De incenso composito lvii.
De ueste pontificis. lviii.

Quedam mis- 9
teria ex libro
genesi et obs-
curiora rerum
gestarum que allegoricis
sunt obtecta figuris: ex libris
maiorum breuiter excepta per
strinximus. nonnulla uero
sequentis legis typica et figu
rata misteria singillatim ex
litteris sequentium maiorum sublata
subiungimus: pauca scilicet ex
stilo pertinentes. Nam omnia legis
quis potest indagare? que
tam inmensa sunt: ut nec
iuxta historie textum expli
cari facile possunt. Pro in
de tacitum secuti sumus:
quantum contigui operis
sufficiendum putauimus.
ut nec libellus excedat
modum: nec lector incurrat
fastidium.

Primo

omnium septuaginta ani
me cum iacob introierunt
in egiptum. Septuaginta
discipuli: ad predicandum
uerbum dei toto mittuntur
mundo. Aliter. hec lxx anime
que in egipto ingresse sunt:
mistice numero remissio
nis accipiuntur. Scilicet in
huiuc seculo qui per egiptum
figurabatur: post tanta pe
ccata et sacrilegia donaretur
remissio peccatorum. Egiptus enim
hic mundus esse figuraliter
multis prophetarum uocibus
comprobatur. Mortuo iose
ph et fratribus eius: creuerunt
filii israel et inualuerunt ni
mis. Sic et noster uerus io
seph postquam pro omnibus gu
stauit mortem: per quam destru
xit diabolum qui habebat
mortis imperium. multiplicatus
est fidelium populus. Nisi enim
sicut ipse ait. cecidisset
granum frumenti in terra
et mortuum fuisset: non in
que fructum nec plurimum
totius orbis terrarum ecclesia fructu
lisset. Affligit pharao fi
lios israel luto et latere. Israel si
militudo est populi nostri: pharao
autem diaboli. qui imposuit
iugum grauissimum seruitu
tis. ex luto et latere operari. id
est terrenis et luculentis ope
ribus incubari. Ad inpietatis
exercitia hoc est leuibus et irratio
nabilibus factis: ut his uin
ciorum actibus populum dei compri
mi et pectora omnium muro incre
dulitatis possit obcludi. ut
nemo esset qui regnum eius
aut dispiceret aut uinceret:
Iubet quoque mascu
los pharao occidi: et fe
minas uiuere. Sic diabo
lus ne robur fidei operisque
boni preualeret: conabatur
ut interfectis uirtutibus

uitia remanerent. Fortis
simosque et uiriles animi
sensus. unde celestia sapiunt
et diuina. id est rationem.
prudentiam. constantiam.
innocentiam. et fidem. in ho
mine occidere. Et illud
in eo uiuere quod femininum. quod tene
rum et fragile et pronum ad uitia
cernitur. id est auaritiam. uinolen
tiam. libidinem. iracundiam. crudeli
tatem. furorem. et cetera his similia que
eidem feminarum figuram sunt.

V. D Moises ad ripam flu
minis expositus reperitur.
Et dominus cuius moyses
typum induerat: ad flumen
lauacri et ad aquam baptis
matis a credentibus inue
nitur. Plorabat in fanis:
quia xpistus ueteris hominis
quem induerat peccata defle
bat. unde et ad resuscitandum
lazarum fleuit: iudeorum
deplorans perfidiam.

Filia pharaonis des
cendens ad lauacrum: col
legit infantem. Ecclesia ex
gentibus lauacri salutaris
sanctificationem desiderans:
xpistum excepit a sinagoga ma
tre carnali expulsum qua
si infantem. quia tunc par
uulus uidebatur: cum
in homine cerneretur.
In uenit illa moisen in
clusum in uascello tibin:
quod iunctis agrestibus uir
gultis fit. In uenit xpistum
ecclesia reconditum in cordi
bus sanctorum: qui unani
mitatem sui contexti. et mul
torum fratrum membris omnis
in unum in xpisti corpus ef
fecti sunt: et eum religio
sa obseruatione suscipien
tes tuentur.

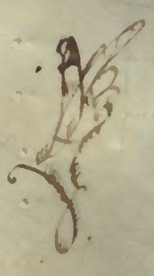
VI. Iterum
moyses peregrinum fratrem ab e
gyptio iniuriam patientem
multum esse non ferens: fratrem
defendit. et eundem egypti
um occidit. Cuius figuram

facillime occurrit: in uno
suum nobis in hac peregrinatio
ne diabolum a domino xristo
nobis defensis occidi. Ad uero
in sabulo arene obruit in
temptatum: manifestum est ei(us)
iam mortuam presentem in ei(us)
latere. qui non habet stabile fu
damentum. Verum et ecclesiam
dominus in petra edificat:
et eos qui audiunt uerbum
eius et faciunt. comparat
prudenti uiro qui edificat
domum suam super petram:
ne temptationibus cedat et
corruat. Illos autem qui audi
unt et non faciunt: compara
tur stulto edificanti super
arenam cuius tanta domus
ruinam efficit magnam VII

De inde dum pasceret
moyses oues ietro so
ceri sui: uidit ardere rubum
et non conburi. Deinde appa
ruit in rubo dominus moy
si: mittens eum ad gentem
quam presciebat unigenitum
futurum. et erat flamma in
rubo id est in spiritus: et rubus
non cremabatur.

Rubus. spine peccatorum
iudaicorum: flamma
in rubo uerbum dei. Quod
ergo illis lex data est: flamma
erat in rubo. Quod lex le
ge data non sunt consumpta
peccata. rubus nec sub igne
cremabatur. Alii in rubo
flammante et non urente ec
clesiam intelligunt in flam
mari persecutionibus: et eam
loquente in illa domino
non perire. Quod uero domi
nus moysi in eodem rubo
apparuisse legitur: osten
dit non alibi quam in ec
clesia eum credentibus appare
re: in qua nullus digne
consistere ut deum uidere potest
nisi qui cuncta terrena et mor
talia deposuerit uitia. quod
significabant illa moysi

calciamenta deposita. Hec
quippe et aliam figuram:
id est quod moyses excal
ciari iubetur. Veterum
namque consuetudo erat:
ut si sponsa sponsum repu
diare vellet: discalciaretur
ille. et hoc erat signum re
pudii. Ideo ergo moyses
excalciari iubetur: ne ecclesiam
que in illo significaba
tur: quasi sponsus cal
ciatus accederet. Hec enim
christo servabatur qui verus
sponsus erat. de quo dicit
iohannes. Cuius non sum dig
nus solvere corrigiam cal
ciamenti: utique sicut dic
tum est moysi et iosue. He
brei autem dicunt, propterea in
rubo apparuisse dominum moy
si: et non in alia ligno ne for
te sculperent in eodem in
dei idolum. Semper enim
deus abstulit illis occasio
nem idolatrie. viij.

Mittitur deinde moyses viij.
ad liberandum populum is
rael: qui dicit domino. Quod signum
habeo ut credant mihi quia tu
me misisti: Et deus ad illum.
Proice inquid virgam quam
in manu gestas in terram. Et
proiecit. Et factus est serpens: et ex
pavit moyses et fugit. Et
ait illi dominus. Apprehende
caudam eius. Et apprehendit:
et facta est iterum virga. Quid
enim hec significat. Serpens
enim persuasit hominem mor
tem. Ergo mors a serpente.
Virga itaque a serpente: christus
in morte. Et tamen expavit
moyses. Quid est ab illo ser
pente fugisse moysen: nisi quod
legitur in euangelio factum:
Mortuus est christus expaverunt
discipuli: et ab illa spe qua
fuerant recesserunt. Sed quod
dictum est: Apprehende cau
dam eius. Quid est cauda nisi
posteriora: Hec significavit:

posteriora mea uidebis. Pri
mo enim factus est serpens:
sed cauda apprehensa facta est
uirga. Quia primo occisus
est: postea patuit omnibus ad
id quod fuerat resurgendo
reuersus est. uir prius repara
tionem morte corrupta.
Nichil in eo serpentis appa
ruit. Ecce ex cauda serpentis
seculi sumus: quia sic mortali
tas ecclesie per lubrica temporum
uoluitur. Alii exeunt. Alii ueni
unt per mortem: tamquam per serpentem. Morte
enim seminata est: sed fine no
uissimo uelud cauda seculi
redimus ad manum dei atque
ad prehensi reparabuntur.
Et nouissima inimica mor
te destructa resurgentes in dex
tra dei uirga regni erimus.
Item datur aliud signum ix
moysi. Mitte inquid ma
num in sinu tuo et misit. Pro
duc inquid eam. et protulit.
Et inuenta est alba: id est in
munda. Albor enim icu
tis: lepra est non candor. Ipsa
enim hereditas dei: id est po
pulus eius foras ab eo missus
inmundus factus est: sicut scri
ptum est de ea. Ut quid
auertis manum tuam et dexteram
tuam de medio sinu tuo.
Sed quid illi ait dominus: Reuoca
eam in sinum tuum. Et reuoca
uit. et reuersa est ad colorem suum.
Sic et plebs iudea nunc
aliena est a sinu dei: et foris in
munda remansit. Sed reuo
cat eam et redit ad pristinum
colorem: dum agnouerit
dominum saluatorem. Nunc enim
cecitas ex parte contingit
israel donec plenitudo gen
tium intrauerit: et sic omnis
israel saluus fiat. x.
Deinde aque misse in
terram amoire: reuertuntur
in sanguine. id est populi san
guinis christi fide. Aque enim ait
apocalipsis quas uidisti:

populi sunt & gentes. XI.

Post hec intravit ad pharaonem moises & aaron. petentes iter trium dierum proficisci in deserto populum israel. et ibi sacrificare domino deo. Que est iter trium dierum que nobis incedenda est ut exeuntes de egypto. pervenire possimus ad locum in quo immolare debeamus. Via ista christus est. qui dixit. Ego sum via. veritas. & vita. Que iter trium dierum nobis incedenda est. Qui enim confessus fuerit in ore suo dominum ihesum. & crediderit in corde suo quia deus illum suscitavit a mortuis tertia die. salvus erit. Hec est ergo triduana via per quam pervenitur ad locum in quo domino immoletur. et reddatur sacrificium laudis. Abominationes inquiunt egyptiorum immolamus domino deo nostro. Oves quippe egyptii comedere designantur. sed que abominantur egyptii hec israelite deo offerunt. quia simplicitatem conscientie quam sapientes huius seculi hec est cives egypti quasi fatuitatem deputant. hanc iusti deo sacrificium immolant. & pro deo placere perveniunt. quod seculo ex mundo abiectum & contemptibile esse considerant. secundum apostolum qui ait. Nam que stulta sunt mundi elegit deus. ut confundat sapientes. Ex quo autem loqui cepit moises ad pharaonem. magis affliguntur populus dei. Ex quo in anima hominis sermo dei prolatus fuerit. acrius callidus hostis insurgit. & maiora vitia quibus vincatur immittit. Prius enim quam veniret sermo qui argueret. vitia in pace durabant. Sed ubi sermo dei facere cepit unicuique discrimen. tunc conturbatio magna consurgit.

Proiecit deinde moises xii.
uirgam coram pharao-
ne et serpens factus est. deuo-
rauitque serpentes egyptiorum.
Significans quod uerbum caro fie-
ret. qui serpentis dira uene-
na euacuaret. per remissionem
et indulgentiam peccatorum. Uirga
est enim uerbum dei rectum rega-
le. plenum potestatis insig-
ne imperii. Uirga serpens fac-
ta est. quia qui erat filius dei ex
deo patre natus. filius hominis
factus est. natus ex uirgine. qui
quasi serpens exaltatus in cru-
ce. medicinam uulneribus
infudit humanis. Unde ipse
dominus ait. Sicut moises ex-
altauit serpentem in deserto. ita
exaltari oportet filium homi-
nis. Uirga enim moisi in drac-
onem conuersa. magorum deuora-
uit uirgas. Et christus post gloriam sue
diuinitatis. factus est obediens
usque ad mortem. et per ipsam mor-
tem carnis consumpsit aculeum
mortis. ad testante apostolo.
Ero mors tua o mors. ero
morsus tuus inferne. xiii.
Indurauit dominus cor pharao-
nis. scilicet quia et diabolum
ita sic indurauit post peccatum
ut penitentie compunctio-
ne numquam emolliatur.
sicut in iob de eo scriptum est.
Cor eius induratur quasi lapis.
De hinc feruntur xiiii
plage in egyptum. Hec
et illa in egypto corporaliter
gesta sint. spiritualiter tamen nunc
geruntur in nobis. Egyptus namque
seculi forma est. Prima pla-
ga in qua primo aque uertuntur
in sanguinem. Aque egyptie
erratica et lubrica philoso-
phorum sunt dogmata. que me-
rito in sanguinem uertuntur. qua-
ui rerum causis carnaliter
sentiunt. Sed ubi christus in mundo
huic lumen ueritatis ostendit.
huiusmodi eum conceptioni-
bus arguit. ut ex qualitate

peccatum ipsos agnoscat
errores. In secunda uero
plaga: rane producuntur.
Quibus iudicari figuraliter
arbitrantur carmina poe-
tarum. qui inani quadam
et inflata modulatione:
uelud rane cum sonis et
cantibus. mundo huic decep-
tionis fabulas intulerunt.
Rana est enim loquacissima
uanitas. Ad nichil enim ali-
ud animal ipsi sicut utile est.
nisi quod sonum uocis in
probis et importunis clamo-
ribus reddit. Post hec
scinifes producuntur. Hoc ani-
mal pennis quidem suspen-
ditur per aerem uolitans sed ita
subtile est et minutum. ut oc-
culi uisum nisi acute cernen-
tis effugiat. corpus autem inse-
dens acutissimo terebrat
stimulo. ita ut quem uolitan-
tem uidere quis non ualet. sen-
tiat stimulantem. Hoc ergo anima-
le genus subtilitati hereti-
ce comparatur. que subtilibus
uerborum stimulis terebrat.
tantaque calliditate circum-
uenit. ut deceptus quisque nec
uideat nec intelligat unde
decipiatur. Quod uero ter-
cio signo magi defecerunt
dicentes hic digitus dei est: ma-
gi illum typum hereticorum at-
que animositatem habuerunt.
declarat hec apostolus dicens.
Sic iamnes et mambres res-
titerunt moysi: sic et hii re-
sistunt ueritati homines
mente corrupti reprobi circa
fidem. sed ultra non proficient. De-
mentia eorum manifesta erit
omnibus: sicut et illorum fuit.
Hii autem qui per ipsam corrup-
tionem mentis inquieti-
ssimi fuerunt: in signo ter-
cio defecerunt. fatentes se
ad uersum esse spiritum sanctum
qui erat in moysen. Tercio
enim loco ponitur spiritus sanctus.

qui est digitus dei. Vnde et illi
deficientes tertio signo di-
xerunt: digitus dei hic est. Sicut
autem conciliatur et placatur spiritus
sanctus requiem prestat mi-
tibus et humilibus corde: ita con-
tristatur et ad iniustus in mitibus
ac superbis inquietudinem
excogitat. Quam inquie-
tudinem musce ille breuis-
sime significauerint: sub quibus
vius magi pharaonis defe-
cerunt dicentes digitus dei est hic.

Quarto loco: egiptus
Omuscus percutitur. Mus-
ca enim nimis insolens et
inquietum animal est. Inquam
quid aliud quam insolen-
tes curas desideriorum carnalium
designat. Egiptus ergo muscis
percutitur: quia eorum corda qui
hunc seculum diligunt: desiderio-
rum suorum inquietudinibus fe-
riuntur. Pro quo septuaginta in-
terpretes cinomiam id est caninam
muscam posuerunt. per quam
caninos mores significatur.
in quibus humane mentis
uoluptas: et libido carnis
arguitur. Propter quidem hic lo-
cus significare et per muscam
caninam forense hominum
eloquentiam. que uelud canes
allatrando se lacerant. Quin-
to loco: anima-
lium nece id est pecudum. egip-
tus uerberatur. Vecordia
in hic arguitur stulticiaque inte-
rentium que tamquam inratio-
nabilia pecora cultum et uo-
cabulum dei imposuerunt
figuris. non solum hominum sed
et pecudum. ligno et lapidi-
bus impressis. Ammonem.
iouem. in ariete uenerantur.
et anubem in cane. apim
quoque colentes in tauro:
cetera quoque egiptus deorum
portenta miratur. et in quibus
cultum credebant in esse di-
uinum: in his uidentur miseran-
da supplicia. Decem

Post hec et ueſice cum fer-
uuriſ ſexto in ũbere pdu-
cuntur. Jn uſcerib⁹ argu-
tur doloſa hui⁹ ſcli ⁊ puru-
lenta malitia: in ueſicis
tumens et inflata ſupbia
in feruuris ira ac furoris
inſania. huc uſq; enim
talia ꝑeuꝝ ſuoꝝ figurã.
mundo ſupplicia tempãt.
Post h̄ ũ ũba: uenerunt
de ſupnis uoces. ſcil
et tonitrua. ⁊ grando. ⁊ ig-
nis diſcurrens. Jntonitruis
enim increpationis diui-
ne correptiones intelligũ-
tur: quia ñ ſilentio uerbe
rat: ſ; dat uoces ⁊ doctrinã
celeſtis mittit. ꝑ quã poſſit
culpam ſuã caſtigat ag-
noſcere mundus. Dat et
grandinẽ: ꝑ quã tenera
ad huc uaſtentur naſcē-
tia uicioꝝ. Dat ⁊ ignẽ. fa-
cit ex ſe ſpinas et tribulos
quos debeat ille depaſci.

de quo dic̃ dominus. Jgnē
ueni mitt̃e in t̃ram. Ꝑ hunc
enĩ inſentiua uoluptatis
et libidinis cõſumunt̃.
Quod aũ locuſtarum oc-
tauo loco fit mentio:
ꝑmitt̃ a quib⁹dã ꝓ hi genus
plage diſſidentis aſe et diſ-
cordãtis. humani generis
in conſtantia cõſitari. Alio
quoq; ſenſu locuſte ꝓ mobi-
litate leuitatis accipientes:
tanquã uage ⁊ ſalientes ani-
me in ſcl̃i uoluptates.
Nona plaga tenebre fac-
te ſunt: ſiue ut mẽtis
eorũ cecitas arguat̃. ſiue ut
intelligant diuine diſpē-
ſationis et prudentie obſcu-
riſſimas rõnes. Poſuit
enim dš tenebras latibulũ
ſuũ. Quas illi audacter
et temere ꝑſcrutari cupiē-
tes: ⁊ alia ex aliyſ attēderet
in craſſas et palpabiles
ignorantie tenebras deuolu-
tis

Ad ultimum decimo sig-
no delentur primoge-
nita egiptiorum: siue princi-
patus et potestates et mundi
rectores tenebrarum harum
siue auctores et inuentores
falsarum qui in hoc mundo
fuerunt religionum. quas ex
ueritatis cum suis extinxit et
deleuit auctoribus. Porro quod
sequitur in diis eorum fecit
iudicium: illud hebrei
autumant. quod nocte qua
egressus est populus omnia
in egipto templa destructa
sunt: siue motum terre.
siue tactu fulminum. Spi-
ritualiter autem dicimus quod
egredientibus nobis ex egipto er-
rorum idola corruant: et omnis
prauitatum dogmatum cultu-
ra quatiatur. xv

Interea: fit pascha in occi-
sione agni. Occiditur xps:
de quo in euangelio dicitur:
Ecce agnus dei: ecce qui
tollit peccatum mundi. Ves-
pera immolatur agnus.
in uespera mundi passus
est xps. Prohibentur
qui pascha celebrant os-
sa frangere. Non frangun-
tur in cruce ossa domini: at-
testante euangelista qui dicit.
Os eius non comminuetur.
Sanguine agni liniuntur
utrarumque postes. ne uas-
tator angelus audeat
plagam inferre. Signantur
signo dominice passionis
frontibus fideles ipsi ad tute-
lam salutis: ut hi soli ab interi-
tu liberentur. qui cruore dominice pa-
ssionis corde et fronte signati sunt:
qui et ope loquuntur. Signatum
super nos lumen uultus tui domine.
Unde et appellatur ipsa sollempni-
tas pasche quod nos transitum po-
ssumus uocare. eo quod de peioribus
ad meliora pergere. tenebras sane
egiptiacas reliquimus. Quod autem in-
uenitur de agni in esu

omnis alienigena non co-
medet ex eo. sed in una do-
mo uescetur nec efferetis de car-
nibus eius foras. hoc de Christi cor-
poris sacramento cuius ag-
nus ille figuram obtinu-
it. aperte tenetur scriptum.
cuius corpus et sanguis in una
domo id est in una ecclesia ues-
ci precipitur nec efferri fo-
ris in plebibus scilicet here-
ticorum. que ab eate ecclesie
catholice unitate foris ua-
gantur. xvi.

Precepit deinde populo
dominus per moisen. ut ab eg-
iptiis sibi commoda pete-
rent quae auferrent. sicque moy-
ses et populus preciosis auro et
argento spoliauit egipti-
os iussu domini dei nichil in-
iuste iubentis. Quid non
hec prefigurauerunt. nisi quod
in auro et argento ac ueste
egiptiorum significate sint quedam
doctrine. que ex ipsa consuetu-
dine gentium non inutili stu-
dio discuntur. Sed siue hoc sig-
nificet siue illud. quod exp-
sit gemitus anime preciose tam-
quam uasa aurea et argen-
tea cum suis utique corporibus
quod uestes significant. ad-
iungitur se populo dei ut si-
mul de hoc seculo tamquam de
egipto liberentur. xvii.

Quod non autem fermento subla-
to sic perfectos esse filios
israel de egipto. hoc transibus mo-
dis omnibus si fieri potest clarum
indicium est. ut exeuntes ac
si ei incedens non ambulent
in fermento ueteris mali-
cie ac nequitie. sed in azimis
sinceritatis et ueritatis. quod
est noui hominis conuersatio
relicto pristino homine cum
actibus suis. et in quo totum sep-
tem diebus azima comedebant.
Nos non simpliciter et pure uer-
samur. in hoc .vii. diebus
quibus mundus iste peragitur.

qui ſemper in ſuo ordine
renouatur. Et cotidie nobis
agnus occiditur. et paſcha
cotidie celebratur. ſi fermen-
tum malitie et nequitie non
habemus. ſi innouati nichil
ex ueteris corruptionibus ma-
litie delectemur. Nam quid
eſt aliud fermentum nisi corrup-
tio nature. quod et ipſum
prius a naturali dulcedine
recedens. adulterino acore
corruptum eſt.

In hac nobis precipitur man-
ſione ut ſemper egreſſio-
nis ex egipto memores
ſimus ut celebremus paſcha.
id eſt tranſitum nostrum. de
peioribus ad meliora et pri-
mogenita nostra uitulum id eſt noſt-
rorum operum cunctarumque uirtu-
tum principia domino conſe-
cremus. xviij.

Iam tunc uidetur dominus nocte
in columpna ignis. et per diem
in columpna nubis prece-
dens populum. et dux factus eſt
itineris. Nubes iſta protegens
xpiſtus eſt idem. et columpna. quia
rectus et firmus et fulciens
infirmitatem nostram. Et nocte
lucens. per diem non lucens. ut qui
non uident uideant. et qui uident
ceci fiant. Poteſt et ſic non congrue
accipi. quod xpiſti ſacramentum tamquam
in die manifeſtum eſt in car-
ne uelud in nube. iudici-
o uero tamquam in terrore noc-
turno. quia tunc erit magna
tribulatio ſeculi tamquam ignis.
et lucebit iuſtis. et ardebit
iniuſtis. xviiij.

Sequentibus inde egiptiis
precedit uirga moyſes
aquas. tranſierunt filii iſrael per me-
dium mare rubrum. Quid
mare rubrum. nisi baptiſmum
xpiſti ſanguine conſecratum. hoſtes
ſequentes cum rege qui a tergo mo-
uentur. peccata ſunt preterita que de-
lentur. et diabolus qui in ſpiri-
tali baptiſmo ſuffocatur. Pre-

munt quidem. egiptij. ur-
gent. in itinere peccata: sed usque ad
baptismum. ix.

Post transitum rubri ma-
ris. canet canticum populus
deo. egiptijs et pharaone sub-
mersos. Non aliter et fideles
postquam de lavacro descen-
dunt extinctis peccatis: hym-
num in voce gratulationis
emittunt dicentes. Cantemus
domino gloriose enim honorificatus
est equum et ascensorem proiecit in
mare. Quod tamen melius et dig-
nius ille dicit: qui habuerit
timpanum in manu sua sicut
maria. id est qui carnem suam
crucifixerit cum viciis et concupis-
centiis: et mortificaverit mem-
bra sua que sunt super terram. Iam
de hinc ducitur post maris
transitum populus per desertum: bap-
tizati scilicet omnes per mundum. profici-
entes per multa pericula. sed quod
non vident sperando per patientiam
expectando tamquam in deserto
sunt. et illic laboriose et pe-
riculose temptationes ne re-
vertantur corde in egipto.
nec vitande christo deserit: nam
et illa columna non recedit.

Egressus populus. xi.
de mari rubro occurrit
venerunt in quo tribus diebus
ingredientes non habuerunt
aquam et pervenerunt ad fontem
amarum. que ex amaritu-
dine nomen accepit. Murmu-
rat populus: videns aquam et
potare non sufficiens. Mit-
tit lignum moises magis:
et facte sunt dulces. Intel-
lige amaras aquas: et oc-
cidentis littere et legis hic
figuram. Quibus si immit-
tatur confessio crucis et pa-
ssionis dominice sacramentum
iungatur. et efficitur aqua in-
te suavis: et amaritudo lit-
tere vertitur in dulcedinem
intelligentie spiritualis. Unde
et scriptum est. Constituit deo

minus populo legem et iudi-
cia. et temptauit eum. Alio
quoque sensu: quod aque
uirtute amare ligno in se suc-
cepto dulcescunt: in dicio
erat amaritudo gentium
per lignum crucis Christi. in usu
dulcedinis quandoque esse
conuertendum. Sciendum uero iux-
ta superiorem sensum. quod
primo ducitur israhel ad aquas
salsas atque amaras: et ligno
monstrato adeo dulcibus
effectis. xvi. Postea
ueniunt ad fontes. Primo
enim ducitur populus ad litteram
legis: in qua donec permanet
ab amaritudine recedere non
potest. Dum uero per lignum uite
dulcis fuerit effecta: et intel-
ligi lex spiritaliter cepit: tunc
de ueteri testamento transitur
ad nouum. et ueniunt ad duo-
decim apostolicos fontes. ubi ar-
bores repperiuntur septuagin-
ta palmarum. Non enim

duodecim soli apostoli fidem Christi predi-
cauerunt: sed et alii septuaginta missi
ad predicandum uerbum dei referuntur.
per quos palmam uictorie Christi mun-
dus agnosceret. Si quidem et isti
duodecim fontes: septuaginta
palmarum arbores irrigauerunt.
apostolicam gratiam perfigurauit populus
in septenario numero decuplato
rigante. ut precepta forme populus do-
mini: legis decalogus impleatur.
Murmurat iterum populus xvii.
in deserto propter famem: et con-
sulus respexit. paruit in nube gloriam
dei. accepitque uespere coturnices: et
mane alterius diei manna. Ad
eum prouocatum escas: uerbi predica-
tionis diuinitus misse intelligi-
tur: quod mansuetis per uerba sona-
tia. quasi parere uolatilia pen-
nata: quibus per fidem pascantur
hi qui ad patriam regni celestis
peruenire contendunt. Post quidem
et uolucrum esca ueteris significa-
care legis eloquia: quae plebem
carnalem tamquam carne ale-

bat per uerba comminationis missa quasi
prouocatiua. Unde uespere clamant:
quia cuncta que carnaliter illis
concessa sunt: finem erant ha-
bitura. manifestato autem lumine
fidei datur manna populo. Mā-
na utique quod est xp̄s: qui quasi-
dam panis uiuus de celo descē-
dit. qui per nubes euangeli-
cas uniuerso orbi pluitur.
Non iam murmuranti et temptan-
ti sinagoge. sed credenti et illo
spem ponenti ecclesie. Hoc est autem
manna indeficiens: hic est pa-
nis celi et uerus cibus angelorum.
Quod dī nouum corruptibi-
les. incorruptibiliter pascit.
Quod ut manducaret. uerbo caro
factum est. et habitauit in nobis.
ǭ et qui uescuntur: spiritualiter
uiuunt. Nam illi uetere
in figura carnaliter accipien-
tes: mortui sunt. Non incon-
grue et per manna et celestia
significantur eloquia. Unde et
interpretatio nominis sic sonat.

Manna enim interpretatur
quid est hoc. Cum enim audi-
unt legem dei recitari in
ecclesia: interrogant doctores
dicentes. quid est hoc. Hoc
autem manna minutum erat.
sicut semen coriandri et sua-
ue. Quid uero dei minutius.
quid ne subtilius: aut qˀ
dulcius. et suauius eloquiis
dei. que sunt super mel et fa-
uum. Sed quid est quod
sexta die duplum colligi iu-
betur: quod et sufficiat in
sabbatum. Sextus dies ita-
que est: sexta etas mundi. in qua
nunc sumus. In hac ergo duplum
colligitur: qui per christum sese uite eter-
ne nouum et audit et facit.
In hac duplum recondit.
Qui et bene uiuit. et aliis mo-
dum prebet. Quod reserua-
batur per sabbato: non corrumpe-
batur. Bona enim opera fac-
ta per christum futuram requiem:
in futuro seculo permanent.

Qui uero infideles erant: et propter causa sabbati serua
bant de manna: ebullie
bant ex ea uermes et computres
cebat. Sic et qui propter presen
tem uitam et amorem seculi
thesaurizant. hic ille uer
mis ebullit qui non morie
tur. Isti sunt uermes quos
generat auaritia et diui
tiarum ceca cupiditas. hii
qui habent pecunias et ui
dentes in necessitate fratres
suos. claudunt ab his uis
cera sua. Sed et hic qui prius
susceptum uerbum dei pec
cat: efficitur ei ipsud uerbum
dei uermis qui eius semper
conscientiam fodiat. et ar
chana pectoris rodant. Quam
quam et uermis sit christus: ipso loquente.
Ego autem sum uermis et non homo.
Sicut enim ipse est aliis in ruinam: aliis
in resurrectionem: ita et ipse in man
na fidelibus quoddam dulcedo mellis
infidelibus autem uermis efficitur.

Post manna. con xxiii.
sequentur ipsius ab auctore
sunt: et fons de petra rupit. i.
petra autem que percussa aquam
euomuit: christi figuram habuit.
Quo aperto. cuncta fluxerunt.
Ad quem uelud uirga ligni
passionis accessit: ut ema
naret credentibus gratiam. Percu
ssa enim petra fons manauit:
percussus in cruce christus. sitienti
bus lauacrum gratiam et donum
spiritus sancti effudit. Petram enim
istam figuram christi habuisse
probat apostolus cum dicit. Bibebant
autem in quid de spirituali conse
quenti eos petra: petra autem erat christus.
Quod autem sitiens populus propter
aquam murmurat ad uersus
moysen: et propterea iubet deus ut
ostendat eis petram unde
uiuant. quid hic significat:
nisi quia siquis est qui legens
moysen murmurat ad uersus
eum: et displicet ei lex que
secundum litteram est scripta. os

tendit

tendit ei moises petram quę
xp̄s: ad ducit eum ad ipsam
ut inde bibat et reficiat sitim.
Post hec moyses xv sue.
ascendit in montem
ihc contra amalech mili
tat. venet iugam moises.
brachiaque sua in modum
crucis extendit. sicque hos
tis id est diabolus iram ce
lestis patrie intercludere mol
litur: signo crucis dominice su
peratur.
Dum levaret
manus moises: vin
cebat isrl. Rursus dum in
clinaret: superabat amalech.
Elevantibus autem nobis cunctis noc
tes ad celum: rectores tene
brarum sublevantur. At contra
remissis orantes manibus:
hoc est conversationem terrenam
sectantes. hostis victor inse
quitur. Sedet moises super
lapidem. De zacharia qui
septem habebat oculos et
samuelis volumine appel
latur lapis ad iutorium: et utram
que manum eius aaron
et hur. quasi duo populi. aut
duo testamenta sustentantur.
Devicto amalech: xvi
superveniens iethro socer moy
si ad ducem sephoram ecclesiam: et
utrumque filium ex utroque pro
populo procreatum. Dat moysi
consilium: septuaginta senio
rum. Audit moyses: et facit
quecumque dicit. Ubi magne ad
mirationis est: ut moises pro
pheta deo plenus qui cum deo
facie ad faciem loquebatur. cum
autem ab homine gentili con
silium acciperet: ut faceret omnia
quecumque diceret illi. id est ut for
mam humilitatis posterorum
principibus daret: et futurum sa
cramentum designaret ima
gine. Sciebat enim futurum
quandoque quod populus ex gen
tibus congregatum ea que in
lege erant eo suggerente com
pleret. Utrumque et specialem in

tellectum afferret ad legem dei. Et sciebat quia audiret item ipsius legem ut faceret omnia quecumque diceret legisque diminutio suggerente euangelio compleretur. xvii

Secessit itaque post hec ipsis quadragesima septima die egressionis ex egypto ad montem sinai. Ubi moises ascendit ad dominum et dominus ad eum descendit. Sed quid est moraliter quod moyses in monte ascendit et dominus in monte descendit? Mons quippe altitudo nostre salutis est in qua ascendimus ut ad ea que ultra infirmitatem nostram sunt intuenda sublevemur. Sed in hanc dominus descendit. quia sepius multum proficientibus parum de se aliquid eorum sensibus aperit. xviii

Iam deinde quinquagesima die post actum pascha data est lex moisi. Ita et quinquagesima die post ascensionem domini quam pascha illud prefigurabat: datus est spiritus sanctus promissus paraclitus descendens super apostolos et qui cum eis erant: in centum viginti moysaice etatis numero constitutis. Et divisis linguis credentium totus euangelica predicatione mundus impletus est. Dicitur illic scripta lex digito dei. Et dominus dicit de spiritu sancto: In digito dei eicio demonia. Aspiciat illic cunctus populus voces et lampades montemque fumantem tonitrua et fulgura. clangoremque bucine perstrepentem. In vocibus namque et tonitruis: clamor predicationum intelligitur. In lampadibus claritas miraculorum. In sonitum bucine: fortis predicatio sanctorum. Que omnia in adventu sancti spiritus conpleta sunt: Quando omnes discipuli Christi in unitate li

gnarum preceptis & signis in
conuenit. Interpretatur autem si-
nay rubus quod significat
ecclesiam: in qua et dominus moisi
loquitur. Quod autem legem da-
turus dominus in igne fumoque
descendit: hoc significat quia
et fideles claritate sue ostensio-
nis illuminat. & infidelium
oculos per fumum erroris obscurat.
Quod uero uidetur in caligine:
hoc significat quod impii qui te-
rrena sapiunt. caligine ma-
licie eum descendentem id est in
humilitate nascentem non ag-
nouerunt. Augustinus in caligine
uisus dominus legem dedit: quia ue-
ritatem sue legis non secuturis
infidelibus quasi per caliginem
dixit. ut uidentes non uideant:
et audientes non intelligant.
Dat igitur inde deus XVIII.
moysi legem in noticie
nostre & cognitionis sue: ean-
demque in x uerba constituit. &
saxeis tabulis digito suo
scripsit. Que quidem precepta
ita sunt distributa: ut tria per-
tineant ad dilectionem diuine
trinitatis: septem uero ad amorem
fraternum. quibus societas huma-
na non leditur.

Primum decalogi manda-
tum ad deum patrem pertinet:
de quo dicitur. Dominus deus tuus. deus unus est.
Utique ut hec hoc audiens: unum
deum patrem colat: & in mul-
tos fictos deos fornicationem
suam non effundat. In hoc pre-
cepto: prohibetur coli aliqua
in figmentis hominum dei
similitudo. Non quia non habet
imaginem dei: sed quia nulla
imago eius coli debet nisi illa
que & hoc est quod ipse nec ipsa
pro illo: sed cum illo. Secun-
dum preceptum de filio dei est. ubi
dicitur. Non assumes nomen domini dei
tui in uacuum. Creatura enim
mutabilis est. ac propterea dicitur omnis
creatura uanitati subiecta est.
Ergo ne quisquam filium dei uerbum

per quod facta sunt omnia
putaret esse creaturam: ideo dici
tur non accipias nomen domini dei
tui in vanum. id est ne existimes
creaturam esse christum filium dei.
quoniam omnis creatura vanitati
subiecta est. sed credas eum equa
lem esse patri. deum de deo. verbum
apud deum per quem omnia facta sunt.

Tercio precepto legis insinua
tur de observatione sabba
ti: quod ad spiritum sanctum pertinet cuius
dono requies nobis sempiterna pro
mittitur. Nam quia spiritus sanctus
dicitur in quo nobis requies eter
na tribuitur: propterea septimum
diem sanctificavit deus. In aliis enim
diebus operum nusquam nominatum
sanctificationis: in sabbato vero dicitur
requievit deus. Proinde ergo hoc
mandatum refertur ad spiritum
sanctum: tam propter nomen sanctificatio
nis. quam et propter etiam requiem
ad donum spiritus sancti pertinentem. Di
citur enim ibi. Memento ut di
em sabbati sanctifices.

Sex diebus operabis et facies
omnia opera tua: septi
mus autem sabbatum est domini dei
tui: non facies omne opus. In
sex dierum opere: sex milium
annorum operatio designa
tur. In septimo vero requies
beati illius regni temporisque
ostenditur: quod carnaliter
iudei celebrantes peccant. et
hoc non nos ad fidem menda
cis fallentis aptamus. Cla
mat per prophetam. Neomenia
et sabbata vestra: odivit anima
mea. Quomodo ergo sanctificata
est sabbata illa que odit deus?
Illud ergo sabbati est sancti
ficatum: verum post bona vite
huius opera: requies nobis eterna
promittitur. Ideoque quicquid agi
mus si propter futuri seculi re
quiem facimus: veraciter
sabbatum observamus.
Non ut iam in ista vita
nos quiescere existimemus:
sed ut omnia que bona operatur

non habeant intencionē
n̄ requiem sempiternam.
Post tria p̄cepta que sunt
pcedit septenarius nume
rus mandatorum ad dilec
tionem proximi pertinens: & in
cipit ab honore parentum.
Quod tamen in ordine quartum ē.
Honora patrē tuū & matrē
tuam. A parentibus enim
suis homo aperuit oculos:
et hec uita ab eorum dilectione
sumit exordium. Inde hoc mā
datum primum ē in septē:
sicut & dominus in euuangelio
ait. Honora patrē tuum &
matrē tuam: quod ē mādā
tum primum. Sed quomodo
primum quia quartum. Nisi
quia ut predictū ē in septena
rio numero qui pertinet ad di
lectionē proximi: primum ē in al
tera tabula. Nam ideo due
tabule legis date sunt. Iube
tur ergo in hoc p̄cepto filios hono
rare parentē. neque contume
liosos illis existere. sed officio
pietatis debitam reuerentiam
p̄stare. Nam qui parentibus
honorem nō nouit: quibus par
cere poterit: Aut quomodo alios
diligere poterit qui suos odit:
Quintum nō mechabis.
Id ē ne quisquam p̄ter
matrimonii fedus aliis mis
ceatur: ad explendam libidi
nem. Nam specialiter adulteri
um facit: qui p̄ter suam cōiugē
ad alteram accedit.
Sextum: non occides. Et
Sextum non solum ope p
petrans homicidium facit: sed
et qui inuenit in eum esu
rientem uel nudum qui mo
ri possit n̄ indumentū cibūque
porrigendo subueniat: & reus
homicida tenebitur.
Septimum: n̄ furtum fa
cies quod ē uicium ra
pacitatis. Octauū: nō
falsum testimoniū dices. quod
crimē mendacii & falsitatis.

Nonum: non concupisces uxorem proximi tui. In hoc precepto uetat intentionem adulterine cogitationis. Aliud est facere aliquid tale preter uxorem: aliud non appetere alienam uxorem. Ideo duo precepta sunt: non mechaberis et non concupisces uxorem proximi tui.

Decimum: non concupisces rem proximi tui. In quo precepto damnat ambitionem seculi: et refrenat concupiscentiam rerum. Itaque hoc primum preceptum: prohibet superstitionem. Secundum: uetat errorem. Tercium: interficit seculi amorem. Quartum: impietatem. Quintum: allidet fornicationem. Sextum: crudelitatem. Septimum: rapacitatem. Octauum punit falsitatem. Nonum: adulterii cogitationem. Decimum: mundi cupiditatem. Inter hec ergo omnia decem precepta solum ibi quod de sabbato positum est: figurate obseruandum precipitur. Quam figuram nos intelligendam: non per ocium corporale celebrandam suscepimus. Reliqua tamen ibi precepta proprie precepta sunt que sine ulla figurata significatione obseruantur. Nichil enim mistice significant: sed sic intelliguntur ut sonant. Et notandum quia sicut decem plagis percutiuntur egyptii: sic decem conscribuntur preceptis tabule quibus regantur populi dei et demones occidantur. xv.

Cur autem in duabus tabulis scripta est lex: nisi aut propter duo testamenta significanda. aut propter duo illa precepta dilectionis dei et dilectionis proximi. in quibus lex tota pendet et prophete. Hoc enim in singulis tabulis explicata est. In una enim

cia precepta ad dei pertinentia
caritatem. in alia uero septem.
pertinentia ad proximi societatem.
Sed cur lapidee iste xxi.
tabule fuerunt. non ad
significandum cor iudeorum la
pideum. Per lapides enim in
sensualitatem demonstra
tur duriciam eorum mentis sto
liditatem. De quo propheta dicit.
Auferam ab eis cor lapideum.
et dabo eis cor carneum. Unde
et apostolus. Non in tabulis lapide
is. sed in tabulis cordis carnalibus.
Neque enim in hac tabule car
nales uo[illegible] ut carnaliter
sapiant. sed quia in compara
tione lapidei qui sine sensu
est caro sentit. idcirco per lapi
dis duriciam significatum est
cor non intelligens. per carnis
sensualitatem significatum est
cor intelligens. xxii.
Quod cum ad diceret dei
a domino. non facietis
uobis deos aureos et argenteos.

altare de terra facietis michi.
Altare enim de terra deo face
re est. in carnationem mediato
ris sperare. Hinc quippe ad
uiuum munus accipitur. quan
do in hoc altare uim humili
tatis id est super dominice incarna
tionis fidem posuerit quicquid
boni operatur. In altare ergo de terra
oblatum munus offerimus.
si actus nostros dominice incarna
tionis fide solidamus. xxiii.
Deinde adiecit. Quod si
altare lapideum feceris
michi. non edificabis illud
de sectis lapidibus. Si enim la
uaueris super eos cultrum.
polluetur. Secti lapides hi
sunt. qui humilitatem scindunt.
ac diuidunt semet ipsos a
societate firma. Podium et sect
ma. Vales in corpore suo non
recipit Christus. cuius corporis figu
ram altaris illius construc
tio obumbrabat. Sed uero non sec
ti lapides ex quibus altare

constructi videntur. Hi sunt qui fidei
moribusque unitate solidantur
de quibus dicit apostolus. Vos estis
lapides vivi, quo edificati do
mus spiritales. His non est incisum
ferrum, quia incorrupti sunt et a
cuta maligni spiritus ignita non
receperunt. Et utrumque unum al
tare faciunt, unitatem fidei in
concordie caritatis. xx.iiij.

Sequitur. Non accedas per
gradus ad altare meum:
idem ne gradatim unum al
io preferens ad me pervenias. neque
priorem atque posteriorem tempore
discernens: quia divisum et se
questratum deum propitium non ha
bebis. Hoc enim arriani faciunt,
qui inequabilem patris et filii
et spiritus sancti substantiam di
vidunt. Iam deinde quam pluri
ma legis precepta damnantur: quibus
omissis que oportuniora sunt di

Precipitur. xxv. cenda. s.
enim post hec in lege: ut he
breus puer si forte in servitute
devenerit: sex annis servi
at. septimo vero anno liber di
mittatur. Quod si egredi ab
servitute noluerit propter uxo
rem et filios, perforabitur au
ricula eius. et erit servus in
seculum. Hoc accipi servum non dicitur
seculo: sed de futuro. Quia in sex
etatibus huius seculi servientes:
in vii vero die eterna sabbato li
beramur: si tamen noluerimus
esse liberi. dum adhuc in secu
lo servi sumus peccati. Si autem
noluerimus: perforabitur nobis au
ricula in testimonio. inuum
in obedientie. et cum uxo
re et filiis nostris quos perti
nimus urbani: id est cum car
ne et operibus eius. iugiter pe
ccati servierimus in eternum. xxvj

Illud vero quid significet quod
in hac lege. ostium proximo
dare invenitur: Ostium enim
enim quisque doctor: tam
quam iure demonstratus
est. Iste autem si in temptionem

auditoris per aliquam prauam
ſanam doctrinam conetur extin
guere: ſi oculum ledat anime
et intellectum eius turbet.
auferatur neceſſe eſt ab eccle
ſie preſulatu: et intellectus eius
turbulentus ac ferox qui
ſcandalum fidei generat proi
ciatur. Sed et ſiquis dentem
leſit auditoris per quos ſcrip
turarum cibos comminuebat:
et diiudicans ſpiritaliter diſtin
guebat. ut ſubtile ex his ad
interiora anime tranſmit
teret ſenſum. Quiſquis ergo
huius modi euellens dentem
conatur a corpore ecclesie precidere.
auferatur dens illius. Den
tibus enim dicitur. Dentes pecca
torum contriuiſti. Siquidem
et manus pro manu: et pes pro
pede depoſcitur. Manus eſt ac
tio operantis: pes per quem in
ceditur ad bona uel mala.
Proiciatur ergo ille qui ſcan
dalum facit non ſolum in facie

ſed et in actibus que per manum
ſignificantur. aut offendi
culum prebet. quo pedes in
telliguntur. Recipiat etiam
conuulſionem qua conuu
ſſit: et gehenne flammam tan
dicit animam. Per que ſin
gula oſtenduntur: ut iſte percuſ
ſor omnibus communicans membris
a corpore excidatur eccleſie. ut ce
teri uidentes timorem habe
ant. et non faciant ſimi

Iubetur quoque in exodo xvi.
hi iſraelitico populo: decimas
frugum cunctarumque primi
tias earum offerre domino. Spi
ritaliter quippe primitie fru
gum uel progenitorum princi
pia operum bonorum oſten
duntur: uel ipſam bonam
uoluntatem que prior eſt opere
quam pelagiani tribuen
do offenduntur. Deus autem diui
na ſibi iubet offerri: in
dicat ad ipſius gratiam
pertinere. In decimis itaque

domino offerendis denarius
numerus perfectionem signi-
ficat: quia usque ad ipsum
numerus crescit. Ideoque sicut
in primiciis principia vo-
luntatum: ita in decimis consu-
mationes nostrorum operum ad
deum referre praecipimur: a quo
et boni operis initium et perfectionis
donatur effectus. Verum quod
dixit. primogenita asini mu-
tabis ove. Per asinum quippe in
loco inmunditia: per ovem
vero innocentia designatur.
Asini ergo primogenita ove mu-
tare est: inmunditiae vitae primor-
dia ad innocentiae simplici-
tatem convertere. ut postquam
illa peccator egit quae ut inmun-
da dominus respuit: ea iam
agendo proferat quae dei sacrificio
munda imponat. Quod vero
sequitur: si non redimes occide-
tur. quia nimirum mens
inmunda ac delictis obnoxia:
si non fuerit in melius commuta-
ta necabitur morte perpetua.

Descendens itaque XXVIII.
Moises de monte cum
tabulis: dum audisset po-
pulum quod fuerit in ido-
la conversus: indignos eos
iudicans accipere legem.
proiecit de manibus suis ta-
bulas. Quibus confractis:
incendit vitulum quem pl-
asmaverant. Sed quid est ve-
lit iste vitulus quem fece-
runt filii israel in solitudine.
vel quid significet quod moy-
ses ipsum vitulum igne
conbusit: minutatimque
concidit et in aquam asperge-
ns potum populo dedit: Si
enim tabulas quas digi-
to dei hoc est operatione spiritus
sancti scriptas acceperat.
ideo fregit quia indignos
eos quibus eas legeret iudi-
cavit. si denique ut abeis
ine vitulus penitus aboleretur: incendit eum et comminuit.

in aqua aspergit atque sub
mersit. ut quod et potum
huic populo dedit: quem non ex
actum factum est ad querendam
et intelligendam propheticam
significationem. Occurrit
ergo iam in terris mentibus tam
quam diaboli corpus signi
ficaverint in vitulum: id est
homines in omnibus gentibus
quibus ad haec sacrilegia caput
est auctor diabolus aureum
propterea quia videntur idola
trie inventa velud a sapientibus
instituta. de quibus dicit apostolus.
Qui cognoscentes deum non
sicut deum glorificaverunt
aut gratias egerunt: sed eva
nuerunt in cogitationibus
suis et obscuratum est insipi
ens cor eorum. dicentes enim
se esse sapientes: stulti
facti sunt. et immutaverunt
gloriam incorruptibilis
dei in similitudinem imagi
nis corruptibilis hominis:

et volucrum et quadrupedum
et serpentium. Ex hac quasi
sapientia iste vitulus aureus:
qualia solebant egyptiorum
et ipsi primates et tamquam
deum homines adorare signi
ficant. Hoc ergo vitulo significatum
est omne corpus. id est omnis socie
tas gentilium idolatrie dedi
ta. Primum hanc sacrilegam
societatem dominus Christus illo ig
ne comburit: de quo in evangelio
ait. Ignem veni mittere in ter
ram. ut quoniam non est qui se abs
condat a calore eius: dum
in eum credunt gentes. igne
virtutis eius diabolica in eis
forma solvatur. Deinde totum
corpus illud comminuatur:
id est ab illa male conspiratio
nis conflatione discissum verbo
veritatis humiliatur. et
comminutum in aqua mit
tatur: ut eos israhelite id est evangelii
predicatores ex baptismo in
sua membra hoc est in dominicum

corpus transferunt. Quorum israhelitarum petro de ipsis gentibus dictum est: Macta et manduca. Si macta et manduca, quare non et concide et combure? Iam ille vitulus per ignem celi et aciem verbi et aqua baptismi ab eis potius quos absorbere conabatur absortus est. xxviii.

Nunc autem quid et triplice significationis habeant requirendum est, quod excussos qui se absentes in ipsum idolum fabricaverunt sine ulla cuiusque necessitudinis distinctione iussit interimi. Facile est ut intelligatur hominum mox interemptione significari viciorum tantum necem, quibus illi ad eandem idolatriam defluxerunt. In talia quippe vicia sevire iubet nos apostolus, cum dicit: Mortificate membra vestra super terram: fornicationem, immundiciam, luxuriam, concupiscentiam malam, et avariciam que est idolorum servitus. De porta non usque ad portam ire est: a initio usque ad inicium, per quod ad mentem mors ingreditur, cum gladio in exceptionis discurrere. Sed et ipse numerus trium interfectorum triplicem formam indicat peccatorum. Omne enim peccatum aut facto aut verbo aut cogitatione committitur. xxix.

Ascendit itaque Moyses denuo in montem, iterumque dat ei dominus legem in aliis tabulis ad instar priorum precisis. Sed quid significaverunt idem tabule quas primum a domino Moyses accepit et sine mora confregit? Tabule ille imaginem demonstrabant prisce legis, que non post longo intervallo pro populi peccato cessatas. Hec vero ad instar priorum iteratum incise novi testamenti eloquia permansura sunt. Unde et in numero decem verbi

legenda signantur: ut per
eundem numerum figuram
crucis exprimeret. Huius enim
in forma in decem litteram est.
Nam recto uno apice assu
mpto in unum ducitur: ru
sus alio non dispari per trans
uersa brachiorum comprimitur.
Unde et ipse ait. Non ueni legem
soluere. sed implere: utique
per passionem crucis. Cuius ima
go fuit in tabulis. xii.

Quid autem est uelit quod
moyses quadraginta
diebus ieiunauit: eiusque
actionis quedam figura est in
huius numeri consideratione.
Quadragenarius enim numero:
et moyses et elias et ipse domi
nus ieiunauerunt. Percipitur
enim ubi ex lege et ex prophetis
et ex ipso euangelio: quod testi
monium habet a lege et prophetis.
Unde et in monte inter utrumque
personam medius saluator
effulsit. ut ab omnibus mundi
illecebris auiditatem nostram
tamquam ieiunio temperantie
refrenemus. quamdiu perfectio
decalogi legis per iiii. eiusdem mun
di partes. id est toto orbe predicatur.
ut decem quater ducta quadrage
narium numerum signent. xiii.

Quod non perceperit moyses ut
claritatem domini uideret dice
ns: si inueni gratiam apud te. Os
tende michi te ipsum manifeste.
Decepit enim in presenti congru
um responsum. quod faciem do
mini uidere non posset. quam ne
mo hominum uideret et uiue
ret. Quod ergo faciem meam ui
dere non potes: id est quia quam
uis usque ad puritatem angelicam
humana est post resurrectionem
natura perficiatur: et ad contemplan
dum dominum indefessa consurgat.
Uidere tamen eius essentiam plene non pre
ualet. quam nec ipsa perfectio
angelica in toto ut integre ad
tingit scire. Secundum apostolum qui ait
Pax dei que exsuperat omnem

sensum: ut sibi audiat et angelorum. Sola enim sibi integre nota est trinitas: et humanitati que tercia est in trinitate persona. Jam de iis de insequentibus; ubi dei: sicut ex ecclesie que misterium figuratum est. Gestavit quippe moises typum populi iudeorum in xpm postea credituri: ideo illi dictum est cum transiero posteriora mea videbis. Quidam hunc sensum in euangelio dicunt esse completum.

Cum ascendisset ihs in montem quando apparuit moyses colloquens cum ihu et ideo ibi completam aiunt istam promissionem quam accepit in monte syna cum dictum est: posteriora mea videbis. Vidit ergo posteriora eius: id est vidit que in posterioribus et novissimis facta sunt. Quod autem ait dominus ad moisen est locus apud me stabis super petram. Et paulo post. Ponam in quod manum meam: et videbis posteriora mea. Quia enim ex sola ecclesia catholica xpus conspicitur: apud se esse locum dominus perhibet de quo videatur. R. xiiij.

In petra moises ponitur: ut dei speciem contempletur: Quia non quis fidei soliditatem tenuerit divinam presentiam non agnoscet. De qua soliditate dominus dicit. Super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Quod non descendente denuo moise cum tabulis facies eius glorificata videtur sed tamen velamine tegitur: Hoc significabat ut ostenderet eandem legem mistico esse velamine coopertam. tectamque in fidelibus atque occultam. Sermo quippe legis habet scientie gloriam sed secretam. Habet et cornua duorum testamentorum: quibus contra dogmata falsitatis in ecclesia armata. Cum enim moises legitur: velamen est po-

situm super cor eorum. Et manifeste cum legis et prophetarum scripturam per nimiam sollicitudinem cordis carnaliter accipiunt infideles. Illis tota facies moysi quodam uelamine tegitur: ita ut non possint loquentis legis gloriam sustinere. Sed si conuersi fuerint ad dominum: aufertur uelamen. Occidens littera moritur: uiuificans spiritus suscitatur. Dominus enim spiritus est. et lex spiritalis est. Unde et dauid orabat in psalmo. Reuela occulos meos et considerabo mirabilia de lege tua.

Iam nunc archam XL. iiij testamenti domini inspiciamus. in qua erant reposite tabule legis. Hanc itaque archam quam de lignis imputribilibus moyses fabricauit: ecclesia que significatur edificata ex omnibus suis mente et corpore incorruptis. Habentibus et interius duas tabulas testamenti: id est obseruantiam legis euangelii. Intus autem ac foris: inauratur archa. Sic et ecclesia quasi aurum radiat tam interius uite splendore: quam exterius doctrine et sapientie claritate. Corona autem aurea per circuitum et quattuor circuli aurei qui per quattuor angulos inueniuntur ad unguem: id significat quia in eo quod ecclesia per quattuor mundi partes dilatata tenditur. procul dubio quattuor sancti euangelii libris accepta predicatur. Que tamen intra unius corone ambitum: id est intra eiusdem fidei unitatem concluditur. Uectes quoque de lignis sethym sunt: que eisdem ad portandum circulis inserantur. quia fortes perseuerantesque doctores. uelud imputribilia ligna querendi sunt: qui instructioni sacrorum uoluminum semper inherentes sancte ecclesie unitatem denuntiant. et quasi intromissi circulis

archam portetur. Qui auro
quoque inveniatur optimi: ut
cum sermone aliis insonaret
ipsi et vite splendore fulgescat.
In hac ergo testamenti ar- xxv.
cha fuit urna aurea: tabule
quoque et virga aaron. Archa
hic ut predictum est: ecclesia est. Hiis
duas tabulas lapideas: id est
duplicis testamenti perfectam
firmitatem. Urnam quoque aure-
am carnem intelligimus christi pu-
ram atque sinceram: que intro-
ditam in se manna perpetue
divinitatis conservat et angeli-
ce illius panis perhenne celes-
temque gerit dulcedinem. Nec
non et virgam aaron item eidem
summi verique pontificis nostri
ihesu christi salutare vexillum: in
mortalis memorie semper invicti-
tate florentem. xvi
Iam porro propitiatorium super ar-
cham testamenti positum .i.
ipse christus insinuatur: qui inter
deum et homines medius propicia-
tor intervenit: de quo dicit
apostolus. Quem proposuit deus propi-
ciationem per fidem in sangui-
ne ipsius. Hoc propiciatorium
arche supponitur sicut et christus
caput est ecclesie. Cuius a dextris
et sinistris duo cherubin consis-
tunt. Cherubin autem plenitu-
do scientie interpretatur. Quid
est plenitudo scientie: id est
dilectio dei et proximi per quam
ad dominum omnes veniunt. Nemo
enim potest pervenire ad deum:
nisi per caritatem. Plenitudo enim
legis est dilectio. Alii eadem
duo cherubin: duo intel-
ligunt testamenta. Nec sunt
duo testamenta que multi-
tudinis sue scientie propicia-
torium dei id est christum sacramen-
ta obumbrant: testante propheta.
In medio duorum animalium
cognosceris. Hi versis vulti-
bus sese respiciunt: dum
in spiritali sensu concordant:
Vivunt enim alterutrum melius s

concordant:

concordant: & in omnibus
rectius consonant. Siqui
dem & ex utroque latere ora
culum id est propitiatorium tegu
nt: quia veteris & novi ins
trumentum tam christi sacramenta
quam ecclesie misteria sub en
igmatum figuris operiunt.

Altare autem illud xxvii.
corpus christi significabat:
sive omnes sanctos in quibus ar
det semper divini ignis & se
per consumitur caro. xxviii.

Posita vero mensa: pacis
et fidei ecclesie gestabat
typum: in qua pascimur
alimentis scripturarum. Eo
cuius unitatem: ex toto or
be undique aplicis dei populus
congregatur: Salomone
dicente. Sapientia hedifi
cavit sibi domum: paravit
suam mensam. miscuit vi
num in cratere. Et reliqua
dicens. Venite et edite de
panibus meis. xxviiii.

Candelabrum autem illud
septem ramorum: spiritus
sancti gerebat imaginem.
qui septiformi gratia illustr
at ecclesiam omnem unita
te fidei consistentem. Alii eun
dem christum candelabrum
intelligunt gestantem sep
tem ecclesias: in quibus septi
formis spiritus sancti splendo
re micat. Huic candelabro
sunt emunctoria: que in esa
ia forcipes nuncupantur. Et
hec quidam duo testamenta
interpretati sunt: quibus peccata
purgantur. quique inter se sancti
spiritus unitate sociantur. Ex
velum autem testimonii quod
oppositum est candelabrum ar
dere precipitur: quia sine
illo veteris testamenti ve
lamine spiritus sancti iam ve
ritatis fulget. Oleum
vero quod de arboribus oliva

rum sumendum dn̄s pre
cipit: eiusdem grām spīs
sancti. ostendit habentem
in se pacē & misericordiam
p saluatoris aduentum:
nū in cordibus nr̄is lumē
ueritatis accendit. sequitur

Nunc figura tabnaculi R.
quod iubente domino
moises fabricare iubetur.
Tabnaculum h̄ p allegoriā
eccl'a ē in huius uite heremo
constituta: de quo psalmis
ta ait. Qm̄ abscondit me in
tabnaculo suo in die malo
rum. Variis igit̄ speciebus ex
truitur tabnaculum: parti
preciosis. partim uilioribus p quod
demonstrantur alios scōs: al
ios peccatores in eccl'a. Fideles
aū omnes & in una corpus
eccl'e constitutos: infideles
ū extra summum collocatos. R.

Ipsum aū tabnaculum cū
in typo eccl'e fieret: columnas
eius quattuor fundi argenteas
dominus iubetur. Columne
iste quattuor euglistē s̄ sci:
firmitate fidei solidati. eligē
tē aū dicuntur: ppt diuini
eloquij claritatē. Harum
columnarum bases pphe s̄:
qui suo gestamine structurā
portant eccl'e. Sup fundamē
tum enim pphatum euglis
te ecclam collocant. eorumque
auctoritate euglicam fidem
confirmant. Caput aū colu
narum aureum: ille de quo
dicit apl's. quia caput uiri xp̄ē.

Iubetur et tabulas R.
deaurari et erigi pcipit: et
fundi earum bases argente
as iubet. Quid enim p ta
bulas. n doctores & apli ex
tensa in mundum pdica
tione dilatati: Quid p ba
ses argenteas. n ut pdictū
ē pphe significantur: Qui sup
in positas tabulas ipsi fir
mi ac stabiles sustinent: quia
aplorum et doctorum uita

dum eorum ꝑdicatione inſ-
truitur: eorum auctoritate ſo-
lidatur. Vn̄ ⁊ conuenīter viii
baſes ſingul' tabul' ſup po-
nuntur: quia dum ꝓphē
ſancti in lib͛is ſuiſ de media-
toris in carnatione concorda-
nt: ſubſequentes ꝑdicatores
eccl'ie in dubitant' edificant.
Et cum in ſemet ipſos nō diſ-
crepant: illo in ſe robur fi-
gunt. Quod aū argenteas ait
baſes et tabulas deauratas:
oſtendit ꝓcepta apl'orum lō-
ge clariora ē͠e quam ꝓphar̄ū.
Tentoria que atrii ad xiij
ſita et circulis ſuſpēſa
atq; innexa ſunt ad modū
coronarum uiginti ⁊ octo
in longum atq; in latum
quatuor cubitis diſtēdunt:
reliq̄ plebem credentium in-
telligant que heret et pen-
det in funic' fidei. Funiſ en-
im triplex non diſrumpit':
que ē trinitatis fidei ex qua
pendet ⁊ ꝑ quam ſuſtinet'
omnis eccl'a. Quod aū uigi-
ti ⁊ octo cubitorum in longū ⁊ in
latum . iiij͛ cortine unius mē-
ſura lex euang'lio deſignantur.
Septennarius namq; nume-
rus legē ſignificare ſolet: ꝓpt'
multa ſeptennarii numeri
ſacramenta. Qui cum ſociat'
ad quatuor euang'lia: quat'
ſeptem: uiginti ⁊ octo nume-
rum faciunt. Decem aūm cor-
tine fiūt ut integrum ꝑfec-
tionis numerum teneant: ⁊
legis decalogum ſignent.
Que cū quinq̄genis anulis
circulis ſ̄ inuic conectuntur:
quinq̄genarius aū numerus
ad ſpm̄ ꝑtinet ſcm̄: un̄ ⁊ qn̄-
quageſimo die poſt paſcha
deſcendit de celo paracl'.
Quod u͛ ſequit' xiiij.
Undecim uela cilicina
fieri ꝑcipiunt': in cilicio qui-
ppe peccatorū oſtenditur fi-
gura ꝓpt' edos a ſiniſtris poſi-

tos. Quoniam ergo superius
in decem cortinis perfectionem
legis tenentes imaginata sunt.
rursus in undenario ciliciorum
numero omnem transgredi
tur denarium transgressoris
legis. Hic e peccatores in eccl'a in
telleguntur. Sed tamen et ipsa sa
ga cilicina quinquagenis
ansis copulantur. quia per peni
tentia signum et spe remissionis.
Post que e et hec tectoria cilicina quibus
tabernaculum tegeretur ut pluvias
et ventos et turbines tolerarent. gno
scat hominum mentes accipi que
que aliquando in eccl'a occulto
dei iudicio quamvis clau
R... sint ... pre
feruntur. Unde et hinc sequenter
pelles arietum ibi subiecit.
ut parietes duces prepositosque
eccl'arum ostenderet. quia de
servire curis temporalibus non
timent. Oportet ut temptatio
num ventos et pluvias de hu
ius mundi conventionibus portet.

ut hii qui intra eccl'am spi
ritualiter quasi bissus et iaci
ntus et purpura fulgent.
securi interius resplendeant.
dum prepositi et rectores eorum
contra procellas et turbines se
culi foras laborant. Lv

Quod ergo in medio tabna
culi velum extenditur
et exterior pars ab interio
re separatur. illud signi
ficat quod nunc prelatis eccle
ea que promissa sunt vel op
parata. quousque revelentur
videre non liceat. Sic enim
et apostolus ait. Nunc videmus
per speculum in enigmate.
tunc autem facie ad faciem.
Quamdiu ergo in hoc mundo su
mus. tamquam per speculum
veritatem videmus. posita
quasi in sancta. nondum perve
nientes ad sancta sanctorum.
Sancta enim possunt esse ea que
in presenti seculo habere sancta conver
satio potest. sancta non sanctorum in qua

semel tantum in anno intrat.
Ad celum est transitum ubi
est propiciatorium et cherubin:
ubi et mundis corde appa
rere potest deus. In qua tamen
conuersatione constituti: non
sine adiutorio spiritus sancti
consistimus. Habemus enim
ex uno spiritus sancti fonte sep
tem lucernas que illuminent
templum ecclesie id est septempli
cem diuini gratiam missam in
uniuerso orbe terrarum: que
templum ecclesie fulgore sancti spiritus
diuersa carismatum clari
tate illustrat. Porro quidem
hoc oppansum uelum qui
partem tabernaculi interio
ris occultabat ne prospice
retur illuc repositum: tem
pus significat quod fuit
sub lege quo quod lex et prophete
continent occulta erant: et
interiecto uelamine uideri
non poterant. Sed postea
quam Christus adueniens
tempore passionis uelum
illud a summo usque deorsum
disrumpit: omnia illa
que antea erant occulta.
per domini passionem ad nostram
fidem sunt reuelata dicente
apostolo. Nobis autem reuelauit
deus per spiritum suum: quia spiritus
omnia scrutatur etiam in
ea que sunt alta dei. xvi.

Offeruntur autem in uno
studio et diuersa dona
ria ad constructionem taber
naculi: iuxta quod scrip
tum est. aurum. argentum.
aes. lapides preciosi. bissum
que. coccum. iacintum. et
purpuram. pelles et arietum
rubricatas. et pelles iacinc
tinas. Sed et ligna imputri
bilia pilos quoque caprarum
ad constructionem taberna
culi. Sed et quicquid in cul
tum et ad uestes sanctas nece
ssarium erat: uiri cum mu
lieribus protulerunt. Animi

las. et in aures. anulos et dex
tralia: omne vas aureum.
in donaria domini separa
tum. Si quis habuit iacinc
tum. purpuram coccum bis
tinctum. byssos et pilos cap
rarum. Figura itaque prioris ta
bernaculi: ecclesie typus est. Per
hec itaque munera significantur
meritorum dona: quibus ornatur
ecclesia. Fideles eius auro com
parantur. Sermo predicatio
nis argento. Quod vero que
in ornamento sive tabernacu
lo necessaria sunt tam viri cum
mulieribus prebent: hoc signi
ficat quia in tota sanctam ecclesiam
virtutes fortium quam parvulos
experiuntur: et exigua opera
infirmiorum que per mulieres
intimantur: omnia locum
inveniunt et ad usus sancte
edificationis accipiuntur. Col
locatio vero ipsa non fit nece
ssitate sed sponte: quia fides
spontanea est. Nam per armil

las que lacertos adstringa
nt: superpositorum validior ope
rantium opera demonstrantur.
Per inaures. subditorum obe
dientia exprimitur. Per anu
los signaculum secretorum os
tenditur. Unde et quedam mi(ste)ri(a)
intelligentium occultantur et
quasi sub signaculo recon
duntur doctores. ne indignis
quibusque dei sacramenta de
clarantur. Unde et viris legitur
et dicitur. In corde meo abscon
di eloquia tua ut non peccem tibi.

Porro pectoralia: opera
bona et dextre convenien
ntur. Per vas aureum in do
naria domini separatum:
divinitatis intelligentia ac
cipitur. Que tanto ab infe
riorum amore disiungitur: quanto
ad sola que eterna sunt ani
mo sublevatur. Porro per iacincti
speciem celestium premiorum os
tenditur. Per purpuram vero
ac tolerantia passionum.

amore regni perpetui exhibita de-
claratur. Per bis tinctum coccum
caritas demonstratur. que pro per-
fectione sui distinguitur. quia
dei et proximi dilectione decora-
tur. Per bissum inmaculata
carnis incorruptio. et splen-
didissimus castimonie candor
ostenditur. Bissum enim lini
est candidum. Per pilos autem ca-
prarum ex quibus ciliciorum
asperitas texitur. dura peni-
tentium afflictio designatur.
Dum ergo alii parvulos et ani-
los forti magisterio exercent.
alii per inaures et dextralia
devotam audiendi obedien-
tiam rectamque operationem
exhibent. alii per vas aureum
preciosum subtilioremque divinam
intelligentiam tenent. alii
per iacinctum purpuram et co-
ccum audita celestia spera-
re. credere. amare non desinunt.
etiam hii qui adhuc sub-
tiliorem intellectum mi-
nime cognoscunt. alii per
bissum incorruptionem carnis
offerunt. alii per caprarum pilos
deplorant aspere quod iuvent
ad miser. Sicque ex tanta diversi-
tate operum unum conficitur
tabernaculum. sic ex diverso pul-
vere unum compingitur. terre glo-
bus in fusione sancti spiritus irrigatur.
Iam preciosa ligna sethim inpu-
tribilia omnes sancti intelli-
guntur mente et corpore inco-
rrupti. neque cum seculo pereuntes
sed permanentes eternum. Lapides
quoque preciosi. confessores. apostoli.
sacerdotes. omnesque iusti in-
telliguntur. Quos et lapides
vivos beatus apostolus petrus
dicit. ut sitis in quo lapides
vivi quo edificatur in templo
dei. Hec ergo omnia offeruntur
in tabernaculo dei. ut nullus
desperet salutem. Offeret sup-
er hec alius aurum sensum.
alius argentum eloquium.
alius vocem eris. sicque fuit

multa in tabernaculo. Men
sa scilicet et candelabrum.
altare. columpne. bases. ta
bule. cathedre. scifi. turibu
la. fiale. mortariola. emunc
toria. paxilli. tentoria. quibus
diversitatibus tota illa taberna
culi id est ecclesie pulcritudo dis
tinguitur. Nam tabernaculum
ecclesia est: in qua est mensa id est
unitas fidei: vel certe scriptu
ra sacra quo universi fideles
spirituali cibo pascuntur. Can
delabrum quippe cum septem
lucernis: Christus cum vii eccle
siis. Et emunctoria quoque et-
hoc est geminum testamentum.
Et columpne doctores sancti: fir
mitate fidei solidati. Nec
non et bases id est prophete suo fun
damine structuram gestant
ecclesie. Ibi sunt et tabule apostoli:
predicationis latitudine di
latati. Sunt tentoria prepositi
videlicet et predicatores: qui
exterius laborant: contra
huius seculi turbines. Sunt
ibi et cathedre. id est distri
butiones honorum sanctorum.
Sunt paxilli: hoc est prin
cipes ecclesie. quibus pendent
omnia genera ipsorum quasi
vasorum. Scyphi quoque:
doctrine eloquia. sive sen
sus. Nec non et turribula. vir
tutes scilicet donorum operum.
vel orationes sanctorum. quibus
odor suavitatis ascendit
ad dominum. Fiale quoque:
apostoli et doctores pleni vita
libus aquis. Ibi lilia vir
ginitatis candor: sive mor
tariola laborum passionumque
tolerantiam quibus morti
ficantur membra penitentium.
Et quecumque species dispensa
tionesque donorum sunt diverse
per spiritum sanctum fidelibus: ut in
singulis distributionibus
perfectum Christi tabernaculum
construatur in quibus
habitat deus in medio eorum.

Porro ungentum LXVII
quo perunguntur taber-
naculum: cisina est quo un-
guitur populus in ecclesia: in quo
divinitas tamquam in taber-
naculo habitat. Hoc quidem
intelligi hoc ungentum virtutes sanctorum: sive odor iusticie
longe lateque diffusus. de quo
dicit apostolus. Deo autem gratias qui
triumphat nos in Christo Ihesu:
et odorem iusticie sue mani-
festat per nos in omni loco. LXVIII
Incensum autem quod ex iiii-
or odoratissimis generibus
in maxima subtilitate com-
minutis. id est stactes onix
galbanum et thure compo-
nitur. hoc in forma oratio-
num fidelium constituta
esse beatus Iohannes apocha-
lipsim ostendit. Et illi quatuor et
viginti quattuor senio-
res preciderant ante agnum:
habentes unusquisque
cytharas et fialas aureas

plenas incensa odoramentorum
que sunt orationes sanctorum. Quam-
quam et speciem quattuor
elementorum: horum quattu-
or odorum nature significa-
re videantur. Et thus quod
perlucidum est aeri comparatur.
stacten vero aquis. galbanum
et onix terre atque igni. ut per hoc
omnium que in celis et in fir-
celum et in terra et in aquis
est: placitum deo incensum est.
hinc creature laudis oratio.
Sanguis autem ille quo moi-
ses populum aspersit ac purificat:
et tabernaculum testamenti et
omnia que in eo erant dicens
sanguis hic sanguis testa-
menti. mirifice domi-
ni ihesu sangui-
nem predicare monstratur:
quo omnium credentium cor-
da purgantur. quo fides ecclesie
signatur: quo omnis populus id est
corpus omni tabernaculi sanctificatur. dicente domino discipu-

lit. Hic est sanguis meus novi
testamenti qui pro multis ef-
funditur ad implendum in
veritate: id quod per moisen
fuerat ostensum in imagine.

Idem nunc indumenta xviii.
pontificis que sint: queque
potius significent. demonstran-
dum est. Sacerdos autem aaron
illum significari figuraliter:
ad quem dicitur: Tu es sacerdos
in eternum: secundum ordinem mel-
chisedech. Vestes eiusdem sa-
cerdotis ecclesia est: de qua dicit
apostolus. Ut exhiberet sibi gloriosam
ecclesiam: non habentem macu-
lam aut rugam. Quattuor
colores ex quibus vestis eius con-
texitur: meritorum diversitas:
que inter sanctam ecclesiam in christi
corpore rutilat. Poderem autem id est
lineam id est sacerdotalem lineam in-
carnationem christi accipimus que de
terra est: et significatur in pe-
dibus. Lignum enim: de terra
oritur. Cidarim super caput
eius: et auream laminam sp-
lendorem divinitatis intelli-
gimus: ut unus atque idem
secundum hominem poterit. secundum
divinitatem cidari ornatus esse videatur.
Feminalia vero illa que in du-
it: castitatem corporis christi et in-
tegritatem ostendit. Singu-
lum vero illud quo sacerdota-
le pectus adstringitur. cho-
rus sanctorum in concordia fi-
guratur. qui in unitate fidei
christum amplectuntur. Tunica
autem illa talaris a capite us-
que ad plantas dimissa:
eadem ecclesia christi est a principio
mundi usque in finem temporis
permansura. Hec vestis fit tota
iacinctina. Iacinctus enim
aereo colore resplendet: sic-
ut omnis ecclesia que sursum
sapiat. et tota ad amorem
celestium surgat. Mala autem
punica in inferioribus posita:
eiusdem ecclesie unitatem de-
clarant. Nam sicut in malo

punico uno exterius cortice
multa interius grana in-
muniuntur: sic in numeros
sce ecclie populus unitas fidei
contegit: quos intus diuersi-
tas meritorum tenet. Tintin-
nabula uero inter mala grana-
ta consonantia: prophete uel
ligantur et doctores sci in me-
dio eccle collocati. Quorum
lingua doctrine scientiam reso-
nans: tangit utrasque acies in
tintinnabulum id est partes
legis et euangelii. Hec autem tintinabula
in extremo uestimento sunt posita:
id circo ut de fine mundi
et de uita futura disputantes
numquam sileant. Super
humerale autem pallium sal-
uatoris insinuat potestatem
et regnum sicut scriptum est.
Principatus eius super hu-
meros eius. Duo quoque
lapides smaragdini in super-
humerale ad dexteram le-
uamque posita: duo sunt p(ro)pli
generis dextre et iudeus qui
fuit aliquando sinister. Ha-
bentes in se sculpta nomi-
na duodecim patriarcharum:
id est initiamentum uite exem-
plar sanctorum apostolorum. Alii eos-
dem lapides duos duo tes-
tamenta dixerunt: siue litteram et spiritum
in quibus tenetur legis uniuersa mistica
id est dextra. in leua littera. Rationale
uero pectori superpositum et quaterno lapide
ordine distinctum: sermonem figurat eu-
angelium: qui quadruplicato ordine ueritatem fidei
nobis et doctrinam trinitatis ex-
ponit. Cui conuenit in geminis
apostolus sermo tam utilitate quam
numero. Hoc autem rationale du-
plex est: quia euangelice doctrine
scientia aperta est et absondita.
simplex et mistica. Item idem
sacerdos xps non incongrue in-
terpretatur in membris suis: et ma-
xime in pontifice qui moratur
in sanctis et offert uictimas
pro populo carnes immaculati
agni sacro ore conficiens.

Hinc enim quod aaron pec-
tore rationale iudicii uittis li-
gantibus imprimitur: signifi-
cat ut sacerdotale cor nequa-
quam cogitationes fluxe
possideant: sed sola constrin-
gat. In quo est rationale duo-
decim lapides adiunguntur: ut xii
patriarcharum nomina descri-
bantur. Ad scriptos etenim
sanctos patres semper in pec-
tore ferre debet: quorum exem-
pla imitare non cesset. Et quod
utroque humero sacerdos ue-
lamine superhumeralis adstr-
ingitur: ut contra adversa
ac prospera uirtutum semper orna-
mento muniatur. Et quod super-
humerale ex auro iacincto.
et purpura et bistincto. co-
cco. et torta fieri bisso precipi-
tur: quanta clarescere uir-
tutum diuersitate debeat de-
monstratur. In sacerdotis quippe
habitu aurum fulget: dum
intellectum sapientie res-
plendet. Cui iacinctus qui
aerio colore resplendet ad-
iungitur: scilicet ut omne quod
intuetur ad amorem celestium
surgat. Huic admiscetur
regalis purpura: ut sugges-
tiones uiciorum uelud ex po-
testate regia comprimat.
Coccus quoque bistinctus ipsi
superhumerali adiungitur:
ut ante interni iudicis ocu-
los omnium uirtutum bona
ex caritate decorentur: que caritas
quia in dilectione dei et proxi-
mi pendet. quasi ex dupli-
ci tinctura refulget. Cui bis-
tincto cocco torta bissus ad-
iungitur. De terra enim bissus
nitenti specie oritur: per quod
candens decore mundicie cor-
poralis castitas designatur.
Que uidelicet torta pulcri-
tudini superhumeralis innec-
titur: quia tunc castimonia
ad perfectum mundicie can-
dorem ducitur: cum per

abstinentiam caro affligi-
tur. Siquidem et baltheo pre
cingitur: per quod renum incen-
tiua et luxuria libidinum
restringantur. Tabernaculi
autem sacerdos in tunica tintinna
bulis ambiatur: ut uideli
cet uocem predicationis ha
beat. ne superni iudicis per
in iudicio et silentio offendat.
Chala quoque punica tinti
nabulis coniunguntur: ut
per eius doctrinam fidei unitas
designetur. Quod autem in prima
parte tabernaculi cotidie sa
cerdos ad immolandas hos
tias introibat: instantia
nobis cotidiana precipitur: ut
ab hoc loco ubi corpus dei celes
tibus uocibus erudimur: num
quam abscedamus: sed cotidie
confessionis et laudis spi
ritale sacrificium offeramus.
id est humanitatem anima
rum nostrarum: que sunt uere hos
tie. Sic enim scriptum est.

Sacrificium deo spiritus con
tribulatus. Illud autem quod
semel in anno pontifex relic
to populo ingrediebatur in sancta
sanctorum: ut erat propitiatori
um. significat pontificem nostrum
dominum ihesum christum. qui in car
ne positus per totum annum
erat [illegible] et cum populo. annum illum:
de quo ipse dicit. Euangeli
zare pauperibus misit me: et
uocare annum domini acceptum
et diem propitiationis. Ipse quoque
semel in isto anno in die pro
piciationis intrat in sancta sanc
torum: id est cum impleta dis
pensatione penetrauit celos
intrans ad patrem: ut eum
propitium humano generi
faciat: et exoret pro omnibus
in se credentibus.

i De figuris hostiarum.
ii De igne sacrificii.
iii Quod mel in nullo sacrificio
iiii non offertur. Cm sec.
v Ergo sal in omnibus sacrificiis ad

vi Quod in ſacrificium oleum offeratur.
vii De iiii^{or} generibus principalium ob
viii De eis qui ſacrificare   lationum.
ix tam pariter. et pro pollutione carnis
x De filiis aaron exterminatis. cecidit.
xi De discretione ciborum.
xii De immundicia partuum.
xiii De lepris.   eius.
xiiii De ſacerdote magno et ca   tu
xv De ſacerdotibus qui non offerunt ſacrificium.
xvi De ablutione aaron et filiis eius.
xvii De oblatione pro ſacerdotis delicto.
xviii De peccatoribus quos non offerunt in ſacrificio
xix De ceteris ceremoniis.   cio.

Post narium diverſitatis exequitur: quarum tipus imaginem paſſionis christi preferebat. Nam poſtquam ipſe oblatus eſt: omnes ille hoſtie ceſſaverunt que in tipo illius unius eiuſdem preceſſerunt: prefigurantes illud ſacrificium quod unus et verus ſacerdos obtulit mediator dei et hominum cuius ſacrificii premiſſum figurare in victimis animalium celebrare ante oportebat. Propter commendationem figure carnis et ſanguinis: per quam unam victimam fieret remiſſio peccatorum de carne et ſanguine contractorum; regnum dei non poſſidebunt. quia eadem ſubſtancia corporalis in celeſtem commutabitur qualitatem. Ipſe enim in vitulo propter virtutem crucis offerebatur. Ipſe in agno propter innocentiam. In arietem propter principatum: in hyrco propter ſimilitudinem carnis peccati ut de peccato damnaret peccatum. Idem in turture et columba propter deum et hominem: quia mediator dei et hominis in duarum ſubſtantiarum coniunctione oſtendebatur. Porro in ſimilagine conſperſione credentium per aquam baptiſmatis col

lectam ecclam q corpus e x̄
pspicue demonstrabat.
Nos aut moralit munus deo
utilium offerimus: cum car
nis supbiam uincim. Ag
num cum irrationabiles
motus et insipientes co
rrigim. Hedum: cu lasciui
am supam. Columbam:
dum simplicitate mentis
ostendim. Turture: dum
carnis seruam castitate. Pa
nes azimos: dum n in fer
mento malitie: s in azimis
sinceritatis et ueritatis am
bulamus. ij.

Ignis aut in sacrificio figu
ralit id significabat: ue
lud absorbens mortem
in uictoria. Inde aut h inte
celebratam sum cuius et reg
num et sacerdotium prophia
erat uenturi regis et sacer
dotis. ad regendos et sacri
dos fideles in omnib ge
tib. et introducendos in reg

num celorum et sacrificium an
gloz et uitam eternam. Hui
usq; ueri sacrificii sic religio
sa sacramenta hebrei celebra
uer: ita sacrilega imitata e
paganitas. Namq; immolant
gentes ut ait apls: demonib
immolant et no deo. Aliquando
enim res e pnuntiata immo
lant et no deo. Aliquando enim res
e pnuntiata immolatio san
guinis: futuram passione me
diatoris ab initio generis hu
mani testificans. Hac enim primus
abel obtulisse: isaac lectio inuenit.

Quod aut mel in sacrificium n offer: iij.
Quia dicat apls dni nichil uoluntatis
sui. nichil suaue huius mundi place.
nichilq; quod habeat mordacis ali
quod ūtatis. ūn et pascha: cum ama
ritudinib immolat. iiij. Et co
mo ad misceri omnib sacrificiis sal
iubet: scilicet ut oia q ad x̄ honore of
ferim sal [illegible] ac discretionis sep accipiat.

Quod u oleum in sacrifici v
um offerebatur: signi

ficat ut quicquid ad cultum
xpisti et devocionem sanctorum impen
dimus. totum cum hilarita
te faciamus. Sicut ait apo
stolus ex tristicia aut ex necessi
tate. hylarem enim datorem
diligit deus. Oleum enim hy
laritatis significat. sicut scrip
tum est. Ut exhilaret faciem
eius in oleo. vj.

In exordio autem levitici quat
tuor genera principalium ob
lacionum describuntur.
que in odorem suavitatis domino
offerri inveniuntur. id est primum
vitulum de armentis sine
macula. secundum agnum de ovi
bus. tercium turturem et co
lumbam. quartum similaginem
conspersam in azimo. oleo
unctam clibano coctam. Re
liqua autem sacrificia pro quali
tatibus causarum. in persona apostoli
offerebantur. Primum itaque
sacrificium vitulum ex ar
mentis. xpistum demonstrat ex

patriarcharum progenie des
cendentem. Hic autem vitu
lus sine coitu carnis viri prodimu
it ex spiritu sancti semine
virtutum fruge ditatur.
Iste vitulus sine macula
est. quia sine peccato ad passio
nem ducitur. Offertur autem
non in tabernaculo sed ad hos
tium eius. quia extra castra
passus est xpistus. Per filios autem Aa
ron sacerdotis offertur san
guis eius. quod de Anna
et Caipha intelligitur.
qui consilium facientes
effuderunt sanguinem xpisti.
Secunda hostia de ovibus. ag
nus ovilis. id est xpistum
innocentiam figurantem. Hic
est agnus qui apud Esa
iam in sacrificium addu
citur. et Iohanne omnibus de
monstratur cum dicit.
Ecce agnus dei. ecce qui
tollit peccata mundi. Bene
ergo in sacrificio agnus

offertur.

89

offeratur: ut innocentie et
passionis christi figuram demo-
nstraret. Sive edus qui pro peccatis
mortem auctor peccati dia-
bolus agnoscitur esse iugulatur.
Verum ex persona patris sa-
crificium dicit: turturem et colum-
bam. Virginitatem carnis christi esse
manifestatam est: salomone
dicente. Speciose gene tue:
sicut turturis. Columba autem spiritus
sancti figuram habet: iohannes
baptista declarat dicens. Su-
per quem videris spiritum sanctum
descendentem sicut columbam: hic
est filius meus. ec pli turtu-
rem et columbam id est
carnem christi spiritu sancto socia-
tam: ex persona patris pinus
tenium passionis. sacrificium
deo in odorem suavitatis. Ista
tria sacrificia offert homo:
id est christus ihesus. Quartum autem
animal offert. id est ecclesia of-
fert sacrificium de simila:
ecclesie catholice figuram prenun-
tians. que ex convenientibus
membris quasi simila ex mul-
tis credentium granis collec-
ta est: et legis euangelii mola
mollita et spiritum separata.
per aquam et baptismatis admix-
ta: crismatis oleo peruncta.
sancti spiritus igne solidata. et per hu-
militatem spiritus deo hostia pla-
cens effecta. Hec sunt quat-
tuor oblationes: quadri-
formem christi et ecclesie habitum
demonstrantes. vii.

De eo autem qui iuramen-
tum protulit: ut vel ma-
le vel bene quid faceret atque
hoc ipsum oblivione transcen-
dit: Dicit. Offerat agnam de
gregibus sive capram: orabit-
que pro eo sacerdos et pro peccato eius.
Si autem non potuerit offerre pe-
cus: offerat duos turtures
et duos pullos columbarum.
unum pro peccato: et alterum in holo-
caustum. Iuramentum namque
proferre est: noto vos divine

ſeruitutis alligare. Et cum
bona opa pmittimus: bene
nos facere ſpondimus. Cum
ū abſtinentiam cruciatuq;
carnis nr̄e nouimus: male
ad p̄ſens nos ul' facere uita
mus. S; quia nullus in hac
uita ita pfectus ē: ut quā
libet deo deuotus ſit: inter
ipſa quantalibet; pia uo
ta ñ peccet: pro agnam of
ferri degregib;. ſiue capram
p̄cipiatur. Quid enim p agn
am. ñ actiue uite innocē
tia: Quid p capram q̄ in ſū
mis ſepe extremiſq; nutrib;
paſcitur: ñ contemplatiua
uita ſignat: Qui g̊ ſe conſ
picit pmiſſa ac ppoſita non
impleſſe: in ſacrificiū dei ſe
ſtudioſius debet ul' in no
centia boni operis ul' in ſub
limi paſtu contemplationī
attingere. Et bene de gregib;
agna cap̄ ū offerri degregib;
ñ iubetur: quia actiua uita ē

multorum: contemplatiua
paucorum. Et cum h̄ agimus
que multos agere ⁊ egiſſe
conſpicimus: quaſi agnā
de gregib; damus. S; cum
offerentes uitus ad agnā
capramq; nō ſufficit. inte
medio penitentie adiungi
tur: ut duo columbarū pul
li ul' turtures offerunt̄. Sci
mus quia columbarū pul
li ul' turtures: p cantu ge
mitus h̄nt. Quid g̊ p duos
columbaz pullos ul' du
os turtures. ñ duplex pe
nitentie nr̄e gemitus deſig
natur: Ut cum ad offeren
da bona opa ñ ad ſufficiu:
nos metipſos dupliciter
defleamus. quia et recta ñ
fecimus: ⁊ praua opati ſumus.
Unū et unus turtur p pc̄co:
alt̄ ū offerri in holocauſtum
iubetur. Holocauſtum nanq;
totum incenſum dr̄. Unū g̊
turturē p pc̄co offerimus:

cum pro culpa gemitum
damus. Sacrificium uero holo
caustum facimus: cum pro
quod bona neglexim9: nos
met ipsos funditus succende
tes igne doloris ardemus. viij

Nadab autem et abiu qui impo
nentes altari ignem
alienum diuino igne exusti
sunt: illos significauerunt
qui dei traditione contempta
alienas doctrinas appetunt:
et magisteria humane insti
tutionis inducunt. Quos
increpat dominus et obiurgat:
in euangelio dicens. Relictis
mandatum dei: ut tradicio
nem vestram statuatis. Videtur
et ignem alienum inferre:
quisquis corporee uel secu
laris alicuius cupiditatis
ignem in sacrario sui cordis
accendens. aut et altaribus
domini appropinquare: qui recipi
unt non illius ignis accensio
nem. de quo ait dominus. Ignem

uenim mittere in terram. Hoc
igne nos dominus ihesus semper
incendit ut illuminemur
in sensibus: ne flagremur in
uiciis. viiij. Nunc autem
de discretione ciborum su
biciendum est: ubi lex de mun
dis et inmundis loquens:
quedam animalia ad esum
quasi munda concessit.
Quedam uero interdixit quasi
non munda. Primum enim
sciendum est: quicquid a deo
ore actum est et in ipsa institu
cionis auctoritate pinguatum
est non esse culpandum. ne in
creatore culpa reuocetur.
Sed inde legem ad filiis is
rael datam ut pellam pro fi
cerent et redirent ad mores
quos antea cum patribus
accepissent: in egipto propter
consuetudinem barbare gen
tis corruperant. Ergo ut ho
mines emendarentur: pecco
ra culpata sunt. scilicet

ut omnes qui eadem ui-
cia habent equales pecoribus
exiſtimentur. Nam in ani
malibus mores pinguntur
humani et actus et volun
tates: ex quibus ipſi ſunt
mundi uel inmundi. Nec
enim inmunda eſſe dicitur. Omne
inquid quod habet diviſam
ungulam et ruminat in
pecoribus: comedetis. Quod
cum diceret non pecora: ſed mo
res hominum diſcernebat.
Denique homines mundi ſunt
qui ruminant: et ore ſemper
portant quaſi cibum divi
na precepta. Hi et ungulam
dividunt: quia duo teſ
tamenta legis et euangelii cre
dentes: firmo greſſu inno
centie iuſticieque incedunt.
Item iudei ruminant qui
dem verba legis ſed ungulam
non findunt: quia nec duo
teſtamenta recipiunt. nec
in patrem et filium credentes
fidei ſue greſſus ſta
tuunt. propterea inmundi
habentur. heretici quoque licet
ungulam findunt atque in pa
trem et filium credentes duo
teſtamenta recipiunt. tamen quia
doctrinam veritatis in ore
non ruminant: nichilominus
et ipſi inmundi ſunt. Nam quod
ad ... ſcripturam dicens. Ex om
nibus que gignuntur in aquis:
et habent pennulas et ſquamas hec
comedetis. quicquid autem pen
nulas et ſquamas non habet ab
hominabile vobis erit. Nam quod
in piſcibus ſquamoſis et cum pen
nulis pro mundis habentur.
hiſpidi et [illegible] et fortes in fide
et graves mores hominum
deſignantur. habentes pen
nas contemplationis. Que
autem ſine ſquamis ſunt inmun
da ſunt: quia leves et lubri
ci in fide et effaminati mo
res in eis probantur. Quid
autem ſit inter lex cum dicit ca-

melum non manducabis:
n̄ quia de exemplo animal
uitam dampnat in formē.
et inmundis tortuosam:
Cum aūt cibum suum phi
bet: rephendit utique ceno
sam et luteam et gaudentē
uiciorum sordibus uitam. Et cū
leprē uetat: deformatā utique
flagitiis damnat. Quis aūt
mustele corpus cibum faciat.
sed furta rephendit. Quis la
certam: sed odit uite in certā
uarietatē. Quis postremo
stellionē uesci possit. ut hoc
lex magno opere phibet: sed
maculas execratur. Quis ac
cipitrē aut miluū aut aq
lam: sed odit raptores uiolē
tos scelere uiuentes. Quis
uultuem: sed execratur pre
dam de aliena morte que
rentes. Sic et cum coruum
phibet: respuit inpuras
uoluntates. Passerē quoque
dum interdicit: intempe

rantiam arguit. Quando
noctuam: lucifugam uen
tatis. Quando caradrium
et gersaulā: nimis lingue
intemperantiā. Quando cig
num phibet: ceruicis alte
superbiā denotat. Quando ues
pertilionē: querentes tenebr
as et uocis similes errores.
Haec ergo et his similia parua
lex in animalibus execratur:
que in illis quidem non sunt crimi
nosa quia in hoc nata sunt:
sed in homine culpata. quia
contra naturam non constitu
tione sed errore quesita sunt. Fuit
ergo tempus aliquod antiquum:
quo iste umbre ut figure
exercende erant apostolo ut ge
rende: ut abstinendum esset
cibis quos institutio que
cauenda aūat. sed lex mit clyre
iter. Verum iam finis legis
Christo aduenit: aperiens archana
legis. et obscura reserans.
atque omnia sacramenta que

novus antiquitas in figuris operetur: magis in signis et doctrinam celestis et misterii referatur veritatis pateficetur. Unde et merito iam per apostolum dicitur. Omnia munda mundis. Iniquinatis et infidelibus nichil est mundum. sed polluta sunt eorum et mens et conscientia. Et alio loco. Quicquid vobis appositum fuerit manducate. Ex quibus constat omnia ista iam suis benedictionibus reddita: que carnali populo fuerunt per moribus interdicta. Cavendum est autem ne quis licentiam istam putet in tantam esse permissa. X.

Sequitur questio de immunditia partus: et contagione lepre. Ait enim. Mulier que concepit semine et peperit masculum: septem diebus erit inmunda: octavo purificari. Que autem feminam pepererit: huius septem diebus in munditia servitur permanere.

In talibus ergo quedam misteria latentis archanum non est dubitum contineri. Septimana enim huius presentis vite tempus videtur exprimere: quia in septimana dierum consummatus est mundus. In qua donec sumus positi: ad liquidum puri esse non possumus: nisi octava venerit dies. quod est futuri seculi tempus. In quo ut et immolata simulacris possit manducare. Quantum enim ad creaturam dei pertinet. omnia munda sunt: sed cum demonibus immolata fuerint. inquinata sunt. Unde et apostolus ait. Si quis autem vobis dixerit. hoc immolaticium est idolis: nolite manducare. In quo tamen die purgandus est ille qui virilis egit: statim enim munda efficitur mater eius. que genuit eum: purgatam namque

uicijs carnem ex resurrec
tione suscipiet. Qui mechu
ū. ipse habitu uirile adū
sus p̄cm: s; remissus & effe
minatus p̄manserit in ac
tib; suis. iste nq̄ in p̄senti seli
ebdomada neq; in futuro
purgabit ab immūdicia
sua. Sequit in leuitico de
leprarum diuersitate: in quib;
figuram aliquid nō ē am
biguum. xi.

Locutus ē dominus
ad moisen & aaron di
cens. homo in cui carne
et cute ort fuerit diuersus
color: siue pustella aut
quasi lucens quippiā idē
plaga lepre adducetur
ad aaron sacerdotem: uł ad
unum quemlib; filior eius.
Qui cum uiderit lepram
in cute & pilos in album
mutatos colorē: plaga le
pre ē. & ad arbitrium ei
separabit. Lep̄ quippe doc

trina ē falsa. Proinde lep̄si
no absurde intelliguntur
heretici: qui unitatē uere
fidei nō habentes uarias doc
trinas p̄fitentur errorum.
ueraq; falsis admiscent: sic
et lep̄ ueris falsisq; locis hu
mana corpora uariando
ē maculat. Huius scił
lepre. inuenimus legis lato
rem sex species in homine
posuisse prima. capitis & bar
bare. Secūda. caluicij & recal
uitionis. Tertia, carnis et
cutis: Quarta: cutis & corp
ris. et cicatricis albe cum ru
bore. Quinta: ulceris. & cica
tricis. Sexta: ustionis. In ca
pite lepram portat: q̄ in di
uinitate patris ut in ipso ca
pite quod x̄ ē peccat. Ca
put enim uiri xp̄s ē. hanc
lep̄m habent iudei. ualē
tinam. marcionistē. fotī
nam. manichei. arrianī.
sabellianī. macedonianī.

arrium primo post hec. priscillianam.
donatiste. nestorianum. eutich-
ianum. quique omnes in calui-
cio lepram gerunt: qui erro-
rem sui predicationis aperta pravita-
te defendunt. In barba le-
pram gerunt: qui de apostolis
et sanctis christi perverse aliquid sen-
tiunt. atque eos pravum quod
iubeat predicasse confingunt.
Sicut enim barba ornamentum
est viri: ita sicut apostoli et doctores
ornamentum prestant corpori christi.
In corpore lepram habent: qui
ecclesie detrahunt. sicut carpo-
cratiani qui negant carnis
resurrectionem. Sic novatiani
qui nuptias damnant. et peccan-
tibus penitentiam negant.
sic encratite qui inter alios erro-
res regnum celorum parvulos
habere non credunt. sic aeria-
ni qui vetant prefunctis of-
ferre sacrificium. In carne
et cute gerunt lepram: qui
carnalia vel exteriora suadent

donantur: ut cerinthiani
qui resurrectionem futuram
in carnis voluptate existi-
mant. vel sicut et qui dicunt
in fide manentibus quamvis
carnaliter vivant. non posse
computari peccata. In cicatrice
sanati ulceris lepram por-
tat: qui post cognitionem
et medicinam dei et mani-
festationem fidei quam ante sus-
cepit: rursus in ipsa cica-
trice ascendit aliquod in-
dicium erroris prioris atque
predicta dogmatis veteris.
In carne viva lepram gestat:
qui de anima que vita est
carnis aliquid falsum exis-
timant. sicut luciferiani qui
dicunt animam de car-
nis substantia propagatam:
sicut arabici qui animam
simul cum corpore mori
putant. In cicatrice ustio-
nis lepram habent manichei
heretici qui iam abstinentie

cruciatu corpora sua exeun-
nt. et per infidelitatem non
munditiam inde sed lepram
gignunt. De talibus enim p-
dicabat apostolus. Discedunt
in quibus quidam a fide atten-
dentes spiritibus erroris et doc-
trinis demoniorum in ypocrisi
loquentium mendacium et
cauteriatam habentium suam
conscientiam: prohibentium nube-
re abstinere a cibis quos deus
creavit ad percipiendum. Sed ad
huc adiecit colores leprarum.
id est pallidam rubentem al-
bam lividam nigram flores-
centem. Itaque dum pallidam
lepram dicit: in veterem et fra-
gilem fidem anime denotat.
qui perdito colore integrita-
tis erroris infirmitate lan-
guescat. Cum autem rubicundam
lepram ostendit. homicidii
cruorem mente infectam de-
notat et iram. Cum vero albam:
illos hereticos qui se mundos

apellant: sive reliquos qui
de falso merito gloriantur sicut
pelagius et novatus. Cum autem albam
aut lividam lepram commemorat: in-
vidie et livoris notam exprimit. Cum vero
nigram insinuat: sacrificiorum fumo et
busto idolatrie denigratam conscientiam de-
testatur. Cum autem florescentem toto corpore
cooperientem omnem pelliculam corporis a capite
usque ad pedes dicit avaritiam esse
mentem ostendit. quia cum flo-
ridum et iocundum puta-
tur hominem felicem esse in hoc
mundo: et divitem videri in seculo.
Hec enim pestis avaritie: omne
genus humanum quasi totum
corpus crebro erroris istius conta-
gio commaculat. Cum autem
lepram que habet ruborem cum pal-
lore permixtum: eum hominem
denotat. qui cum sit rube-
cundus animo: et mendax. facile in
furore prorumpit. et levitatem mo-
rum cito prodit. Pallor enim
mentientem linguam significat.
Rubor iracundiam manifes-

tur. E̅ utique lep̃ peccati que sacrificiorum oblationib' emun datur: id e̅ corde contricto et humiliato. Sacrificiũ eni͂ deo sp̃s contribulatus e̅: ⁊ uiolate q̃ aqua diluit̃ baptismi. Et hereticorum que septem dier̃ pur gatione ext̃ castra habentur: id e̅ p septiformis spirit̃ agni tionem purificet̃. Est ⁊ que i pct̃: eorum e̅ qui in sp̃u sancto pe ccauit. nec dicunt penitentes consequi ueniã. De his aut ũi tas. Qui peccauerit in sp̃u scõ: nõ remittet̃ ei neq; in hoc se culo neq; in futuro. Quod ũo iubet̃ leprosis ut exeant de cas tris: ⁊ sedeant foris donec mũ detur lep̃ eorum: intelligitur hereticos p̃ hici debe ab ecclia. donec p̃prio errore purgentur. et sic reuocent̃ ad comunium. Ei usmodi ũ diffusus tunicas ca pite de opto: ⁊ ore obuoluto sedere iubentur: lepre mun dationem expectantes. Diffu tas tunicas: id e̅ omnib' secre ta manifestas. Capite deop to: ut actiones eius denuda tio iudicentur. Ore clauso: ne ulterius impia doceat uel loquat̃. S; ad huc adie cit scriptura lepram e̅e in uasis. in parietib' domus in uestimento in trama uel sta mine. Lep̃ in parietib' domi': hereticorum congregatio deno tatur: q̃ p sacerdote̅ purgari debetur. Lep̃ in uasculis. uniuscuiusq; hominis p̃ p̃prii corporis delicta. Lep̃ in sta mine uel in uestimento: p̃ca que ext̃ corp' continet̃: ut que in ip̃o corpore p̃petrã tur. Stamine enim: anima hominis intelligit̃. Et ani ma: mollissimi corporis se̅ sus. Quod ũ leprosi in lege ad sacerdote̅ mittunt̃: ut di cat p emundacione here ticorum auctea sacrificium et clãm deo offerre debe. ⁊ sic

reconciliari unitati ecclesie.
Nunc de pontifice magno di-
cendum est cuius manus in sa-
cerdotio consecrate sunt. xii.

Dixit dominus ad moisen. Pon-
tifex id est sacerdos maximus
inter fratres suos. super cuius
caput fusum est unctionis
oleum: et cuius manus in sacer-
dotio consecrate sunt: vestitusque
est sanctis vestibus. caput suum
non discooperiet. vestimenta
sua non scindet: et ad omnem mor-
tuum non ingredietur omni-
no. Super patre quoque suo
et matre non contaminabitur
nec egredietur de sanctis:
ne polluat sanctuarium domini.
quia oleum sancte unctionis
super eum est: ego dominus. Virgi-
nem ducat uxorem: viduam
et repudiatam et sordidam
atque meretricem non accipiet.
sed puellam de populo suo: ne
contaminet semen suum.
Sacerdos magnus inter fratres suos
xpistus est: de quo scribitur quod dixe-
rit cum surrexisset a mortuis
vade ad fratres meos et dic
eis. ascendo ad patrem meum
et patrem vestrum: ad deum meum
et deum vestrum. Super cuius caput
fusum est unctionis oleum:
iuxta quod david propheta dicit.
Dilexisti iustitiam et odisti
iniquitatem: propterea unxit te deus
deus tuus oleo letitie pre participi-
bus tuis. Cuius consecrate sunt
manus. Iste consecratas habet ma-
nus: dum eas in passione
extendit pro expiacione toci-
us seculi. Vestimenta eius non scindi-
tur: id est non patitur dividi
in heresim et scisma ecclesiam
suam. que illi inherendo ves-
tis est propria. Cuius in indumenti
figura fuit tunica illa ihesu
inconsutilis: que in passio-
ne eius non scinditur: sed indivi-
sa a possidente servatur. Ad
mortuum non accedet: quia
peccatum non fecit. Per peccatum enim

morſ intelligitur: ſic ſcrip
tum ē. Anima q̄ peccauerit:
ip̄a morietur. In patre ⁊ ma
tre: non contaminatur.
In matre x̄ nō ē pollutus:
cum ante ſcl'a naſceretur. Ex
matre mundū ingreſſus.
procedens ex utero uirginali:
ſine contagione uitii. Nam
nos om̄s dum peccam⁹. conta
minamur in patre a quo cre
ati ſum⁹: ſi hereſem diuolua
mur. Item in matre contami
namur: ſi credentes d̄o eccl'ā
in aliquid ledim⁹. uł ubta
tem matris celeſtis. indigna
pc̄ci ſeruitute fedam⁹. De ſanc
tiſ non diſcedet. quia xp̄s p
ſuſceptionē carnis. ſic deſcen
dit in mundum: ut nūq̄m
deſereret celum. Vidua ⁊ re
pudiata ē ſinagoga: de q̄
dominus loquit̄ p iſaiam
dicens. Quis ē hic lib' repu
dii matris ur̄e quo dimiſi
eam: Meretrix et enim. hec

ē: que multoꝝ errori. uł ubi
dum patet. Vales nō copu
lantur x̄. ī ſola eccl'a uir
go q̄ n̄ h̄ maculam aut ru
gam. De qua ap̄ls ait. Deſ
pondi uos uni uiro. uirgi
nem caſtam exhibe x̄. Dicit̄
quidem ⁊ anima ſponſa ee.
S; illa q̄ fidei ſimplicitate.
et actuum puritate: in cor
rupta pⁿuatur et uirgo. E
et uidua anima: que diſ
cedens a iugo legis. euuan
gelii p̄cepta nō ſeruat. E
repudiata q̄ peccando a x̄
corpore ſeparat̄: ⁊ ſi n̄ pⁿcia
tur ab eccl'a. E ⁊ meretrix q̄
ad ſe recipit amatores. i.
contrarias poteſtates: ⁊ demo
nes qui deſiderium capiūt
pulcritudinis ei⁹. Pulcra
namq; a deo creata ē anima:
et ſatis decora. q̄ in cognitio
ne h̄t ⁊ ſimilitudine dei.
Sequit̄. De hinc degenere
ſuo duxi uxorem. Anima

scilicet que fide coniungitur. nec contaminabit semen suum. id est verbum dei quod in ecclesia predicatur: sic in evangelio scriptum est. Ne dederitis sanctum canibus. neque mittatis margaritas vestras ante porcos: ne conculcent eas pedibus suis. Hec quidem que de summo sacerdote mistice in christo predicata sunt: sic interpretantur in membris suis. et maxime in sacerdotibus: ad quos pertinent spiritualia sacramenta. De hoc etiam ipsa que et quantis polleant privilegiis: breviter pertinendum est. Dicit enim deus. Caput inquid suum: non discooperiet. id est ut sacramenta christi qui est caput eius: velamento misteriorum honoret et vestimenta sua non scindet: nec in heresim ut scismata transeat. Super omnem animam que est mortua non ingredietur: ad omne peccatum quod ad mortem pertinet non accedet. Super patre suo et matre non coinquinabitur. scilicet ne tante indulgeat pietati parentum amore: ut dominum suum offendat creatorem. Sed neque ita misereatur propinquis: ut erga deum videatur culpavit. Quanti enim episcoporum. quanti monachorum. dum carnem genitum parentum: suas animas perdiderunt. De sanctis non egredietur: ut semper in opere. et cogitatione sancta moretur. Quod enim loquitur. quod ociosum. et reprehensibile dignum est: de sanctis egreditur. et polluet sanctificationem dei. quia non incedet ut servus christi. Viduam et repudiatam. et meretricem non ducet uxorem: sed virginem. id est nichil de veteri homine. et pristina voluntate amplectetur: sed vitam omni puritate florentem. possideat. De genere suo ducet uxorem:

utque spiritualem amplectatur
scientiam. Quorum perfectum proximus
est. Inter hec precipitur isdem.
ut ministrantes in templo.
vinum et siceram non bibant
ne hebetentur ex crapula et
animus humane vite pregraventur
corda eorum. Nec partem ha
beant in terra nisi solum dominum.
ne dum de exterius cogitantur.
superna obliviscantur. Ab hiis
quoque communione iubetur
inquilinus et mercennarius se
parari. et servus tantum alio
num clari reliquias. Inquilinus
hereticus est: qui proximum se
titulo christiani nominis as
serit. Mercennarius iudeus
ostenditur: qui fructum obser
vantie legis carnaliter querit.
Cum istis igitur sacerdos dei non
participat euangelii pa
bulum: quod est ad refectio
nem animarum. Sed tantum
cum christo servus. Datur de his
que supra feruntur altari sacerdo
ti. pectus et brachium dex
trum. In pectore mundas
cogitationes. legis doctri
neque notitiam. in brachio
dextro opera bona. Se pug
nam contra diabolum et
armatam manum. ut quod
corde concepit: operum ex
emplis perficiat. Datur ei
et depurgata maxilla: ut
eloquentiam habeat.
Datur et clericalis venter:
cuius in cibo discat lu
xuriam extinguere et contine
re gulam. xiij.

Inter hec iubetur episcopus sacer
dotibus. ut nulla debilita
te insignes sit: ne cecus. ne
claudus. vel parvo aut gran
di. vel torto naso. Ne fracto
pede aut manu. ne gibbo
sus. ne lippus. ne albuginem
habens in oculo. ne iugem sca
biem ne impetiginem in cor
pore: ne ponderosus. Que
omnia referuntur ad anime

uicium. Maiores enim in
homine non natum clam
natur. Cecus quippe ſacerdos eſt
qui ſcripture ſcientiam non
intelligit. in quo greſſus
doctrine uel operis porrigitur.
pignoratiam neſcit. De
talibus enim ſcriptum eſt per yſa
iam. ſpeculatores ceci omnes.
Claudus eſt qui quidem intel
ligit quod docere debet. ſed
tamen precepta que docet non im
plet. Paruo autem naſo eſt qui
ad tenendam menſuram diſ
cretionis idoneus non eſt. Gran
di et torto naſo eſt ſubtilitate
et minax. cum ſuperbie ar
rogantia. uel in moderata
diſcretione. Fracto autem pe
de uel manu eſt qui uiam do
mini quam docet. pergere non
ſtudet. Gibbus quoque ſacer
dos eſt quem terrene cupidi
tatis pondus deprimit. et
nunquam ad ſuperna intendit.
Lippus uero eſt cuius quidem
ingenium ad cognitionem
ueritatis emicat. ſed hoc carna
lia opera obſcurant. Albu
ginem quoque habet in oculo
qui arrogantia. ſeu iuſticie
ſeu ſapientie ce
catur. Iugem uero habet ſcabiem
cui carnis petulantia ſine
ceſſatione dominatur. Inpe
tiginem quoque habet in corpore
qui auaritia uaſtatur in mente.
Que ſi in paruo non compeſca
tur. immenſum ſine menſu
ra dilatatur. Ponderoſus uero eſt
qui et ſi turpitudinem non ex
ercet opere. cogitatione tamen
continua ſine moderatione
grauatur in mente. Uel
nec ſancta ingredi. nec nim
amaſtias potenter poſſidere. quia
et terrenis grauatur deſide
riis et expers eſt ſcientie ueritatis.

Preterea quod ſit XIIII.
illud. quod iuxta precep
tum dei moiſes lauiſſe aa
ron et filios eius legitur. Iam

tunc purgationem intelligi.
et remissionem omnium sanctitatem.
baptismi sacramenta significare
cavant. Non accipient ves
tes. nisi lotis prius sordibus.
nec ornantur ad sacrificium nisi in christo
novi homines renascantur.
Quod autem moises lavat. le
gis iudicium est. Per receptis enim
in loti et mundati sumus. et tam
parati ad indumentum christi
tunicas pellicias deposuerimus.
tunc induendi veste linea. ni
chil in se mortis habentem sed
tota candida ut de baptismo
consurgentes. cingamus lum
bos in veritate. et tota pristi
norum peccatorum turpido celetur.
Unde et david dicit. Beati quorum re
misse sunt iniquitates et
quorum tecta sunt peccata. XV.

Illud autem quod in levitico lex ima
ginaria quaerunt; vitulum
pro peccato sacerdotis immolari. et
sanguine eius septies digito
proprio ad spargendum. de
inde duos hircos offerri
debere. unum in quo sors
domini veniret; occidendum esse.
et sanguine eius similiter
ut sanguine vituli digi
to sacerdotis proprio ad spargen
dum. alterum vero in quo om
nia peccata et maledictiones
totius populi imponende essent. in
locum desertum perduci.
Utique esse dimittendum. sed
prius necesse est vituli sacri
ficium pandere. Deinde et
et hircorum causas misteriaque
eorum narrare. Vitulus
itaque hic qui pro peccato sacerdo
tis et totius populi enuncia
tione occidi iubetur. figuram
domini nostri et salvatoris
in semet ipso imitatur.
Quod non solum sacerdotali
populi. verum etiam pro omni hu
mano genere cunctisque
nationibus deo patri pro
tente est immolatus. sicut
apostolus ait. Qui etiam filio suo

non pepercit.

non pepercit: sed pro nobis
omnibus tradidit eum. Me
mento et hoc in loco. de huius
uituli sanguine. septies pro
piatus digito sacerdotis aspar
gi iubetur. ut redemptionem
nostram et purificationem in xristi
sanguine collatam per gratiam
septemplicis spiritus demonstraret.
Duo autem hirci: duorum populorum
figuram perspicua ratione demo
nstrauerunt: populi originale peccati
preuaricationem hircorum formam
gerentes. Quorum sunt simi
litudines in euangelio hedi
id est peccatores ad sinistram
situati. Sed hii qui in xristo credi
dissent: et penitentiam delic
torum suorum toto corde egi
ssent: baptismi gratiam con
secuti. hi in similitudinem
huius hirci qui in sorte domini
uenit figuram acceperunt.
cuius sanguis cum sanguine
uituli purificari iubetur: ut
consortes passionum xristi effecti:
participes glorie ipsius ef
ficiantur. Sed quid est hircum
in sorte domini uenire. nisi ut populus
credentium cuius ille figu
ram habebat. consortes et
coheredes domini haberentur in reg
no sicut apostolus ait. heredes
dei sumus coheredes xristi. Alius
uero hircus qui in sorte domini non
uenit: similitudinem tenet
infidelium qui numquam in xristo
credere uoluerunt. Hi itaque
acceperunt maledictionem to
cius populi: et omnis iniquitates
humani generis. et proiciuntur
in desertum locum. Sed quid
est omnes malediciones accipe
re: nisi quia omnia peccata que ab
adam usque ad xristum humanum
genus admisit. illi soli sunt
percepturi. qui neque credere in xristo.
nec expiari xristi sanguine uo
luerunt. Et sic homicidii et pugna
ci in iniquitatibus et maledic
tionibus totius humani ge
neris in desertum locum

proicientur: id est in tenebras
exteriores. ibi erit fletus et
stridor dentium. Et in stagnum
ignis quod est gehenna. ubi
ignis eorum non extinguetur.
et vermis eorum non morietur:

Item diversitas victimarum. XVI.

Et que vel offerri debeant vel
non offerri in III libro levitici con
tinentur. sed per comparationem
periculum conversatio homi
num demonstratur. Homo
qui obtulerit victimam pa
cificorum domino vel vota solve
ns. vel sponte offerens. precep
erunt tam de bobus quam
de ovibus inmaculatam offe
rri. ut acceptabile sit. omnis
macula non erit in eo. Si ce
cum fuerit. si fractum. si ci
catricem habens si papulam.
aut scabiem vel inpetigi
nem. non offerendum domino.
neque ad olendum ex his
super altare domini. Bovem et ovem.
aurem aut caudam ampu
tatas. voluntarie offerri
potest. votum autem ex his
fieri non potest. Omne animal
quod vel contritis vel con
tusis. vel sectis ablatisque tes
ticulis est non offeratis domino.
et in terra vestra hoc omnino non
faciatis. De manu alieni
gene non offeretis panes do
mino. Quicquid aliud dare
volueritis. quia corrupta et ma
culata sunt omnia non suscipietis ea.
Primo quippe reicitur a sacrificio ma
culosum animal. vel varium.
Id est in quo est diversitas errorum. et
nunc libidine et cupiditate. nunc
in diversis criminibus variatur. Reicitur quod
cecum animal id est qui nec
deum videt. nec opera eius facit.
Fractum quoque id est in cuius
criminibus vexatum. atque
contusum. Reicitur et cica
tricem habens: qui non digna
satisfactione penitentie
vulnera peccatorum deplorat.
sed adhuc veteris morbi sig

nium. per desiderium volup-
tatis in terrenis gestat. Repro-
batur et lingue amputatum.
qui eloquium non exercetur. neque
divinam legem meditatur.
Reicitur et papulam habens.
qui pruritu libidinis et ardo-
re concupiscentiarum exestu-
at. Similiter et scabiosum.
qui pravam carnis per sic cogita-
tione operis. Iam vero inpetiginem
habens. hereticorum significat collec-
tionem. que frequenter se
in ecclesie corpus immergit. et
in pergo livorem facit. Porro
aure amputata sunt. qui
verbo dei non obediunt. non
faciendo que iussa sunt. Quod
vero claudam amputatam habet.
ille est. qui bonum quod in-
cipit perseverantia fine non per-
agit. Porro desectum vel testibus
amputatum. indicat eos
qui cum corpore viri sunt.
turpitudinis usu effemi-
nantur. Hic ergo carminibus

in voluntate. a sacrificio domini
reprobantur. nec efficiuntur
consortes passionis Christi nec
celestis participes sanctifi-
cationis. Sed neque panis alie-
nigene offertur domino.
id est superstitiosa doctrina he-
reticorum. vel studia superstitio-
sa secularium litterarum.
que extra fidem sunt. et alie-
na putantur. Valet enim re-
pudiantur hostie domino. et
reiciatur huiusmodi sacrificium
ab ecclesia catholica. XVII.

Nunc vero iam de quibusdam
ceremoniis. quod spiri-
taliter in his habeantur. dicen-
dum est. De quibus et iudei sc-
rupulosissime querunt dicen-
tes. Cur ea christiani non studeant
observare quia Christus non venit
legem solvere. sed adimplere.
Queritur ergo cur iam non cir-
cumciduntur christiani. quia id quod
eadem circumcisione prophetabatur iam Christus implevit.

Expoliatio eiusm carnar generationis. quod in illo fac ta figurabatur: iam xpisto re surrectione adimpleta est. et quod in nostra resurrectio ne futurum est: sacramento bap tismi commendatur. Si enim iudei resurrectione domini iusti ficarentur. cuius resurrec tionis dies. exdie quidem passionis tercius. post diem autem sabbati. id est post sep timum octauus fuit: profecto expoliarentur carnis uela mento mortalium desideriorum. et cordis circumcisione gau dentes ad innouatam figu ramque; non iam in carne exprimerent. Sunt querit sabbati ocium cur non ob seruet xpistianus. si xpistus non uenit legem soluere sed adimplere: respondetur. Immo id propterea non obseruat xpistianus quia quod ea figura prophetabatur: iam xpistus impleuit. In illo quod pro habemus sabbatum qui dixit. uenite ad me omnes qui laboratis et honerati estis et ego uos reficiam. Tollite iugum meum super uos: et discite a me quia mitis sum ego et humilis corde. et inuenietis requiem ani mabus uestris. Cessationem quod sabbatorum iam quidem superuacuam ducimus ob seruandam ex quo spes reue lata est nostre quietis eterne. Cum queritur quare xpistianus obseruet. Differentiam ciborum que in lege precipitur si xpistus non uenit legem sol uere sed adimplere. responde tur. Immo propterea id non ob seruat xpistianus. quia quod illis figuris prophetabatur: iam xpistus impleuit. uos ad mittens corpus suum. quod corpus in sanctis suis ad uitam eternam preelesinauit. quic quid per illa animalia signi

nonibus hominum signi
ficatum est. Si autem queritur
quare christianus non animalium
immolatis carnis et sangui
nis sacrificia offerunt deo si
Christus non venit legem sol
vere sed adimplere. Respon
detur. Immo propterea magis
est quod christianus offerre non
debet quia que talibus rerum
figuris illi prophetabant in
molatione carnis et san
guinis sui. Christus iam imple
vit. Nam de sacrificiis eo
rundem animalium. quia
cum non nesciat magis
ea perverso proposito congruenter
imposita. quam desiderant ob
lata. Sed tamen etiam in hiis figure
nite fuerunt. quia nulla mun
datio et dei propitiatio nobis si
ne sanguine nulla est. sed
maxime figuratum veritas
Christus est cuius sanguine sumus
Cum que redempti.
Queritur cur azima sicut
iudei non observat christianus
si non venit Christus legem solvere
sed adimplere. Respondetur.
Immo propterea magis hoc non
observat christianus. quia quod
illa prophetabat expurgato ve
teris vite fermento novam vi
tam demonstrantes Christus implevit.
Quod autem precepit non manducare
azimam per statutos septem
dies temporis veteris testamen
ti non est peccatum sed in spe
futuri seculi quam habemus
in Christo. qui et animam nostram in
duens iustitiam et corpus nos
trum induens immortalita
te totos nos innovat. credere
aliquid ex veteris corruptio
nis necessitate atque indigen
tia nos passuros vel acturos
esse semper precium est. quamdiu
volumus isti septem dies quibus
peragitur tempus. Sed hoc veteris tes
tamenti temporibus in figuram
occultatum aliquibus clarissimis
intellegebantur. tempora

aūi nouū testamentū in mani-
festacione reuelatū ꝓphis p̄
dicatur. Unde scriptura ipsa
teste erat p̄ceptum: ut testimo

Cum queratur nimium.
cur de carne agni x̄a
nus pascha nō celebret. si
x̄ non uenit legē soluē s; ad
īplere respondet̄. Inmo ꝓp
terea x̄anus iam sic pascha
nō celebrat: quia id quod illa
figura p̄nunciabatur: agn⁹
immolat⁹ sua passione im
pleuit xpistus.

Cum querit̄ quam ob
causam neomenias
lege mandatas nō celebr
et x̄anus. si x̄ nō uenit le
gem soluere s; ad implere.
respondetur. Inmo ꝓpterea
x̄anus ista nō celebrat: quia
ꝓpt̄ quod ꝓnunciandum ce
lebratur. iam x̄ impleuit.
Celebracio enim noue lune.
ꝓnunciabat nouam creatu
ram de q̄ dicit apl's. Si qua
igitur in x̄ noua creatura.
uetera transierunt. et ecce fac
ta sunt noua.

Cum queritur cur illa singula
rum quarumq; inmundi
ciarum baptismata que
in lege p̄cipiunt̄ nō obser
uat x̄anus. si x̄ nō uenit
legem soluere s; ad imple.
respondet̄. in eo ꝓpcius h' nō
obseruare x̄anos: quia fi
gure futurorum erant: quas
xp's impleuit. Venit enim
eum sepelire nos sibi ꝑ bap
tismum in morte que ad
modum x̄ resurrex' a morti
us: sic et nos in nouitate ui
te ambulemus.

Cum queratur q̄ causa ē ut sce
nophegia nō sit sollempni
tas x̄anorum. si lex a x̄ ad im
pleta ē non soluta: respō de
tur. Tabernaculum dei fideles
eius esse. in quib' caritate so
ciati et quodam modo in compaci
habitare dignantur. Et ideo

magis illud non obseruat
xamus: quia iam xp̄s ī eccla
sua quod illa figurā ꝑfecte
pmittebat́ impleuit. Sed et
nos phasca nō celebrare ali
quando pceptum fuit: nunc nō
ē pceptum. Tabernaculū dei
quod ē eccla. nō compagina
ri semp pceptum ē. Sed tunc age
batur sub pcepto figurato.
non legitur in testimonio re
uelato. Nam et illud quod
tunc factum ē: non diceret
tabernaculū testimonij. nisi
alicui ūitati que suo tempo
re reuelanda erat quedā
congruentia significationis
adtestaret. Cum querit quid
cause sit septimum annum
remissionis. siue iubeleū
non obseruari. in quo an
no canebat tuba. et reuer
tebatur ad omīs antiqua po
ssessio. respondet. Iubelei si
gnum ē eterne beatitudinis re
quiem uidetur significare.

Sicut enim dies septimus
feriatus ē pcipitur: ut eterna
p eum requies designetur:
sic et in anno septimo. sic et
iubeleo qui in annorum circulo
septenario numero septies
multiplicato et monade ad
dito ad quinquagenariū du
citur eterne beatitudinis secu
ra requies intimat́. Quando
in uoce archangeli nouissi
ma clangente tuba resur
gentibus cunctis reuertit́ ad om
nes antiqua possessio carnis.
Tunc reuertetur ad antiquā
terram carnis sue in qua habi
tauit abel: de qua eiectus ē p
cain. Tunc noe abraham
isaac et iacob sed et omīs ani
me mortalium tunc reci
pient corpora sua a quibus
exierunt. ut possideant ea
in eternum. Incipit. cplin.

Catalogus mansionū.

i Pascha sedi mensis.
ii Ramesses.

iii Leprosi fluxi et inmundi.
iiii Status bellatorum.
v Levite et custodes vasorum.
vi Due tabule.
vii Sepulcra concupiscentie.
viii Septuaginta uiri electi.
ix Maria et obtrectatio.
x Exploratores.
xi Homo ligna colligens.
xii Dathan et abiron.
xiii Aaron cum turibulo.
xiiii Virga florens.
xv Vitula rufa.
xvi Maria moritur.
xvii Moisi tardatio ad petram.
xviii Mors aaron.
xix Serpentium interemptio.
xx Seon regem amorreorum et og re-
xxi Moisi mors. gem basan.
xxii Balaam diuinus.
xxiii Finees sacerdos.
xxiiii Numerus populi.
xxv Quinque filie salphaath.
xxvi Genera oblationum.
xxvii Mores balaam.
xxviii Filii ruben et gad.
xxix Quadraginta due urbes le-
xxx Sex fugitivorum. uitarum.

Incipit liber num. exj.

Ideo hic liber numeri ex . v . libris moisi numerus appellatus est: eo quod egresse multitudines ex egipto. In eodem perfectorum virorum computatio et numerus teneatur: ul- ui sexus inferius. In quo etiam profectiones eorum et mansiones a finibus egipti. usque ad tempus in quo moises defunctus est numerantur. In quo et dies tabernaculi hedificationis. et oblationum modus. non sine mistici numeri sacramento ratione dinumeratus est.

Catalogus autem mansionum filiorum israel: que a prima usque ad ultimam numerantur: fiunt quadraginta et due. de quibus matheus loquitur. ab abraham usque ad david generationes quattuordecim. Et a david usque ad

a transmigratione babilonis
generationes quattuor decim.
Et a transmigratione babi-
lonis usque ad christum: genera-
tiones .xiiii. Id est generatio-
nes quadraginta et duas.
Per has autem hebreus. qui de
terra festinat ad celum et egy-
pto seculi derelicto terram repromi-
ssionis ingreditur. Iter nostrum
in illo numeri sacramento.
pervenimus ad regnum celorum:
sub quo dominus et salva-
tor a patriarcha pervenit ad
virginem. quasi ad iordanem:
que plena gurgite fluenis
spiritus sancti gratia redundavit.

Prima mansio est in ra-
messe urbs que in extre-
mis finibus egipti erat. in qua
populus congregatus ut in deser-
tum alta die post pascha et in
conspectu egiptiorum immo-
lare. Ramesse interpretatur
quandam commotionem vel to-
nitruum putredinis. Unde et
si commoti fuerimus predica-
tionem ad euangelice tu-
be. et excitati tonitrui gaudio:
exiimus in mense primo quan-
do hyemps preterit quando
uernum exordium est: quando
cuncta renovantur. et exiimus
quinta decima die mensis
primi in crastinum post pas-
cha plena mensis lumine
post esum agnum immacula-
tum. et calciatos pedes de
apostolis: et cunctos lumbos pudi-
cicie. et baculos in manibus
preparatos. Secunda man-
sio est in socoth. In qua co-
xerunt panes azimos. et pri-
mum tendunt tabernacu-
la. unde et locus nomen accepit.
Socoth quippe interpretatur
tabernacula. sive tentoria.
Cum ergo exierimus ex egip-
to. id est de hoc seculo. primum taber-
nacula figimus. scientes
nos ad superiora pergendum:
et ad sanctam terram celestem

uiter celebrandum.

Tertia mansio ethan.
que ē in extremo solitu
dinis. in qua primum uide
tur dñs. precedens ysrl in
columna ignis. Ethan sonat
fortitudo. sicut perfectio. Sic
paremus q nos fortitudinē
assumentes perfectam uobis.
ut in errorum tenebras et confu
sionem noctis: scientie xpi lu
men appareat. Dies quoque
ut nubem habemus pregentem
ut in hijs ducibus ad terram sancte
repromissionis peruenire ualea
mus. Quarta mansio
ē. fiaroth quod ē contra bel
sephon. fiaroth interpretatur
os nobilium. Proinde assump
ta fortitudine nobis dño con
tempnentes belsefon qui in
terpretatur dominus aquilo
nis. cuiusque superbia declinem.
Ab hac mansione perfecta filij
isrl. transierunt per medium ma
re in desertum. uidentes pha

raonem cum suo exercitu
submersum. prophetante ma
ria percuciente in timpanis.

Quinta mansio ē in ara:
de qua uenerunt filij is
rl. transito mari post triduū.
Mare autem interpretatur ama
ritudo. Post predicationē enim
euangelij. et tabernacula trans
migrantium. post assumptam
fortitudinem fidei. Et post bap
tismum atque uictoriam uir
tus uenitur ad amaritudinē.
ut uoluptas atque luxuria
uite amaritudine terminentur.
et per crucis lignum. quasi
per crucifixum rerum suauitas
conpensetur.

Sexta mansio ē elim.
Ubi erant duodecim
fontes aquarum et lxx. pal
me. in figuram xii. apostolorum.
et lxx. discipulorum. Secundum
ordines de quorum fontibus
doctrine potum haurimus.
et dulces fructus uictorie

carpsimus. Vñ vñ elim uertatur in arietes fortes. ipsi enim sunt robusti principes gregis. duces omnium doctores gentium. Septima mansio est iterum ad mare rubrum. quod est baptismi typum. cruore christi consecratum. Queritur hic quomodo post transitum rubri maris et fontes amaros elim: rursus ad mare rubrum uenerunt. Nisi forte in itinere progrediens: sinus quidem maris occurrit. iuxta quem castra metata sunt. aliud est enim transire mare: aliud in proximo sigi tabernacula. Ex quibus monemur: etiam post euangelicam disciplinam. et crucis dulcissimos triumphorum apparere. sub intuitum mare: et preterita discrimina: poni ante oculos. Octaua mansio est in solitudine sin: que tenditur usque ad montem synai. Interpretatur autem sin rubus uel odium. Quia postea quam uenimus in locum ecclesie de qua sit dominus locutus: grande odium meremur inimici. Nona mansio est: in dephcha. que dicitur pulsatio. Iuxta quod et dominus ait. Pulsate et aperietur uobis. Sensus quoque est manifestus quia postquam uenerimus in locum ecclesie: incipimus sacramenta pulsare. Decima mansio est in alys. quod interpretatur fermentum. Quod tollens mulier commiscuit farine satis tribus donec fermentaretur totum. In hac solitudine murmurat populus propter famem. et accepit uespere coturnicem. et mane alterius diei nona. Et nona decima mansione: manna tribui. id est post decalogi perfectionem angelorum panem manducare. Undecima mansio est in raffidim. que interpretatur

dissolucio fortium . uel temi-
ssio manuum . In hac sitien-
populo fons de petra oreb in sitim
liuidinem ẏ aquam rupit.
Ibi hiis in typo saluatoris com
amalech uincitur . et signo
crucis demonum ad usum non te-
ntamenta suggerentia deuincitur. Ibi
uenit iethro cognatus suus ad
moysen: dans consilium . xx semo-
ni . et in typo ecclesie exigentis cong-
gata legis imminucio euangelio
suggerente completur. Pulcre autem dis-
solucio ac remissio fortium rafi-
di dicitur . uel propter dissipatum amale-
ch . uel propter sanatum israel. Duode-
cima mansio est in solitudine synai.
lexuuno mansionum sumi et uenerat
in mente apostoli unum . Synai que in-
terpretatur rubus . quod significat eccle-
siam . in qua uerbo apostoli predi-
cauit. In hac mansione moi-
ses ascendit ad dominum . ibique
descendit dominus in montem
synai: dans legem populo . Ibi
fabricatur tabernaculum.

ibi precipitur uarietas hos-
tiarum . et uasorum diuersitas .
indumenta pontificis . sa-
cerdotum ac leuitarum ceremo-
nie . Ibi numerus populorum le-
uitarumque per singulas tribus
populi distributio . oblatio-
nes quoque principum in
hac mansione descripta sunt.
Due quoque argentee tube
ad pulsanda castra ibidem
fieri iubentur.
Ibique precipitur ut inmundis
qui primo mense pasche non
poterant . ut in mense secundo con-
ueniant. Sed quid est uelit quod
hii qui longius habitaba-
nt uel in inmundi anima fuerint.
in secundo mense pascha iussi
sunt facere. Quod nimirum
in populum intelligitur populis gen-
tium . qui cum omnibus
demonibus fornicati . inmun-
di uidebantur in anima . Salu-
ti uero in confessione mundati:
ad secundam natiuitatem quasi

ad secundum mensem transire precipiuntur. iii.

Invenitur quoque in hac mansione nazareus ut vinum et siceram et omne quod de vinea est non bibant. nec comedant ne uvam quidem passam et vinum. Sed in principibus precipitur potentes qui in cincti sunt vinum non bibant: ne cum biberint obliviscantur sapientie. Quod ergo nazareorum vite non abstinentium continentiumque vita signatur: his in vino luxuria prohibetur. in sicera omnis voluntas terrena. Sicera enim ex diverso conficitur genere. sic et voluptas ex diversa viciorum oritur passione. Illi enim vinum non bibunt. et siceram bibunt: qui ad decipiendos homines: umbras quasdam et imagines se simulant habere virtutum. Uvam passam illi nesciunt: qui propter humanos oculos abstinentie se colore inficiunt. ut gloriam capiant ab hominibus. Siceram autem hii bibunt: qui post vite sanctitatem in vetustate preteritorum viciorum labuntur. et corruptione veteris nequicie delectantur. Precipit itaque deus. ut hii qui sanctitatis induunt titulum: caveant his careant viciis. nullamque huiusmodi perturbationem appetant que statum mentis evertant. iiii.

In hac mansione prohibentur ex castris leprosi. fluxi et immundi. Leprosi heretici fluxi cogitatione: in mundi opere. Hi tanquam contagiosi et morbidi. a castris ecclesie separantur. ne contagio morum suorum vitam polluant innocentum. v.

Ubi ab anno vicesimo adnumerantur populi qui ad prelium eliguntur. Sed cur ab anno xx. Nisi quia ab hac etate cont

unumquemque vitiorum bella
nascuntur: ideoque ad pugnam
eliguntur, ut habent contra
libidines conflictum, ne lu-
xuriis superentur. vj.

Ibi est ab anno vicesimo et
quinto levite tabernaculo
servire mandantur, et a quin-
quagenario custodes vasorum
fiant. Quid enim per annum
quintum ac vicesimum, in
quo flos iuventutis oboritur,
nisi ipsa contra unumquemque vi-
tiorum bella designantur? Et quid
per quinquagenarium annum, in quo
et iubilei requies continetur,
nisi interna quies edomito
bello mentis exprimitur?
Quid vero per vasa tabernaculi,
nisi fidelium anime figurantur?
Levite ergo ab anno vicesimo
et quinto tabernaculo ser-
viunt, et a quinquagenario
custodes vasorum fiunt, vide-
licet qui adhuc in pugnan-
tium vitiorum certamina pro

sensuum delectationes toleran-
tur, aliorum curam suscipere non
presumant. Cum vero temptationum
bella subiguntur, cum apud
se iam de intima tranquilli-
tate securi sunt, animarum custo-
diam sortiuntur. Sed quis hec
potest plura in perfecte subigere,
cum Paulus dicat: Video
aliam legem in membris me-
is repugnantem legi mentis
mee, et captivum me ducentem
in lege peccati que est in membris
meis. Sed aliud est bella fortiter
perpeti, aliud bellis eneruiter
expugnari. In istis exercetur
virtus ne extolli debeat; in
illis omnimodo extinguitur
ne subsistat. Precepit de hi-
nc ubi lex levitas omnes pilos
carnis radere, quia hi qui in ob-
sequiis divinis adsumuntur
debent ante dei oculos ab omni-
bus carnis cogitationibus
mundi apparere, ne in il-
licitas cogitationes mens

priat et prolatam animae spe-
ciem quasi pilus fructifican-
tibus deformem reddat. vij

Post haec: iubentur et fieri
duae tubae. Quarum clangore
populi mouerentur ad proelium.
Sic enim scriptum est de his
ad moysen. Fac tibi duas tubu-
las argenteas ductiles. Et
paulo post. Cum concisus
clangor increpuerit: mo-
uebuntur castra. Per duas enim
tubulas efficit ductiles. quia per duo
testamenta. siue per duo praecepta ca-
ritatis: ad perceptum fidei po-
pulus euocatur. Quae idcir-
co argenteae fieri praecipiuntur:
ut praedicatorum uerba elo-
quii nitore fulgeant: et au-
ditorum mentem nulla obscu-
ritate confundant. Ideo certo
autem ductiles: quia necesse est.
ut hi qui uenturam uitam
praedicant: tribulationum prae-
sentium tunsionibus crescant.
Bene autem dicitur. Cum concisus cla-
gor increpuerit: mouebuntur
castra. Quia minimum cum
subtilius. ac minutius praedi-
cationis sermo tinnitur: audi-
torum mentes contra temptatio-
num certamina: attentius ex-
citantur. Iam ab hinc promouent filii
israel de monte sina: et ueniunt in sepulcra

Tertia decima concupiscentiae. viij
mansio est: in sepulcris concupiscen-
tiae ubi populus fastidiens caelestem pa-
nem: carnes egyptias desiderant
multosque subito crematos incendium.
Sequitur eo tenemur. ut quam
conuersionem relinquimus
seculi: egiptias ollas. id est carna-
lium desideriorum sermones con-
tempsimus: non debemus
murmurare contra caelestem
scripturarum panem. nec in-
uidentias egyptiorum qui sunt
magnarum carnium. scilicet sim-
plicem mannae cibum. id est
purum et caelestem uitam
quaerere. Alioquin si post
praeceptum angelicum mannam

que est celestis uita siue doc
trina: rursus carnes egypti
as quere carnales huius seculi
uoluptates et concupiscen
tias pristinorum morum uolue
rimus appetere. uorauimus
nausiamentis et statim cum
igne torquebimur. Deserte
numquam uiuunt utentur in tumu
los. ut simus sepulcra deal
bata que foris parent ho
minibus speciosa: intus autem
plena sunt ossibus mortuorum
et omni spurcitia. viiij.

In hac mansione descendit
spiritus super lxx. uiros electos
et descendit dominus in nu
bem. et tulit de spiritu qui erat
super moysen: et posuit in lxx
uiros. Descendente autem in nu
be carnis xpisto: diffusa est per ipsum
spiritus sancti gratia super apostolos.
et lxx linguis electos. uenit
que super omnes donum illud
numquam celestis. quod quondam
fuerat in moyse atque prophetis.

Quarta decima mansio x.
est: in solitudine asaroth. In hac aaron sacerdos
locum incitans offensionis
cum sorore sua maria. fuit uit
que obtrectant quod aliene
ingenam acceperit uxorem.
Unde ideo maria contagione
lepre effloruit. Quo loco
euidentis fuit causa miste
rii. Quod sacerdotalis illa plebs
xpisto saluatori ad usus ecclesiam
congregatam ex gentibus
derogaret. Ideoque lepre sorte
perfunditur nec redit ad dei
tabernaculum. donec statum
plenitudinis gentium tempus
adimpleatur. Ubi enim ea
dem plebs pristinam poterit
recipere sanctitatem: dum ei sep
tiformis spiritualis agnitio
ad ueniam fuit suffragata.

Quinta decima mansio
est in rethma que trans
fertur sonitus. siue iuniperus.
Ferunt autem lignum huius ignem

multo

multo tempore consummare.
ita ut si pruina eius cinere
fuerit adoperta: usque ad annum
perveniat. Ex quo discimus.
post sepulcra concupiscentie
sive cetera. transire nos ad
lignum tempore multo ca
lentem. ut simus ferventes
spiritu. et claro sonitu atque in
altum exaltata voce evan
gelium domini predicemus. Ab hac
mansione usque ad tricesimam
secundam hii continentur historie.
Que quia non sunt per mansiones
singulas distribute: antequo
que in commune dicentur.

Duodecim exploratores
mittuntur ad terram sa
nctam botrus defertur in lig
no. et christi passio breviter demo
nstratur. obmurmurat populus
iudeorum. gigantum nimie
tatem reformidans. Pugnat
contra amalech et chananeum
um nolente deo et iudeis in
telligit. que debeat exercere
sacrificia. Dathan et abiron
filii chore consurgunt contra
moysen et aaron: et terre vorag
ine glutiuntur. Inter mortuos
et viventes pontifex medius
turibulo armatus ingreditur.
et cunctis ira dei voce sacerdotis
prohibetur. Virga aaron et
florem profert et folia. et in eterni
memoria ministerii sacerdotalis con
secratur. Vitula rufa concrematur
in holocausta et cinis eius pecu
liaris aspersio est. Quorum quidem
figuras breviter adnotantes:
a duodecim exploratoribus in
cipiemus. XI

Exploratores missi ad ex
plorandam terram ube
rem: qui timuerunt populum ne
crederent posse accipere terram
a domino repromissam. Scriba
rum et phariseorum prefigurant in
dicium. Sicut enim illi per moy
sen missi sunt: ut soli fecun
ditatem sollicita consideratio
ne tractarent: ita et super legem

et ꝓphiaſ miſſi ſunt ut ſcrip
turarum ꝓueſtigationē dñi
cum ſpecularentur ad uenturum.
In quo erat t̃ra .i. caro ſancta·
que regnum dei ⁊ uobis fructu
um ſpiritalium. ut uitam et̃
nam conſequi poſſent. S; ſic̃ i
li deſꝑatione tenuerunt ꝓpl̃m·
ne de eius ꝓmiſſione confiderent·
ita et ſcribe et phariſei ſuaſe
runt ꝓpl̃m iudeoꝝ. ne crederent
in x̃ꝑ. ed egyptum ſcl̃i huius
redire cupientes· repudiãtes
mãna fidei quererent ollaſ pec
catoꝝ nigri et cephas blaſ
phemioꝝ puttidas ⁊ pepones
uiciorum ac lupidinũ concep
tione marcentes. Ille autẽ botrũ
uue quem in ligno ꝑpenſũ
medio terrã repromiſſionis
duo ad duxerunt uiatores.
Iſte pendens a ligno utiq; xp̃s
ex ligno crucis. ꝓmiſſus gen̄ꝰ
ſalutaris de terra genitricis ma
ne ſcd̃m carnẽ t̃renas ſumptis
uiſceribus effuſus. Duo bauli

qui ſub onere botri illius
in tollebant· populus ẽ utrq;
quorum ꝑor iudaicus eſt̃.
et autẽ ſicut. ignarus. pendentẽ
gre ⁊ ꝑſui onere ſuſpenſi·
et cui ſubiciatur nõ uidens.
De quibꝰ dr̃. Obſcurentur
oculi eorum ne uideant· ⁊ dor
ſum illoꝝ ſemꝑ incurua.
Qui uero poſterior ueniebat·
populi gentium gerebat ſi
gurum. qui credens et xp̃m ã
te oculos habẽs. ſemꝑ eum porta
ns uidet· ⁊ quaſi ſeruus dñm.
et diſcipulus magiſtrum ſe
quitur. Sicut ipſe dñs in
euuangelio ait. Siquis uu
lt poſt me uenire· abneget
ſemet ipſum. tollat crucẽ
ſuam et ſequatur me. Hic
ẽ autẽ botrus qui effuſus in
ſaluturem mãm uinum ſan
guinis ſui crucis contricio
ne ꝓfudit. atq; expreſſum tor
cularem· paſſionis ſue cali
cem ecclẽ ꝓpinauit. Hic ẽ

lorum quem mala granata
forcia munis gra secuta. uni
sali eccla mat hui unita se. p
genuorum inimentum multitu
dinem ppsor. Lictorem san
guinis sacri x signaculi coruf
cante huic et intus distincta
grana. Sic apls ait. Diuisa
carismata et dona sancti spiri
tus gra distributa. Quibus
omnib in dignos se merce
duli iudicantes. terram canni
x fluentem lacte et melle ac
cipere nō meruer. Quam fuae
serui eius. i. xpiani xpi cō
secuti sunt. eccui doctrina co
tidie dic eccla. Quam dulcia
faucib meis eloquia tua sup
mel et fauum ori meo. Sicum
aū quē cum lotaro deem repro
missionis attuler. imaginē
legis habuisse euglicas edo
cemur exemplis. Sicut et
lotanun constat figuram sal
uatoris ostende. quē ad mo
dum in cantico canticorum eccla

dē x dicit. Fr meus ut lotrus
cipri. quia nec x sine lege
nec lex sine x ēē pōt. xii.
Post h quidam homo die
sabbati colligens ligna
uenitur a pp pino. Quid aūt
insinuat quod tum adnicit
iussu dei fuerit id ē ab omi
ppō tucidatur. Quod facile
aduuerentib ppnitur. Intelle
gaur g quia h omnia in typo
acciderunt illis scripta sunt
enim ad correptionē nrām.
Iure enim primus carnalisq;
homo qui diem sabbatum
uiolare ausus ē. dum ligna
colligeret xpe quod ē et pumi
cus. formā significabatur ei
qui hodie in x signatis. in
uenitur agē carnale opus.
id ē contrahere ligna fenum
stipulam ad estam ignis
eum conuenientē. que dum
collig in suam pniciē si fue
rit depheusus. pellitur ab oi
bus et statim occiditur. dum

iudicatur ad spiritualibus. Sic ergo omnia quecumque illis iudeis per legem acciderunt hic formaliter intelligenda sunt. XIII.

De hinc sequitur excidium Chore, Dathan et Abiron, qui contra Moysen et Aaron sacerdotem sacrificandi licentiam vindicantes penas pro suis conatibus expenderunt. Quos itaque significaverunt hi qui hereses et scismata facere conantur, et multos secum trahendo decipiunt, contempnentes sacerdotes Christi, et se a clero plebisque societate segregantes, constituere audent ecclesias. Et aliud altare preter altare in licitis vocibus faciunt, divine hostie veritatem per falsa sacrificia prophanantes. Hi qui contra dei ordinationem nituntur, ob temeritatis audaciam terre compagibus ruptis viventes profundo hiatu inglutiuntur. Nec tantum hi qui duces eorum sunt, sed et illi qui consentiendo participes eorum effecti sunt, in ignem eterni iudicii perpetuam in cione perveniunt. XIIII.

Deinde Aaron sanctus ruinam mortis pro populo timens, accepto turibulo currit obviam quassationi, statuitque se in medio, super istam hac perempturam plagam letalem obiectum sui quasi quendam murum exclusit. Iste sacerdos dominus Iesus Christus et princeps principum. Sacerdotio iste ruinam mortis in mundum aspiciens occurrit a summo celo, venitque inter vivos et mortuos obviam quasi gigas ad currendam viam. Qui natus et mortuus, sicque turibulum passionis sue accipiens, in odorem suavitatis pretendit.

Suspendit. igitur eum pro min-
ciem. et imminentem protulit nuces
Virga autem xv. tem.
Aaron que post simpli-
citatem floruit. caro insi-
nuatur xpisti. que postea qu-
am dei esse radice succisa est.
iunia eius mortificata reiu-
venescat. Itaque virga post ari-
ditatem virescens xpistus est. post
mortem resurgens. Ipsum
enim virga ipsum florem
intelligimus. ut et in regna-
tis potentia. et in flore pul-
critudo eius monstratur.
viii. viii et in cantica canticorum
idem dicitur. Ego sum flos cam-
pi. et lilium convallium.
Alii virgam hanc que sine
humore florem protulit. ma-
riam virginem putant.
que sine coitu edidit filium
dei. De qua scriptum est. Ex-
iet virga de radice iesse. et
flos de radice eius ascendet.
Secundum xpistum qui similitudine apium
preferens passionis. candi-
do fidei lumine. et passionis
sanguine purpurabat.
flos virginum. corona mar-
tirum. gloria continentium.
Restat interea vitula xvi
rufa et in holocausto
concremata. cuius cinis exp-
iatio populi est. Sic enim dicitur
de illa ad moisen et aaron.
Precipe filiis israel. ut addu-
cant ad te vacam rufam. eta-
tis integre in qua nulla sit
macula nec portavit iugum.
tradetisque eam eleazoro sa-
cerdoti. qui educat extra
castra. et immolavit in cons-
pectu omnium. et intingu-
et digitum eleazer in san-
guinem eius. et asperget contra
fores tabernaculi septies. com-
buretque eam cunctis viden-
tibus. tam pellem et carnes
eius quam sanguinem. et
fimum flamme tradet. lignum
quoque cedrinum et ysopum

coccumque bis tinctum sacerdos
mittet in flammam que vac-
cam vorat. Et tunc demum
lotis vestibus et corpore ingre-
dietur in castra: et commacu-
latus erit usque ad vesperum.
Colliget autem vir mundus
cineres vacce et effundet
eos extra castra in loco puris-
simo. ut sint multitudini
filiorum israel in custodiam et in
aquam aspersionis quia pro
peccato vacca combusta est. Ha-
bebuntque hi filii israel et adve-
ne scilicet iure perpetuo. Et qui
tetigerit morticinum et propter hoc
vii diebus fuerit immun-
dus aspergetur ex hac aqua die
tertio et die septimo et mun-
dabitur. Si die tertio aspersus
non fuerit: septimo non pote-
rit emundari. Vitula rufa:
caro est salvatoris. rosea san-
guine passionis etatis in-
tegre. quia perfecta etate pa-
ssionem suscepit. Quod autem

non est positum super illam
iugum. hoc ostendit quia
caro christi non est subiugata delic-
to neque iuncta ullo peccato. Quod
autem ad perniciem eiecerunt
filii israel extra castra ad tes-
tante eleazaro sacerdote. po-
pulum iudeorum significat.
Et consensu sacerdotum in
necem domini. extra castra idem
quem electione. extra ierusalem
crucifixerunt. Sicut ergo qui
offert vitulam immundi
sunt: sic et qui apprehenderunt
et occiderunt christum. immun-
di habentur. Et sicut qui
colligit cineres aspersionis
mundus est: sic et omnes mun-
di sunt: qui passionem christi pre-
dicaverunt gentibus. et in toto
orbe terrarum doctrinam eius
adsparserunt: ipsosque do-
mino collegerunt. Lignum
autem cedri et ysopum: crucem
putamus et baptismum.
Ysopi enim fasciculum

aspergebantur agni sangui-
ne qui mundari solebant
typice figurantes lauacrum
baptismatis. allomonem
cem fontis. Coccum autem bis
tinctum figuram sacri san-
guinis significat. quo peccato-
res abluuntur. Bistinctum
autem quia per eum et corpore et cor-
de mundamur. Hec enim etiam
ad purgationem peccatorum sunt
tradita. Lignum per cedrinum
fides ligni crucis. Secundo
per hysopum baptismum. Ter-
tio per coccum. sanguinis diuini
sacramentum. Sicut autem
illuc tertia die purificari iu-
bentur. ita et omnis anima
purgatur ab omnibus delicto-
rum sordibus quicumque credit
Christum dominum. die tertia
a mortuis suscitatum. Huius-
modi homo mundus erit in die septi-
ma. id est in regno sanctorum adueniente
domino. Et baptizatus ac lectus parte celesti illius
regni potietur. Si autem non fuerit aspersus.

huius gratie sacramento non mundabitur. peribit
anima illa de consortio sanctorum. et de
populo fidelium. Ex sangui-
ne enim huius uitule ideo sep-
ties tabernaculum iubet asper-
gi. quia septem sunt spiritus
sancti carismata. que per Christi sangui-
nem super ecclesie populos distri-
buuntur. per que ab omni de-
licto purgentur. Sicut apostolus ait.
Iam abluti estis in sangui-
ne Christi et passione eius. Quod
uero uitula cum pelle combu-
ritur. et agnus ille paschalis
pariter concrematur. Nec ossa
eius confringerentur. hoc ostendit
quod et dominum Ihesum Christum in pa-
ssione ossa non esse confringen-
da. sicut euangelium testatur.
Moraliter autem uacca illa rufa
animus cuius expiatio populi est.
non aliter immolari et offerri
ad altare domini poterit. nisi qui
terrena opera non fecerit. iu-
gumque delicti non traxerit nec
uinculis peccatorum fuerit alli-

gatus. Iam dehinc post ex
ploratores et uotum p̄ excidi
um suplorum et sacerdotale ci
bo lium. postquam iurga
florentē et uirile combuste ac
psionem itramur ad mansio

Sexta decima mā nes.
sio ē in remonfares.
quod latine dr̄ mala puni
ci diuisio. q̄ significat ecclam.
Que quasi multa grana uno
cortice contegens: dum om
nem turbam credentium: in
fidei unitate concludit.

Septima decima mansio
ē in lenna: q̄ latine tra
nsfertur in laterem. legimus
egiptios lateres quos pp̄ls
facient ingemuit. Sequitur
discimus in itinere istius uite
de alio malo transiri. nunc
nos crescere. nunc decrescere.
et post ordinē ecclesiasticum
sepe ad laterum. i. carnalia
opera transmigrare.

Octaua decima mansio
ē in rechsa. q̄ in frenos iūc.
Si enim profectum rursus ad
uincitur a opa descendimus:
in frenandi sumus. et cursus
uagi atq; precipites. scriptu
ram retinaculis dirigēdi.

Nona decima mansio ē
in caltha: que interpreta
tur eccl'a. Scil' ut uagi currē
tium gressus fienis ad ecc
lam redhanti: et foras quos
antea relinquerit rursus fes
tinent intrare. Uice
sima mansio ē in monte
safer: qui interpretatur pulcri
tudo. i. x. et uide quo p
fiena, diuersis nos retrahit.
in adducunt ad unitatem
choros: et in x monte pul
cherrimo faciunt. De quo
scriptū ē. Venite ascenda
mus ad montē dñi.

Vicesima .i. mansio ē in
arada: que interpretatur in
miraculum. et uide quā
pulcior ē ordo uirtutum. Post

fideles in ecclesiam introducuntur. Post habitacionem ecclesie: ad christi montem ascendimus: in quo posita merces meo que nec oculus uidit nec auris audiuit: nec in cor hominis ascendit.

Uicesima .ii. mansio est in maceloth: que in chetum uertitur .i. ecclesiam. In qua cetum consistit multitudo credentium. iuxta quod scriptum est. Ecce quam bonum et quam iocundum: habitare fratres in unum. Uicesima .iii. mansio est in thaath: que interpretatur pauorem. quia dum quisque uenit ad ecclesiam: atque ascendit ad montem pulcherrimum christi. et stupet ac mirando christi magnitudinem considerat. adiungat etiam timorem: qui custos est beatitudinis. ut altum non sapiat. Quia deus superbis resistit: humilibus autem dat gratiam.

Uicesima .iiii. mansio est in thare. quam nos immutamus in malitiam. siue pastionem. quod bene ad prepositos ecclesiarum. uel ad custodiam anime refertur. ut sollicitus sit quisque. et in hunc pauorem. ne leo diabolus in caulas ouium .i. in ecclesias per diuisa uiciorum foramina introire nitatur. Uicesima .v. mansio in methca: que uertitur in dulcedinem. Ascendentes enim in excelsum. ad imitatus es iuuentutum choros. et imminuisti ruinam. abegisti insidiatores. dulces te protinus fructus laboris insequuntur. ut merito dicas. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua domine: super mel et fauum ori meo. Uicesima .vi. mansio est in asmona: que in latino festinationem sonat. Scilicet postquam dulces fructus laboris suscepimus. non

simus quiete contenti et ocio.
Sed rursus anteriora appetentes.
obliuiscamur preteritorum. et in fu-
turo nos extendamus.

Vicesima .vii. mansio est
in asemoth: quod inter-
pretatur uincula siue dis-
ciplina. Sed et ut festinus
pergamus ad magistros. eorum
queramus licentiam. et precep-
ta uirtutum ac misteria scrip-
turarum uincula putemus
esse eterna. Hec sunt x̄ uincula:
de quibus in ysaia legitur: viri
sublimes ad te transibunt:
et tui erunt serui. Post te ambu-
labunt: colligati uinculis.
Sunt et alia diaboli uincu-
la. quibus disruptis: uic hor-
ret sanson. De quibus propheta dicit.
Disrupisti uincula mea: tibi
sacrificabo hostiam laudis.

Vicesima octaua est man-
sio baneiachan: que
interpretationem transfertur
in filios necessitatis. siue stri-
doris. Qui sunt isti filij
necessitatis: ipse psalmus
nos docet. afferte domino filij
dei: afferte domino filios ar-
ietum. Que est tanta ne-
cessitas quam nolentibus inpo-
natur: cum diuinis scrip-
turis fueris eruditus: et
leges eorum ac testimonia uin-
cula sciens ueritatis conten-
des cum aduersarijs. liga-
bis eos. et uinctos duces in
captiuitatem. et de hostibus
quondam. atque captiuis.
liberos dei facies. ut repen-
te dicat cum syon. Ego ste-
rilis et non pariens. trans-
migrata et captiua. et istos
quis enutriuit? Ego derelic-
ta et sola. et isti ubi erant:
Porro quod interpretantur
et filios stridoris. si ad illum
sensum refert quod timore
supplicij et eius loci. ubi est fle-
tus et stridor dentium. Dece-
runt diaboli uincula: x̄

dominio crudelium turbe
subiungitur. Uicesima
nona mansio e i monte
galgat: qui interpretatur
nuntius. siue accinctio. ui
dete conuersio. Non enim
aliter possimus magistri dis
cipulorum atque crudelium.
eos facere filios necessitatis.
et preceptores eorum interficerent
crudelissimos. In occisio
ne eorum non parcat ma
nus tua. antrum aut extre
mum auricule de ore leo
nis extrahere. de uerbo denun
tio et actione. hec breuiter
dici potest. quod filiis ne
cessitatis gladios ad inimi
cos stimulos suggerimus.
cum eis nunciauerimus pre
mia futurorum. et accinctos in
ira bella docuerimus hor
tatium. quicquid magister
fecerit: in monte consistit.
Tricesima mansio e.
in gethauatha: que
interpretatur bonitas qui e xps.
Tricesima prima mansio
e in hebrona: que interpreta
tur transitus. i. mundus. De
quo apostolus ait. Preterit enim fi
gura huius mundi. In hunc ue
nientes sancti dei: cupiunt ad
meliora transire. De quibus
psalmista canit. Et non di
xerunt qui preteribant: bene
dictio domini super uos.
Tricesima. ii. mansio e
in asion gaber:
transfertur in lingua in
ri. Possunt hec ligna uiri sa
lutem: et omnium gratia.
multitudine gentium figu
rare. Huc usque solitudo phara
ran: decem et octo continet man
siones. que scriptae in catalo
go. in superiore tamen non
ponuntur. Tricesima.
iii. mansio e in deserto sin:
hec e cades. Sin autem. sancta
interpretatur tropo antifrasin:
sicut lucus. cum numine

lucat. ut uellum. quod
tn sit oriclum. XVII

In hac mansione moritur
maria. et sepelitur. Videtur
in maria prophetissa mortua .i.
moisen et aaron legis et
sacerdotii uictorum finis suppositus.
quod nec ipsi ad terram re-
promissionis transcendere ua-
leant: nec credentes populum hu-
ius mundi educere. nisi solus
ihesus .i. saluator. uerus dei filius.

In hac man[illegible] XVIII
sione propter aq[illegible]uas con
tradictionis. moises offen
dit domino: et prohibetur tran-
sire iordanem. Turbauit
enim murmur populi dubi-
tauitque petram uirga percussit.
quasi illud non posset facere
deus: ut aquam de petra flue-
re quod ante iam fecerat.
Quid ergo hic fides moisi insi-
nuat. quod aquam de petra
eiciendam timuit: hanc
prophetiam recte de christo intelligi-
mus. Dum enim moises in
sanctis scripturis. aliam
atque aliam pro aliqua signifi
cantia personam gerit. nunc
tamen ipsius iudeorum sub lege po
siti: personam gerebant in
eum. quem in prophetica pro
nunciatione signabat.
Nam sicut moises petram
uirga percutiens. de dei uir-
tute dubitauit: ita ille po
pulus qui sub lege per moi
sen datam tenebatur. christum lig-
no crucis affigens. eum
uirtute dei esse non credidit.
Sed sicut percussit petram.
manauit aqua sitientibus:
sic [illegible] plaga dominice passio
nis. effecta est uita credenti
bus. Habemus enim de
hac re. preclarissimam et fide
lissimam uocem apostoli: iam
enim uite loquentis dicens.
Petra autem erat christus. Hanc ergo
carnalem de christo natiuitate
desperationem. in ipsius

xpi [?] ... eis mon iulit.
cum calvarie monte moisi. in
montem in petram fieri. Sic
enim petra xpistus: ita et mons
xpistus. Petra humilitatis fortitudo:
mons enim eminentis magnitudo. quia sic apostolus ait.
Lapis autem erat xpistus. Ita ipse dicit.
Non potest civitas abscondi
supra montem constituta: scilicet
montem. Fideles autem suos in sui
nominis gloria fundatos asse-
rit civitatem. Petra humilitas enim
. cum tamquam petra percus-
sa. xpisti humilitas in cruce
contempnitur. Xpistus enim cru-
cifixus: iudeis scandalum
est. gentibus autem stultitia. et percus-
sa tamquam mortua. Summam
quam montis eminentiam:
xpisti excelsus agnoscitur. Ipsis
enim vocatis iudeis et grecis:
dei virtus et dei sapientia est.

Tricesima .iiii. xviij
mansio est in monte
hor. in extremis finibus edom.
in quo ascendit aaron iuxta
preceptum domini et mortuus est
anno quadragesimo egre-
ssionis ex egypto: eo scilicet anno
quo nominis populus repromissio-
nis terram in carnalis intrat.
Et quamquam in monte sa-
cerdotium. eleazoro filio de-
relinqueret: legem eos qui
eam impleverunt. perducat
ad summum. cum ipsa subli-
mitas. non est transfluenta
iordanis: sed in extremis ter-
renorum operum finibus. Et pri-
ncipatus eius populus. xxx. diebus.
et aaron plangitur in lege:
ihesus non plangitur descensu-
rus ad inferos. In evan-
gelio ad paradisum eius
ingratio. Audit quoque cha-
naneus quod venisset israel:
in locum exploratorum, et quon-
dam offendisse populum nove-
rint. Ineunt prelium: et cap-
tivum ducunt israel. Rur-
sumque in eodem loco pug-

natur. ex quo et uictor uincitur.
uicti superant. per quod intel
ligimus. ut cum dei auxilio.
nos destitutos. hostes in uase
runt. duxerintque captiuos. non
desperemus salutem. sed iterum
animemur ad prelium. potest fie
ri ut uincamus qui uicti sumus.
Et in eodem loco triumphemus.
in quo fuimus ante captiui.

Tricesima quinta
mansio est in selmona.
He due mansiones. in ordi
ne historie. non inueniuntur.
Inhis mortuo aaron. mur
murauit israhelitici populi contra
dominum et moisen. manna fasti
diunt. a serpentibus uulnerantur.
Sed quid illud significabat.
quod morsus mortiferi ser
pentium. exaltato et respecto
eneo serpente sanabantur.
nisi quod nunc in typo salua
toris. quia fortem antiquum
serpentem. in patibulo tri
umphauit. diaboli uene
na superantur. Ita ut qui
uere christi imaginem
filii dei passionemque eius
conspexerit. conseruetur.
Hoc enim significauit et uoca
ipsius domini dicentis. Sicut
exaltauit moises serpentem
in deserto. ita exaltari oporte
tet filium hominis. ut omnis
qui credit in ipsum non
pereat. sed habeat uitam
eternam. Quo uero eneus est ser
pens. ipse qui ligno suspen
sus est quippe uocatus. cuius
esse durabilior ceter. Et aperte
eneus serpens. ligno suspen
sus est. ut dominus in serpente
mortuus in aere signifi
caretur eneus. uidelicet
et ut indicaretur mortu
us pro humanitate. et tamen
esset quasi eneus per diuini
tatem. Fuerat autem et ista pri
ma mansio selmona.
interpretatur in imaginem
gloria. quia nimirum ubi

imago exp̄ssa ē saluato
ris p̄ serpentem aeneum q̄
in ligno pependit. Et uocat
ur et secunda sinon. interpretatur
os. quia postea quam pas
sionem filij dei cognoscimus:
quod corde credimus ore pro
nunciamus. Legentes illud
apli. Corde creditur ad iusti
ciam: ore autem confessio fit
ad salutem. Tricesi
ma septima mansio ē mo
loch: que uertitur imagos
siue pythones. Vn̄ demons
trantur quia post imaginē
dei: que in cordis ?ōne mons
trantur. et confessione sani
q̄ ore p̄fertur. consurgunt
serpentes et artes malefice:
ad bella nos p̄uocant. Sed
nos custodia. circumdantes
cor nostrum obturamus aures
nostras. ne audiamus uo
ces incantancium: et sic te
nenarum carmina negle
gamus.

Tricesima octaua man
sio ē. in gebar in fini
bus moab: que significa
tur aceruos lapidum. i.
scōs: p̄ quos scīm ad alias
mansiones transire festinā
tes. xl. Tricesima
nona masio ē in dibongat.
In hac gente bellum con
fecit regem amorreorum et og
regem basan. In his regnis
licet res gesta agnoscatur:
tamen p̄condiciones nomi
num que nominum spiritualem
significationem subiecta s.
Seon namque interpretatur
temptatio oculorum. p̄ quam
figuratur diabolus. qui tr
ansfigurat se uelud ange
lum lucis. et phereseim ur
sasina ū similia mētītur. ut fallat
in cautos. Hunc amorrei. i.
amaricantes hūt regem.
Nisi quedam simulatio ue
ritatis p̄cedat: non sunt
heretes amaricantes. non

scisma exacerbantium in
ecclesia. Iste ergo rex. occiditur
in uno quoque homine. qu
ando quisque damnat simu
lationem et diligit verita
tem. Og vero rex. interpretatur
conclusio. Basan autem confu
sio. Id enim agit diabolus
semper. ut concludat viam
ad dominum opponendo ido
la sua: ne credatur in xpo.
Conclusio enim precedit. ut
rex sequitur confusio. tamquam
pleps. quia quos in conclu
dit ne credant in xpo: quando
apparuerit xpus. omnis confun
dentur. Mansio autem ista di
bongath. interpretatur fortis
in dilecta temptatio. Quia
nimirum. si superatur simu
latio: que per scismam ut he
resem exacerbat ecclesiam. et
conclusio que per sacrilegium
claudit: fit etiam. mihi
hominis temptatio intel
ligitur. ac deinde fortis intel
lecta superatur.

Quadragesima mansio
est. delbongath in sel
mon. de balathim: que in
terpretatur in contemptu pala
rum siue obprobriorum. et per hanc
discimus omnia dulcia.
ac suaues voluptatum
preterituras. in seculo contemp
nendas. et obprobria que
si falso obiciantur: beati
tudinem pariunt. saluato
re plenissime predicente qui
ait. Cum exprobrauerint
uos homines: beati eritis.

Quadragesima xli.
i. mansio est. in mon
tibus abarim contra faciem
montis nabo: que interpretatur
in montibus transeuntium.
et est contra faciem nabo mon
tis. ubi moritur et sepelitur
moises: terra repromissionis
ante conspecta. Nabo inter
pretatur conclusio. In qua
finitur lex: et non inuenitur

eius

cuiuſ memoria. Porro gr͞a
euangelii: abſq; ullo fi
ne. In omnem enim t͞rram
exiuit ſonuſ eor: ⁊ in fineſ
orbiſ terre u͞ba eor. Simul
q; conſid͞andū quod ha
bitacio tabernaculi ī mon
tib; ſita ſit: ⁊ ad huc p̄fectū
indigeat. Poſt monteſ en
im plurimos. ad campeſ
tria moab. et iordanis flu
uenta deſcendimuſ: q̄ int̄
pretatur deſcenſio. Nichil
enim tam periculoſū ē: q̄m
gl'e cupiditaſ. ⁊ iactantia
et animuſ conſcientia uir
tutum tumenſ. M. iij
Quadrageſima. ij. mā
ſio ē in campeſtrib;
moab: ſup̄ iordanē. iux
ta ihericō. Ubi fixerunt
tentoria. a domo ſolitudi
niſ uſq; belſatim in pla
nitie moab. In hac qua
drageſima ſc͞d'a que ext͞
ma manſio ē. quecū que
ſunt geſta narrauimuſ. Reſi
denſ in campiſ. adducit ba
laam. quem mercede condu
xerat balaac dei iuſſu bene
dicitur. et maledictio mu
tatur in laudeſ. S; quid ē
quod iſte balaam. dum p̄
uenire ad p̄poſitum tenderet:
aſina cui p̄ſidebat dum in
cidiſſet angelum loquitur. Que
ē enim h' aſina ⁊ n̄ brutū ge
ntilitaſ: Quam quondam ba
laam. i. ſeductor idolatrie.
quaſi brutum animal. et
nulla r͞one utenſ. quo uo
luit errore ſubuertit: S;
iſta angelum dei uidit: quem
h' uidere non poterat. et indu
cit debellit. et locuta ē ut ag
noſceremuſ. Poſterioribuſ
temporib;. ſub aduentu ag
ni. angeli dei. gentilem illā
plebem mutandam duricie.
ſolicitudiniſq; naturae. ſolu
taſ linguiſ locuturam. ita
utq; erat ſubiectam p̄fidie:

in uocem fidei et confessio-
nis erumpet. Licet et caro iumentum
animal est: plerumque enim
caro per molestias cruciata: fla-
gello sue mentis dominum indicat.
quem mens ipsa carnis presi-
dens non uidebat. ita ut an-
xietatem spiritus proficere uolentis
in mundo cupientis. uelud
iter tendentis impediat. donec
ei inuisibilem qui sibi ob-
uiat innotescat. Unde et bene
per petrum dicitur. Correptionem ha-
buit sue uesanie. subiuga-
le mutum quod in hominis
uoce articulo loquens: prohibu-
it prophete insipientiam. Insa-
nus quippe homo a subiuga-
li muto corripitur: quando ela-
ta mens humilitatis bonum
quod tenere debeat. afflicta
carne memoratur. Sed huius
correptionis modum idcir-
co balaam non optinuit: quia
ad maledicendum pergens. uo-
cem non mentem mutauit.

Consilium quippe dedit re-
gi balaac: ut mulieres
in meretricio poneret. et an-
iaciat earum acies. ut ue-
nientes filii israel prius sa-
crificarent idolis et sic ingre-
derentur ad mulieres. Ua
fornicatus est israel: cum filiabus
madiam. Sed quid est quod
iste balaam populum dei posse
decipere. certa ratione colli-
gitur: dans consilium ut
ex illa parte qua infirma-
re nouerat filios israel: per-
niciosi eis laquei tenderentur.
non dubitans eos oblata
copia feminarum. fornica-
tionis ruina protinus con-
lapsuros: quia concupis-
cibiles anime eorum partes
sciebat esse corruptas. Ita
ergo in unumquemque nimirum. ne-
quitie spirituales uersutia
malignitatis in figuram
balaam pertemptant. Illis
precipue affectibus anime

inſidioſos laqueos poſuerunt
tes. quibus nos ſenſerint eg-
rotare. ut uerbi gratia. ſunt
uidentur irrationabiles eſſe par-
tes eſſe uiciatas. illo nos ordi-
ne decipere moliantur. xiiii.
Sed finees ſacerdos zelator.
Sicut dominum furorem pla-
care. zabrum et ſcortum
madianitidum pugione
tranſfigit. ſignificans per cru-
cem christi non ſolum idolatriam.
ſed etiam omnem carnis af-
fectum. id eſt concupiſcentiam
primi ſeculi. et tunc placari
deum. dum carnis extinguitur
deſiderium. Poſt hec numeratur
rurſum populus. numera-
tur et leuite. ut interfectis prius
carnalibus. nouus dei po-
pulus cenſeatur. qui prior
renatus baptiſmum tranſe-
at. et celeſtis hereditatis
repromiſſionem percipiat.
Porro quod ſex xv.
centa milia armatorum

de egypto numerantur eg-
reſſa. et exceptis non ſunt
amplius. quam duo tantum
terram repromiſſionis ingre-
ſſi. Hec figura demonſtrat.
multos per baptiſmum ad fi-
dem tranſire. ſed ad patriam
celeſtem pauciſſimos perue-
nire. ſecundum figuram illam
in euangelio. multi uoca-
ti. pauci autem inueniuntur
electi. Quod uero duo tantum
ingrediuntur. aut propter eos
qui ex utroque populo regni
celeſtis promiſſionem adipiſ-
cuntur. aut propter illos qui
per duas uitas actionis et con-
templationis. ad eternam
beatitudinem predeſtinantur.
Interpellauit de hinc quod xvi
que filie ſalphaat. et iudi-
cio dei hereditatem accipiunt
inter fratres ſuos. ne legis
plebs ad euangelii poſ-
ſeſſionem excludatur. xvii
Deinde uerbis moyſi in-

monte succedit. et discat
que spiritualiter debeant of
ferre in ecclesia. Legi enim su
ccedit euuangelium. Ubique
lex facienda precepta admo
net. et gratia complet. Primum
quidem quid offerri debe
ant per singulos dies. De
hinc quid in sabbato propter
spem quietis eterne. Quid in ca
lendis per innouationem uite.
Quid in pascha: quando con
sepelimur christo per baptismum
quasi a mortuis transeun
tes ad uite nouitatem. Qu
id in pentecoste: propter gra
tiam spiritus sancti. et indul
gentiam remissionis pecca
torum. Quid in neomenia
mensis septimi. Quid in ie
iunio eiusdem mensis die
vii. Quid in scenophegia
quando figuntur taberna
cula. quinto decimo die
supradicti mensis. xxviii

De hinc texitur belli
contra madianitas et mo
rs diuini balaam. cuius
nece perfidia ligno crucis
interficiatur. Sicque deinde de
amalech preda diuisio.
et oblatio ex ea animarum
in tabernaculo dei. xxviiii

Post hec filii ruben et
gad: et dimidie tri
bus manasse iumenta
habentes plurima. cir
ca iordanem possessionem
accipiunt. et in repromi
ssionis terram hereditatem
habere nolunt. Figuran
tes. quia quos multa mun
di implicamenta occupa
nt: habitationem celestis
patrie nequaquam deside
rant. xxx

Docetur deinde populus.
ut in terra sancta ido
la destruat. et nullus de
priori habitatore serue
tur. ad significandum.
ut dum in terra sanctorum

repromissionis per fidem
ingredimur: simul cum
idolatria omnia et vicia
extinguamus. xxxi. Sex
Sex fugitivorum. fugitivorum.

Explicit liber numeri. Incipiunt capitulatio .L. de utero

i Quid significat quod unde
cim diebus de uto nonnumquam
manu scribitur.
ii De x annis latronis se pac
ientes a filiis israel: et vestimentum
iii De non plantando lig[...] cor non adiciatur
no iuxta altare domini. misery.
iiii De auferenda ipsius ligum po
v De non arando in primoge
nito bovis et non tondenda
primogenita ovium.
vi De non arandum in bove
simul et asino.
vii De non alligandum os
bovis triturantis.
viii De non coquendum edum
in lacte matris sue.
ix De non induenda ueste ex
lana et lino contexta.
x De non accipienda loco pig
noris superiore et inferiore mo
xi De non abominando egiptio. lam.
xii De non habendo in sacculo
diversa pondera.
xiii De testimonium ualituro.
xiiii De uxore fratris accipienda.
eiusque semine suscitando.
xv De formidoloso ac pavido non
gredriatur ad bellum.
xvi De intemptione sep r tem
gentium quas dominus tradi
dit israeli.
xvii Quod cum abraham de futuris
dominus loqueretur non unum sed
sed effugient decem legitur
generationes enumerasse.
xviii Quid significet secans lig
na cedens et manubrium ca
pillus eius.
xix De pollutione somnii nocturni.
xx De paxillo in balteo egre
dientis ad requisita nature.
xxi De quadraginta flagellis
delinquentibus ad hr reddendis.
xxii De muliere decora capta in bello et
concedentis.

Explicit capitulatio. In-
cipit. liber deutero no-
mii.

Liber deutero-
nomium. repetitio
est precedentium quattuor li-
brorum legis. scilicet cum a-
lii propriis in se contineant cau-
sas: iste tamen replicat omnium.
Habet autem ipse propria sacramenta
e quibus pauca per excerptio lec-
tori studium memoranda.
Deuteronomium autem secunda
legislatio dicitur: quod sig-
nificatur figuraliter euange-
lium. In cuius principio
notandum est quid indicet
quod undecim diebus id est de-
utero nomium a moise sc-
ribitur. nisi ad significandum
iudaice plebis lapsum in
euangelio pro transgressio-
nem decalogi mandatorum.

Quid autem significaverint ij.
quadraginta anni.
quibus laboriose peractis fili
israel ad repromissionis terram
transierunt. Per hos quippe
quadraginta annos totum
seculi tempus significatur in
quo vivit ecclesia sub labori-
bus et periculosis temptatio-
nibus. Secundo quod non in-
ter propatientiam. quousque
ad promissam eterne felicitatis
perveniat patriam. Ideo et do-
minus quadraginta die-
bus ieiunavit: et quadra-
ginta diebus temptatus est
in heremo. Corpus enim
huius quod est ecclesia: necesse
est temptationes laboresque
patiatur in hoc seculo quo
adusque veniat illud tempus:
ubi post temptationes sus-
cipiet consolationes. Ex eo
quod vestimenta aut calciamen-
ta filiorum israel: indetrita et
obsoluta manserunt. nul-
laque vetustate corrupta sunt.
et moratiua pellis calcia-
mentorum. mundum sine ulla
labe dicuntur: figurari potest

in corruptibilem corporum.
Ubi ea que corruptibilia sunt:
sine corruptione ulla per-
manebunt. iii.

Invenitur ait in preceptis hu-
ius libri innumerabilia.
Ex quibus querendum quid significat illud quod
interdicitur: Non plantabis om-
ne lignum iuxta altare dei.
nec facies nemus. Nemus
frondentes arbores et infruc-
tuose sunt sola ad delectatio-
nem visus plantata. Ta-
les sunt et gentiles. qui ser-
monem suum verborum decore
componunt. ut non commoveant
auditores sed delectent: atque
ipsius modi seductione per-
suadent. Nos autem secundum pre-
ceptum dei. iuxta altare ne-
mus non plantamus: si
circa dominicam fidem. nichil
nobis infructuosum: ni-
chil ad audacie secularis
illecebrum componimus. sed
sola pueritatis puritate:
scientiam predicationis tene-
mus. Si nemus in predicatio-
ne sapientie plantare vita-
bat apostolus cum dicebat. Et
loquimur non in doctis hu-
mane sapientie verbis: sed in
doctrina spiritus virtutis.

Quando ingressi iiii
fueritis in terram et plan-
taveritis in ea ligna pomi-
fera auferetis preputia eorum
pomorum. Que germinant in-
munda erunt vobis. nec edetis
ex ea. Ligna quippe pomi-
fera sunt: opera virtutis fe-
cunda. Et preputia lignorum
auferimus: cum de ipsa in-
coatione infirmitate suspec-
ti: primordia nostrorum operum
non probamus. Poma autem que
germinant inmunda exti-
mamus: usque cibus non
aptamus. quia cum primor-
dia boni laudantur operis:
dignum ut hi animum non
pascat operantis: ne dum

accepta laus suauiter car-
piatur. fructus operis intem-
pestiue conuertatur. v.

Non operaberis in primo-
genito bouis. et non ton-
debis primogenita ouium.
In primogenito quippe bo-
uis operari est: primordia in
exercitio puplice actionis
ostendere. Ouium quoque pri-
mogenita tondere est: ab oc-
cultationis sue tegmine
humanis oculis inchoa-
tia bona nostra denudare. In
primogenito ergo bouis ope-
rari prohibemur. atque a primo-
genitis ouium tondendis
compescimur: quia et siquid
robustum incipimus exer-
cere: hoc in aperto citius non
debemus ostendere. Sed cum
uita nostra simplex quicquid
innocuum inchoat dig-
num est ut secreti sui uela-
mina non relinquat. nec hoc
humanis oculis quasi sub
ducto uellere ostendat.
Ad sola ergo diuina sacrificia
boum primogenita ouiumque
proficiant. ut quicquid forte
innocuum incipimus. hoc
ad honorem intimi iudicis
in arcam cordis immolemus.
Quod ab illo procul dubio
tanto libentius accipitur:
quanto et ab hominibus
occultatum. nullo laudis
appetitu maculatur. Sepe
autem noue conuersationis pri-
mordia adhuc carnali sunt
uita commixta: et idcirco
innotescere citius non debe-
nt: ne dum laudantur
bona que placent: decepta
laude sua animus deprehen-
dere in eis nequeat mala
que latent. vj.

Non arabis in boue
simul et asino. In bo-
ue nempe: populus circumci-
sione positus sub iugo
legis accipitur. In asino autem

populus gentium. pertine-
ut ad euuangelium uno
ue qui prius simul et asino
arat: quia sic recipit euuan-
gelium. ut iudaicarum super-
stitionum que in umbra et imagi-
ne precesserant. cerimonias
non relinquant. Iam non
unquam in boue uere oper-
antium uita. In asino stul-
torum uecordiam figurat.
Quid ergo non arabis in bo-
ue simul et asino. ac si dice-
ret. Fatuum sapienti in pre-
dicatione non socies. ne per
eum qui rem implere non
ualet: illi qui preualet ob-
sistat. Bouem quippe et asinum
si necesse sit unusquisque si-
ne detrimento operis iun-
git. Sapientem non et stul-
tum. ut non unus precipi-
at et alter obtemperet: sed ut
pariter equali potestate
annunciet uerbum dei. Non
sine scandalo quisque com-
tes facit. vii.

Non alligabis os bouis
triturantis. Dictum est
quod in bouis nomine uita
uniuscuiusque operantis ex-
primitur. Hic quodam in lo-
co apostolus paulus. Reprehen-
dens et dolens quod nemo
illi communicauerit in ratio-
ne dati et accepti. Quid est
in ratione dati et accepti.
nisi quod alio loco aperte expo-
suit dicens: Si nos uobis spi-
ritualia seminauimus magnum
est ut carnalia uestra
metamus. Hoc significat non
alligabis os bouis triturantis.
Unde idem apostolus alio loco dicit.
Dignus est operarius mercede
sua. Uult ergo scriptura
doctoribus prebere carnalia:
a quibus spiritualia consecuntur.
Quia predicatores occupati
in doctrina: necessaria sibi pro-
uidere non possunt. viii.

Non coques edum in lacte

matris sue. Sicut hic si
peccatori figura introduca
tur. proinde peccans nō ē co
quendus in lacte matris sue
.i. non ē purgandus me
diocrib; tenerimisq; eccl'e disc
iplinis. sed austerioribus pre
ceptis eius s. exquoquenda
peccata. cuius magna sunt
crimina. viii.

Non indues vestem ex
lana linoq; contextā.
Lana quippe simplicitas.
linum ū subtilitas desig
natur. Et nimirum vestis
que ex lino lanaq; conficit̄.
linum interius celat. in su
perficie lanam demonstrat.
Vestem g̃ ex lana linoque
cōtextam induit. qui sub
locutione innocentie. int̄
subtilitatē celat malicie.
H sc̄dm moralem sensum.
Ceterum iuxta allegoriam
lineis vestib; miscere lanā
vel purpuram. et lini sta

mine vestem indui ē. in
ordinate vivere. et diversi
generib; professiones velle
miscere. ut l' sc̄ĩmonial' ha
beat ornamenta nuptiarū.
aut ea que se non contine
nt nubsit. speciem virgi
nitatis gerat. omnia in hoc
p̃m. Et siquid inconveni
enter ex diverso genere ut
religione in vita cuiusq;
contexitur. verum illud
tē figurabatur in vestib;.
quod nunc declamatur in
moribus. x.

Non accipies loco pig
noris superiorem aut
inferiorem molam. Acci
pere namq; aliquando di
cimus auferre. Unde et aves
ille que rapiende sunt.
avib; aude. accipitres vo
cantur. Unde et paulus ap'l's
dicit. Sustinetis enim siq's
devorat. siquis accipit.
ac si diceret. Siquis rapit.

Pignoris non debitoris est confessio peccatoris. A debitore enim pignus accipitur cum a peccatore iam confessio peccati tenetur. Superior autem et inferior mola est spes et timor. Spes quippe ad alta subvehit, timor autem cor inferius premit. Sed mola superior et inferior ita sibi necessario iungitur, ut una sine altera inutiliter habeatur. In peccatoris itaque pectore incessanter debet spes et formido coniungi. Quia incassum [vel vanum] misericordiam sperat, si non etiam iustitiam pertimescat. Incassum iustitiam metuit, si non de misericordia confidit. Quia spes sine timore presumptio est, et timor sine spe desperatio est. Loco igitur pignoris mola superior aut inferior tolli prohibetur, quia qui predicat peccatori tanta dispensatione componere predicationem debet, ut nec derelicta spe timorem subtrahat, ne subtracta spe in solo eum timore derelinquat. Tollit enim inferiorem si fiducia presumenti dicat: non habebit veniam de commissis. Tollit inferiorem si peccantem deceptione palpet ac dicat: age mala in quantum vis absque metu, nam deus pius est et ad indulgendum paratus. Sed valde necesse est mola utraque habeatur, ut et spes sit cum emendante formidine, et emendans formido sit cum spe. XI.

Non abominabis egyptium, quia fuisti advena in terra eius. Quamvis enim mundo renuntiantes egyptiam terram, id est pristinam seculi conversationem, ut concupiscentiam declinemus, tamen dum pro servandis seculi necessitatibus succumbimus, quasi egyptiam ro-

nem nequaquam extinguimus. Sed licet ab ipsa quadam discretione separemur: non de superfluis cogitantes. sed simus secundum apostolum. Victu contenti. In deuteronomio contraria. Hec enim figuraliter mandabatur in lege: non abominabis egiptium. xij.

Non habebis in sacculo diversa pondera. maius et minus. Nec erit in domo tua modius maior et minor. Pondus habebis iustum et verum et modius equalis et verus erit tibi. ut multo vivas tempore. Hec et idem legis lator. et in levitico indicat. Salomone quoque super hac sententiam proferente. Pondus magnum et pusillum. et mensure duplices. immunda sunt utraque apud deum. et qui facit ea in adinventionibus suis comprehenditur. Proinde non solum illo corporali. sed et spirituali modo studendum est nobis: nec diversa in cordibus nostris. nec in domo conscientie mensuras duplices habeamus. Id est ne ipsi ea que districtionis regulam molliunt: remissiori indulgentia presumentes: eos quibus verbum domini predicamus: districtioribus preceptis et gravioribus quam ipsi preferre possumus ponderibus obruamus. Quod cum facimus quid nisi diviso pondere atque mensura preceptorum. dominicam mercedem frugemque vel appendimus vel metimur? Si enim aliter ea nobis. aliter nostris fratribus dispensemus: iure increpamur a domino. eo quod stateram divisa. aut mensuras duplices habeamus. secundum illam sententiam Salomonis qua dicitur. Abominatio est domino pondus duplex. et statera dolosa non est bonum in conspectu eius. xiij.

Non ſtabit ad uſus al-
terum unius teſtis. ſed
in ore duorum aut trium
teſtium. ſtabit omne uerbum.
Licet et hiſtorialiter hic ſit di-
uina ſeruanda ſententia:
tamen et cum contra quoſlibet
impios uel hereticos agimus:
neceſſe eſt nobis ſcripturas ſcilicet
in teſtimonium uocare.
Senſus quippe noſtri et adſer-
tiones: ſine hiis teſtibus
non habent fidem. Unde ma-
gis conueniunt ad probationem
ut ad firmandum uerbum intel-
lectus mei: adhibeo duos
teſtes nouum et uetus teſ-
tamentum. adhibeo et tres:
euangelium. prophetarum.
et apoſtolum. ſicque ſtabit omne
uerbum. XIIII.

Illud uero quia uiri uxorem fra-
tris ad hoc frater iuſſus eſt du-
cere: ut ſibi ſemini ſobolem
ſuſcitaret: eiuſque uocaretur
nomine quod inde naſceretur

ſignando aliud in ſignum premonſ-
trat. Uero quia unuſquiſque euan-
gelii predicator. ita debet in eccleſia
laborare: ut defuncto fratri id eſt
Christo ſuſcitet ſemen qui pro nobis
mortuus eſt. et quod ſuſcitatum
fuerit. eius nomen accipiat. De-
nique hoc implens apoſtolus. non
carnaliter in premiſſa ſignifi-
catione. ſed ſpiritualiter implet
ta ueritate quos in Christo Ihesu per
euangelium ſe commemo-
rat genuiſſe. Succenſet eis
et eos increpans: corrigere no-
lentes eſſe pauli. Numquid
paulus inquid pro uobis cruci-
fixus eſt: aut in nomine pau-
li baptizati eſtis: tamquam
diceret. De functo fratri uos ge-
nui. christiani uocamini. non pau-
liniani. Ecce uero quia electus
ab eccleſia. miniſterium euan-
gelizandi renuerit: ab ec-
cleſia merito digneque contemp-
nitur. Hoc eſt enim quod in eius
facie inuenitur expuere. non

ſolum ſane ſigno huius ob-
probrij. ſed ut calciamento pe-
dis unius exuatur. ne ſit
in eorum ſorte. quibus apostolus ait.
Et calciati pedes in preparatio-
ne euangelij pacis. Et de
quibus commemorat per prophetiam.
Quam ſpecioſi pedes eorum
qui annunciant pacem. qui
annunciant bona. Qui e-
nim ſic euangelicam fidem te-
net. ut ſibi poſſit et ecclesie pro-
desse non renuat. Bene intel-
ligitur utroque pede calciatus.
Quod ſi putat quia ex dilectio-
ne ſatis est conſultum. tamen ui-
lucrandorum aliorum refugit. quasi
unius pedis calciamentum cum
decore amiſiſſe ſignificatur.

Quod ſi formidoloſus xv
et corde pauido unde est
ut non egrediatur ad bellum.
ſed uadat et reuertatur in domum
ſuam. ne pauere faciat cor-
da fratrum ſuorum. ſicut et ipſe
timore perterritus est. Hic nimis

edocet non poſſe quemquam
perfectione contemplationis
in ſpiritualis militie arripere
exercitium. qui ad huc nu-
dari terrenis opibus pertimeſ-
cunt ne rurſus infirmitate
mentis retrahatur. ſuoque ex-
emplo alios ab euangeli-
ca perfectione reuocent. et in
fideli terrore infirment. Iu-
bentur itaque tales ut dece-
dentes e pugna. reuertantur
in domum ſuam. quia non poteſt
quiſquam duplici corde bel-
la domini preliare. Vir enim
duplex animo. inconſtans
est in omnibus uiis ſuis. Ta-
les quippe oportet. ut ne
initium quidem renuncia-
tionis arripiant. quibus me-
lius est in actiua uita con-
ſiſtere. quam tepide contem-
plationem exequentes. ma-
iori diſcrimine ſemet ipſos
inuoluant. Melius enim
est non uouere. quam uouere

et non reddere.

Sumsit et ille a tali militia prohibetur: qui uxorem duxerit. qui plantauerit uineam. uel uo per paginem filiorum. Non enim potest seruire diuine militie: seruus uxoris. sicut illud apostolicum. Qui cum uxore est: sollicitus est quomodo placeat uxori et diuisus est. Nec potest assequi studium contemplationis: qui adhuc in delectatione defigitur carnis. Nemo inquid apostolus militans deo implicat se negotiis secularibus ut ei placeat cui se probauit.

Quod autem ait. cum introduxerit te dominus deus tuus in terram quam possessurus ingredieris. et deleuerit gentes multas coram te: etheum. et gergeseum. et amorreum. et ferezeum. et eueum. et iebuseum. vii. gentes multo maioris numeri quam tu es. et robustiores. tradideritque eas dominus tibi: percuties eas usque ad internitionem. Septem iste gentes: vii. sunt principalia uitia. que per gratiam dei unusquisque spiritalis miles expugnans: exterminare primitus ammonemur. Quod uero maioris numeri esse dicitur: Ratio est. quia plura sunt uitia quam uirtutes. Et ideo in cathalogo quidem denumerantur septem nationes. In expugnatione uero earum sine numeri adscriptione ponuntur. Ita enim dicitur. Et deleuerit gentes multas coram te. Numerosior est enim quam israel carnalium passionum populus: qui de hoc septenario fomite uitiorum ac radice procedit. De castrimargia: namque nascuntur comessationes. et ebrietates. De fornicatione. turpiloquia

scurrilitas, ludicra. atque stultiloquia. De filargiria: mendacium. fraudatio. furta. periuria. turpis lucri appetitus. falsa testimonia: violentie inhumanitas. ac rapacitas. De ira: homicidia. clamor. et. indignatio. De tristicia: rancor. pusillanimitas. amaritudo. desperatio. De accidia: ociositas. somp nolentia. importunitas. inquietudo. peruagatio. instabilitas mentis et corporis. uerbositas et curiositas. De cenodoxia: contentiones. hereses. iactantia. ac presumptio. nouitatum. De superbia: contemptus. inuidia. inobedientia. blasphemia. murmuratio. detractio. alia quam plura his similia. que cum sint multo maioris numeri quam plura his similia. que cum sint multo maiore numero quam uirtutes: deuincat cum illis septem principalibus. uiciis ex quorum natura ista procedunt. omnis passiones conquiescunt. ac perpetua pariter cum his internecione delentur. Quod autem he pestes et robustiores sunt: manifeste natura ipsius inpugnatione sentimus. Fortius enim militat nunc bris uiris oblectatio carnalium passionum: quam studia uirtutum. que non nisi summa contritione cordis et corporis adquiruntur. Quod uero istarum perniciosarum gentium regiones salubriter possidere precipimur: ita intellige. Habet enim unumquemque uicium in corde nostro propriam stationem. Sed sicut israeliticus populus id est uirtutibus contra se dimicantibus fuerunt uicia separanda: locum quem in corde nostro concupiscentie uel fornicationis

121

ſpiritus irretiebat. Dein
ceps caritas obtinuerit: quē
furor ceperat pacientia in
duebat. Quem tristicia mor
tem operantis occupauerat:
incipiat excludere fortitudo
ſalutaris. et plena gaudio
leticia possidebit. Quem ac
cidia vastabat incipiat ex
colere fortitudo. Quē ſuper
bia conculcabat: incipiat
excolere humilitas. Et ita
ſingulis uicijs expulsis: eo
rum loca. i. affectus e contrā
rio possidebunt filij israel: id
ē anime uidentes deū.

Illud uero quod cum ad abra
ham de futuris dūs loquere
tur: non ſeptem gentes le
gitur enumerasse ſz decē.
quarum terram ſemini eius
dandam promittit. Qui nu
merus ad rectam idolatria gē
tilium. blasphemia iudeo
rum error hereticorum euidē
tiſſime adimpletur. Quib'
ante noticiam dei ⁊ gratiā
baptismi uel imperia gen
tilium. uel blasphemia iu
deorum incredulitati ſubiecta ē.
donec in intellectuali egipto
commoratur: per gratiam
ad heremum peruenit ſpiri
talem. et in pugnatione earū
gentium iubetur. Contra ſep
tem tantum que per moiſen
enumerantur bella ſuscipere.

Si inquid exieris XVIII
ad bellum contra inimi
cos tuos: et uideris mulie
rem decora ſpecie et concupie
ris eam. rades omnem pilū
capitis eius. et ungulas eī'.
et induens eam uestimentis
lugubribus et ſedebit in domo
lugens patrem ſuum ⁊ ma
trem ſuam. et domum pa
triam ſuam. ⁊ post. xxx. dies
erit tibi uxor. Dicāt iudei
quoniam apud eos ista ſeruēt'.
Quid cause. quid rationis ē
decaluare mulierē. ⁊ ungulas

eius abscidi. Verbi causa. Ponamus quod ita inuenerit eam .i. is qui dicitur inuenisse. ut neque capillos neque ungulas habeat. Quid habuit quod secundum legem demere iubetur. Hoc uero quod milicia spiritualis est. et arma non carnalia sed potentia deo. si decoram mulierem .i. animam que a deo pulcra creata est in gentili conuersatione inuenerimus. et sociare uolentimus eam corpori christi. deposito uelamine cultu. in ciuitate lugubribus penitentie indumentis. deploratque patrem et matrem. .i. omnem memoriam mundi. et usque carnales illecebras. Deinde radimus cum nouacula et doctrina. omne peccatum infidelitatis eius quod mortuum et inane est abscidatur. Hi enim sunt capilli capitis. et ungule uiuentes. atque ita demum salutaris lauacri unda purificata. coniungitur sanctis dei.

scilicet dum iam nichil in capite mortuum. nichil quod per infidelitatem mortua dicatur habuerit. ut numquam sensibus uitiatus in mundum aliquid. aut mortuum gerat. Quod uero post xxx dies iubet eam duci uxorem. consuetudo que est femine. sanguinis purgationem post mensem habere solent. Post purgationem ergo priorum anima effecta iam munda et purgata ad imundicia sua sociatur uero israhelite. corpori scilicet christi. Denario namque ac denario numero. fides operisque significatur. Per fidem ergo trinitatis atque operum legis. recte sociatur. Quecumque anima deo adherens. illi sine macula sinceritate fidei et actuum puritate, alii putauerunt hanc mulierem captiuam decora specie. rationabilem aliquam disciplinam significare. que

sapienter dicta inveniuntur
apud gentiles. Hanc ergo accep-
tam: oportet primum
de ea auferre et resecare omne
superstitionis eius immunditiam.
ac sic eam in studio verita-
tis assumere. Si enim circum-
cidimus huius disciplinae
gentilium. quia nulla apud
infideles sapientia est. cui im-
munditia aliqua vel superstitio
non sit admixta. XVIII.

Illud autem quid significet quod
dominus per Moysen praecepit di-
cens. Si quis habierit cum
amico suo simpliciter in silva
ad ligna caedenda. et ligni
securis fugerit. ferrumque lap-
sum de manubrio amicum
eius percusserit: et occiderit.
hic ad unam supradicta-
rum urbium fugiet et vivet.
Ne forte proximus eius cuius
effusus est sanguis doloris sti-
mulo percussus persequatur.
et adprehendat eum et percutiat
animam eius. Ad silvam
quippe cum amico imus: quo-
tiens ad intuenda subditorum
delicta convertimur. et simpli-
citer ligna succidimus. cum
delinquentium vitia pia in-
tentione resecamus. Sed secu-
ris manum fugit: cum sese in-
crepatio plusquam necesse est
in asperitatem pertrahit. Ferrum-
que de manubrio prosilit: cum
de correptione sermo durior
excedit. et amicum percutit et
occidit: quia auditorem su-
um prolata contumelia ab spiritu
dilectionis interficit. Correpti
namque mens repente ad odium
proruit: si hanc immoderata
increpatio plusquam debu-
it ad dicit. Sed is qui incaute lig-
na percutit et proximum extin-
guit: ad tres necesse est urbes
fugiat. ut in una earum defen-
sus vivat. Quia si ad penitenti-
ae lamenta conversus in uni-
tate sacramenti. sub spe. fide.

caritate. absconditur.

Inter peccatum homicidii: non tenetur. Quem extinctum proximum invenerit non occidit: quia cum districtus iudex venerit: qui se non preparative conscientiam munierit: ab eo peccati dubio culpe reatum non exigit: quem sub eius vena. spes. fides. caritas. abscondit.

Si fuerit inter vos qui xx. nocturno pollutus sit somnio: egredietur extra castra. et non revertetur priusquam ad vesperam lavetur aqua: et post solis occasum regredietur in castra. Nocturnum quippe est somnium temptatio occulta. per quam tenebrosa cogitatione turpe aliquid corde concipitur. Quod tamen corporis opere non expletur. sed somnio nocturno polluitur: egredi extra castra precipitur. quia videlicet dignum est: ut qui in immunda cogitatione polluitur: indignum se cunctorum fidelium societatibus arbitretur. culpe sue meritum ante oculos ponat. et ex bonorum se extimatione despiciat. Pollutio ergo extra castra exire est: turpi inpugnatione laborantem. sese ex continentium comparatione despicere. Qui ad vesperum aqua lavatur: cum defectum suum conspiciens: ad penitentie lamenta convertitur. ut fletibus diluat omne quod animum occulte accuserat. Sed post occasum solis ad castra redeat: quia defervescente temptationis ardore: necesse est ut rursum fiduciam erga societatem bonorum sumat. Post aquam quippe occumbente sole ad castra revertitur: quia post lamenta penitentie frigescente flamma cogitationis illicite. ad fidelium merita presumenda

reparantur. Ut iam si accen-
tis longe esse non existimet:
quia mundum se pro bi-
tum intuitu auctoris gau
Iubetur praeterea xij. dic.
israhelitico populo per moysen:
ut egrediantur ad requisi-
ta naturae: mittat paxil-
lum in balteo. et fossa hu-
mo abscondat: quae eges-
ta fuerint. Natura enim
corruptibilis ponderis gra-
vati. mentis nostrae quaedam
cogitationum superflua
quasi uentris grauami-
na erumpunt. Sed portare
sub balteo paxillum de-
bemus: ut uidelicet ad re-
prehendendum. nosmet
ipsos semper accincti: acu-
tum circa nos stimulum
compunctionis habeamus.
qui incessanter terram men-
tis nostrae paenitentiae dolore con-
fodiat. et hoc quod a nobis feti-
dum erumpit abscondat.

Quod autem prime xiij.
sunt peccata xl. flagel-
lis delinquentes argui iu-
ssit: iam praedictum est. quod
per quadragenarium nume-
rum figura significetur hu-
ius temporis. in quo ecclesia
per iiij^or. mundi partes di-
ffusa: sub decalogo legis
uiuit. Quadragenario ergo
numero caedimur: si in hoc
tempore paenitentiae uerberibus
flagellamur. Debet ergo quisque
peccator temporalibus flagel-
lis atteri: quatenus in iu-
dicio purgatus: ualeat
inueniri. Beatus enim
homo qui corripitur a do-
mino. Nulla enim in aeternum
animaduersio affligere po-
terit: quos hic paenitentiae
disciplinae percussit. Si enim
hic pro peccatis caedimur:
illuc sine poena inuenimur.

Explicit liber decimus nonus.
Incipit capitula libri Ihesu
naue

i De morte moisi et principatu ihesu naue.
ii De duobus exploratoribus et meretrice raab.
iii De transitu testamenti arche et diuisione iordanis.
iiii De duobus semis tribubus armatis precedentibus israhel.
v De duodecim lapidibus de iordane sublatis.
vi De circumcisione secunda.
vii De excidio iherico et saluatione raab.
viii De furtu acham.
ix De constructione altaris.
x De maledictionibus et benedictionibus.
xi De gabaonitis.
xii De extinctis gentibus et terre diuisione.
xiii Quod leuite acceperunt hereditatem terre.
xiiii Ad habitacula leuitarum omnes tribus decimantur.
xv Ad quadraginta duae urbes leuite in possessionem acciperent.
xvi De cananeo populo non extincto.

Post mortem moisi. Loquitur dominus ad iosue dicens. Moyses seruus meus mortuus est: surge et transi iordanem. et omnis populus tecum in terram quam ego dabo filiis israel. Defunctus est ergo moyses. Defuncta est lex: et legalia precepta iam cessant. et obtinet ihesus. i. saluator. christus filius dei principatum. et inducit populum in terram de qua dicit dominus. Beati mites: quoniam ipsi possidebunt terram. I.

Iste ihesus mittit duos exploratores ad iherecho urbem. qui suscipiuntur a meretrice raab. Ihesus ille dux populi in semet ipsum dominum christum. et in uocabulo ostendit et facto. Iericho enim ciuitas mundi est ad quam dominus christus ad peccatorum mortem hominum duo testamenta direxit. Plane ... [illegible] ... uocantium plenius comprobant: ...

ad uentum iudicij sui qua
si exploratores duos. legem
et euangelium destinauit.
Raab uero typum tenet ecclesie.
que de exteraneis atque de alie
nis gentibus congregata est. que
uiuens ante in desideriis carnis:
fornicabatur in idolis. De
talibus ait dominus. Quod precedant
uos in regno celorum. Hec igitur
testamenta duo sola suscepit:
et eadem fideliter conseruata.
inimicos omnino non timidi
cit: ipsa potius perdituros
optinuit. Dum illa illesa ac sal
ua seruatur. Hec casurum mun
di. sicut illa ciuitatem funditus
euertit: Hec ipse ac suorum
omnium salute: pactum
cum testamentis duobus fecit.
Hec in domo sua coccum .i.
signum sanguinis posuit.
extra hanc siquis inuentus
fuerit ruinam sedi atque in
cendium mundi nulla in
tione uitauit. ÿ.

Transiuit Iericho populus cum
archa testamenti iordanem.
Sed quid sibi uelit quod mo
uente eadem archa testamenti
eunte. precedentes sacerdotes et leuitas
ducatur. atque sic stante
aqua fluminis in cumulum.
dei populus incedit immo
sicco. Hec omnia implentur
in ecclesia per illius mistica operatio
ne. Dum enim quis ad bap
tismum uenerit fontem: et con
sistere sacerdotali et leuitico
ordine iniciatus fuerit misti
cis sacramentis: et sacerdotum
misteriis probatus mundi quasi per
iordanis fluenta ingreditur.
et terram celestis repromissionis
adipiscitur. Quod uero pars
aquarum fluminis retro re
siliit: proficiunt in dulcedi
nem. Pars uero in amaro
maris gurgite defluxit. Hoc
signum baptizatorum ueritate
significat. Quia omnes qui
baptizantur: pars quidem

exceptis, acceptam gratie celestis dulcedinem custodiunt. Partim vero in peccatorum amaritudine commorantur. Quod vero sacerdotalis ordo et leviticus non ostendit ipso deo: magisterium sacerdotale moysen tur. Ipse enim educens populum exiit de egipto: id est de erroribus mundi. et transiit per heremum vastatum. id est per seculi temptationes. Et vero quod sacerdotalis et leviticus ordo custodit arche testamenti. in qua lex portatur sine dubio ut ipsi illuminent ipsum. IIII

Due semis tribus que citra iordanem a moyse acceperunt terram: reliquas muneribus et instructibus. cum fratribus transeuntes, precedebant illis pugnaturi auxilium. usquequo et ipsi consequerentur hereditatem. Isti qui per moysen accipiunt hereditatem citra iordanem. et cum fratribus suis armati et precincti incedunt: illi in hoc loco intelliguntur qui primum per moysen in hereditatem legis positi sunt. Unde et primogeniti esse memorantur omnes. Ruben quippe primogenitus est iacob ex lia. Gad primogenitus est iacob de zelfa. Manasse primogenitus Ioseph de egiptia filia sacerdotis phutiphares. In his ergo primogenitis: figurati illi exprimuntur ipso designantur: qui per legem placuerunt deo. Quique non requiescunt: sed expediti ad auxilium fratrum suorum consurgunt. laborantibus cum magis in agone vite huius. atque habentibus certamen adversus contrarias potestates. Veniunt in auxilium nobis illi: qui

125

aute ad uentum x̄ p legē
iustificati sunt. Videmus
enim eciam ihericunam.
accinctos expeditosq; ad
auxilium dn̄i dei ad lumi
num suoz iacinis contolis
dn̄i. hostes acerrimos uin
centes. Accingit" et cla
mat ad auxiliū dn̄i. cum
nos de x̄ regno et anti x̄ fu
tura simul instruit atq; p
monet. Ad ē et ezechiel sa
cramenta nō celestia inq
distornib' rotarum circu
lis signans. Quē et osee uir
genas agminis chal. et pre
cedunt succinctos lumbos
in ueritate. quam p dica
nt nos ad auxilium dn̄i.
Isti g° uiri fortes pugnant
nobiscum: quousq; celest
is repmissionis patriam
consequamur. v.
Transeuntes itaq; filij
isrl' in iordanē. statu
lerunt de medio fluminis
duodecim lapides quos p
nentes pro testimonio i sc̄do lo
co circumcisionis. ad signi
ficandum nō. ut sum dela
uacro consurgimus: aplice
uite exempla firmissima nob
congestare debeamus. Qua
rum semp testimonium ad
munimenta uirtutum con
cue amur. vi
Post iordanis aū
transitum: uenit ihs
in galgala. ubiq; iubetur
facere cultros lapideos. ac
circumcidere sc̄do filios isrl.
Ex contentū inde iudei quoniā
post sc̄do circumcidi circum
cisione carnali. Semel en
im circumcisus. ultra n̄ ht
quod sc̄do possit auferre.
Ad nos aū quib' lex spiri
tualis ē: conuenient ista sol
uuntur. Dicunt enim p'mā
fuisse p legem in egyptum.
S; si a lege transeat quis
p baptisma iordanis ad

euglium. Tunc accipit scđo circumcisionē spiritalē p̄ petram q̄ ē x̄. Sic extali circūcisione purgatur: carere egipti obprobrio. i. illecebra corporalium uicioꝝ. Filii aūt loci galgala quod inter̄pretat̄ reuelatio. Ostendit eūm in infidelitate ambulauerit: quisq; p̄ eius uite desertum occlos ei ē ... cecatos. Videamus consequentiā. post euuangelij enim circūcisione: statim in loco reuelationis pascha celebratur. immolaturq; agnus. Ille p̄ mundi salute occisus ac deficiente manna typice legis primum comedet populus panem corporis xp̄i. quem incorrupta repromissionis terra. i. mar̄ eiū uirgo mana pauit. cuius gnum in terra cadens: fructum plurimi attulit. et uide ordinē. Postquam enim sub ih̄u x̄ duce

posita: p̄ lauacri fluenta tr̄ansimus: ac p̄ fidē spiritalem circumcisione signamur: et̄ hijs gladijs p̄uenientes celebrantes p̄ pascha id ē immolatum xp̄m pro mundi salute credimus. Ac deinde credentes statim pane illo diuini corporis pascimur. Cumq; uide ub̄ prīnceps militie. uirtutū celestium x̄. tenens gladium euuangelij ad resecandam carnis nr̄e pollutionē. Percunctans aūt iosue dicētes ad angelm. nr̄ es. an ex aduersarioꝝ. discretionē scōꝝ insinuat. qui int̄ bonum et malum p̄dicatione diiudicant. ne eos aduersarius p̄ speciem boni fallat. Vnū et iheremie dr̄. Si separauerit p̄ciosum a uili q̄si os meum eris. VII.

Circumdatur post hec iherico expugna-

cum: ad usus quam gla
dius non educitur. acies
non dirigitur. nec tela li
brantur. Tube solummodo
sacerdotales septem conci
nunt ad hiericum: usque cir
cumacta archa: muri hie
rico subseruntur. Iericho
per interpretationem luna dicitur.
Luna uero mundi huius speciem
tenet. Quia sicut luna incre
mentis conpletionibus deficit:
ita hic mundus ad comple
tionem temporum currens: co
tidianis defectibus cadit. In
archa uero ecclesia figuratur.
in tubis autem acutis predicato
res fortes accipiuntur. Hac
ergo urbem ihericho diebus
septem ferentes archam is
rahelite acutis tubis clan
gentibus circuiunt. et muri
eius per arche presentiam atque
acerrimum tubarum sonum
tum cadunt. Quia in hoc tem
pore quo septem dierum tra
ctatione uoluitur dum fertur archa
i. dum orbem totum decurrens moue
tur ecclesia: ad predicationum uoces
quasi ad tubarum sonitum muri ihe
rico. i. elati mundi. superbia in
fidelium obstacula corruunt: donec
istius temporis mors nouissima inimica
destruatur. et ex impiorum perditio
ne unica. Domus raab qua
si unica. ecclesia inuenitur.
mundata a turpitudine for
nicationis. per fenestram domus
sue tanquam per os corporis
sui coccum mittit. quod est san
guinis christi signum per remissio
ne peccatorum confitetur ad salutem.
Qui in ea erant in domo il
lius. saluati sunt ab interi
tu urbis ita et quicumque intra
ecclesiam reperiuntur: ipsi tan
tum saluantur. Extra hanc
autem domum. id est extra ecclesiam
nemo saluatur. viii.

[F]uratur interea de ana
themate urbis ihericho
acham pallium et regulam

auream: pro quo nascente
deo perierunt quidam manu
hostili ex populo. Hiericho itaque
ut diximus est mundi gerit
figuram. De anathemate
eius furatur in tabernacu-
lo suo abscondit. qui secu-
lares mores in secretis ecclesie
inserit. Qui sub cultu dei ma-
nens: sollempnitates seculi
vel experimenta diligit. qui sor-
tilegos. auspices. et augu-
res inquirit. vel qui credos n-
tur persuadet. que prius in hie-
rico. id est in hoc seculo habebantur.
Ille ergo qui prius indumen-
tum fidei conversationis
secularis cultum induit:
quasi pallium de anathe-
mate hierico furatur. Qui
in ecclesia hereticorum inserit dog-
ma. vel superstitiosa secularium
litterarum studia. Hec est enim
lingua aurea. luculento ser-
mone aptata. Hanc fura-
ti sunt arrius. marcion

et basilides. Furati sunt enim
isti regulas aureas de hie-
rico: qui philosophorum sectam
in ecclesia conati sunt introducere.
et maculare omnem ecclesiam
domini: ita ut disperirent
multi per eos. Ideoque abiecti
sunt per anathemate et qua-
si acervo lapidum ita mul-
titudine patrum suorum oppres-
si: atque extincti sunt. quorum et
iure perempto rex est diabolus
qui per illorum impietatem fide-
lium quosdam extinxit.
rursus superatus decumbit
atque apud dei suspensus:
ligni crucis virtute necatur.

Superatis igitur VIII.
hostibus: hedificavit
sibi altare deo excelso ex la-
pidibus integris. in quibus
non erat uectum ferrum.
sicut preceperat moises: et
immolavit sacrificium.
et scripsit deuteronomium
legis moysi. Hic iteramus

itaq; qui sunt isti lapides
ex quib; hedificatur al-
tare. Omnes itaq; qui
in xpm ihm credunt:
lapides uiui dicunt.
De quib; apostolus dic. Vos
estis lapides uiui edifi-
cati domus spiritual. Hic
non ē in eccum ferrum:
quia in corrupti & in ma-
culati carne & spu s. Na-
cula maligni ignita non
receperunt. Hi unum al-
tare faciunt. unitati fidei
in concordia caritatis.
In hic quoq; de isto nomi-
num .i. sectam euangeli-
ly legē. illis dns ut scripsit.
elucidauit itaq; eum dicē-
te. Dictū ē antiquis. Nō
occides. Ego autē dico uob.
Quia omnis qui irascit
frī suo: homicida ē. Et
iterum. non mechabis. Ego
autē dico uob. Si quis uide-
rit mulierē ad concupis-
cendum eam: iam mecha-
tus ē eam in corde suo. Hāc
ḡ illis legem nouit in cor-
dibus credentium. Hāc scripsit
in cor mentib; qui altaris
constructione digni s. X.

Post hoc omnes populus et
maiores natu ducesq;
ac iudices procedebant hinc
et inde archam. Steteruntq;
sic preceperat moises in deute-
ro nomiū. in monte gari-
zim: ut benedicerent populum.
Et ipse tribus que nobilio-
res s: id ē simeon leui iu-
das. ysachar. ioseph. et
beniamin. Aliae uero sex: igno-
biliores: steterunt in regio-
ne in monte gebal: ut ma-
ledicerent in eos quos erant in
ueni. qui maculauerant
thorum parentis. & zabulon
ultimus filius lie: et ancil-
larum filii. Et h quidē ue-
teris historie refert gesta.
Sed inspiciendū ē quid na-

rnatione miſtice intelligē-
re referamus. Qui ē g̊ iſti
qui incedunt iuxta mōtē
garizim: ⁊ qui ſ̄ qui incedūt
iuxta mōtē gebal. Illi itaq;
qui h' in loco iuxta mōtem
garizim incedūt: electi ad
benedictionē. eos figuralit̄
indicant: qui n̄ metu pene.
ſ; celeſtis pmiſſionis amore
ſucceſi: uenīt ad ſalutē.
Illi ū eiuſmodi q̄ qui iuxta
montē gebal incedūt: iq̊
maledictiones plate ſ̄: il-
los indicat qui n̄ amore be-
nedictionū. uł pmiſſionū
ur futuroꝝ ſ; futuroꝝ ſup-
pliciores: ſupplicii timore
cōplent. q̄ in lege ſcripta
ſunt: ut pueniant ad ſa-
lutem. Omnis aūt circa archā
incedunt: quia de eccle ſū-
mitate nō diſcedūt. S; no-
biliores illos ēē dicimus:
qui bonū ipſius deſiderio.
eterne benedictionis amore.
quod bonum ē agunt.
quam illos qui metu me-
ri bonū ſectant̄. Solus g̊
ihs pot̄ ex omnib; ppłis
huiuſmodi mentes ani-
moſq; diſcernere. et alios
quidē ſtatuere in monte
garizim ad benedicen-
dum: alios ū ſtatuere in
monte gebal ad maledic-
tionē. Ideo ut maledictio-
nes accipiant: ſ; in tacentes
pſcriptas maledictiones.
et periat preſentib; incurre-
re: caueant ac ſemet ipōs
timoris ſupplicio corrigant.
Iſtēa gabaonite p XI
dictionis metu pterriti:
cum fraude et calliditate
uenerūt ad ihm. pannis
calciamentiſq; ueterib; in-
duti: pcantes ut ſalua-
rentur. Statimq; ab ihu
ſalutē ſuſcepiūt. Quoꝝ
tamē dolum ut cognouit:
lignoꝝ ceſores. ł aq̄ geſtato-

uel eos constituit. In qua
figura illi ostenduntur:
qui de mundo ad eccl'am
uenientes hnt̄ fidem i deo.
et inclinant caput suum
sacerdotib' scis quoq; minist
trant eccle ut ad ministe
rium pcepti s: in morib'
q' sunt et cōu'satione pstī
na retinentur. induentes
ueterē hominē cū actib' su
is: et inuoluti ueniunt in
cijs. Sicut et isti pannis et
calciamentis ueterib' obtec
ti: et p't h quod in dn̄m cre
dunt. et erga seruos dei in
eccle cultus: uidentur eē de
uoti: nichil hnt̄ emenda
tionis ul' innouationis
in morib'. Tales g' tantum
quasi quodam salutis sig
no int' eccl'am temporalit'
psunt int' utilitas aūt .i.
int' scōs dei regnum et
num ul' ubitanē minime
consecuntur. xij.

Quod aū in gabaon pug
nante ihu naue sten
sse phibetur sol et luna:
donec uniuersis inimici de
lerentur. Dicente scriptura.
Stetit inquid sol sup gabaō:
et luna sup uallem elaine
th: adiecit scriptura et dicit.
quia nūquam sic audiuit
deus hominem. Ihs g' iur
solem stare fec' non tunc so
lum. s; τ multo magis nū
in aduentu suo: dum nos
bellum gerimus ad ūsus
uicior gentes. τ cōluctatū
ad ūsus principes et potesta
tes et rectores harum. ad ū
sus spiritalia nequicia in
celestib'. Sol nob' iusticie īce
sineat ad sistit. nec desinit
nos umquam. nec festinat oc
cumbere: quia ipse dixit.
Ecce ego uobiscū sū omnibus
diebus usq; ad consuma
tionem scli. Quinq; aūt
reges quinq; sensus corpo

reos indicant. qui gabao
nitas .i. carnales hominē
expugnant. hi ad spelū
cam confugiunt: cum sese
terrent actib; in corpore p
sici merguntur. Qui tāñ pug
nante ihū .i. p̄dicatione
euuangelii superantur. atq;
in ingrediente ūto in urb .i.
ueram speluncam corporis
nr̄: omis parit inficiuntur.

Exercitus deinde xiii
uictis gentib;: io
sue sorte diuiditur terram
p̄mis repromissionis. sicut
g x̄ a facie fidelium suoꝝ
quosdam im̄ gentes. h ē
gentilium errorem. ma
lignos sp̄us: et sorte diui
sit etiam in urb. omnia ope
ratur. unus atq; idem sp̄s.
ac diuidens dona p̄pria uni
cuiq; prout uult. xiiii.

Refertur aut̄ in his di
uinis eloquiis p̄ma
et sc̄da hereditatis facta
diuisio. Prima quidē per
moysē sc̄da ū que fortior ē
p ihm. S; moyses trans ior
danem duab; tantum trib;:
ruben scil; et gadh .7 dimi
die tribui manasse: posse
ssionem dedit. Ceti ū omis
p ihm susceperunt. Et qd̄
in dicatur quod plures
p̄fectum ihu x̄ p̄missa celes
tia dedit perceptum. qui p
legem fidem adempti sunt.
Nam due ille semis tribus
peculdiuisio priorem p ihm
ad umbrauit. S; ideo due
semis dicunt: quia hi q
in lege agebantur conti
gerit quidam agnitionem
diuinitatis: s; p̄fectam eius
scientiam non habuer.
sicut ecclasiasticus lib loquit
dicens. Qui non p̄ficit pri
mo scire sapientiam: 7 in
firmior ū in uestigabit
illam. H aū nouē semis
trib; q p ihm repromissio

uem terre sancte suscepi
unt. ut scriptum ē. figu
ram uero ipsi tenuerũt. q̃
ihu xp̄o nr̄o p fidem et gra
tiam eterne repromissionis
hereditatē post lauacrum.
quasi post iordanis transi
tum suscepit. Sed proinde
et ipsi noue semis tribꝰ
dicuntur. q̃ sub ihu he
ditatem perceperunt. et non
eg decem qui numerus
consummatus dr̄ et pfectus.
Quia nec in ipso ad ueni
tum uel in carnatione
eius. cuncta ubi pfenec
ipsum pfecte ad nuntia
ta sunt. Inde et ipse dicit
discipulis suis. Multa ad
huc habeo que uobis loqr.
sed non potestis illa modo au
dire. Veniet sps ueritatis
qui a patre pcedit. ille de
meo accipiet et annuntia
bit uob omnia. Pfectio itaq;
ac summa cunctorum bonorum
in spiritu sancto consistit.
alioquin nichil in eo pfec
tum putauerũt. cui sps scs deē.

Quod ii leuite. xv.

Quod non acceperunt heredi
tatem terre. utiq; quia do
minus ut. ipse ē heredi
tas eorum. Sicut scriptum ē.
Ego hereditas eorum. et
possessio nō dabitur ei in
israel. Ego enim possessio
eorum, clericorum enim he
ditas et possessio ob hoc se
cta uocatur clerus. quia mi
nisterio altaris ipsius effec
ti sunt et sors. ppt quod et cle
rus sors interptatur. Ergo
dnm hereditate merito po
ssident qui ut absq; ullo im
pedimento seruire deo ua
leat. pauper spu ee contendit.
ut congrue illud psalmis
te dicere possit. Dominus
pars hereditatis mee. et
calicis mei. xvi.

Quod ii habitacula

leuitas ab usu possessionum terre decernuntur: significat ut hii qui in ecclesiam dei sacre opera clarent: doctrine gratiam ad ministrandum. rursus ab his quibus dispensant diuina: terrena subsidia que non habent recipiant: ut impleatur illud quod apostolus precepit dicens. Si nos uobis spiritualia seminauimus: magnum est ut carnalia uestra metamus. Et merito isti leuite ex tribubus diuisi alantur: quia dispensatione cunctorum uiuunt.

Quod autem xl. viii. xviij. urbes leuite accipiunt: includitur ipsa predicatio sanctorum signatur. Ipsi enim possident doctrinam que constat legis decalogo. et quadrifido euangelii numero: quasi quaterdenas urbes habentes. Quibus et que adiciuntur. qui numeri cuncta que predicant: moralitatis ac mistico sensu adnuntiant. x. viij.

Illud autem quod cum israhelitico populo precepta repromissionis terra partiretur effraim tribui. chananeus omnis gentilis populus non occisus sed factus tributarius est. sicut scriptum est in iudicum libro. habitauit chananeus in medio effraim. Quid enim chananeus gentilis uidelicet populus. nisi uitium significat: Sepe enim in magnis uirtutibus terram repromissionis ingredimur: quia spe intima de eternitate roboramur. Sed dum in temporibus sublimibus: uitia quedam tamen parua retinemus. quasi chananeum uiuere in terra nostra concedimus. qui tamen tributarius efficitur. Quia hoc ipsum uitium quod subigere non possumus. ad usum nostre humilitatis humiliter retorquemus. ut hi de semetipsis et uilia sentiant: quod suis uiribus et parua que appetunt non

expugnat. Unde et rursum
scriptum est. He sunt gentes
quas dominus dereliquid: ut
erudiret in eis israel. eo quod hic namque
quedam minima uicia re-
uenitur: ut se nostra intentio sol-
licita in certamine semper exer-
ceat. et eo de uictoria non superbi-
at quo uigere in se hostes
considerat. a quibus ad huc ui-
ci formidat. iure ergo reseruati
gentibus erudiatur: qui in quib-
dam minimis uicijs. elatio-
nis uicia nostre comprimuntur. et in par-
uis resistentibus; discit: quod ex
se maiora non subigit.

i De seruitute populi et liberatione.
ii De debbora et iahel. sacrificium.
iii De oraculo angeli ad gedeon et
iiii De misterio uellens et aree.
v De prelio gedeon cum trecentis uiris.
vi De abimalec
vij De iepte et filia eius.
viij De sanson et actibus eius.
viiij De ruth moabitide.

Iudicum sacra-
menta. Primum quod
post iosue succedunt iudices
sic et post christum successerunt apostoli. et
ecclesiarum rectores ad gubernan-
dos et regendos fideles. quos ipse
ad spem eterne repromissionis perducit.
Omnia autem in hoc uolumine
delicta iudaici populi et ser-
uitutes. clamor quoque eorum
et miserationes dei describuntur.
Nam multis annis prius of-
fensus multarum regibus seruiet.
et iterum conuersi liberati sunt. sed
quid est quod sepe peccantes
in manu hostili traduntur.
nisi quod nos quando delinquimus:
uires hostibus prebemus. et quando nos
facimus malum in conspectu
domini: tunc confortamus aduersa-
rios nostros id est demones. et spiritali-
um nequiciarum uirtutes.
sed iterum quando conuertimur:
suscitat dominus saluatores et

iudices. hoc est principes
et doctores. quos ad suum si
dium deus mittit contra eos: qui
ad se toto corde clamauerint. sicut
misit gothoniel qui expug
nauit cusanrisathaim regem me
sopotamie. Sicut misit aoth qui
occidit eglon regem moab:
sicut misit iahel et debboram qui
mortificauit sisaram quorum
historie pro suis misteriis bre
uiter memoranda est. Debbora
enim prophetes uxor lapidoth.
iudicauit israel in illo tem
pore et sedebat sub palma
inter rama et bethel in monte
effraim. ascendebantque ad
eam filii israel: in omne iudi
cium. Debbora que interpretatur
apis siue loquela: in pro
phetie forma accipienda est.
De qua scribitur. Quam dul
cia faucibus meis eloquia tua
domine: super mel et fauum
ori meo. Consideremus ubi locus
prophetie esse describitur. sub
palma inquid. Sub pal
ma sedem habet prophetia: quia
quos suis instructionibus
erudit ad palmam superne
uocationis adducit. Inter
medium autem rama et inter
medium bethel: sedere dicitur
prophetia. Rama interpretatur
excelsa: bethel autem domus
dei. Utique quia nos intra
domum dei positos: non que intra
sunt querere docet: sed que in ce
lis sunt. Hec misit et uocauit
ad se barach. Barach inter
pretatur coruscatio. Corus
catio est: qui habet quidem lucem
sed non permanentem. Ad modicum
enim tempus resplendet
et desinit. Hic ergo barach for
mam gerit prioris populi. qui
primo hominum per prophetiam
uocatus est et inuitatur ad
audiendum eloquia dei. Qui
resplendit quidem in legis splen
dore: et breui tempore corus
cauit sed non diu permansit.

cum q(ue) dixisset debbora ad barach. id est, p(ro)ph(et)ia ad priorem p(o)p(u)l(u)m: p(re)cepit d(omi)n(u)s d(eu)s isr(ae)l: et tu ascende in monte(m) thabor: et accipe .x. milia invirum. Respondit barach. ex p(er)sona prioris p(o)p(u)li ad p(ro)ph(et)iam. non ascendam. n(isi) et tu ascenderis mec(um). Dic(it) ad eu(m) debbora. Ibo tecum (et) n(on) erit p(ri)matus tuus in via hac qua incedis. s(ed) in manu mulieris tradet d(omi)n(u)s sisaram (et cetera). evide(n)t(er) ostende(n)s quia n(on) e(st) ap(ud) illu(m) p(o)p(u)l(u)m p(ri)mat(us). Nec p(ri)mat(us) ap(ud) eu(m) victorie palma: s(ed) ap(ud) ista(m) mulierem. i. eccl(esi)a. Na(m) iahel mulier ista alienigena cuius manu victoria facta e(st): figuram tenet eccl(esi)e ex gentib(us) congregat(a)e. Iahel e(ni)m i(n)t(er)p(re)tat(ur) ascensio. q(uia) p(er) eccl(esi)am ascendit(ur) ad celu(m). Ista palo sisaram hoste(m) interficit. id e(st) ligni crucis acumine (et) virtute diabolu(m) interfecit. q(uo)d barach. i. p(ri)or populus p(er) legis p(re)cepta facere n(on) poterat. Sola e(ni)m ista p(er) lignu(m) inq(ue) spiritalib(us) sacrame(n)tis credentiu(m). salus e(st). sicut hoste(m) affligit. Que deinde mortuu(m) pellib(us) operit. vel inclusu(m) in carnaliu(m) cordib(us) derelinquit. Non e(ni)m latent mortificata ipsius. n(on) incorruptibilitate(m) inte inventib(us). (et) peccata mortalia p(er)petrantib(us): qui du(m) p(er) se inve(n)tib(us). segregantur a corpore (christi). efficiuntur memb(ra) diaboli.

Tradit(ur) in terra iiij.

T p(o)p(u)l(u)s isr(ae)l in manu madian. post cuius liberatione(m) loquit(ur) angel(u)s d(omi)ni ad gedeon. cuius gesta quid mystice significent demonstrandu(m) e(st). Gedeon namq(ue) cum sub arbore quercu trita messe virga cederet: (et) a paleis frumentu(m) excuteret: angelum vidit. accipiens ab eo oraculum. ut a potestate hostium p(o)p(u)l(u)m d(e)i in libertate(m) reduceret. Iste e(st) gedeon nimirum figura(m)

gestabat christus. qui sub umbra
sacrilegii perpetuato incarna
tionis future misterio: constric
tos retributione iudicii. quasi
purgatam electionem sanctorum auctor
paleis sequestrabat. Hic
ergo gedeon cum audisset ab an
gelo quod deficientibus ipsorum
uiribus: in uno uiro dominus plebem
suam ab hostibus deliberaret:
parauit hedum coctum. cuius carnes
secundum preceptum angeli simul cum
azima super petram posuit. et
ius carnium desuper effudit. Quem
cum angelus uirge cacumine
tetigisset. statim de petra ignis erum
pit. atque ita sacrificium quod
offerebatur assumptum est.

Quo indicio declaratum ui
detur: quod petra illa typum
habuerit corporis christi. Paulo ad
testante. Petra autem erat christus. Quo
misterio declaratum quia dominus
ihesus christus in carne sua totius
mundi peccata crucifixus aboleret.
nec solum delicta factorum:
sed et cupiditates purgaret
animarum. Caro enim hedi
ad culpam facti refertur. ius ad
illecebras cupiditatum: sic
scriptum est. Quia concupiuit
populus cupiditatem pessimam.
et dixerunt. Quis nos cibabit
carne: Quod igitur extendit an
gelus uirgam et tetigit petram.
de qua ignis exiuit: ostenditur
quod caro domini spiritu re
pleta diuino: peccata omnia
humane conditionis exure
ret. Unde et dominus ait. Ig
nem ueni mittere in terram.
Aduertit ergo uir doctus et presagus
futurorum superna misteria: et
ideo secundum oracula. occidit ui
tulum a patre suo idolis depu
tatum. et ipse septuennem
alium uitulum immolauit
deo. Quo facto manifestissime
reuelauit post aduentum domini
omnia gentilitatis abolen
da esse sacrificia. solumque sacri
ficium deo dominice passionis

pro redemptione nostra reli-
gionem populi deferendum.
Et enim mansus ille septiformis
tamquam est erat: in quem septifor-
mis spiritualium plenitudo uir-
tutum. sic ysaias dixit inhabitat.
Precucurrit ergo misterium .iiii.
prium uictorie gedeon.
Et tamen licet fortis et fidus plenius
adhuc de diuino future uictorie
documentum querebat. ut an-
ote lanee uellus in area po-
neret. et esset super illum tantum-
modo ros: et super omnem terram
siccitas. Et rursus similiter po-
neret uellus. et super totam ros
plueret. et siccitas. Et rursus
similiter poneret uellus. et super
totam terram ros plueret. et
siccitas esset in uellere..
Queret fortasse aliquis uerum
quasi incredulus esse uideatur
qui frequentibus iam fuerat
in diuinis informatus: absit.
Non enim ille ambiguus
erat: sed numinum futuri mis-
terii prouidebat. quodque et prouidet:
diligentissime explorat. ut
amplius celeret misterium: dum
intellexisset oraculum. Quid
ergo uellus compluitur et area
sicca. et postea compluta area
sicco uellere: Nisi quia primo
una gens hebreorum huius gratie
misterium. totus orbis uacuus
erat: Nunc autem in manifesta-
tione quam totus orbis habet: illa
uacuata est. Area enim illa
totum orbem terrarum signi-
ficat. Denique quando totus or-
bis infructuosos cultui gentilis
superstitionis arebat: tunc erat
ros ille celestis uisitationis
in uellere. Postea uero quam oues
que perierant domus israel: quas sub figu-
ra uelleris demonstrabantur:
et oues fontem aque uiue negauerunt
ros fidei exaruit in pectoribus
iudeorum. gratiamque suam ros
ille diuinus in corda genti-
um diriuauit: inde est quod
nunc fidei rore totus orbis

humescit. Iudea uero prophetas et
omnia carismatum caruerit
que per fidei siccitatem prophe-
tie imbribus nudatur priuata est.
sicut de his dominus dicit. Man-
dabo nubibus meis ne pluant
super eam pluuiam. Id circo
autem illam gentem uelleris no-
mine significauit. uel quia spe-
tiosa erat auctoritate doctri-
ne sic ouis uellere. Vel quia
in obauditum eandem plu-
uiam detinebat. quam nole-
bat spiritu predicari. i. incar-
nacionis gentibus reuelari. V

Post hec diligentissimam ueri-
tatis explorationem cum
iam contra madianitas gedeon
dimicare contenderet. et exercitus
multitudinem ad bella pete-
ret. diuina illi admonitio-
ne preceptum est. ut ad fluuium
ueniens. omnes quos flexis ge-
nibus aquas haurire conspi-
ceret. ab illo conflictu remo-
ueret. Actumque est. ut trecen-
tum tantummodo qui summis
manibus aquas hauserant.
remanserint. Cum his gedeon
ad prelium pergens. eosque non
armis sed tubis lampadibus et lague-
nis armauit. Nam sicut illic
scriptum est. accensos lam-
pades. miserunt intra lagunculas.
et tubas in dexteram. lague-
nas autem in sinistra tenuerunt. et
ad hostes suos comminus
uenientes. cecinerunt tubis.
confregerunt lagunculas.
lampades apparuerunt. Et in
tubarum sonitu. ac lam-
padum coruscatione territi.
hostes in fugam conuersi sunt.
Quid hoc est quod tale uellum
per prophetiam ad medium ad-
ducitur. an indicare nobis pro-
phetia studuit quod ad aduen-
tum redemptoris nostri exercitia
tolum illa sub gedeon duce
pugne uictoria designauit.
Nam talia illic minimum ac-
ta sunt. que quanto magis insi-

pugnandi transeunt: tanto
amplius [illegible] mixti
tecto non recedunt. Quis en-
im umquam cum lagunculis
et lampadibus ad bellum ue-
nit? Quis contra arma ueni-
ens, arma deseruit? Ridi-
cula nobis haec profecto fuerunt:
si terribilia hostibus non fuissent.
Sed uictoria ista ad testimonium
ducitur nostri, ne parua haec quae
acta sunt pensemus. Gedeon
itaque ad bellum ueniens:
redemptoris nostri significat
aduentum. De quo dicitur: Tollite portas
principes uestras, et eleuamini
portae aeternales et introibit
rex gloriae. Quis est iste rex gloriae?
Dominus fortis et potens: do-
minus potens in proelio. Hunc
redemptorem nostrum non solum ope-
ribus sed etiam nomine prophetauit Gedeon. Ge-
deon namque interpretatur circu-
iens in utero. Dominus enim noster per
maiestatis suae potentiam
omnia circumplectitur: et tamen
per dispensationis gratiam,
et intra uterum uirginis uenit.
Quid est ergo circuiens in utero?
nisi quia omnipotens deus et Christus intra
uterum uirginis fuit, per [illegible] suae
[illegible]: [illegible] potentiam maies-
tatis. Madian uero interpretatur de iudicio.
Ut enim hostes eius repellendi destruendique
essent: non sine iudicio repellerentur: sed de
iniusto iudicio iudicati sunt. Et ideo de iu-
dicio uocantur: quia alienum agentes
redemptoris iustae damnatio-
nis meritum: et in uocabulo
nominis trahunt. Cum hos Ge-
deon cum trecentis pergit ad proe-
lium. solet in centenario nu-
mero plenitudo perfectionis
intelligi. Quid ergo in triplicato
centenario numero designa-
tur: nisi perfecta cognitio tri-
nitatis? Cum his quippe dominus
noster aduersarios fidei destruit:
cum his ad praedicationem bel-
la descendit, qui possunt di-
uina cognoscere, qui sciunt
de trinitate quod summa est perfecte sentire.

Notandum uero est: quia iste ccc
numerus in tau litteram conti-
netur. Cui si super transuersam
lineam. id quod in cruce emi-
net adderetur: non iam crucis
species: sed ipsa crux esset. Quia ergo
iste. ccc. numerus. in tau lit-
teram continetur: et per tau litteram
sicut diximus species crucis osten-
ditur: non inmerito in his.
ccc. gedeon sequentibus illi de-
signati sunt quibus dictum est. Si
quis uult post me uenire ab-
neget semetipsum. et tollat cru-
cem suam et sequatur me. Qui
tanto uerius sequentes dominum
crucem tollunt: et erga pro-
ximos suos caritatis conpassio-
ne cruciantur. Unde et per eze-
chielem prophetam dicitur. Signa tau
supra frontes uirorum gemen-
tium et dolentium. Ut certe isti.
ccc. qui in tau littera continen-
tur: hoc exprimerent. quod ferrum
hostium crucis ligno superetur.
Ducti itaque sunt ad fluuium:

ut aquas biberent. et qui
aquas flexis genibus hause-
runt: a bellica intentione
remoti sunt. Aquis namque
doctrina sapientie desig-
natur. Stante autem genu:
recta operatio designatur. Qui
ergo dum aquas bibunt: ge-
nu flexisse perhibentur: et ab
illorum certamine prohibiti re-
cesserunt. Hi sunt qui doctri-
nam cum operibus rectis non
hauriunt. Qui uero doctrine flu-
enta ita hauriunt ut nequaquam
in prauis operibus carnaliter
inflectantur: hi cruce contra
hostes fidei ad prelium pergunt.
Vadunt ergo cum tubis: cum
lampadibus. cum lagenis.
Atque iste ut diximus fuit ordo
preliandi. Cecinerunt tubis: et
lagenas fregerunt lampades oste-
nse sunt: quarum corusca-
te luce hostes territi. in fuga
uersi sunt. Designatur itaque
in tubis: clamor predicatio

num. in lampadibus claritatem
miraculorum. in lagenis fra
gilitatem corporum. Tales quippe se
cum duxit ad predicacionis
prelium dux. qui despecta sa
lute corporum: hostes suos
moriendo prosternerent. eorum
gladios non armis. sed paciencia
superarent. Armati enim uene
runt sub duce suo ad preli
um milites nostri. sed tubis. sed langue
nis. sed lampadibus. Qui sonue
runt tubis: dum predicant.
confregerunt languenas dum
soluenda in passione sua
corpora: hostium gladiis op
ponunt. resplenderunt lampa
dibus cum post solutionem corporum:
miraculis coruscarunt. moxque
hostes in fugam uersi sunt. quia
dum mortuorum martirum cor
pora: miraculis coruscare con
spiciunt. luce ueritatis fr
acti: quod inpugnauerant cre
diderunt. Sonuerunt ergo tubis: ut lan
guene frangerentur. Langue
ne fracte sunt: ut lampades
apparerent. Apparuerunt lam
pades. ut hostes in fugam
uerterentur. Id predicauerunt mar
tires. donec eorum corpora in mor
te soluerentur. Corpora eorum
in morte soluta sunt: ut mi
raculis coruscarent. Corusca
uerunt miraculis: ut hostes suos
ex diuina luce prosternerent.
Et notandum quod steterunt hos
tes contra languenas. fugerunt autem
lampades. quia nimirum perse
cutores sancte fidei predicatores ad
huc in corpore positos tenuerunt.
Post solutionem uero corporum:
apparentibus miraculis in fugam
uersi sunt: quia pauore territi:
a persecutione fidelium cessa
uerunt. Intuendum est quod illic
scriptum est. Quia in dextra
tubas. languenas autem in
sinistra tenuerunt. Pro dextra enim
habere dicimus: quicquid pro
magno pensamus. Pro sinistra
uero: quod pro nihilo duci

mus. Bene ergo illic scrip
tum est quod in dexteram tubas.
et in sinistra lagunculas
tenuerit. Quia christi martires
pro magno habuerunt predica
tionis gratiam: corporis uero uti
litatem pro minimo. Quisquis
enim corporis utilitatem plus
facit quam gratiam predicatio
nis: in sinistra tubam. atque in
dextera lagunculam tenet. Si
enim priore loco gratiam predi
cationis adtendit: et pos
teriori utilitatis corporis: cer
tum est quia dextera tube.
et sinistris lagunculae tenentur.

Moritur gedeon. vi
et relinquit lxx filios.
et unum nomine abimelech
natum ex concubina. qui
conduxit sibi uiros uagos. et
habuerunt post illum. et uenit
in domum patris sui et occi
dit fratres suos lxx uiros super
lapidem. Et remansit ioatham
minor qui absconditus erat et cetera.

hoc factum si mistice perspi
ciatur in ecclesia: quid opus est
ut magno opere scrutetur.
unum gedeon lxx filios. et mul
tas uxores habuisse; et concu
bina de qua unum et malum
filium suscepisse. Quod cum turpe
sit: et turpius esse: si hec
possent ad exemplum in di
uinis libris scripta uideren
tur. non magne alicuius rei
imaginem alicuius rei imagi
nem earum rerum gesta per
typos et figuras ostenderent.
Gedeon igitur ut supra diximus:
typum domini portendebat. Plu
rime uxores eius: multe sunt na
tiones. que per fidem christo inheserunt.
lxx. uero filii eius. septuaginta
lingue sunt in hoc mundo di
ffuse. in quibus per fidem filios si
bi dominus generauit erat.
Concubina hoc loco intelligi
tur sinagoga. que nouissi
mis temporibus auctrix est occi
dii. De qua dicit apostolus

in apocalipsin ait. Qui di
cunt se iudeos esse et non sunt.
sed sunt sinagoga sathane.
De quo uicinus temporibus noui
ssimus filius id est antichristus est ge
nerandus. Cuiusque filius an
cille .i. sinagoge illius pec
catricis. Quia qui peccatum
in quid facit: seruus est peccati.
Hic inquam congregatis sibi
impiis sicut abimalech fecit:
regnum in plebe usurpabit.
interfectisque nobilibus filiis .i.
qui ex diuersis nationibus et
linguis in christo credentes: ad
eo sunt regenerati: in electu
m est persecutionem. ut omnes sa
nctos interficiat. Sed super Christus.
in quo fuit iunior filius
ex nobili matrimonio qui
se abscondit.

Hic inquid ascendit in
monte garizim: et ex
clamauit uoce magna ad
populum. sicut iunior proponens
eis parabolam. Hic ergo
iuniorum filius qui se abs
condebat ut gladium ini
mici euaderet: signum est re
siduum populi israhel: pecca
ntem etiam extremis tempo
ribus credituri: et antichristi gladi
um euasuri. Ascendit inquid
iste in uertice montis garizi:
Sed cur montem ascenderit:
Quia nec prophetare. nec perse
cutionem antichristi quisque eua
dere potest: nisi prius qui in mon
te benedictionis .i. in subli
mitate fidei ac uirtutum as
cenderit. Hic est enim mons
garizim: qui moisi in bene
dictione deputatur.

Itaque cum ascendisset: eleua
ta uoce clamauit et dixit.
Audite me uiri sichem. Uene
runt ligna: ut ungueret
super se regem. Dixeruntque oli
ue impera nobis. Que respondit.
Numquid possum deserere pi
guedinem meam: qua dii utuntur
et homines: et uenire ut inter

ligna promoueat. Dixerunt
queque ligna ad arborem fici.
Veni et sup(er) nos accipe reg-
num. Que respondit eis.
Numquid possum deserere
dulcedinem meam. fructusq(ue)
suauissimos. et ire ut inter
cetera ligna commoueat.
Locuta sunt quoq(ue) ligna ad
uitem. Veni et impera nob(is).
Que respondit. Numquid po-
ssum deserere uinum meu(m).
quod letificat deum et homi-
nes. ut int(er) cet(er)a ligna commo-
uear. Cum ergo repudiata fu-
issent ligna silue ab oliua.
et ficu et uite. uenerunt ad
ramnum. ut eum sibi facere(n)t
regem. Sed prius uideamus
cur oliua. ficus. et uitis. sup(er)
ligna regnare noluer(unt). Lig-
na q(ue) silue homines s(un)t
uanos. et uagos. et(er)no in
cendio p(re)paratos. His ergo
merito noluit nec oliua.
nec ficus regnare nec uitis.

qua non merebantur. Oli-
ua cum gratia spiritus s(an)c(t)i.
et unctionem pacis signifi-
cat. Sicut au(tem) sacre legis ima-
gine h(abe)t. sic in euuangelio
scriptum e(st). Quidam pat(er)
familias plantauit uine-
am. et in uinea sua planta-
uit ficu(m). Pat(er) familias n(on) d(icitu)r.
qui familie sue. i. omniu(m) cre(a)-
tu(rarum) pat(er) e(st). Plantauit ergo ui-
neam. i. populum quia ui-
neam ex egipto transtulisti. et ua(lde)
q(ue) p(o)p(u)l(u)m n(on) uinea(m) ex egipto transtulerat.
In hac uinea plantauit
ficum. id est in populo suo po-
suit legem. Que lex p(ri)m(o)
ciuium p(o)p(u)l(u)m sicut ficus gro-
ssos acidos. et uiles deiecit
in terram. et postea alios fr-
uctus generauit. i. p(o)p(u)l(u)m (christi)a-
nos quem ad dulce euan-
gelice doctrine maturitate(m).
et suauissima(m) pinguedine(m)
(christi). cum gl(ori)a et honore p(ro)-
duxit. Sed uitis in quid no-
luit regnare in eis. Vitem

ait salvatoris nostri typū
habere manifestum ē. Sicut
ipse in euuangelio ait. Ego sū
uitis. ūg̃ quia iam impro
bum sensum. sicut aps̄ dix̄.
futurus ē pp̄ls ille qui antix̄
ē crediturus. Quem ligna sil
ue appellant. Et necesse ē ut
credant mendacio. i. antix̄
qui ueritati et xp̄o noluit cre
dere. Ideo et a uite: i. x̄.
et ab oleo. i. sancti spiritus grā.
et a ficu. i. diuine legis dulce
dine reprobatus. ueniet ad ra
mnum. Ramnus enim ē genꝰ
rubi. quam uulgo senticem
ursinam appellant. asperri
mus et spinosum. Per qu
od merito typus antixp̄i sig
nificatur: qui omni asperi
tate peccatorū. et efferitate.
humanum genus ē uasta
turum. Sꝫ exiet in quo ig
nis de ramno. i. iniquitas
de antixp̄o. et omnes qui
in eo cōfidunt cum ipso pa
riter deuorabit. Videtur ergo gedeō
xp̄i imaginem habuisse, lxx. ū
filij. lxx. lingue s̄. uel nationes.
qui credentes: per sacrām regene
rationem. filij dei ēē meruerunt.
Abimelech uero filius ancille typū
antixp̄i portasse. qui cum gregatas
per diuas nationib; regnum dei
improbe usurpabit. omīs sanc
tos tunc cūcta persecutione. omnīq;
crudelitate trucidabit. Ioatham ū
minor filius: figura sanctoꝝ fuit.
Sicut enim ioatham per fugam
euasit: et reliqui interfecti sunt
fratres sic nemo euadere psecutio
nem poterit antixp̄i: nisi p fugā
recesserit. et in montē benedictio
nis ascenderit. Hic ē mons quem
Sā circumdabunt: quem et sc̄s
moises in benedictionib; sicut
superius iam diximus: in deute
ronomio posuit. vij.

Ad iecerunt filij isrl̄ deinde:
seruire baalim et dijs al
ienis: tradunturq; in manu filio
rum amon. Sc̄ iepte galaadigs

fugiens a facie fratrum suo
rum: constituitur; in prin
cipem ob pugnam filiorū
amon. Qui rediens post tri
umphum: immolauit filiam.
que sibi post uictoriam prima
occurrerat. Sic enim uotū
spoponderat. ut quicquid sibi
primum reuertenti occurre
ret: domino immolaret.
Quis ergo in iepten ꝑui
naratur: nisi dn̄s ihūs xp̄s.
et saluator noster. qui a fa
cie fratrum suorum. i. iude
orum abscedens in gentibus
principatum accep̄. qui om
nia humane salutis sacra
menta. tamquam uictor
expleuit: et quasi filiam im
carnem propriam pro salute
seculi domino obtulit. Iurasse
enim patri ac uouisse uni
genitum legimus in psalmo
dicente. Sicut iurauit do
mino: uotum uouit deo ia
cob. Scilicet ut sacramentū

religionis uicarius sue pa
ssione. et pro salute generis
humani expleret. Hec ergo
secundum gestorum historiam ita
per xp̄m acta sunt ut uidean
tur pro religione qua uiui
uerit esse completa. viii.

Post mortem gepte tra
ditur isrl' in manus
allophilorum. nascitur;
samson qui liberauit isrl'.
Sanson autem quondam do
mini nazareus. Hic quod etiam
in typum xp̄i gestum. Pri
mum quod ab angelo na
tiuitatis eius adnunciatur.
Deinceps quia nazareus
dicitur. et ipse liberauit isrl' de
hostibus. Postremum quod
templum allophilorum sub
uertit. et preter multa mi
lia hominum que illum illuserant.
Natiuitas ista samson que
per angelum adnunciatur:
similitudinem habet priorum
prophetarum. qui natiuitatem

137

dominum ſecundum carnē
adnuntiauerunt. Deince-
ps ēē angelus qui ad ma-
riam loquitur dicens. Ma-
ria inuenisti gratiam an-
tem conſpectum domini. et
paries filium. et uocabis
nomen eius hemmanuel.

Hic enim ſaluum faciet po-
pulum ſuum a peccatis eo-
rum. Sanſon autem interpre-
tatur ſol ipſorum. ſed qui-
a eorum ſcilicet quibus
lucet. non omnium ſicut ē
oriens ſuper bonos et ma-
los. ſed ſcilicet quorundā.
Quia et redemptor noſter
ſol appellatur. dudum ipſum
dominum ihm per prophe-
tam eo nomine uocatur.
Orietur uobis ſol iuſtitie. et
ſanitas in pennis eius. vere enim hic
ſol iuſtitie ē. qui omnium electorum men-
tes. celeſti lumine clarificat.
Hic uere nazareus et ſanctus dei.
cuius in ſimilitudine ille na-
zareus ē nuncupatus.

Hic ergo dum tenderet ad
miniſterium nubtiarum.
leo rugiens occurrit ei. Qu-
id igitur erat in ſanſon ob-
uium leonem necans. cum
petende uxoris cauſa ad alie-
nigenas tenderet. niſi xps
qui eccl'am uocaturus ex gē-
tibus uincens diabolum
dicat. Gaudete. quia ego
uici mundum. Quid exo-
re ipſius leonis occiſi. fa-
uus ſignificabat extracti.
niſi quia ut conſpicimus
leges ipſas regni terreni.
que aduerſus xpm ante
firmauerant. Nunc iam
perempta feritate. dulce-
dinem euuangelice predi-
cande. ēē munimenta pre-
bere. Illud ēē ſanſon ex-
preſſit. quos paucos qui-
dem dum uiueret interi-
mit. deſtructo autem templo
hoſtes innumeros cum

moreretur occidit: quia
nimirum dominus ab
elationis infidelitate pau-
cos cum uiueret: plu-
res tamen cum templum sui
corporis solueretur: exanimē.
atque elatos ex gentibus
quos uiuendo sustinuit:
simul omnes moriendo
prostrauit.

Iam uero reliqua eius quod
ei mulier subdola caput
rasit. et allophili illum
dum tradiderit. quod cap-
tiuus ē. quod cecatus ē:
quod ad molam deputa-
tus ē: in his enim non xp̄c.
sed illi figurantur: qui
solo tantummodo in eccle-
sia xp̄iano nomine glori-
antur: et malis actibus
iugiter implicantur. Uir
enim in nobis: sensus rō-
nalis intelligitur. caro
quasi in typum mulie-
ris accipitur. Si enim
mulieri. i. carni nostre
blandienti libidini. uel
reliquis malis operibus
consentimus: spiritali gra-
tia qua nazarei esse sig-
nificamur nudati expolia-
mur atque decipimur.
Ita enim superbis et pe-
ccatoribus: uiolata xp̄i
gratia. sic sansō incisa coma

diabolus

diabolus illudit. Sed quid est
quod sanson ille ab allophi-
lis captus postquam oculos
perdidit: ad molam deputatus
est. quia nimirum maligni
spiritus postquam temptatio-
num stimulis intus aciem contem-
plationis effoderint: foris ho-
minem in circuitu laborum
mittunt. Quod si aliquando .i. per agen-
dam penitentiam redeat: illud
nobis coma reducitur .i. gratia re-
florescente: reparatur ad vir-
tutem. Deinde cupiditatis ac
luxurie subversis columnis vic-
tores hostes deicit. et resecato
certamine in finem fortissime
demonibus triumphabit.

Incipit liber .xvii.

Videamus nunc et ruth.
Hec enim et ista typum
ecclesie. Primum quod alieni-
gena est. et populo gentili que re-
licta patria. et omnibus que illi
erant. vadit in terram israel. Et
cum prohiberet illam socrus
sua pergere secum: perseverabat
dicens. Quocumque perrexeris
pergam. Populus tuus: populus meus.
et deus tuus: deus meus. que te
moriente terra suscepit: in ea
moriar. Que vox sine
dubio typum in illa fuisse
ecclesie manifestat. Sicut enim
in ecclesia ex gentibus ad domi-
num convocata relicta patria sua
que est idolatria. et omnia ter-
rena conversione terrena: profitea-
tur dominum esse suum in quem
sancti crediderunt. et illam se
iturum ubi caro christi post passio-
nem ascendit. et ob eius nomen
in hoc seculo pati usque ad mortem.
et cum sanctorum populo patriar-
chis scilicet et prophetis consocianda.
De quorum societate quod
sancta ex stirpe abrahe veni-
entibus consociarentur: moyses
ostendit dicens. Letamini
gentes cum populo eius. id est
hi qui ex gentibus crediturni es-
tis: cum illis qui primi electi

sunt etiam letitia exultate.

Ingressa autem ruth cum socru sua in tantum usque: ob merita obsequiorum suorum prouidetur. ut homini coniungeretur ex habrahe stirpe uenienti. Et primum quidem huic quem ipsa propinquum magis esse credebat: negat ille se posse illi nubere. Et recedente illo per testimonium decem maiorum: booz illi coniungitur et ab ipsis decem senioribus benedicitur. Sed quod prius ille cognatos confitetur se eandem nubere non posse.

Hoc in loco iohannis baptiste signum ostenditur. Quia cum ipse a populo iste christus putaretur: et interrogaretur quis esset. non negauit sed confessus est dicens christum se non esse. Et ipse uetantibus hiis qui missi fuerant: et inquirentibus quis esset respondit. Ego sum uox clamantis in deserto. Nouissime confitetur de domino ipse dicens Qui habet sponsam: sponsus est. Sed autem amicum sponsi manifestat: cum adiecit. Amicus autem sponsi est: qui stat et audit eum et letatur propter uocem sponsi. Hunc ergo sponsum estimabant: quia christum in die uisitationis sue. uenisse non intelligebant. esse ecclesie sponsum. qui per prophetas esse uoces ante promissus. sed sicut ille propinquus negauit. et postea ruth coniungitur booz. Ita et christus qui uere sponsus ecclesie est. quam omnium prophetarum oracula cecinerunt. dignatus est ecclesiam assumere. et ex omnibus gentibus per totum orbem terrarum deo patri innumeros populos offerre. Quod uero excalciat se cognatus ille uetitum consuetudo erat. ut si sponsus sponsam repudiare uellet: discalciaretur ille. et hoc esset signum repudii. Hinc inde ille excalciari iubetur: ne ad ecclesiam quasi sponsus calciatus accederet. Hoc enim christus

139

seruabatur: qui uenit sponsus
ecclesie. Decem autem maiorum nar-
rat benedictio: hec ostendit. in
nomine ihesu omnes esse gentes
saluandas ac benedicendas.
Iosua enim apud grecos: ihesus
significat. que prima littera
nomen domini ihesu exprimit.
per quem omnes gentes saluan-
das. ac benedicendas esse demo
nstrat. Ne dubitet ergo quisquam
ut dicat sunt credere: cum ui
deat uniuersa, que uaticinio figuris
antecedentibus precessisse. et per ad
uentum domini manifesta et adim
pleta esse. Et que super sunt
hoc modo perficienda in ueritate
consonantibus omnibus uocibus
et figuris sanctarum scripturarum.
Que adimpleuit is qui pollicetur
est per filium suum ihesum xpistum.
dominum. Regem et saluatorem
nostrum. cum quo est illi honor et
gloria in secula seculorum amen.

Explicit liber iudicum

Ca[pitula] .... I.

i De natiuitate samuelis.
ii De propheta ad heli destinato.
iii De arce captiuitate [illegible] ad uictoriam.
iiii De sacrificio samuelis. et lapide
v De unctione saul regis.
vi De ieiunio indicto a saule.
vii De agag rege seruato.
viii De arreptione saul ab spiritu nequam.
ix De dauid et unctione eius.
x De certamine dauid et golie.
xi Ubi saul ad dauid pro centum preputiis
philistinorum: filie promittit coniu
xii Ubi canente dauid spiritum domini [illegible] uiuum.
saul repellebat in inimicum.
xiii Ubi misit saul ad domum dauid cus-
todes ut interficeretur.
xiiii Ubi missi ad dauid capiendum propheta-
re ceperunt.
xv Ubi dauid ad abimelech sacerdotem uenit.
xvi Ubi dauid ad regem achis fugit.
xvii Ubi in spelunca dauid clamidem precidit.
xviii Ubi dauid dormiente saul hastam
xix Ubi amalechite a dauid [illegible] tulit.
superantur.
xx Ubi phitonisse consulit saul

Vbi occiditur saul. Incipit liber regum iiii

P ost librum iudicum
sequitur regum et
aspice tempora. Primo
iudicum. Postea regum. Sic
erat primo iudicium. Deinde
regnum. In his autem regum libris
multis et variis modis sacra
menta christi atque ecclesie revelantur.
Nam ab ipso exordio regni
commutatum sacerdotium in samue
le reprobato heli. et commutatum
regnum in david reprobato sau
le exclamat pronuntiari novum
sacerdotium novumque regnum re
probato vetere. quod umbra erat
futuri. in domino ihesu christo ve
turum. Nonne ipse david cum pa
nes propositionis manducavit.
quos licebat manducare non
solis sacerdotibus. in una persona
utrumque futurum. i. in uno
ihesu christo regnum et sacerdotium
significavit. Itaque ut predictum
est ipsa samuelis sacerdotis succe
ssio. novum et sempiternum sa
cerdotium prefigurabat quod est
christi ihesus. Heli sacerdote reprobato.
i. iudaico sacerdotio abiecto.
mater quoque ipsa samuelis
anna que prius fuit sterilis.
et posteriori fecunditate leta
ta est. autem est nomen. i. anna gratia est
interpretatum. Ipsam re
ligione christiana dei gratiam
significat. qua ubi christus oritur.
ipsam quoque ecclesiam que olim
sterilis nunc fecunda in terra lau
de letatur. quod nichil aliud in
cantico suo prophetare videtur.
non mutationem veteris testa
menti vel sacerdotii. In novum
testamentum vel sacerdotium
qui est christus. non forte quis dicat.
nichil annam prophetasse. sed
deum tantummodo propter filium
impetratum. exultanti predi
catione laudasse.

Q uid ergo est quod ait.
arcum potentium fecit
infirmum. et infirmi precinc
ti sunt virtute. Plenum panibus

minorati sunt: et esurientes transierunt finem. Quia sterilis peperit vii: et fecunda in filiis infirmata est.

Numquid ipsa vii peperit? Quamvis sterilis fuerit: unicum habebat quando ita dicebat.

Sed nec postea vii peperit: sed vi. ex quibus septimus erat ipse samuel. scilicet tres mares et duas feminas.

Deinde in illo populo cui adhuc nemo regnaverat: quod in extremo posuit. dabit virtutem regibus suis: et exaltabit cornu christi sui. verum dicebat. Summum prophetabat: Dicere gratia ecclesie christi civitatis regis magni. gratia plena: prole fecunda. dicere quod tantum ante se prophetatum. post huius pie matris agnoscat. Confirmatum est cor meum in domino: et exaltatum est cornu meum in deo salutari meo. et cetera.

Interim samuel erat ministrans in templo domini. accinctus ephot. Porro filii heli divina sacrificia temnantes: peccabant coram domino. et deridebant populos: multi sacrificium dei. verum et heli sacerdos pro eorum iniquitate damnatus est: quod eos peccantes minus severa animadversione plectebat. Miseri-me. Et quidem cohercuit. et quidem corripuit. sed lenitate et mansuetudine patris non severitate et auctoritate pontificis.

Quam sententiam discant sacerdotes: quoniam ipsi pro peccatis filiorum. id est propter scelera punientur. Quicumque et quamvis sancti sunt: culpa tamen subditorum eisdem sibi coherceant reputatur.

Venit autem propheta dei vir quidam ad heli sacerdotem et dixit ei. Hec dicit dominus. Numquid non aperte revelatus sum domui patris tui cum esset in egipto in domum pha-

uis et elegi eum ex omnibus
tribubus iſrahel michi in ſa-
cerdotem. ut aſcenderet ad al-
tare meum et adoleret michi in-
cenſum. et portaret ephod
coram me. et dedi domui pa-
tris tui omnia de ſacrificiis
filiorum iſrahel. Quare ergo cal-
ce abicitis victimam meam.
et munera mea que precepi ut
offerrentur in templo. et ma-
gis honorasti filios tuos quam
me. ut comederetis primitias
omnis ſacrificii iſrahel populi
mei. Propterea ait dominus
deus iſrahel. Loquens locutus ſum.
ut domus tua et domus patris
tui miniſtraret in conſpec-
tu meo uſque in ſempiternum.
Nunc autem dicit dominus.
Abſit hoc a me. ſed quicumque
glorificaverit me glorifica-
bo eum. qui autem contempnu-
nt me erunt ignobiles. Ec-
ce dies veniunt. et precidam
brachium tuum et domus pa-

tris tui. et non ſit ſenex in do-
mo tua. et videbis emulum
tuum in templo. et in univer-
ſis proſperis iſrahel.

Que prophetia de mutatione
ſacerdotii non est in ſamue-
le completa. ſed in domino
ihesu christo expletur adumbrata.

Nam poſt ſamuelem prophetam
poſtea ſacerdotes fuerunt
de genere aaron. ut ſadoch et
abiathar regnante david.

Non et alii deinceps antequam qui-
dam tempus veniret quo
iſta de ſacerdotio mutando per
christum effici oportebat.

Nam cum dicit loquens lo-
cutus ſum. ut ſupra. uſque
erunt ignobiles.

Ecce ibi dies qui prenun-
ciata ſunt. iam enim vene-
runt. Nullus enim ſacerdos
est ſecundum ordinem aaron.

Nam et aliquid quod ibi
ſequitur ſuſcitabo michi
teſtem fidelem.

De xpo ihu novi testamenti
novo sacerdote dicitur.
Quod vero ad iungitur. et
erit qui remanserit in
domo tua veniat ut adoretur
pro eo. Non pro prole de domo
domini hunc heli. sed illius aaron
de quo usque ad adventum ihu
xpi homines remanserunt.
De quo genere est hunc usque non
desunt qui veniant et convertantur.
De quibus alius propheta dixit. Re
liquie israel salve fiant. unde
et apostolus. Sic ergo inquit et in hoc
tempore reliquie per electionem
gratie salve facte sunt. De talibus
enim residuis bene intelligi
tur esse quod dictum est. Qui
remanserit in domo tua ve
niat ut oretur pro eo. Profecto
qui credidit in xpm sicut tempori
bus apostolorum ex ipsa gente plu
rimi venerunt et crediderunt
neque nunc desunt. Qui li
cet rarissime tamen credant. ut
impleatur in his quod hic h

dei locutus est.
Quod vero continuo sequitur
ad uincem. et offeret nummum
argenteum. et tortam panis.
Quid per nummum argente
um. nisi oris confessio de
signatur. que fit credentibus
ad salutem. Argentum enim
pro eloquio poni solet. psalmis
ta testante qui canit. Eloquia
domini eloquia casta. argen
tum igne examinatum. pro
batum terre purgatum.
Quod ergo dicit iste qui ve
nit. Dimitte me obse
cro ad unam partem sacerdo
talem. ut comedam bucel
lam panis. Sacerdotalem
partem corporis xpi .i. ecclesiam dicit.
cuius plebis ille sacerdos est me
diator dei et hominum homo xpc
ihs. cui plebi dicit apostolus petrus.
Plebs sancta regale sacerdotium.
In hanc partem sacerdotalem
postulat comedere bucellam
panis. quibus verbis ipsius sa-

cisicium ẋanorum elegant
expressit. De quo dix̄ sacerdos
ipse. Panis quem ego dedero ca
ro mea ē p seculi uita. Ipsud ē
quippe sacrificium. non scđm
ordinem aaron: s; scđm ordi
nem melchisedech. III.
Igitur postea quam h insigni
a mutacionis ueťis testamēti
a ppha illo pnunciata sunt.
heli offendente dño isrl' instru
xerunt acie philistei contra
eos. Voluerunt aũ isrlite archā
ad tuicionem suam. captaq;
ē ab hostib' archa. ipsiq; nō
solum uicti sunt et in fugā
uersi: immo ēt magna strages
facta ē occisorum.
Non nichil aũt futurorum
significant gesta h. Pro
phice enim archa illa ab alie
nigenis capta. indicabat
testamentum dei transiturū ad
Quando enim gentes
nunciatum ē heli sa
cerdoti captam fuisse archā
domini: cecidit de sella et mor
tuus ē. Transeunte archa do
mini ad gentes: periit atq;
interiit sacerdotium uetus.
Duo quoq; filii heli qui cor
ruerunt: quorum unius uxor
ingravata: et mox in partu
mortua ē pp̄t eandē ptur ba
tionem. quo euidenti signo
pfiguratum ē: post extinc
tum sacerdotium uetus: car
nalem interisse sinagogam.
illi carnaliter inherentem. Pr
ostratoq; heli de sella. ponti
ficis ueterum sedem h abue
re uacuam. ⁊ gliam sacerdo
cii regnumq; extinctum. S;
quid ē qđ dum posuisset phi
listiim archam dñi in tem
plo dagonis di sui. intraue
runt templum. et inuener
dũ suum pstratum atq; cō
fractum. caput ei duasq; ma
nus abcisse.
Statim enim ut testamē
tum domini puenit in

gentibus. confestim idola que
acceptum possidebant ordine:
destructa sunt. omniumque eorum
simulacrorum corruptio. presentiam
arce dei ferre non sustinens.
Nam in manibus dagon preci-
sis: opus ydolatrie deputatum.
et in capite eius superbia diabo-
li abscisa significabatur. ad
limitem positi sunt. quod non imme-
rito ut certum sed presentium
que sunt idolatrie finem ag-
nosceret. Limen enim finem
tamen significat. et illud ad
magnam pertinet significatio-
nem. Jn ipsa truncus dagon di-
missus: atque truncum quod dorsum
uocamus solum inuenitur. sine
cunctis membris. Dorsum
quippe fugam significat. Qui-
cumque enim fugiunt: perse-
quentibus dorsum dant. Unde
scriptum est de hostibus quia po-
nent dorsum. Ubi sunt enim
idola perierunt. et si aliqua rema-
nentia ab aliquibus absconduntur.
fugerunt. Quod autem per-
cussi sunt in posteriora hi qui archam
domini capti[illegible]uauerunt:
hoc prorsus uidetur. Quia si
qui suscepit testamentum
dei. et posteriora uite dilexerit:
ex ipsis iustissime cruciabuntur.
Quia sicut apostolus inquid: exis-
timare debent eadem sicut ster-
cora. Qui enim sic assumunt
testamentum diuinum. ut
in posteriora respiciunt. uel
certe se uanitate non exuunt:
similes sunt hostibus illis qui
archam testamenti captiuam
iuxta idola sua posuerunt.
Et illa quidem uerum. et uolentibus
cadunt. Quia enim omnis
caro fenum: flos decidit. ar-
cha domini manet in eternum.
secretum scilicet sacramentum.
regnum celorum non est eternum dei.
Hacte autem ille al Cubum.
lophilorum archam dei ges-
tantes: figuram sanctorum renun-
tiantium seculo designauerunt.

qui pallium delicti iugum tra-
xerunt. Nam sicut ille pig-
norum atque fetus. a recto iti-
nere minime digressi sunt:
ita sancti viri regnum clamant.
parentele obtentu non debent
a bono impediri proposito. Sicut
enim nobis non obedientia est
anima: sed eius carnales affec-
tus odio debemus habere: ita
nec proximi odio aut habendi sunt.
sed eorum impedimenta quibus
a recto itinere nos impediunt.
Sicut et moises ait. Qui di-
cunt patri suo et matri nescio
vos: et fratribus ignoro illos: sequitur
dominum. Et nescierunt filios suos:
hi custodierunt testamentum
dei. et precepta eius servaverunt.
Iudicia tua iacob: et legem tu-
am israel. Hic enim scire dominum
familiaritatis appetit: qui pre
amore pietatis eius nescire
desiderat quodcumque carna-
liter scivit. iiii.

Samuel autem post mortem
heli: regebat israelem. Congre-
gato autem omni populo: excla-
mavit ad dominum pro israel: et
exaudivit ad dominum eum.
Et cum offerret holocaustum:
accedentibus alienigenis contra
populum dei: intonuit dominus
super eos et confusi sunt. et of-
fenderunt coram israel: atque con-
fusi sunt. Tunc assumpsit
samuel lapidem unum: et po-
suit eum inter masphot: et
inter sem. sive ut interpretes .lxx.
transtulerunt: inter masseph-
at novam et veterem. Vocavit
nomen eius: lapis adiutorii.
et dixit. Usque huc auxiliatus
est nobis dominus.

Massephat: interpretatur
intentio. Lapis ille adiu-
torii: medietas est salvatoris.
per quem transeundum est a ma-
ssephat veterem ad novam
.i. ab intentione qua expectaba-
tur in carnali regno beatitu-
do falsa carnalis ad intentionem

143

quia per novum testamentum expectatur in regno celorum. ubi est beatitudo verissima spiritalis. quam qui nichil est melius hunc usque quam auxiliatus est deus.

Iste samuel in vocatione nominis domini. et exaudivit eum dominus. et in tempore messis pluviam impetravit. Pluvia enim in sacris scripturis: verba sunt evangelii sive legis. Sic moyses dicit. Expectetur sicut pluvia eloquium meum et descendat sicut ros verba mea. Hanc enim pluviam dedit mundo christus in tempore messis. id est quando gentes colligi oportebat. ut sicut frumentum in orreis: sic in ecclesiam congregarentur.

Iudicavit autem samuel israel omnibus diebus vite sue. Fueruntque usque ad eum iudices et principes super israel. Porro filii samuel declinaverunt post avaritiam: et accipiebant munera. Et tam iniqui iudices extiterunt: ut populus neque

quam eos ferret: regem sibi in similitudinem ceterarum gentium postularet. v

Quibus dedit deus saul regem. unguitque volente domino. prior apparuit in regno. Qui et ipse quidem ideo quod unctus est: imaginem christi postulavit. Unde et beatus david et ipse christum nuncupat ait ad eum: qui se finxerat saul occidisse. Quomodo non timuisti mittere manum tuam in christum domini?

Hinc est quod et ab humero sursum saul super eminebat omnibus. Quia caput nostrum sursum est supra nos quod est christus.

Ideo autem quod reprobatus postea et reiectus est: succedente in regno david. ipsi ut predictum est israel personam gestavit. qui postquam regnum ademptum fuerant amiserunt: christo domino nostro per novum testamentum non carnaliter sed spiritaliter regnante. vi.

Iste autem saul dum pergeret

dimicantis adversus philis-
tinos: indixit cuncto exercitui ie-
iunium. quousque vindicaretur
a p̄uo. Sed ionathan filius eius
videns in superficie agri mel: ex-
tendit summitatem virge. et
intinxit in favum mellis. et
gustavit et illuminati sunt oculi eius.
Non utique ad videndum il-
luminatur qui antea vide-
bat sed ad discernendum quia ve-
tita attigerat. Hunc enim casus
illexit et ad eum fecit illum ad-
tentum. iudicioque confusum.
Quo facto admonemur omnes ille-
cebras voluptatum in seculo de-
bere contempnere: si qui deo
nitimur militare. Non enim
possumus contra allophylos spirituales.
id est adversus principes tenebrarum
unius animi concurrere: quis-
quis adhuc huius mundi ne-
gligit dulcedine declinare. Mel
enim distillant labia meretri-
cis. quod est delectatio voluptatis
carnalis. De quo putatur iux-
ta mysticum intellectum hunc
gustasse ionatham: et sorte
deprehensum. iux. ppli p̄cab' i-

Iussit iterum saul vii [illegible]
populum adversus amalech. Inter-
fectisque cunctis hostibus: pepercit
agag regi. nec voluit disper-
dere omnia iuxta preceptum
domini. Irascitur ei dominus.
Veniens autem samuel sump-
sit gladium. et in frusta concidit
agag.

Quando legitur
quidam inscriptionis. quod
sic nullis hostium parcit: efficitur
crudele. et humanum sanguinem sitiente.
dicitur. qui cum percussisset: ut non
relinqueret ab his qui salvi fierent.
Et non intelligitur in his verbis
obumbrata misteria. Et hoc
magis nos iudicant. ut pug-
nantes adversus vitia: nullum
penitus ex his relinquere debea-
mus: sed omnia interimere.
Nam si perfectum in pugnatur: non
icspā sicut reputatum est saul
qui unum reservaverit re-
gem amalech. Quoniam quisque

iustus manebit. Si adhuc ali-
quid peccati in semetipso servave-
rit sicut Saul. At vero sancta insigni-
ta sancti Samuel: ita serviunt
super hostes suos. id est super vitia pe-
ccatorum. ut non permittant re-
linqui aliquid peccati inpunitum.

Igitur recedente a Saul Cvii.
domino propter inobedientiam ar-
reptus est maligno spiritu a do-
mino. Inruebatque in eo spiritus do-
mini malignus. et exagitabat

Hic iuste queritur. Cviii.
si spiritus domini. cur ma-
lus? Si malus cur domini? Sed
duobus verbis comprehensa est et
illo potestas iusta. et in diabo-
lo voluntas iniusta. Nam
idem spiritus malus per nequissimam
voluntatem: et idem spiritus domi-
ni per certam ac iustissimam po-
testatem. Unde ergo spiritus domini
appellatus est diabolus propter
ministerium. quia omnibus est spi-
ritibus malis: unde utitur deus.
vel ad dampnationem quo-
rumdam: vel ad emendationem
vel ad probationem. Et quamvis
malignitas a domino non sit:
potestas tamen nisi a domino non est.
Sicut et alibi dictum est. Etiam
sopor domini qui occupaverat
milites eiusdem Saul: cum David
hastam et scyphum abstulisset
a capite dormientis. Non quia
tunc sopor in domino erat: ut
ipse dormiret. sed quia ille so-
por qui tunc homines apprehen-
derat: nutu dei erat infusus.
ne David et servi eius presentia sen-
tirentur. Dicitur est spiritus domini
malus: hoc nutus dei faciendum
in Saul. quod eum pati iudex
omnipotentissimus iudicabat.
Quia spiritus ille voluntate qua
malus erat: non erat dei. Tractatio-
nem vero qua conditus erat. et potes-
tate quam non sua sed domini om-
nium equitate acceperat dei erat.

Ibatque Saul propter in- Cviiii.
obedientiam reprobato. mittit
dominus Samuelem ad Isai. et sumpto

cornu olei: unx in regem dd.
S; uideamus eundem dauid:
quomodo xpm prophetice significaue
rit. Dauid enim interpretatur
manu fortis. siue desiderabilis.
Et quid fortius leone illo de tribu
iuda qui uincit mundum: Et
quid desiderabilius illo de quo
dicitur. ueniet desideratus cunc
tis gentibus: Unguitur iste dd
in regem futurum: denuntians
per unctionem illam xpm. Xps enim
a crismate appellatur. Dauid ab
officio pastorali pecorum: ad ho
minum regnum transfertur.
Noster autem dauid ipse ihs ab
ouibus iudaice plebis ablatus:
in regnum gentium trans
latus est. In iudea enim non est
modo xps. ablatus est inde. nunc
gentium greges pascit.
Erat autem dauid in canticis mu
sicis eruditus.
Diuersorum enim sonorum
rationabilis moderatusque:
que concentus dicimus con
cordiam uarietate compac
tam. ordinataque; ecclesie insi
nuat unitatem. que uariis
modis cotidie resonat. et sua
unitate musica modulatur.
Iste ad huc puer in cithara
suauiter immo fortiter canens.
malignum spm qui operaba
tur in saule compescuit.
Non quod cithara illius
tante uirtutis erat: S;
quod figura crucis xpi que in
ligno extensione neruorum
mistice gerebatur: ipsaque;
passio quam cantabat. iam tunc
spus demones opprimebat.
Leonem quoque; et ursum: dd
idem necauit. Ursum uidelicet;
diabolum: leonem anti xpm.
Alterum nec hominibus latentem
insidiantem: alterum in post
modum manifestissime se
uientem. LX.
Iste dauid siquidem in prelio
gigantem superauit: cum
ad usus populi dei alienigene

dimicarent. Prouocauit enim unus unum goliath dauid.

Prouocauit superbia humilitatem. Prouocauit diabolus christum. Accepit arma bellica saul dauid: ut ad usus goliam procederet. Haec arma portare. et parcam staturam corporis portare non ualuit. Abiecit honerantia. accepit quinque lapides de flumine. et posuit in ualle pastorali. His armatus: processit et

Hoc ille quidem Tuiat. dauid: sed misteria perscrutemur. In dauid christus intelligitur: qui tempore reuelationis noui testamenti in similitudine. et commendatione gratie ueniens arma deposuit: et quinque lapides tulit. Deposuit ergo corporalia sacramenta legis. que non sunt imposita gentibus. deposuit que non obseruamus. Quanta enim in ueteri lege et legimus et non obseruamus. Sed tamen ad aliquam significationem premissa et posita intelligimus. Denique haec arma deposuit: tamquam honerantia sacramentorum ueteris legis. et ipsam legem accepit. Quinque enim lapides: quinque libros moysi significant. Tulit ergo illos quinque lapides de flumine. id est de seculo. Labitur enim mortale seculum et preterfluit quicquid uenit in mundum. Erant enim in flumine: tamquam in populo illo primo. Lapides erant illic inutiles. et uacabant. nichil proderant. transiebat super fluuius. Sed quid fecit dauid: ut lex utilis esset: accepit gratiam. Lex enim sine gratia impleri non potest. Plenitudo enim legis: caritas. Quia ergo gratia facit implere legem significatur: autem gratia lacte. Hoc enim est in carne gratuitum. ut mater non querit accipere: sed satagit dare. Haec mater gratis dat. et contristatur

si desit qui accipiat. Quo[m]
[er]g[o] ostendit dauid legem sine
gr[aci]a op[er]ari non posse: u[er]u[m] cum
illos lapides quinque quib[us] sig
nificabat lex in libris quinque.
Coniungere uolens gr[aci]e: po
suit in uase pastorali quo lac
mulgere consueuerat. His ar
matus: p[ro]cessit ad u[er]sum go
liam superbum . se iactantem.
de se p[re]sumentem. Tulit unum
lapidem . et deiecit diabolum.
in fronte p[er]cussit et cecidit.
Ex eo loco corporis u[bi] signum
[Christi] n[on] habuit. Hic quoque uet ad
tendas: quinque lapides posu
it: unum misit. Quinque li
bri lecti s[unt]: s[ed] unitas uicit. Ple
nitudo enim legis: caritas e[st].
ut ait ap[osto]l[u]s. Sufferentes in
uicem in dilectione. Studen
tes seruare unitatem sp[iritu]s in uin
culo pacis. De inde illo
p[er]cusso atque deiecto: gladium
eius abstulit. et inde caput
illi abscidit.

Et h[oc] fecit uir dauid. deiecit
diabolum de suis: qui cre
dunt imaginem eius quos ille
in manu habebat. et de quib[us]
certas animas trucidabat. Con
uertunt linguas suas contra dia
bolum: et sic golie gladio suo
caput abscidunt. XI

Preterea uictoria dauid: animu[m]
saul regis offendit in dignantis.
quod e[st] intellexit: et dauid idem
multa . conclamantiu[m] publice
gratulationis ora insonarent.
Hinc inuidia saulis et seme
odiorum ad u[er]sus dauid: que dis
simulator callidus ut eum
sine insidiis suis posset offe
rre discrimini: statuit eum
michol filie sue nuptiis al
ligari . si centum sibi allophi
lorum p[re]putia uictor offerret.
Pro quibus: centum ducenta
dedit ille. Et unde creditus e[st]
regio parere uoto: inde auct[us]
e[st] glorioso triumpho. Ita et
iudei dum contra uoluntatem di

xpiſtum in terſicere intuitur?
pro ſalutem gentium egerit.
per quod circūciderunt exanguē.
Quod uero dauid prius alie-
nigenarū preputia attulit: et
ſic demum filie ſaul nuptiis
heſit: ſignificabat quod xpiſtus non
prius ſinagogam conubio
ſuo ſponderet: niſi antea glo-
riſis ingentibus fieret. Prius enim
in nationibus reſecauit
carnis pollutionē: et poſtea
copulatus ē ſinagoge. Poſ-
quam enim ſicut ſcriptum ē
introierit plenitudo gentiū:
tunc omnis iſrael ſaluus fiet.
Dupla enim ducenta prepu-
tia attulit. ſiue pro iudeis et gen-
tibus adquiſitis: ſiue quia ma-
ior ē numerus adquiſitionis
ipſi gentium quā circūciſorū
iudeorum. Cxij.

Nunc deinde odium ſaul
ad uſus dauid irritum
ut rex ob medelam ſui ſpiritus
dauid tempore pſallentē. iaculo
conaretur configere.

Sed quid ē quod diuini ſa-
ulem ſpiritus aduerſus inua-
deret: ad prehenſam dauid ci-
tharam. eius ueſaniam miti-
gabat: Per ſaulē enim iudeorum
dementia. per dauid autem hu-
militas xpiſti ſignificatur. Cum ergo
ſaul ab immundo ſpiritu arripitur:
dauid canente eius ueſania
temperatur. Quia conſenſus
iudeorum per blaſphemiā infuro-
re uertatur: dignum ē ut ad ſa-
lutem mentis conuertantur quaſi
dulcedine cithare. locutionis
euangelice tranquillitate reuo-

Miſit ſaul Ciij cetera.
cuſtodes ad domum da-
uid ut cuſtodirent eum et inter-
ficeretur. Abſceſſit autem dauid
nocte: et fugit. atque ſaluatus
ē. Cumque ueniſſent nuntii
ſaul: inuenerunt ſtatuam in lecto
dauid poſitam. et pellem pilo-
ſam ad caput eius.

Audiamus ergo quid hec ſig-

iustificat: quod miserit saul ad custodiendam domum dauid ut eum interficeret. Hoc non ad crucem domini: sed tantum ad passionem eius pertinet enim. Crucifixus enim est et mortuus et sepultus est. Erat ergo illa sepultura tanquam domus dauid: ad quam custodiendam misit regnum iudeorum. quando custodes adhibiti sunt sepulcro christi. Quomodo ergo ad hoc custodita est domus. si dauid fugerit? Si dauid figurabat christum: quare custodiebatur ut interficeretur: dum non in sepultura christus. sed in cruce sit interfectus? Refertur hoc ad corpus christi qui interficere christum erat: tollere nomen christi. Neque enim crederetur in christum: si mendacium preualeret custodum. qui corrupti sunt ut dicerent: quia dormientibus nobis. uenerunt discipuli eius: et abstulerunt eum: Hoc ergo uelle christum interficere: nomen resurrectionis extinguere. ut mendacium euuangelio preferretur. Sed sicut illud non ualuit ut interficeret dauid: sic nec istis ualuit ut memoriam christi delerent. Isti autem qui de saul ueniunt. id est de regno iudeorum in christo presumere uoluerunt. offenderunt in lapidem offensionis. tanquam in statua. et hedus eius uisus est agnus. quia in quem peccatum non inuenerunt: quasi peccatorem persecuti sunt. xiiii

Igitur dauid regie manus ictus deuitans: eiusque persecutiones declinans fugit. uenit ad samuelem. Et misit saul nuntios qui apprehenderent dauid. Samuel autem erat inter prophetas et cetum prophetarum qui illo tempore prophetabant. Nuntii autem qui missi sunt: accepto eodem spiritu prophetauerunt. Missisque aliis hoc contigit. et tertiis itidem hominibus. Postea uero cum et ipse saul uenisset: factus est super eum spiritus domini et ambulabat ingrediens et prophetabat.

Queritur autem quomodo et
illi cum ipsi issent ad tenen-
dum hominem et ad necem du-
cendum: tali spiritu effici meruerint.
et saul ipse qui miserat uen-
iens: et ipse sanguinem innocen-
tem querens effundere: accipere
meruit spiritum illum et prophetare.
Quantum enim ad ueritatem ad-
tinet: non est mirum hominem
reprobum. ad momentum transi-
torie prophetasse. Nam et multa
simile prophetie donum leguntur
habuisse. sicut balaam ille re-
probus: quem docet scriptura
iudicio diuino dampnatum.
sed tamen prophetiam habebat. Nec illa
iterum patrum adiunctur hu-
ic sententie: que in euuangelio
scripta sunt. multos dictu-
ros in illa die. Domine domine
in tuo nomine prophetauimus:
et in tuo nomine uirtutes
multas fecimus. Quibus tamen
dicturus est: non noui uos. Dis-
cedite a me operarii iniquita-
tis. Alioquin autem exemplum hu-
ius saul nuntiorumque eius:
in hac sententia figuratur. non
nullos hereticos qui aliquid
boni de muneribus sancti spiritus habent:
sicut testamenta legis et euuan-
gelii. sicut baptismi sacramentum.
Qui cum ad ecclesiam catholicam
ueniunt: non est in eis nullo
modo uiolandum. aut quasi
non habeant tradendum.
sed tamen eos non ideo debere salutem
confitemur: quia non improbamus
quod illos accepisse concedimus.
Sed oportet eos cognoscere uni-
tatis societatem uinculo cari-
tatis. sine quo omnino quic-
quid habere potuerint:
quamuis sanctum atque uenerun-
dum. ipsi tamen nichil sunt. Et tanto
indigniores effecti primo in-
terimuntur: quanto illis donis non
bene usi sunt: quamuis in hac
uita que transitoria est acce-
perunt. Item exemplum atque
imago huius saul nuntiorumque

eiuſ. in hoc loco uictorum non incongrue geſtat perſonam tũſ. Qui dum ad uſcendum cupiunt Chriſto: hunt in ore ſacramenta legis et prophetarum: ad teſtimonium Chriſti. Et cum eccleſiam quaſi de ſcripturis cum prophetis diſputant: ſic mi cum prophetis uaticinabantur. Cap. xv.

Surrexit itaque dauid irenum: et fugit in die illa a facie ſaul et uenit que ad ſacerdotem abimelech. A quo et gladium golie ſuſtulit. et panes propoſitionis accepit. Que res et ſacerdoti mortem attulit: et ad animaduerſationem religioſe intellig.

Conuentum hic itaque geſtorum conſtat eſt: ſed quantum ad ſacramentum prophetie pertinet in Chriſto domino noſtro impletum eſt. Qui poſitus in carne. dum inſectationem inclinaret iudeorum: ad apoſtolos tranſiit. Cum quibus et deſiderantium eſt cibum ſumere: deſiderio enim deſiderabat paſcha manducare. Et ex quibus golie. i. diaboli arma ſuſtulit. fortis enim ſpolia ipſe deripuit. His ergo a quibus receptus eſt Chriſtus. tribulationes indixit diabolus et mortem. Omnes enim ut ait apoſtolus qui in Chriſto pie uolunt uiuere: perſecutionem paciuntur. Et dominus ait. Si me perſecuti ſunt: et uos perſequentur. In doech autem idumeo. Iude proditoris perſona conſiſtit. per quem iſta operatus eſt zabulus. ut eius proditione facta in Chriſto: poſtea perſecutionem eccleſia pateretur. et occiderentur. quam plurimi diſcipuli Chriſti et ſacerdotes. et pro nomine eius perſecutiones grauiſſimas perferrent.

Interea dauid cum Cap. xvi. fugeret ſaul: latere uoluit apud regem quendam geth. nomine achis. Sed cum gloria eius fuiſſet commemorata: ne primore idem rex ad quem

confugeret aliquid in eum
machinaret; finx̄ inſaniā.
et quaſi furore correptus mu
tauit os ſuum. et defluebantq;
ſaliue in barbam eius con
labebant̄ in manib;. ⁊ pcede
bant ad hoſtium porte. Et di
xit achis rex. Quid huc in
ad duxiſtis iſtum? Numqd
deerant nob furioſi? Et sic eum
Achis increpat̄. Dimiſit.
Agnomodo ē. P quem sig
nificatur ignorantia ⁊ imbu
inuitas. et nō agnoscentes.
Quod in gente iudeor imple
tum ē; qui dum uidēr x̄. nō
agnouerunt. Coram quib
mutauit os ſuum et abijt.
Erant enim p̄cepta legis car
nalia. Erat sacrificium secdm
ordinem aaron. Et poſtea de
corpore et ſanguine suo inſ
tituit sacrificium ſcdm ordinē
melchiſedech. Mutauit ergo
os ſuum in sacdotio. mutauit
in p̄ceptis. Dauid aliud sacmē
tum. Et euacuata carnali
operatione; ammonet d̄ns ⁊
dic̄. Nolite tangere xpiſtos
meos. Reges ḡ in gente iſrl
x̄ appellebant̄. h̄ enim nomē
erat in regib. quod a saul ce
pit. cui dauid ſucceſſit in reg
num. atq; inde ceti reges iſrl
continuatione sacte conſue
tudinis ungebant̄. Qua
unctione ſignificabatur unus
uerus x̄. cui dictum eſt. Vnx̄
te d̄s deus tuus oleo exulta
tionis p̄ participib tuis. Et p
cedebat ad hoſtium porte. i.
humiliabat ſe. hic enim p
cedit usq; ad hoſtium fidei
nr̄e. Hoſtium enim porte. ini
tium ē fidei. Inde incipit eccla.
et puenit usq; ad ſpeciem. ut
cum credit ea q non uidet. me
reatur pfrui. cum eum uiderit
facie ad faciem cepit. Quod
u in illo quaſi furore decurre
bant ſup barbam eius; apls
hi aperuit dicens. Iudei ſigna

petunt: et greci sapientiam querunt. Nos autem predicamus Christum crucifixum. iudeis quidem scandalum: gentibus autem stultitiam. Ipsis vero vocatis iudeis et grecis: Christum dei virtutem et dei sapientiam. Quia quod stultum est dei: manifestius est hominibus. Et quod infirmum est dei: fortius est hominibus. Non numquam saliue offendat: sed adtende quia super barbam deciduut. Quomodo enim in saliuis infirmitas: sic in barba virtus ostenditur. Unde exprimit ergo virtutem suam: corpore infirmitatis sue; et quod forinsecus infirmabatur: tamquam in saliua apparebat. Intus autem diuina virtus: tamquam barba tegebatur. Quid enim de eius. pessimo rege saul. qui quia per inobedientiam in deum peccauit: in quo et spiritus domini malus insiliebat. vij

Dehinc in deserto engaddi cum persequentibus dauid appeteret: ingressus est dauid in speluncam: et ibi latebat. Sed rex improuisus insidijs: quod in nociuo moriebatur incideret. Scriptum est enim. Qui fodit foueam proximo suo: incidet in eam.

David autem pro malis bona retribuens: inimicum non occidit. Sed pro testimonio suo facti: oram clamidis regie abstulit; tantum faciens certum exceptum: in insidijs ad aduersarium parcere magis. quam fallere.

Quid ergo est quod iste fugiens a facie saul. in spelunca latuit? Quare autem latuit. nisi ut occultaretur: Quid est contegi spelunca est: nisi contegi terra: Qui enim fugit in speluncam: terra tegitur ne videatur. Portabat autem terram ihesus. carnem quam acceperat de terra. et ea se occultabat. ne a iudeis inveniretur deus. Si enim cognouissent: numquam eum dominum glorie crucifixissent. Quare ergo dominum glorie. non inuenerunt: quia spelunca se texerat. id est carnis infirmitatem oculis obiciebat. maiestatem diuinitatis in corporis

tegimine: tamq̃m in ſpelunce
abdito contegebat. Illi g͛ nõ
cognoſcentes dñm: pſecuti ſũt
hominem. Nec mori poterat
n͛ in homine: nec crucifigi po
terat n͛ in hoĩe. Opposuit g͛ ma
le querentib; tũam: ſeruauit
bene querentib; uitam. Fugit
g͛ ſcdm carnem. a facie ſaul i
ſpeluncam: quia paſſus ẽ.
uſq; ad̃o ſe occultans iudeis.
ut moreret̃. S; quare uſq; ad
mortẽ. uoluit ẽẽ paciens ut
fugeret a facie ſaul in ſpelũca:
Et enim ſpelunca: in feriori parte
terre. po͞t accipi. Sicut certe quod
manifeſtum et notum ẽ om
nib;: corp9 eius in monumẽ
to poſitum ẽ. quod erat exci
ſum in petr̃. Hoc g͛ monumẽ
tum ſpelunca erat: illuc fug͛
nit dauid a facie ſaul. uadui
enim. pſecuti ſunt illum iu
dei: quo ad uſq; poneretur i
ſpelunca. S; quid ẽ quod ſa
ul pſecutor. ad purgandũ

uenientem in ſpeluncam in
greditur; id ẽ quia iudei. in x͛
conceptam mentis maliciã.
quaſi odorẽ fetidum cuuſeru
erunt; et cogitata ap̃ ſe noxia. fac
tis exterioribus. dum x͛ puniũt.
oſtenderunt: S; tñ dauid ſau
lem occidere noluit; et cum in
abdito occultatus. ant̃ haberet
in poteſtatẽ: ſeruare pocius. qu
am occidẽ maluit. Ita et x͛. dũ
eẽt in ſpelunca carnis. pſecu
torem pplm in poteſtate habu
it: ſ; nõ occidit. Scriptum eñ
erat: de eis p pph̃am. Ne occide
ris eos tantum demq; dauid.
ſummitatem clamidis eius.
ſilent̃ abſcidit; ut oſtenderet
pph̃ia xp̃m. iudeos nõ occidi
ſſe. ſ; eis tantum regni gl̃am
abſtuliſſe: ſicq; eos p9 pſecutio
nem ſuam nocuos ſede. uel
impio reliquiſſe. Clamidis
enim abſciſio: regni ẽ ampu
tatio; Hoc enim alio loco idem
ſaul cum p inobedientiam

peccasse ostenditur. Nam cum veniam precaretur, rogaretque Samuelem ut reverteretur cum illo ad placandum dominum, et noluisset, atque conversus faciem suam abiret: tenuit Saul pinnulam vestimenti eius, et disrupit eam. Et dixit ad eum Samuel: Disrupit dominus regnum Israel de manu tua hodie, et dabit illud proximo tuo. Et dividetur Israel in duo. Personam ergo Israel figurate gerebat rex iste, qui populus amissurus erat regnum suum dum persequitur Christum. Qui vero amisit regnum, dum persequitur innocentem.

xv iiij

Quod et sequentium iterum demonstratum est. Quando idem David fugiens a facie Saul ingressus est in castra regis, dum dormientem offendisset, non percussit, non occidit, sed solam lanceam que erat ad caput eius et lenticulam sustulit. Dormientibusque cunctis egressus est e castris, transivit in cacumen montis.

Quid ergo est hoc? Persequebantur quamquam Christum iudei, persequendo dormiebant, quia non vigilabant corde. Dormitio enim cordis oblivio est. Obdormiunt in vitam veterem, non evigilant in novam. Venit Christus, non eos occidit, sed tulit ab eis scyphum aque, id est gratiam regni, tulit et sceptrum regale, et regni scilicet potestatem, quam pro magno habebant, et unde se protegebant tempore altero, et quam ad usus eum percutiendum gerebant. Deinde egressus victor David noster de castris eorum, regressus transcendit altitudinem montis celorum.

Cxviiij.

Interea fugiens David, dum pergeret cum Achis rege philistinorum in prelium adversus Israel, invaserunt Amale

chite. inuenerunt in sichelech:
et succendentes captiuauerunt
omnia que erant dauid: et
pueri eius. Reuersus ergo dauid
ad persequendos amalechitas:
inuenit egiptium puerum la-
nguescentem. quem amalechite
egrotum in uia in itinere
reliquerant. Hunc autem dauid in-
uentum cibo refecit: ducemque sui
itineris facit. Sicque amalechi-
tarum persequitur epulantesque re-
perit: et funditus extingu-
it. Quid est enim quod egiptius ama-
lechite puer in itinere lassatur. nisi quod
amator presentis seculi peccati sui
nigredine coopertus. sepe ab
eodem seculo infirmus despectus-
que relinquitur ut cum eo
nequaquam currere ualeat.
sed fractus ad usitate torpescat.
Sed hunc dauid inuenit: quia
redemptor noster uere uocatur manu
fortis. non nunquam despectos a
mundi gloria reperit: in suo
amore conuertit. Cibo pascit:
quia uerbi scientia reficit. Du-
cem itineris eligit: quia suum
etiam predicatorem facit. Et quia
amalechitas sequi non ualu-
it: dux dauid efficitur. Quia
is qui indignum mundum
deseruit: non solum conuersus
in sua mente dominum recipit:
sed predicando hunc etiam usque ad
aliena corda perducit. Quo nimi-
rum duce dauid amalechitas
conuiuantes inuenit: et exti-
nguit. quia ipsis christus predicantibus
mundi leticiam destruit: quos
mundus comites habere despexit.

Post mortem autem LX.
samuelis congregantur simul
omnes philisthiim contra israel:
consuluitque ad dominum. et
non respondit ei. Quesiuit
autem saul phitonissam: que
suscitaret illi samuelem. Statimque
suscitatus ait ad eum. Quare
inquietasti me. ut suscitarer:
et cetera. Queritur
secundum historiam utrum phito-
nissa ipsum prophetam de inferno

euocauerit: an aliquam ima-
ginariam illusionem fallacia
demonum factam. De qua qu-
estione beate memorie augusti-
nus episcopus simpliciano medio-
lanensi episcopo ita scripsit. Queris
utrum inquam potuerit malig-
nus spiritus excitare animam iusti et
tanquam de abditis mortuorum
euocare. ita ut uideretur et lo-
queretur cum saul. Nonne
magis mirandum sit: quod
sathanas ipsum dominum as-
sumpsit. et constituit eum super
pinnaculum templi. Quo-
libet enim modo fecerit: factum
est illud. ut samuel excitaretur.
Similiter latet. nisi forte quis di-
xerit. faciliorem diabolo fu-
isse licentiam. ad dominum ui-
uum ubi uoluit adsumendum.
et ubi uoluit constituendum:
quam ad samuelis defuncti spiritum.
a suis sedibus excitandum. Quod
si illud in euangelio nos
ideo non conturbat: quia do-
minus uoluit atque permisit:
nulla diminutione sue potes-
tatis et diuinitatis sic id fieri.
sicut ab ipsis iudeis quanquam
peruersis atque inmundis et facta
diaboli facientibus. et uinciri et
illudi. et crucifigi. atque interfici
passus est: non est absurdum cre-
dere. et ex aliqua dispensatione
diuine uoluntatis permissum
fuisse. ut non inuitus. nec domi-
nante magica potentia. sed uo-
lens atque obtemperans occulte
dispensationi dei. que phitoni-
ssam illam et saulem latebat
spiritus prophete se ostendi aspectibus re-
gis. diuina eum sententia percu-
ssurus. Quamquam in hoc facto potest
esse alius facilior intellectus: ut
non uere spiritum samuelis excita-
tum a requie sua excitatum: sed
aliquod fantasma et imagi-
nariam illusionem diaboli ma-
chinationibus factam. Quam prop-
terea scriptura nomine samue-
lis appellat: quia solent ima-

gines earum rerum nominibus
appellari: quarum imagines
sunt. Sicut omnia que pingun-
tur atque finguntur earum re-
rum quarum imagines sunt
in hominibus appellantur. sicut
hominis pictura cum fingitur.
Proprium quoque nomen in singulis
adhibeatur ac dicatur. Ille cice-
ro est. Ille salustius. Ille achilles.
Ille hector. Hoc flumen simoys.
Illa roma. cum aliud nichil sint
quam picte imagines. Unde che-
rubim cum sint celestes uirtu-
tes. facte tamen ex metallo quod
imperauit deus super archam tes-
tamenti: magne rei significati-
one gratia non aliud quam cherubim
illa quoque figmenta uocata sunt.
Item. Dum quisque uidet somnium.
non dicit. uidi imaginem augus-
tini: sed uidi augustinum. Cum
eo tempore quod aliquid tale
aliquis uidit: ignoraret hoc
augustinus. usque adeo mani-
festum est non ipsos homines: sed

imagines eorum uideri. Et pha-
rao spicas se dixit uidisse in somnis
et boues. non spicarum aut boum
imagines. Si ergo liquido constat
nominibus earum rerum quarum ima-
gines sunt. easdem imagines
appellari: non mirum est quod scr-
iptura dicit samuelem uisum: et
si forte imago samuelis apparuit.
satanica machinatione eius qui trans-
figurat se uelud angelum lu-
cis. et ministros suos subornat:
uelud ministros iusticie. Iam
uero si illud inquid mouet. quo-
modo a maligno spiritu sauli ue-
ra predicta sunt: potest et illud mi-
rum uideri quomodo demones ag-
nouerint christum: quem iudei non
agnoscebant. Cum enim uult
deus et infimos infernosque spiritus
aliquem uera cognoscere tem-
poralia dumtaxat que ad istam
mortalitatem pertinentia facile
est et non incongruum: ut om-
nipotens et iustus ad eorum penam
quibus ista predicantur: ut ma-

uum quod eis innotuit. antequam
ueniat prenoscendo patiuntur. Oc-
culto apparatu misteriorum suorum.
cum spiritibus talibus aliquid diuinatio-
nis impertiat. et quod audiunt ab
angelis prenuntient hominibus.
Tantum autem audiunt: quantum
omnium dominus atque moderator: uel
iubet uel sinit. Unde et spiritus phitonis in
actibus apostolorum attestatur paulo ap-
ostolo: et euuangelista esse conatur.
Miscent tamen isti fallacia: sed ue-
rum quod nosse potuerint. non
docendi magis quam decipiendi
fine prenuntiant. Et forte. hoc est quod
cum illa imago samuelis sau-
lem predicaret moriturum: dixit
etiam secum futurum. quod utique fal-
sum est. Magno quippe interuallo
post mortem separari bonos a ma-
lis. in euangelio legimus. cum
inter superbum illum diuitem cui
iam apud inferos tormenta pa-
tiebatur: et illum qui ad eius ia-
nuam ulcerosus iacebat. iam
requiem constitutum. magnum
chaos interiectum esse testatur.
Aut si propterea samuel dixit mecum
eris. ut non ad equalitatem feli-
citatis: sed ad parem conditionem
mortis referatur. quod uterque
homo fuerit: et uterque mori po-
tuerit. Jamque mortuus morte.
uiuo renuntiabat. Secundum igitur
utrumque intellectum habere
exitum. hanc lectionem. que non
sit contra fidem nisi forte prolixi-
ore. inquisitione inueniatur.
aliquid uel posse. uel non posse.
animam humanam. cum ex hac
uita migrauerit: magicis car-
minibus euocari. et uiuorum
apparere conspectibus. etiam cor-
poralia linia menta gestan-
te. non solum uideri ualere
sed agnosci. Et si potest utrum
anima. non quidem cogatur
magicis sacris: sed dignetur
ostendi occultioribus misteriis
summe legis obtemperans. Ut
si fieri non posse claruerit: aut
non utroque sensus. inhunus semper

tate tentatione ad puniatur. sed illo excluso imaginaria similitudo samuelis diabolico ritu facta intelligatur. Sed quoniam sive illud fieri possit, sive non, fallacia sathane atque imaginum simulatorum callida operatio decipientis sensibus humanis multa formis invigilat. pretenta quidem. ne inquisitionibus diligentioribus perscrutari. sed prorsus examen tale aliquid factum a maligno spiritu phitonisse illius ministerio. quamdiu nobis aliquid amplius excogitare atque explicare non datur. Hec sunt que de phitonissa et samuele scripsit beatus augustinus. XI.

Igitur exorto prelio: percusserunt philistei israel plaga magna. conveniunt in prelio saul et ionatham. Quos deinde prius david prophetia significavit deflet.

Nam quid est quod ipse david qui retribuentibus mala non reddidit. cum saul et ionatam bello occumberent: gelboe montibus maledicit dicens. Montes gelboe nec ros nec pluvia veniant super vos: neque sint agri primitiarum quia ibi abiectus est clipeus fortium clipeus saulis. quasi non esset unctus oleo. Quid montes gelboe saul moriente deliquerunt: quatinus in eis nec ros nec pluvia caderet. et ab omni eos viriditatis germine. sententie sermo sic caret. Sed quia gelboe interpretatur decursus: per saul autem unctum et mortuum: mors nostri mediatoris exprimitur. Non immerito per gelboe montes. superba iudeorum corda signantur. Que dum in huius mundi desideriis defluunt: in christo i. uncti per mortem marcuerunt. Et quia in eis unctus rex corporaliter moritur: ipsi ab omni rore gratie siccantur. De quibus

tenebricatur. Reliquie sunt ag-
primitiarum. Agri primitia-
rum esse non posse quia super
hebreorum mentes primitiuos fruc-
tus non tulerunt. quia in re-
demptoris aduentum ex par-
te maxima cum perfidia rema-
nentes. primordia fidei sequi
noluerunt. Sancta namque ecclesia in
primitiis suis multitudine
gentium fecundata. uix in
mundi fine iudeos quos
inuenerit suscipit. et extrema
colligens. eos quasi reliquias
frugum ponit. De quibus
nimirum reliquiis ysaias. Si
fuerit numerus filiorum israel quasi
arena maris. reliquie salue
fient. De his iterum dicit idem
propheta. saul et ionatan dicens.
Quomodo ceciderunt potentes
in medio pugne. ~~Qui enim~~
~~potentes in medio pugne.~~
Qui cum potentes essent. et semper
hosti preualerent. sauciati et
ilico ac uulnerati. in medio

prelio corruerunt. Hi et modo
primum christianorum gentes dicit eos.
qui repugnantibus demonibus
labuntur in seculo qui est lubricus.
Gelboe et enim montes. interpreta-
tur lubrici montes. Expli-
cit liber regum primus. In-
cipit capitula de libro regum .ii.

i Ubi ammonetur dauid ne templum construat.
ii De peccato dauid et bersabee.
iii De absalon. cisterna bethleem.
iiii Ubi dauid aquam sibi dari iubet de
v De psalmo septimo decimo.
vi De cathalogo uirorum suorum.

Post mortem itaque
saul ungitur
dauid et regnat.
Transfertque archam
testamenti in ciuitatem suam.
Qui cum uellet deo hedificare
domum. admonetur per prophetam
a domino ita. Tu non edifica-
bis michi domum. quia uir san-
guineus es. Quid est ergo quod
erga exteriora bella. laboranti
dauid interdicitur ne domus

dei. ab eo edificaretur. Templum
quippe dei nos ſumus: quo ad
ueram uitam. in cuius habita-
tione conſtruimur. Paulo at-
teſtante qui ait. Templum dei
ſanctum eſt quod eſtis uos. Sed uir ſan-
guineus templum dei edificare
prohibetur. quia qui adhuc actus
carnalibus inhiat: neceſſe eſt ut
inſtruere ſpiritualiter domum non
preſumat. Quia nequaquam
puram maculam in membro con-
ſiderat oculus. quem puluis gra-
uat: et ſuper iectas ſordes tergere
non ualet manus: que lutum
tenet. Hunc ergo primum dauid. quem
in prophetia ſignauerit: quanti
poſſum breuitate perſtringam. No-
mina quippe ipſa interpretata.
ſatis oſtendunt: quod etiam
et hi factum prefigurauerunt. ij.

Dauid ut prediximus. interpreta-
tur manu fortis: ſiue de-
ſiderabilis. Berſabee interpretatur
puteus ſacietatis: ſiue puteus
ſeptimus. Quamuis autem no-
minis huius interpretatione. in
id quod dicere intendimus
adſumamus: ſatis congruit.
Nam in cantico canticorum ſpon-
ſa illa eccleſia: uocatur puteus
aque uiue. Et huic puteo ſep-
tenarij numeri. in ſpiritus ſancti ſig-
nificatione coniungitur. propter miſ-
ſionem pentecoſtes: quo die miſ-
ſus de celo ſpiritus ſanctus uenit.
Ad quadraginta nouem autem quod
eſt ſepcies ſeptem unus additur:
quo unitas commendatur. In
hac miſſione: uenit aplica il-
la ſententia. Sufferentes in-
uicem in caritate: ſtudentes
ſeruare unitatem ſpiritus in uincu-
lo pacis. Dono itaque ſpiritus hoc
eſt ſeptenario. facta eſt eccleſia.
puteus ſacietatis: qui factus
eſt in ea. fons aque ſalientis. in
uitam eternam. Quem qui bibe-
rit: non ſitiet in eternum. Iam
uero qui fuerit maritus eius. quid
aliud quam diabolus. nomi-
nis eius interpretatione ſigni-

ficat. Huius enim p(re)ciosissimo
coniugio delegata. O nimis quos
gratia dei liberat: ut ecclesia si
ne macula et ruga. saluato
ri proprio copuletur. Una namque
interpretatur. lux mea dei. Lethe
us enim abscisus. siue quod in
ueritate non stetit: sed a luce
sua superna. quam de deo habe
bat. superbie merito abscisus
est. Siue quod cadendo ueris
luminibus patris. transfigurat se
in angelum lucis: audens ad huc
dicere. Lux mea dei est. Ergo iste
quidem ad gentium peccauit. et
scelerate: quod scelus eius etiam
per prophetiam deus arguit increpando.
et ipse abiuit penitendo. Ue
nit autem me desiderabilis om
nibus gentibus. quasi insolan
tum de ambulant: quia in sole
posuit tabernaculum suum. Ado
mauit ecclesiam super terram se
lauantem. i. mundantem se a sor
dibus scelerum. et domum litteam spirita
li contemplatione ...

dentem atque calcantem. et in
choatam cum illa primo commen
tionis nomina: postea alia peni
tus separatur diabolus occidit.
eamque in proprio conuiuio copu
lauit. O clementius quos prius: sed
prophetiam non extinguam. Ame
mus illum deo quantum ami
candus est: qui nos a diabolo
liberauit. Amemus et illum da
uid: qui cum grauiter inse ini
mis iniquitatis. penitentie
et humilitatis confessione
sanauit. Sed fortasse quis dicat.
Si deo imaginem christi gerebat:
quomodo multas uxores et
concubinas habuisse scribitur.
cum has res christus et horrescat
et damnet? Hec enim pro figura
fiebat. Multe enim uxores
dauid: multarum gentium
et nationum imaginem in
dicabant. que per fidem christi consor
tio iungerentur. Concubine
uero eius significabant hereticorum
ecclesias: que sub christiani nominis

titulo.

titulo maneret gloriantur. Sed
quia nunc carnalia lucra sec-
tantur xpistum: non coniuges
sed concubine uocantur. De-
nique nunc reges. si plures ha-
beant uxores uel concubinas:
crimen est. quia transierunt figure:
pro quibus uxorum. uel concubi-
narum uenia concedebatur.
At nunc quia transierunt fi-
gure: uenia nulla datur.
Illud uero quid significat quod iij
parricida filius absalon pa-
trem insequens. pater eius declina-
uit fugiens ante faciem eius:
securus de uictoria. quia scie-
bat impium perire. quem
et fleuit magno luctu. et de-
plorauit exitium parricide.
Scribitur enim fugisse da-
uid a facie bellantis ad-
uersum se filii. Sed quia scriptum
est de populo israel: filios enu-
triui et exaltaui: ipsi uero
spreuerunt me. Filius ergo im-
pius significatur typice

idem populus iudaicus qui
eum tradidit. Absalon autem
ut quidam interpretantur: in-
telligitur patris pax. Quod
mirum uidetur in hystoria.
quemadmodum patris pax
possit intelligi. qui patrem
bello persecutus est. Sed quid dili-
genter allegoriam intendunt:
inspiciunt esse christum. quem
ipsa pax interpretatur. Cuius
facie fugit xpistus: quando eum
paciendo deserens in gentibus
per fidem uenit. Alii absalon
iudam traditorem accipiunt.
quem tanta et ad imitanda
pacientia xpistus pertulit: tamquam
bonum. cum eius cogitatio-
nes non ignoraret: cum ad-
hibuit conuiuium in quo cor-
poris sui. et sanguinis figuram
discipulis commendauit et
tradidit. Quod enim in ipsa
traditione et osculum accep-
tum intelligitur. pacem xpistum
exhibuisse traditori suo. quamuis

illam tam ſcelerati cogita
tionis initio leue noceret. Et
ideo abſalon patris pax dicit.
quia pater habuit pacem qu
am ille non habuit. Liiii
Tem ipſe dauid in ꝑlio phi
liſtinoꝝ cum ſitiens conuerſa
retur in bello: et aquam quę
ret. quis m̃ inquid potum da
vit de laci qui eſt in bethleẽ
ad portas: Erat enim iuxta la
cum et dauid: inclusus hos
tes. et mediã hoſtium cinxerat
ſepta caſtrorum. Irruperunt.
et iii. uiri multitudinem caſ
trorum: et impleuerunt aq
uam de laci. quę erat in be
thleem: et obtulerunt regi
bibendam. Sed rex noluit bi
bere: ſed ꝑfudit illam domino
dixitque. Non contingat m
hi facere: ut ſanguinem illoꝝ
qui obierunt examinis bibã.
Nichil ergo naturam: ut ſiti
ens non bibere. et exem
plum de ſe ꝑbuit: quo omis
exemplis tolerare ſitim diſceret.
Quod ſi altius uelis exſpectare:
intro inſpicere miſterium. ſi
tiebat dauid non aquam quę
in bethleem: ſed oriundum in
eadem bethleẽ ſanguine xpi in
ſpu ꝑuidebat. Ergo nolebat
bibere non aquam fluminis:
ſed lauacrum ex latere xpi fluẽ
tem. Hęc non aquarum ſitiebat
elementum: ſed ſanguinem xpi.
Vñ et non bibit oblatam aq
uam: ſed domino fudit. Signi
ficauit ſitire ſe xpi ſacrificium:
in quo eſſet remiſſio pccõꝝ. Illũ
ſitire fontem eternum. nõ qui
periculis quereretur alienis: ſed
periculo aliena deleret. Lv.
Queritur autẽ cur ſeptimũ
decimus pſalmus in libris
regum repperiatur ſcriptus.
Nec inmerito pſalmus iſte
Qui in regnorum libris ſolus
inuenitur: quia regnum illõ
ſignificat. ũ ad ũſanum ñ
habebimus. Titulus enim eius ē:

in die qua eripuit eum dominus
de manu omnium inimicorum
eius. et de manu saul. Quis enim
figuratur in dauid: nisi ille qui
uenit secundum carnem. ex se-
mine dauid? Qui utique in cor-
pore suo quod est ecclesia adhuc pa-
titur inimicos. Unde et illi perse-
cutori quem uoce mactauit.
et in suum corpus traiciens quod-
ammodo manducauit. insonu-
it de celo. Saule saule. quid
me persequeris? Quando autem er-
uetur hoc corpus eius de manu
omnium inimicorum eius
nisi cum et illa inimica dest-
ruetur mors ut perueniatur
ad regnum dei. VII. De
hic texitur catalogus uirorum
fortium: in signum sanctorum.

Qui licet quamuis inuicti
sublimitate preficiantur: tamen
usque ad excellentiam diuine
ciuitatis nequaquam attin-
gunt. Unde est quod ibi scriptum
est: usque ad tres non peruenit

Quis enim equabitur domino. aut
quis similis erit deo. inter filios dei?

Explicit [illegible]

Incipiunt capitula de libro [illegible]

i De salomone. [illegible]
ii De templi edificatione. [illegible]
iii De sapientia salamonis.
iiii De iudicio salamonis.
v De regina austri.
vi De ceteris operibus eius.
vii De uisione decem tribuum.
viii De helia et uirtutibus eius.
ix De heliseo et uirtutibus eius.

Incipit narratio.

Succedit dehinc salo-
[illegible] illa imago rei mo i q quidem
future facta est: in eo quod tem-
plum edificauit. et pacem ha-
buit secundum nomen suum. Sa-
lomon quippe interpretatur pa-
cificus. ac per hoc tale uocabulum:
illi uerissime congruit. per quem
mediatorem ex inimicis accep-
ta remissione peccatorum: reconci-
liamur deo. Et enim cum ini-
mici essemus reconciliati sumus

deo per mortem filii eius. Item ipse est ipse pacificus. qui fecit utraque unum. et medium parietem macerie soluens inimicitias in carne sua. legem mandatorum decretis euacuans: ut duos conderet in se: in unum nouum hominem faciens pacem. ueniens euangelizauit pacem his qui longe: et pacem his qui prope. Iste in euangelio dicit. Pacem meam do uobis: pacem relinquo uobis. His et multis aliis testimoniis dominus christus pacificus esse monstratur. u

Nam id quod salomon hedificauit templum excellentissimum domino: ibi christum significauit qui edificauit domum deo in celestibus; non de lignis et lapidibus. sed de omnibus sanctis. hominibus fidelibus. quibus dicit apostolus. Templum enim dei sanctum est: quod estis uos. Quod uero eadem domus lapidibus dolatis atque perfectis hedificata est: et malleus et securis. et omne ferramentum non est auditum in templo dei cum hedificaretur. Quod enim ipsa domus illa ut predictum est: uel sancta ecclesia quam in celestibus dominus inhabitat figurabat: Ad cuius hedificationem: electorum anime quasi quidem expoliti lapides referuntur. Que cum hedificaretur in celis: nullus illuc discipline malleus resonat. quia dolati atque perfecti illuc lapides ducuntur. ut locis iuxta meritum congruis disponantur. Hinc etenim foris tunduntur: ut illuc sine reprehensione ueniamus. Altitudo autem templi huius domini ad fidem refertur. longitudo ad spem. latitudo ad caritatem. His etenim tribus uirtutibus quasi ornamentis sancte ecclesie celestibus instructa consurgit. Porro quod parietes templi interius ligno ceduntur: hoc misterium dominice crucis imaginatum est: sub cuius

tutela proteguntur: omnes
sancti qui in disrupte pacis
perseuerantiam. tamquam
lapides uiui instructum ec-
clesie unitate fidei solidantur.
Et uerum interius uestiit ligno
templum: quia corde creditur
ad iustitiam. Quod uero templi
dedicationis gloria domini imple-
uit domum: gloria domini ad-
uentus intelligitur christi. cuius
fide repletus est uniuersus mun-
dus. De qua gloria cum pro ado-
rato uitulo dominum depre-
caretur moyses. ut parceret
populo peccatori: respondit dominus.
Propitius ero illis. Veruntamen
uiuo ego et uiuit nomen
meum. quia implebitur gloria
mea omnis terra. Et septua-
gesimus primus psalmus ca-
nit. implebitur gloria eius omnis
terra. Unde et angeli clamant
pastoribus. Gloria in excelsis deo:
et in terra pax hominibus bone
uoluntatis. Quod autem nebu-

la impleuit domum dei: et
non poterant sacerdotes mi-
nistrare propter nebulam. Hec
sententia superbos iudeorum pon-
tifices ac insinuat. Qui dominice
natiuitatis christi sacramenta in-
uestigare despiciunt: debi-
tum fidei sue ministerium.
perfidie nebulam perdiderunt.
Ita enim eorum mentes infide-
litatis caligo impleuit: ut
exigentibus prauis meritis.
non agnoscant famulatum
credulitatis. Quod uero idem salo-
mon in eodem templo duode-
cim boues ereos fecit: quos
metro labrum constituit. qui
faciem quidem per diuersas pa-
rietes ad tendunt: sed in uno
loco posteriora colliguntur.
Quid enim aliud in xii. bu-
bus. quam xii. apostolos credi-
mus designari: Qui facie
quidem per diuersa respiciunt:
et ita in lauacro sunt posi-
ti. ut posterioribus adiuuentur.

quia in hac p̄senti uita ad
p̄dicationis officium. in diui-
sis mundi partibus s̄ diuisi. In
illa uero uita qui hinc uite post-
eriores s̄:· quia post c̄sūmatione
uitae. cum in eterne glorie unita-
te. conueniunt. Et diuisum g̊
mundum p̄dicando respicit.·
s; in unum p̄ueniendo constitu-
te. Ideo autem etc quia clamor
p̄dicationis eorum in toto mundo
insonuit. sicut scriptum est. In
omnem terram exiuit sonus eorum.
et in fines. et cetera. Labrum
autem orbem terre intelligimus.·
cuius ambitum lustrauerunt
apostoli. docentes gentes ut bap-
tizarentur in nomine patris et
filii et spiritus sancti. III.

Locutus est autem salomon
tria milia parabolas et
fuerunt carmina eius quinque milia.
Quid enim per tria milia para-
bolas nisi plenitudo fidei in lege
et euangeliis a xp̄o tradita
designantur.· Que dum tota
multipliciter per allegoriarum
sensus sub misterio trinitatis
disseruntur:· quasi tria milia
parabole nuncupantur, car-
mina autem eius quinque milia.·
per quinque et sensus corporis in-
telliguntur. Quos qui uni-
uersis uirtutibus bene regit.· ita
tus est. et per eos quasi quinque
milia carmina domino canit.

Disputauit etiam salomon
a cedro usque ad ysopum.
Cedri nomine celsitudo glorie
in electis accipitur. sicut et
psalmista testatur dicens. Iustus
ut palma florebit.· et sicut
cedrus que est in libano multi-
plicabitur. Hysopus autem
herba est:· saxo herens. que significatur humilitas xp̄i. Redemp-
tor quippe in cedro usque ad
hysopum disputauit:· quia
ablata excellentia glorie ce-
lestis. usque ad carnis humili-
tatem descendendo peruenit.
Siquidem et cedri nomine.

prauorum superba elatio designatur: sicut per dauid dicitur. Vox domini confringentis cedros. A cedro itaque christus usque ad hysopum disputat: quia quia ipse prauorum corda et humilium iudicat. Super ligno autem disputauit: dum in cruce pependit. Tunc enim in cedro sibi arrogantiam inclinauit. quam erexit usque ad hysopi humilitatem. id est usque ad crucis ac contemptibilem fidem deducit. IIII.

Legitur quoque idem sapientissimus primum habuisse iudicium inter duas mulieres de pietate certantes. In una dilectio ardebat: in altera simulatio subripiebat. In illo ergo iudicio salomonis: christus significatur. Nam mulier illa improba plebs scilicet sinagoge. uel hereticorum uere matris. id est ecclesie filium appetebat. quem non ut seruaret. sed necaret ut interimeret cupiebat. Sed sicut gladio salomonis diuinitate proprie. Matris gemina teste. uerus repertus est partus: ita et spiritualis ihesu christo docente. plerumque hi qui amantes seducunt et capti fuerunt: hereticorum uel sinagoge signasse impietatem. Que et suos nequeunt nutriendo interimunt: et alienos quousque perdant illiciendo persuadent.

Regina autem austri que ab uthuanis testimoniis excitata ueniens salomonis audire sapientiam concupiuit: in tunc per illam uentura de gentibus regina deuciant. christum figurabat: que iuxta prophetici organum circumamicta uarietate. in uestitu deaurato. et populi sui et patris domus oblita: cernebat barbam gente non animo. que in aspectu peregrinans: sed in occulto sanctorum fieri ciues optabat. Unde non solum celesti premio resurrec- V.

tionis lavacro: sed et potestatem apostolica de iudiciis adulteriis iudicandis. ipsius ore iudicis digna censetur: quia Christum in Salomone minime: verum regine celestis affectum. mistica ecclesie prudentia impleverat.

Iam vero de ceteris operibus vi Salomonis quid dicam. que vehementer arguit sancta scriptura. atque condempnat: Nichil que de penitentia eius vel in eum indulgentia dei omnino commemorat: nec presus occurrit. quid saltim in allegoria bonum significat. Hec eius flenda submersio. Nisi forte quis dicat mulieres alienigenas quarum amore exarserat: significare ecclesias electas ex gentibus. Posset hoc fortasse non absurde intellegi: si ille propter Salomonem desererent deos suos et colerent deum eius. Cum vero ipse propter ipsas offendit deum suum et coluit deos suos et colerent deum eius. Cum vero ipse propter ipsas offendit deum suum et coluit deos earum. Non hoc quid in eo bonum coniectari possit. nec tamen nichil arbitror significare. sed malum. sicut de uxore filiabusque Loth diximus. Apparet enim in persona huius Salomonis mira excellentia. et mira subversio. Quod igitur in illo temporibus diversis extitit. prius bonum et posterius malum: hoc in ecclesia isto adhuc seculo simul uno tempore ostenditur. Nam bono illius bonos ecclesie: malo autem illius malos ecclesie significatos puto. Tamquam in unitate illius aree. sicut in illo uno homine bonos in granis. malos in paleis. aut in unitate unius segetis bonos in tritico: malos in zizaniis. vii.

Illud vero quod post mortem Salomonis decem tribus de templo separate sunt et due remanserunt: satis indicat. quod decem ta

ipsa gente apostolus ait. Reliquie pro electione gratie salue facte sunt. Quod autem figurauerunt magni illi et insignes prophete qui et mirabilia multa fecerunt. Helias et heliseus discipulus eius. Pascitur enim helias tempore famis coruis mane afferentibus panem. et ad uesperum carnes. ut intelligantur illi christum. cui quidam nostri salutem nostram esurienti confitentur. priores fidem principia spiritus nunc habentem. In finem autem uelud ad uesperam seculi. et carnis resurrectionem. Mittitur helias pascendus ad alienigenam uiduam que uolebat duo ligna colligere. priusquam moreretur. Non hic solo ligno. sed et numero lignorum signum crucis exprimitur. Ubi dicitur. farina eius et oleum. fructus et hylaritas caritatis. Que cum impenditur non deficit. Hylarem enim datorem diligit deus. Vidua autem ista ut opinor ecclesia significatur. quam christus non inueniens. sed ibi pane pascebat. De qua dicit dauid. Viduam eius benedicens benedicam. Illam scilicet uiduam: quam apostolus ait. Mortuo uiro: quo uolet nubat liberam. Quia defuncte lege cui nupta est, christo: ad gratie libertatem transitum faciens ecclesia. christum quasi uidua nubsit. Huius nunc uiua sit oleum gratie et benedictionis farina non deficit: in omnibus fere gentibus fame manente. Que uite esuries et fidei trinitatis media congrue prefigurantur illa quondam triennis fames. Quod uero per heliam tempore siccitatis nubis illa apparuit: et postea future pluuie signum. in uestigio hominis ad terram nube de celo descenderet: qui indeficiente animas irrigaret.

Explicit liber iii. Regum. Incipiunt capitula libri iiii. Regum.

i De duobus quinquagenariis
cum militibus suis igne combustis.
ii De heliseo qui aquas iericontinas ste-
riles et malignas sanavit.
iii De parvulis ab eo maledictis:
et ab ursis devoratis.
iiii Ut pferrum suum vacillum mit-
tit. et mortuus non revivescit.
v De ferro aliguo excidenti in pro-
fundum. et quod nunc adduci animi.
vi De egritudine ezechie regis.
vii De divitiis eius caldeis morbo iac-
tanti ostensas.
viii De transmigratione scelis na-
buchodonosor facta in babilo ne.

Mittit rex impi us duos quinquagenari os cum subditis sibi mi litibus suis. ut exire ant heliam qui divino ig ne consumpti sunt. Tercius autem missus salvatur. Quin quagenarius autem numerus confessio penitentie est quo declaratur remissio peccatorum. Iudei ergo volentes christum esse presentium: nec principium peni tentie. dicunt ad eum. Qu inquaginta annos non dum habes: et habraam vidisti: hi futuro ignis incendio ex tinguuntur. Tercius autem quinquagenarius. quia conversus ad fidem trinita tis: penitentie sacramenta cog novit. indulgentiam meruit.

Queritur autem cur helias vir sanctus super quinquagenarios male dictionis sententiam sic intulit: ut per dum scriptum sit. Benedicite et nolite maledi cere. Sanctus igitur helias nequa quam se indignante male dixit. sed quod in divina predesti natione cognoverat: prophetan do predixit. Iudei cum dis pensatione dei eunt ita pi re. et quinquagenarios ad helie vocem. id est sinonem ad peccati sententiam. unde non in tonuit voto sancti maledi-

cant: sed locuntur quod in
dei uoluntate esse nouerunt. v

Postulatur heliseus a prophetis
ut aquas iherico steri
les et malignas sanaret. Ac
cepitque uas uite fictile. et ad
iecit in eo sal: et diuersit il
lud in flumine. et statim aque
sanate sunt. Quo facto prenun
ciabat propheta quod uerbum
caro fieret et habitaret in nobis.
Inde similitudines uel salem
id est sapientiam dedit. in uas
fictile. in corpus scilicet huma
num. in mittens in aquam
dimisit. Id quidem signi
ficabat. quia omnes populi qui
sub figura aquarum in toto
mundo steriles erant per christum
in sanatione fecunditatem
et benedictionem acceptum est
serunt. vi

Ipse quoque heliseus propheta
figuram christi gessit. Denique
uocabulum ipsum salus
dei interpretatur. Salus autem
dei quid est aliud nisi filius eius.
qui et saluator ubique uocatur.

Parvuli uero illi illude
bant salutem dei. id est heliseo.
in dominum habuerit personam.
qui ad crucem domino salua
tori illudebant. Quod autem
dicunt ascende calue ascende:
quia in caluarie loco christus
ascensurus erat in crucem.

Quod uero conuersus maledixit
eos heliseus. et uenerunt
duo ursi de silua et interfece
runt quadraginta duos pue
ros blasphemantes: iam et christus
post passionem suam et resurrec
tionem ex mortuis: postea qu
am ascendit in celum. sicut
heliseus ascendit in bethlehem
id est in domum dei: conuersus
maledixit iudeis. et quadra
gesimo secundo anno ascensionis
sue: immisit duos ursos de
siluis gentium. uespasianum
scilicet et titum. eosque crudeli stra
ge deiecerunt. vii.

Mittit heliſeus per ſeruum
baculum ſuum ſuper mor-
tuum et non reuixit. Venit
ipſe coniungit et captat ſe
morti eius: et reuiuiſcit. Qui
ſic ſermo dei legem per ſeruum
ſuum: nec profuit in peccatis
generi humano mortuo.
Venit ipſe deſcendens de ce-
lorum ſublimitate: quaſi
de montis altitudine humi-
liauit ſemetipſum. Conforma-
uit ſe nobis mortuiſque membris
ſua membra compoſuit. Quia-
que mortalitati de ſuo corpore
medicinam aptauit. Deinde
ſuper mortuum ſepties oſcita-
uit: et ſeptiformem ſpiritum hu-
mano generi dat. per quem
uiuificatus a morte peccato-
rum reſurgat. v.

Cum ſecuribus ligna ce-
derentur: de ligno ferrum
exiliens. in profundum flumi-
nis merſum eſt. atque in lignum
deſuper ab heliſeo proiectum
reuerſum eſt. Ita quum
impios iudeos per corpus
opera preſentia christi tamquam in
fructuoſas arbores cederent
ferrum exiuit. id est christus quia
de illo iohannes dixerat. Ecce
ſecuris ad radicem arboris
poſita eſt. ab eis intueniente
paſſione corpus illud deſe-
ruit. in inferni profunda
deſcendens. Quod in ſepul-
cura depoſitum: tamquam
ad manubrium ſpiritu redeunte
ſurrexit. vi

Recumbente in lectulo
regi ezechia: grauique
egritudine laborante ex perſo-
na domini eſaias propheta aduenit
eum. predicens illi quod
moreretur. Ille autem exora-
ns dominum: in ipſo preſtituto
tempore mortis. confeſtim
dominus uocem eius audiuit:
et quindecim annos uite
deprecantis extendit. Qui
numerus quindecim annorum

quid sacramenti contineat
misterium referendum est.
Nam ut apostolus ait: secundum quod
operatus fuerit. ita recipiet.
Ideoque iste rex quia decalogi
legis cum quinque libris moi-
si integram conversatione con-
pleverat: ideo quindecim an-
nos secundum legis numerum
quem custodierat ad vitam
auctos accepit. Per quod figu-
raliter scimus. quia quicum-
que per numeri istius legis to-
cius plenitudinem custodierit:
eterne salutis premium consequitur.
ac per legis consummationem ad
vite eterne plenitudinem tran-
seunt. Cui quidem regi per sig-
no conferende salutis: decem
gradus domus sue ex quibus
umbra descendere consueverat.
sol retrorsum ad ortum suum
ascendentis regressus scribitur.
Qui numerus quid misterii
habeat videamus. Nam gradus
iste temporum ordines sunt:

per quos umbra figurarum
descendit per quos iterum
sol iustitie. xpistus post resurrec-
tionem ascendit. Primus
itaque gradus descensionis de-
cem in angelo fuit. qui mag-
ni consilii nuntius erat. De-
nique et iacob se alloquitur.
Et dixit inquid angelus dei. Ego
sum deus cui unxisti titulum.
et vovisti votum. et angelum
et dominum ostendit. Secundus gra-
dus descensionis de angelo in
patriarchis fuit. quia in om-
nibus ut ait apostolus ipse est operatus.
Tercius in legis datione. quia
et in lege ipse locutus est. Quartus
dicitur gradus in ihesu naue: ut
populum in terram repromissionis in-
duceret. Quintus in iudices:
quia eundem populum per eos iu-
dicabat et regebat. Sextus
in regibus iudeorum: quia in eis
ipse regnabat. Septimus
in prophetis: quia per eos est nuntia-
tus. Octavus in pontificibus:

quia ipse summus sacerdos
ē patris. Bonus in homine.
Uetimus in passione. Per hos
enim decem gradus quasi per
umbrā legis prisce x̄ descen
dit: ac post resurrectionem x̄
sol iusticie per eosdē gradus
rursum ascendit in celum.
et omnem illam umbram
legis ueritatis radiis illus
trauit. Ovum reuelans:
clausa reserans. et omnia
tecta denudans. vii.

Quod ezechias rex diui
tias suas caldeis iactan
tie elatione pdidit: et pstea
perituras per prophetam audiuit:
significat dei seruū. qui cū
uirtutes suas uane glorie stu
dio pdiderit: mox eas perire.
et demones opum suorum dños
facere. sicut ille post temptatio
nis appetitum thesauros suos
eē fecit sub dominio caldeorum.

Iam ipsa in babilone viii.
transmigratio. quod et ipsi
dei per iheremiam prophetam iubet.
ut pgarent et orent pro eis ipsi.
in quorum regno peregrinarent.
Quod in eorum pacem. et pax
esset iustorum. et edificarent domos.
et nouellarent uineas. et pla
tarent ortos. Quis non agnos
cat quid ipse significauerit.
quid ad tenderit ueros israhe
litas in quibus dolus non est per
apostolicam dispensationem cum eis
euuangelico sacramento ad reg
num gentium transisse.
Unde nobis apostolus. tamquam iheremiam replicans dicit. Volo
ergo primum omnium fieri. depre
cationes. orationes. interpella
tiones. gratiarum actiones. pro
omnibus hominibus. pro regibus;
et his qui in sublimitate su
nt: ut quietam et tranquil
lam uitam agamus. in omni
pietate et castitate. Hoc enim bo
num et acceptum est: coram sal
uatore meo deo: qui omnes ho
mines uult saluos fieri. et

ad agnitionem ueritatis ueni
ne. Et hoc quippe ē illis circē
tibus: constituta ē conciliat
pacis basilice xpianorum cong
gationum. Et nouellare uinee
ppli fidelium. et plantari oleti.
ii ē uit oia oleta. granum il
lud sinapis regnat. sub cuius
umbraculis longe lateq; por
rectis ē altipetax superbia genti
um. tamquam in uolatilibus
celi confugiendo requiescit.

Explicit liber regū iiii.us

Incipiunt capitule. de lib. esdre.

i De septuaginta annis capti
ii uitatis et ihu sacerdote. | tatis.
iii De uasis dn̄i in babilone depor
iiii De eo quod rex babilonius dia
boli tipum gerebat.
v De reditu ppli in iherusalem.

Nam quod etiam
post septuaginta anno
s; de eiusdem iheremie
pphia reditus ex cap
tiuitate et templum renouat
qui fidelis x non intelligat p
euoluta tempora que septen
narii dierum numeri repetio
ne transcurrunt. et nob. i. eccla
dei ad illam celestem ihrlm ex
acius seculi peregrinationem
transcendendum? P quem n
per ihm x uere sacerdotem mag
num. cuius figura gerebat ille
ihu sacerdos magnus illius tem
poris. qui et templum edifica
uit p captiuitatem. Quem ppha
zacharias uidit in sordido ha
bitu deuictoq; diabolo. qui ad
eius accusationem stabat. abla
tum illi sordidam uestem. et da
tum in diuinitatem hominis
ac glie sic corpus ihu x quod
ē eccla. Ad usario in fine tempm
puictum supata. peregrinatio
nis uigilia sempiterne salutis
ad sumitur. Quod ē in psal
mo dedicationis domus aptissi
me canitur. Conscidisti saccum meum et
precinxisti me leticia ut cantet tibi
gloria mea non con pungar
gar.

Iheronimus in annalibus ebreorum. De xv. ſignis diei iudicij p[er] ...

Primo die exaltabuntur maria omnia in altum xv. cubitis ſupra montes excelſos orbis terrarum non affluentia. ſed ſicut muri undique ſtantia. Secundo die. deicientur in imum profundi. ita ut vix queant humanis uiſibus conſpici. Tercio die redigentur in antiquum ſtatum qualiter ab exordio creata fuerunt. Quarto die convenient omnes belue et omnia quecunque moventur in aquis marinis congregabuntur. et levabuntur ſuper pelagus more contentionis. rugientia et mugientia.

Hec ſunt .iiij. ſigna pelagi. Quinto die concionabuntur in campis omnia volatilia celi. unumquodque genus in ordine ſuo invicem mutuantes. et plorantes. et non guſtantes. neque bibentes. ſed adventum iudicis timentes. Sexto die. ſurgent ignea flumina [ab occa]ſu ſolis contra faciem firmamenti. uſque ad ortum concurrentia. Septimo die. ſpargent ex ſe errantia ſidera et ſtationaria flammas igneas. qualiter in comete et in ſole. Signum orbis cum ſuis habitatoribus.

Octavo die. erit terremotus magnus. ita ut nullus hominum ſtare poſſit. nec aliud aliquod animal. ſed ſolo ſternentur omnia. Nono die. ſcindentur omnes lapides. tam magni quam parvi. in quattuor partes. una queque pars alteram collidet. Decimo die. fluent omnia ligna ſilvarum et holera erbarum ſanguineo rore. Undecimo die. redigentur omnes montes. et colles. et edificia. in pulverem. Duodecimo die. venient omnia animalia de ſilvis et montibus ad campos. rugientia. non guſtantia.

gustantia. nec bibentia. Tercio decimo die: parebunt omnia sepulcra a ortu solis usque ad occasum: surgent cadavera usque ad ora sepulcrorum. Quarto decimo die: exibunt homines de habitaculis suis in quibus erunt non loquentes sed currentes ut amentes. Quinto decimo die: morientur omnes homines ut resurgant cum mortuis longe ante defunctis.

Finis de dies magni iudicii.

Lectio libri sapientie.

Mulierem fortem quis inveniet.

Mulier fortis ecclesia catholica vocatur: quam iohannes in apocalipsim amictam sole .i. christo vidisse perhibetur. Que spiritales cotidie filios ex aqua et spiritu sancto generare non cessat. Que ideo fortis vocatur: quia cuncta seculi adversa simul et prosperitatem pro dilectione sui fidei contempnit.

Quam ipse in carne apparens infirmam invenit: sed visitatione sua fortem reddidit. Videns ergo salomon genus humanum multis implicatum erroribus: ait. Mulierem fortem quis inveniet: ac si diceret. Quis patriarcha aut propheta. vel quis doctor. aut tante virtutis. vel meriti esse potest in credulis qui de tot mundi nationibus unam sibi electorum ecclesiam congreget. quam sua gratia fortem et insuper ad omnem adversantibus cunctis efficiet: Sub intelligitur. nullus nisi christus. Procul. Procul: pro statu posuit temporis. i. a diebus salomonis: usque ad partum virginis. Et de ultimis finibus: pretium eius. De ultimis finibus dicit: quia a summo celo egressio eius. qui semet ipsum pretium redemptionis pro salute nostra obtulit patri. Unde apostolus ait. Qui dilexit nos et tradidit semet

ipſum pro nob. Aliter. Precium
ſce eccle. procul poſitum ē. quia
incarnatio uerbi dei. et conuerſa
tio eius inter homines. et paſſio.
et reſurrectio eius. longe ē a nra
condicione diſcreta. Confidit
in ea cor uiri ſui. Virum ſancte
eccle. qui et ſponſum eius fieri
dignatus ē. dominum dic. Sic
enim is qui forte fidelemque et
caſtam ht coniugem. confidit
in ea quia nichil contra ſuam
uoluntatem adulterina ſaltem
cogitatione poſſit attemptari. ſed
quoſcumque ualet aſſidua ami
citia ad ſinum uirum conuertere
deſiderat. ſic redemptor nr in
conuicta confidit eccla. No
uit enim ſpm gre et unitatem
caritatis. quam eius pcordijs
infudit. ideo nō dubitat eam
non ſolum a ſue fidei integri
tate poſſe corrumpi. ſed perſeueranter
inſiſtere. ut plurimos ad eius fidi
congreget unitatē. Et ſpolijs
non indigebit. Spoliat enim

diabolum eccla. quando pdi
catores ſuos eos quos ipſe de
ceperat ad ueritatis iter reuocat.
et nunquam diabolica fraude decep
tas liberare animas ceſſat. donec
completo mundi curſu. ſuorum p
finitum compleatur ſumma mē
brorum. Reddet ei bonum et
non malum. Reddit quippe
eccla ſiue una queque anima
xpo bonum. cū pceptis ab eo
uite muneribus. recte uiuendo re
pendet. cum ea que ipſa ſeruit
ut facere ab illo adiuta potuit.
etiam alijs intimare ſatag.
Et econtrario ſunt qui acceptis
a domino bonis mala repē
dunt. id eſt ut fidei miſteria
que pceperunt heretica fece
fedando. uel fidem quam pro
feſſione ſeruant prauis opibus
blaſphemando. ut mores bo
nos prauoloquia mala corrupē
do. Omnibus diebus uite
bonorum domino. qui initi
que bn inchoat. usque ad finē

uite presentis perfectione carent. sicut simile est illud euangelicum. Seruiamus illi in sanctitate et iustitia coram ipso omnibus diebus nostris. Quesiuit lanam et linum: et operata est consilio manuum suarum. Hec secundum litteram sancta ecclesia obseruare consueuit: iuxta illud propheticum. Cum uideris nudum operi eum: et carnem tuam ne despexeris. Et cetera. Et hec non superuacue sed cum consilio operatur: ut ab ipso in die suo audiat in iudicio. Venite benedicti patris mei: percipite regnum quod uobis paratum est ab origine mundi. Quia nudus fui: et operuistis me. Et cetera. Mistice autem in lana quia ouinus est habitus: pietatis et simplicitatis que in proximis in pudicitie opera designantur. In lino uero castigatio uel mortificatio carnis nostre intimatur. Facta est quasi nauis institoris: de longe portat panem suum.

Institorem negotiatorem dicit. Qui propterea sic uocatur ab antiquis: quia in requirendis multiplicandisque mercedibus sedulus insistat. Facta est ergo anima sancta quasi nauis institoris: que transit desiderio fluctus seculi presentis. et sola que in celis accipere sperat eterna gaudia meditatur. et prius adipiscendis: quicquid ualet instanter agit: et ad uisa omnia fortiter superare contendit. De qua recte subditur. De longe portat panem suum. Quia in cunctis que temporaliter bene agit: eternam solummodo retributionem expectat. Et eius uiui panis saturitatem desiderat: qui dixit. Ego sum panis uiuus: qui de celo descendi. Et qui suis auditoribus pie promittit dicens. Venite ad me omnes qui laborati estis: et ego reficiam uos. Et de nocte surrexit deditque predam domesticis suis: et cibaria ancillis suis. Quasi enim nocte

quiescat: quum aliquis fide-
lium eius intimus a temp'
sollicitudine externa. subinter
uacare spiritualit' incipit: et
ul' lectionib; sacris. ul' oratio
nib; sanctis. ul' lacrimis secre-
tis. exercendo se curare nõ cess
at. Nam consurgit de nocte:
cũ adagendam ẽ primoz
curam se sollicite accingit: atq;
componit. Dat namq; p'dã
domesticis suis: cum eos ab
antiquo hoste docendo eripere
procurat. societatiq; illoz qui
in fide pcesserunt reconciliat.
Dat et ancillis cibaria: cum hu
miles quosq; et debito timore
sua iussa seruantes ne in labo
re lacescant. superne mercedis
remuneratione reficit. Consi
derauit agrum: et emit eum.
Agrum dicit possessionem
superne hereditatis. Vñ isaac
ait. Ecce odor filij mei: sicut
odor ag' pleni cui benedixit
dominus. Quem considerauit

eccl'a. siue queq; electa anima
et emit: quia studio se dedicat
que sunt gaudia uite perhen
nis. et pro eorum perceptione q̃c
quid potest laborare conten
dit. Alit'. Considerauit agrum
.i. orbem uniu'sum. et emit eum:
cũ missis doctorib; talentum
u'bi commisit. ut credentes feli
cissimo x̃ mancipatu subderet.
De fructu manuum suarum:
plantauit uineam. Planta
uit autem uineam: cũ in ag'
mundi de nouis credentium
populis fecit ecclesiam. et eam
plena euangelice ueritatis
institutione firmauit. Quã
uineam de fructu manuum
suarum plantauit. quia
n̄ solum u'bo apl'i apl'orumq;
successorum: s; et miraculo et
bone operationis doctrina credẽ
tes instruxit. s; et usq; hodie
et usq; ad finem secli scã eccl'a
sollicite pquirit quos ad fi
dem ẽudire possit: et quos sciq;

dociles inuenerit. hos clam pre-
cium dedi in seruicium x̄pi emit.
atq; in eis uineam x̄pi plantare.
uel potius eos uineam x̄pi facere
satagit. Accinxit fortitudine
lumbos suos: et roborauit bra-
chium suum. Accinx̄ ergo eccl̄a
lumbos suos fortitudine: qui
cum supernorum desideriis intēta.
carnalib; illecebris summouere
despexit. Roborauit brachium
suum: cum se ad agenda uir-
tutum opera preparauit. Et bene
lumbos. primo fortitudine acci-
gere. ac postmodum roborare bra-
chium dicitur: quia nimirum. actio
boni operis. acceptabilis esse do-
mino non ualet: si non sluxa luxu-
rie. quis prius a carne simul.
et mente restringat. Gustauit.
et uidit: quia bona est negotia-
tio eius. Negotiatio eius. ag-
rumq; illius significat: de quo
supra dicit. Considerauit agrum:
et emit eum. Gustauit igitur eccl̄a.
siue anima sancta. intimo me-
tis desiderio: et cognouit quia
bona est negotiatio uite inmar-
cessibilis. quia in delictis illece-
bris temporalib; etiam mercā-
tur in celis. Non extinguetur
in nocte: lucerna eius. Eorum
namq; lucerna. nocte extingui-
tur: qui sicut dominus ait ad tē-
pus credunt: et in tempore temp-
tationis recedunt. Sed et illorum
nocte media. extinguetur lu-
cerna: qui ueniente iudice. ole-
um caritatis in uasis precordiorum
suorum non habebunt. Sancte uero ec-
clesie lucerna. non extinguitur in noc-
te: quia cum a negotio quies-
cit actionis. uacat libentius lu-
ci. superne contemplationis.
Manum suam: misit ad fortia.
Fortia dicit. perfecta in x̄ cari-
tatis opera: ut ipse domi-
nus ait. Diligite inimicos uestros:
bene facite his qui oderunt uos.
et orate pro persequentibus et calum-
niantibus uos. Et illud. Si uis
perfectus esse: uade uende omnia

que habes. et da pauperibus. Nam et de eius fortitudine: alibi dixit. Regnum celorum uim patitur: et uiolenti rapiunt illud. Et digiti eius apprehenderunt fuſum. Solent femine nentes. fuſum in dextera colum tenere in ſiniſtra. In colo enim lana inuoluta est: que filo ducenda et nenda. tranſeat in fuſum. Dextera uitam perpetuam: leua preſentia dei dona ſignificat. Id est opulentiam rerum. pacem temporum. proſperitatem corporum: ſcientiam ſcripturarum. Hec et ſimilia bona cum domino largiente percipimus: quaſi lanam colo inuolutam. in leuam geſtamus. Accincta pro amore celeſtium. exercere incipimus: iam lanam agni inmaculati. de celo in fuſum. id est de leua in dexteram trahimus: quia de donis nostri redemptoris. de exemplis operum eius. ſtolam nobis glorie celeſtis: ac ueſtem caritatis. et nuptialem facimus. Digiti namque quibus apprehendere fuſum dicitur: ipſam intentionem diſcretionis. qua quiſque operatur inſinuat.

Manum ſuam aperuit inopi: et palmas ſuas extendit ad pauperem. Hec et de operibus elemoſinarum. que generaliter fiunt in pauperes. accipi potest: ſed melius de uerbo dei. quod indumentum ſalutis animabus confert. intelligitur. Aperuit eccleſia manum inopi: cum uniuerſa fidei. ignorantibus populis ueritatis reuelauit. Palmas extendit ad pauperem: cum late. longeque predicatores. ad inbuendas eterne ſalutis. indignas nationes diſperſit.

Non timebit domui ſue: a frigoribus niuis. Frigora niuis: corda ſunt reproborum. perfidie ſue torpore rigentia: quibus habundat iniquitas. et refrigeſcit caritas. Non timebit ergo

ecclesia domui sue. a frigoribus niuis: quia domino protegente credit. quia porte inferi. non preualebunt aduersus eam.

Omnes enim domestici eius: uestiti sunt duplicibus. Vestiti sapientia: ad refellendas hereticorum doctrinas. Vestiti patientia: ad repellendas peruersorum hostium pugnas. Siue induti sunt domestici ecclesie duplici ueste. una operis: altera mentis. id est fidei et operationis. et sacramentis uidelicet sue redemptionis imbuti: et informati exemplis. Vel certe uestiti sunt duplicibus: quia permissionem habent uite presentis et future. Nunc in peregrinationem temporali adiuti: tunc in patria perpetua ubi semper felices uiuant. gratia diuina alleuati.

Stragulatam uestem fecit sibi. Stragulata uestis. que uariante textura. solet firmissima confici: fortia ecclesie opera et diuersa uirtutum eius ornamenta significat. De quibus psalmista in laude summi regis: cecinit dicens. Astitit regina a dextris tuis. in uestitu deaurato: circumdata uarietate.

Byssus: in castitate pure conuersationis. purpura in effusione preciosi sanguinis. Hinc enim pulcre dictum est a patribus. quia sancta ecclesia electorum floribus: uernans: in pace habet lilia. in bello rosas. Bysso ergo induitur ecclesia: cum castigant corpora sua electi. et seruituti subiciunt. Purpura: cum eandem continentiam non ob fauorem uulgi. sed pro adquirenda beatitudine regni perhennis exercent.

Nobilis in portis uir eius. Vir sancte ecclesie. uel cuiuscumque anime fidelis: dominus est. Qui uidebatur ignobilis: cum ante tribunal presidis staret iudicandus. cum probra. flagella. sputa. crucem. mortemque susciperet. Sed nobilis appa-

redit: cum venerit iudicatu-
rus orbem in equitatem. Et
omnes angeli cum eo. Et tunc
congregabuntur ante eum
omnes gentes. Quando sede-
rit cum senatoribus terre.
Ipse enim contemptibilis
putatur a multis: paganis
videlicet et iudeis. hereticis.
sive prave viventibus christianis.
Ubi seculi finis advenerit: et ingre-
ssum patrie celestis aperuit: ex-
celsus cunctis apparebit no-
bilis. et sublimis. sedens cum
senatoribus terre. Illis videli-
cet: quibus ipse promittit di-
cens. Amen dico vobis quia
vos qui secuti estis me in re-
generatione cum sederit fi-
lius hominis in sede maies-
tatis sue: sedebitis et vos super
duodecim sedes. iudicantes
duodecim tribus israel.

Sindonem fecit: et vendidit.
Sindones sindonis: subti-
lis intexto signatur sancte
predicationis. In qua molli-
ter quiescitur: quia mens. in-
tima fidelium sic superna refove-
tur. Unde et pectore. animalia in
lineo demonstrantur: quia pre-
dicatorum anime misericor-
die adgregata. in blanda fi-
dei quiete continentur. Hanc
ergo sindonem fecit ecclesia: et ven-
didit: quia fidem quam cre-
dendo texuerat. loquendo de-
dit. et ab infidelibus. vitam
recte conversationis accepit.

Et cingulum tradidit cha-
naneo. Chananeo cin-
gulum tradidit ecclesia: quia
rigorem demonstrare iusti-
tie. fluxa opera gentilitatis.
adstrinxit. Ut hoc quod
illis precipitur: retinendo te-
neatur. Ut illud. Sint lum-
bi vestri precincti: et lucerne arden-
tes. Bene et enim canaan no-
mine. qui et gentilium est po-
pulo peraratus. interpretatur
commutatus. conversa ad fi-

deum gentilitatis designatur:
que felicissima commutatio
ne a uiciis ad uirtutes. a diabo
lo transmigrauit ad xpistum. Et im
pletum est illud uaticinium
psalmi. Audi filia et uide et in
clina aurem tuam: et obliui
scere populum tuum. i. uitia et peccata.
Et domum. i. hostis antiqui:
et sic concupiscet xpistus rex de
corem tuum.

Fortitudo et decor: indumen
tum eius. Fortitudo ad to
lerandum pressurarum in aduersita
tem: decor ad exercendam uir
tutum gratiam. Fortitudo quia
persecutionem patitur propter iusti
tiam. Decor: quia operatur ius
titiam. Similem huic senten
tiam. psalmista de domino po
suit dicens. Dominus regnauit.
decorem induit: induit dominus for
titudinem. Cum enim predicaret dominus
euangelium regni: aliis place
bat. aliis displicebat. alii bene
loquebantur. alii detrahebant. lace
rabant. mordebant. conuiciabantur. ad
eos ergo quibus placebat: decorem
induit. ad eos ergo quibus dis
plicebat: fortitudinem. Imi
tare ergo et tu dominum tuum: ut
possis esse uestis ipsius. Esto
cum decore ad eos. quibus pla
cent bona opera tua: esto fortis
ad susurrones detractores. Et ridebit
in die nouissimo. Ridebit
.i. gaudebit in retributione
regni celestis: que debebit in
certamine uite presentis. Ad hoc
et enim scriptum est pro gaudio
risum ponere: sicut et dominus
ait. Beati qui nunc fletis:
quia ridebitis. Et beatus iob.
Os sanctorum dilectos: replebitur risu.

Os suum aperuit sapientie
ad hoc tantum loquens.
Os aperuit. ut sapientiam do
ceret: iuxta illud apostoli. Omnis
sermo malus: ex ore uestro non pro
cedat. Sed si quis bonus ad edi
ficationem fidei: ut det gratiam
audientibus. Vt certe. os cordis
aperuit ad discendam ab ipsa

ſapientia intus veritatem: quam alios foris doceret. Uni que aũ ſenſu. quia utrumq; facit eccl'a: conuenit apte qđ ſequitur. Et lex clemẽ tie. in lingua eius. Lex uide licet illa: que n̄ ſtatim more legis moyſaice peccantes puniret: ſ; miſericordit̃ ad penitentie remedia reuocaret. Cuius exemplum clemẽ tie: ab ipſa dei ſapientia domino et ſaluatore nr̄o. manifeſte ꝑcipitur. cum oblata ei peccatrice muliere. ſiquis inquit ſine pc̄o ē ur̄m: primus in illam lapidem mittat. Et ſic eam accuminę. qđ patiretur ſub conditione: amplius nō peccandi miſeratus abſoluit.

Conſiderauit ſemitas domus ſue: ⁊ panem ocioſa n̄ comedit. Ocioſa panem n̄ comedit: quia h qđ de sacro eloquio intelligẽdo percepit: ante eṫni iudicis oculos. exſequendo opib; oſtẽ dit. Item domus mulieris. habitacio eſt patrie celeſtis. Semite domus illius. p̄cepta iuſticie: quib; ad eṫne uite manſionem ꝑuenitur.

Quas profecto ſemitas anima bene conſiderat: cum et diligenter. quibus actibus ad ſuperna ꝑuenire debeant inſpicit: ⁊ que agenda didicit. ſedula exercere non deſiſt̃. Panem quoq; ocioſa non comedit: cum ſacrificium dn̄ici corporis ꝑcipiens. ſtudet imitari actu. quod in miniſterio celebrat: multum ſollicita. ne indigne. panẽ domini comedendo. et calicem bibendo. iudicium ſ͠ manducet et bibat. S; ut patiẽ do ꝑ x̄ ac lacrimas fundẽdo. boniſ quoq; actib; inſiſtẽdo: paſſionis exempla ipſius. quantum ualet ſequitur.

Hoc et simpliciter accipi:
quia panem ociosa non come-
dit. Mulier fortis: iuxta il-
lud apostoli. qui non operatur.
nec manducet. Et ipse de se.
Quoniam ad omnia que michi opus er-
ant: et his qui mecum sunt:
ministraverunt manus is-
te. Unde merito luxuriantes
viduas arguens: ad iungit.
Simulant et ociose discunt.
circuire domos: non solum
ociose: sed et verbose et curiose.
Surrexerunt filii eius:
et beatissimam predica-
verunt. Quod futurum pro
certo noverunt: more prophetico
quasi iam factum refert.
Surgent enim filii ecclesie: vi-
delicet omnes electi in novis-
simo. carnis inmortalita-
te donati et tunc matrem
suam. que ex aqua eos et
spiritu sancto genuit beati-
ssimam predicant: que
nunc ab infidelibus. quasi
misera contempnitur. Ete-
nim sicut apostolus ait. Si in hac
vita tantum sperantes sumus
in christo: miserabiliores sumus
omnibus hominibus. Quia vero
pro vita alia in presenti mortifica-
mur: merito cum apparuerit
quod erimus. matrem nostram
que ex omnibus unius collecta.
una est columba. sponsa. et
amica vocatur: beatissimam
predicabimus. Hoc etiam quod
dicit. surrexerunt filii eius. et
beatissimam predicaverunt:
etiam in hoc tempore convenien-
ter accipi: cum quilibet fide-
lium transcensis seculi erum-
nis. ad celestia regna perduci-
tur. Sedere namque: ad humi-
liationem aliquotiens: surgere
ad gloriam pertinet. Surgunt ergo
filii ecclesie: beatissimam enim pre-
dicant: cum celestibus bo-
nis sublimati. quanta sit
illius patrie beatitudo. cuius
participes esse meruerunt: at-

piciunt. et hanc debitam lau
dationem. in diuina uisione
concelebrant.

Vir eius. et laudauit eam.
Laudauit eam uir ipsius:
cum bona. que p̄senti sc̄lo ip̄e
donat: in futuro remunera
bit. dicens in iudicio. Venite
benedicti patris mei: percipite
regnum. quod uob' paratum
ē ab origine mundi. Quia esu
riui. et dedistis michi mandu
care. et cet̄a. Et quidem. ipse
primitie dormientiū resurrex̄
a mortuis: s; in die iudicij ma
nifestius omnib;. quod sua
laude dignos iudicauerit.
Quanta sit. eiusdem sue re
surrectionis gl'a: manifesta
bit. Quib' aū ūbis. eam lau
det: consequent' ostenditur.

Multe filie. congregau'ūt
diuitias: tu supgressa
es uniūsas. Multas filias di
cit ecclesias hereticor̄. 7 malor̄
turbas catholicorum: que
filie dicuntur uel x̄ uel ecclie.
que ex ipsis sunt. diuinas uero
sacramentas: et adoptionē filio
rum quam n̄ custodire p̄cepe
runt. Vn̄ et iohānes dic̄. De nob'
exierunt: s; non erant ex nob'.
Que congregauerunt diui
tias: uidelicet bonor̄ operum
orationes. ieiunia. elemosi
nas. afflictionē. et castimoniā
carnis. continentiā lingue.
meditationē scripturarum:
et cet̄a huiusmodi. Que n̄ sunt
diuitie sp̄s: n̄ pura mentis
sinceritate gesserunt: ū aūm
sine fine. que p dilectione opa
tur fiunt: michi agentibus
p̄sunt. S; et ille filie. firmiter co
gregauerunt diuitias: de q̄b'
dominus ait. Multi dicent
m̄ in illa die dn̄e dn̄e. n̄ ne
in nomine tuo p̄phetauim'?
et in nomine tuo uirtutes
multas fecimus? Et tunc cō
fitebor illi quia numq̄m no
ui uos. S; omnis huius modi

filias ecclesia catholica super
greditur: que fide casta. et
opere perfecta. redemptoris sui
uestigia sequitur.

Fallax est gratia: et uana
est pulcritudo. Fallax est
gratia laudis. quam ab ho
mine accipit: uana pulcri
tudo castitatis. uel operationis
bone. quam omnibus ostentat
anima. que timore caret diuino.

Mulier que timet dominum: ip
sa laudabitur. Illa ani
ma cuius conscientia sincera
est: uere est. et laude digna: qu
ia timorem dei. in omnibus ser
uat. Timor enim: principium cuncta
rum custosque uirtutum: scriptura dicen
te. Timor domini. principium sapien
tie. et iterum. Qui timet dominum: nich
il negligit. Hic est enim quod ideo
beatus iob. et in prosperitate uirtutibus.
incomparabiliter floruit et in
aduersitatibus. insuperabiliter
hosti permansit. quia ueraciter
dicere potuit. Semper enim
quasi tumentes. super me:
fluctus timui dominum: et pondus
eius. ferre non potui. Fallax
ergo simulatorum gratia: ua
nus decor operis stultorum. Ec
clesia autem que in timore incolatus
sui. tempore conuersatur: quo
ardentes uirtutum lampa
des. ueniente ad iudicium
suo sponso offert: uere adeo
laudata. ianuam cum eo
regni celestis intrabit. Quali
ter eam laudet: continuo uersu
docetur.

Date ei de fruc
tu manuum suarum: et laudent
eam in portis opera eius. Hic sunt
enim uerba uiri illius: de quo
dictum est. Vir eius. et laudabit
eam. Id est dominus et saluato
ris nostri: qui angelis in fine pre
cepturus est. ut ecclesiam post huius
uite certamen post tribulationem.
afflictionem terrestrium. ad ce
lestis regni gaudia introdu
cant. ac uite inmortalis sibi
sotia congregent: iuxta illud
euuangelicum. Triticum

aũ: congregate in orreum
meum. Date ei de fructu
de fructu manuum suarum:
quia fructum sp̄s ferre ei
muit. caritatē. gaudium.
pacem. longanimitē. boni
tatem. modestiam. continē
tiam. fidem patientiam.
Per hoc: illi debitam reprehendi
te mercedem. Et laudant
eam in portis: hoc ē in iudicio
siue in ingressu patrie ce
lestis. Non hominum fauo
re super uacuo: sȝ operum ipsa
que fecit examinantē. proban
te. ac remunerante illo cuius
hec donante gr̄a perficit. Ad q̊
ut laudari mereāmur: insti
tuto concedat ipse, perpetuus.
nos enim dignis in p̄senti
uita collaudare seruitijs
A. M. E. N.

J. saye prophete.

Expecta respecta mãda
et remanda. modicum
ibi modicum ibi. hec ũba
prophē ad dn̄m intercedentis pro
uideris: quasi diceret. O dn̄e
qui in tempore prophetarum
et in tempore filij tui expec
tasti: respecta in tempore ap
l'oꝝ. et in tempore suorum disci
pulorum. ut conūterentur:
et o tu domine qui mandas
ti eis per prophetas sr̄ et filium
tuum ut conūterentur: mã
da iterum per apl'os. et reman
da per suos discipulos: quia
modicum rationis ē ibi. i.
in principib; et phariseis. et
modicum rationis ē ibi. i.
in minoribus. Vel ita pot' dici
ad unum quemq; fidelē:
conquerentē de dilatione
p̄mij. O tu fidelis cui nimis
uidetur differri p̄mium:
expecta in ad ũsitate ne de
ficias et respecta in p̄speri
tate ne extollaris. et si di
fficilis meritis tuis: mãda
per archangelos et angelos.
et remanda. i. iterum mã

cia purgantes et confessoris ad
dominum parte intercedere quia mo-
dicum est. i. modicum tempus
est usque accipias premium tuum
secundum animam cum recesserit
a corpore. et modicum tempus
est usque accipias premium tuum
secundum corpus et communem re-
surrectionem. quamvis videatur
longum.

Incipit vita antichristi ad Ka-
rolum magnum ab Alcuino edita

IN primis proferendum est quare
antichristus dicitur. Ideo scilicet
quia in cunctis Christo erit contra-
rius. Faciet enim que Christo sunt
contraria. Christus venit humi-
lis: ille venturus est superbus.
Christus venit humiles et pec-
catores iustificare: ille econ-
trario humiles eiciet. pecca-
tores magnificabit. impios
exaltabit. semper vitia que sunt
contraria virtutibus doce-
bit. legem evangelicam
dissipabit. demonum cul-
tum in mundo revocabit.
gloriam propriam queret. et om-
nipotentem se nominabit. Hic itaque
antichristus et multos habet sue ma-
lignitatis ministros. ex quibus
multi in mundo iam precesserunt.
Qualis fuit anthiocus. domi-
tianus. Nunc quoque in nostro
tempore multos antichristos no-
vimus. Quicumque enim lai-
cus. sive monachus. sive canoni-
cus. contra iusticiam vivit:
quia ordinis sui regulam in-
pugnat. et quod bonum est bl-
asphemat: antichristus et minis-
ter sathane est. Sed iam de exor-
dio antichristi videamus. Hoc autem
testor in Christo quod dicturus
sum: ex proprio sensu [illegible] non
fingo. sed in libris autenticis
diligenti op[illegible]ter relegendo.
Hec omnia invenio. Sicut auc-
tores nostri dicunt: antichristus ex
proprio iudeorum nascetur. ex tribu
scilicet dan. secundum prophetiam
dicentem. Fiat dan coluber

in via: cerastes in semita, mordens ungulam equi ut cadat ascensor eius retro. Sicut serpens sedebit in via: et in semita erit ut eos qui per semitam iustitie ambulaverint feriat: et veneno sue malitie occidat. Nascetur autem ex patris et matris copulatione, sicut alii homines, non ut quidam fabulantur de sola virgine. Nec de presbytero et monacha sicut et alii dicunt. Sed de immundissima meretrice et crudelissimo nebulone. Totus in peccato concipietur, in peccato generabitur, in peccato totus nascetur. In ipso vero sue generationis primordio diabolus simul introibit. Intrabit autem in uterum matris sue caput superbie, magister erroris. Plenitu[illegible]do malitie que posita in suo. Ait beatus Gregorius. Statum potentie sue non perdidit, ut deiectus. Cuius virtus tecta vero ostensa adhuc non ostenditur: quia dispensatio

divinitus incathenatus tenetur: tunc dissolvetur et exiet per illud suum vas terribilis. Seducet gentes. Hic enim de quo Iohannes in apocalypsim ait. Vidi angelum descendentem de celo, habentem cathenam magnam, et clavem abyssi in manu tenentem. Et apprehendit draconem qui est diabolus et sathanas, et clausit eum per mille annos. Et post mille annos solutus exibit, seducetque gentes et cetera. Hic est super omnes filios superbie, cuius virtus semper cum illo erit. Et sicut in matrem domini nostri Ihesu Christi spiritus sanctus descendit, et eam sua virtute obumbravit: et divinitate replevit, et ut spiritu sancto conciperet, et quod nasceretur divinum esset et sanctum: ita quoque diabolus in matrem antichristi descendet, et totam eam replebit, et totam eam circumdabit, et totam eam interius et exterius possidebit, ut

diabolo per hominem cooperante concipiatur. ut quod natum fuerit: totum sit iniquum. totum malum. totum perditum. Et ob hoc ille homo filius perditionis appellatur: quia in quantum poterit hic totum genus perdet. et ipse in novissimo perdetur. Ecce autem dicta nativitatis qualitate: locum ubi debeat nasci audite. Nam sicut dominus ac redemptor noster bethleem sibi previdit ut ibi pro nobis humanitatem assumeret et nasci dignaretur: sic diabolus illi perdito homini qui antichristus dicitur. locum novit aptum: unde radix malorum oriri debeat. scilicet civitatem babilonie. In hac enim civitate. que quondam fuit inclita et gloriosa et caput regni persarum antichristus nascetur: et in civitate bethsaida. et corozaim. nutriri et conversari dicitur. Quibus dominus in evangelio improperat dicens. ve tibi corozai. ve tibi bethsaida. Habebit enim antichristus magos. et ariolos maleficos. et incantatores. et divinos. qui eum nutrient: et docebunt et imbuent omni iniquitate. et falsitate. et nefaria arte. et maligni spiritus erunt duces eius. et socii semper. et comites indivisi. Deinde iherosolimam veniens: omnes christianos quos ad se convertere non poterit. per varia tormenta iugulabit et suam sedem in templo sancto parabit. Templum etiam destructum quod salomon fecit deo: tunc edificabit. et in statum suum restaurabit. et circumcidet se et filium omnipotentis dei se esse mentietur. Reges autem et presides. et principes. ad se primum convertet: et deinde per illos ceteros populos. Loca vero per que dominus noster ihesus christus ambulavit: ipse perambulabit. sed prius destruet quod deus illustravit. Deinde per universum orbem nuntios mittet. et predicatores suos.

Predicatio autem eius tenebit a mari usque ad mare. et ab oriente usque ad occidentem. et a meridie usque ad septentrionem. Faciet quoque signa multa et miracula magna et inaudita. Faciet de celo ignem venire terribiliter. Arbores subito florere et arescere. Mare turbari. et subito cessare cursus. et ordinem commutari. aera ventis commoveri tribus multis agitari et cetera que mirabilia et stupenda. Mortuos quoque in conspectu hominum resuscitari: ita ut in corpore inducantur. ut homines decipiantur: si fieri potest et electi. Sed mendacia erunt: et a veritate aliena. quia per magicas artes et fantasiam deludet homines. sicut et Simon magus illum qui putavit eum occidere arietem decollavit pro eo. Cum enim talia signa viderint: et illi qui perfecti et electi dei erunt dubitantes utrum sit ipse Christus qui in fine mundi secundum scripturas venturus est: an non. Excitabit persecutionem sub omni celo super christianos et omnes electos. Surget itaque se contra fideles tribus modis. terrore. muneribus. et miraculis. Dabit in se credentibus auri et argenti copias. Tempore enim suo cunctos thesauros absconditos revelabit. Quos autem muneribus corrumpere non poterit: signis et miraculis seducere temptabit. Quos nec signis poterit: in conspectu omnium miserabili morte cruciatos crudeliter necabit. Tunc erit talis tribulatio qualis non fuit super terram ex tempore quo gentes esse ceperunt usque ad illud tempus. Tunc qui in agris stabunt fugient ad montes dicentes in domum suam ut tollat aliquid ab eam. sed se ipsum dabit precipitem. Tunc omnis

fideles qui inventi fuerint:
aut deum negabunt. aut per fer
rum. sive per ignem fornacis.
sive per bestias. sive per aliquod
aliud genus tormentorum in
teribit: si in fide permanserint.
Hanc autem tribulationem. iii. annis
permanebit et dimidio. Sed
abreviabuntur dies propter electos.
Nisi dominus abreviasset dies:
non fieret salva omnis caro. De
tempore sicque de quando idem antichristus veniat vel quando
dies iudicii apparere cepit: Pau
lus apostolus in epistola ad tessaloni
censes dicit. Nisi venerit discessio
primum et revelatus fuerit homo peccati
filius perditionis et cetera. Scimus autem quia
post regnum grecorum sive
post regnum persarum ex quibus
unum quodque in suo tempore
magna gloria viguit et magna
potentia floruit. Ad ultimum
quoque post cetera regna: regnum ro
manorum cepit. quod for
tissimum omnium fortissimorum
erat. et omnia regna terrarum
sub dominatione sua ha
buit. Omnes quoque nationes
subiacebant et serviebant ei
sub tributo. Inde ergo dicit
apostolus antichristum non antea ven
turum esse nisi venerit disce
ssio primum id est omnia reg
na mundi discesserint. Pri
mum a romano imperio
cui prius subdita erant.
Hoc tempus nondum venit: quia
licet videamus romanorum reg
num ex maxima parte iam
destructum. tamen quamdiu re
ges francorum duraverint qui
romanum imperium tenere de
bent: dignitas romani im
perii ex toto non peribit. quia
stabit in regibus suis. Di
cunt quoque doctores nostri
quod unus ex regibus francorum:
romanorum imperium ex integro
tenebit. qui in novissimo
tempore erit. Et ipse ma
ximus omnium regum et novis
simus erit. Qui po
stquam regnum suum gu

gubernaverit feliciter: ad ultimum
ihierosolimam ueniet. et in mon
te oliueti sceptrum suum et
coronam deponet. Hic erit finis
et consumatio romanorum
et christianorum imperij. Se
cundum predictam apostoli sententiam
antichristum dicunt mox futurum. quia
tunc reuelabitur ille homo pe
ccati qui dicitur antichristus. Qui licet
homo fortis. tamen erit hominum pec
cator. et filius perdictionis.
et filius diaboli. non per naturam
sed per imitationem. quia per omnia ad
implebit diaboli uoluntatem.
quia plenitudo diabolice po
testatis et totius malicia inge
nij in eo habitabit. in quo erunt
omnis thesauri absconditi ma
licie et iniquitatis. qui adver
satur et contrarius est christo. omnibusque
membris eius. E rigetur in superbiam
se super omne quod dicitur deus. et super omnes
qui secundum psalmistam dij dicun
tur. Ego dixi dij estis. et cetera. et
super omnis deos gentium. Her

culem uidelicet et appollinem. et
iouem. et mercurium. quos pa
gani deos existimant. Super omnes
istos deos extolletur antichristus. quia
se maiorem et fortiorem faciet
omnibus. Et non solum super hos.
sed et super omne quod colitur. et
super omnem ciuitatem. et super
sanctam trinitatem. que sola colenda
et adoranda ut creator omni
a sua creatura. Itaque se extol
let ut in templo sedeat. osten
dens se tamquam sit deus. Nam
sicut supra diximus in ciuitate
babilonie natus iherusalem
ueniens circumcidet se: dicens
iudeis. Ego sum christus uobis repromissus.
qui ad salutem uestram ueni.
ut nos qui nos qui dispersi
estis congregarem et defendam.
Tunc ad eum omnis iudei con
current: et existimantes christum re
cipere. recipient diabolum
secundum quod dominus in euuan
gelio dicit iudeis. Ego ueni
in nomine patris mei et non

recepistis me.

receptiſtis me. Sed aliuſ ue-
niet in nomine ſuo: hunc
recipietis. Secundum exquiſitionis li-
bris habemus: tempore pre-
dicti regis cuius nomen erit ci-
ro. Rex romanorum totius im-
perii. ſtatura grandis. aſpec-
tu decorus. uultu ſplendidus.
et per ſingula lineamenta de-
center compoſitus. euius diuitie
magne et tunc dabit fructum
ſummum. ita ut tritici modius
uno uenundetur denario unum
ſimiliter. Tunc exurgent ab
aquilone ſpecioſe gentes quas
alexander rex incluſit. go-
th. et magoth. hii ſunt duode-
cim regna quorum numerus
eſt ſicut arena maris. Quod
cum audierit rex romanorum:
conuocato exercitu debella-
bit eos. et proſternet eos uſque
ad internecionem. Hic ſemper ha-
bebit pre oculis ſcripturam ita
dicentem. Rex romanorum ui-
dicet ſibi omne regnum te-
natum. Omnes ergo inſulas
et ciuitates paganorum deuaſ-
tabit: et in menſa idolorum templa
deſtruet. et omnes paganos ad
baptiſmum conuocabit. et per
omnia templa crux Christi erige-
tur. Iudei quoque tunc conuertentur
ad dominum. In diebus illis ſal-
uabitur iuda: et iſrael habi-
tabit confidenter. Impletis illis
duodecim annis regni eius: ueniet
et ierusalem. et ibi ut dictum est
depoſito diademate: relinquet
deo patri et filio eius ihesu christo
regnum christianorum. et erit ſepul-
crum eius glorioſum. Tunc inue-
nientur in mundo duo magni
prophete: helias uidelicet et
enoch. qui contra impetum
antichristi fideles diuinis armis
premunient. et inſtruent eos
atque firmabunt. et preparabunt
ad bellum. Tunc implebitur
quod ſcriptum dicit. Si fuerit
numerus filiorum iſrael ſicut arena
maris: reliquie ſalue fient.

Postquam impleverint predicationem suam: insurget in eos antichristus. et interficiet sicut in apocalipsi dicitur. Et cum finierint inquit testimonium suum: bestia que ascendet de abysso faciet adversus eos bellum et vincet illos. et occidet. et cetera. Ipsis vero occisis: post duos dies a domino suscitabuntur. Post fideles persequens gladio perdet. aut apostatas faciet. Et quicumque ei crediderint: signum caracteris in fronte suscipient. Sed quia de eius initio et vita docuimus: quem habebit finem dicamus. Hic namque antichristus diaboli filius. et totius malitie pessimus artifex: cum per tres annos et dimidium totum mundum vexaverit. et in fide permanentes martirio coronaverit: ad ultimum veniet iudicium dei super eum. sicut beatus paulus scribit dicens: quem dominus ihesus interficiet spiritu oris sui. et destruet illustratione adventus sui: quia tanta eminentia splendoris christi ut prestigo[..]rum luminis sordibus ventis, excessum emittis. totus continuo sic premoriet peribit. Tradunt quoque doctores ut ait gregorius papa: quod michael archangelus perimet illum in monte in papilione. et in solio suo. in loco illo de quo dominus ad celos ascendit. Quod intelligendum potest esse: quia si michael dei faciem veniens ad iudicium perveniens interficiet: non sua virtute sed divina iussione. Docuerunt similiter doctores: quod [..]num ex libro danielis. xl. diebus in caritatis et caritatis ad penitentiam concedet. propterea quod sunt ab antichristo seducti. Postquam vero hanc penitentiam. et quanti temporis postea fiet: omnino arbitror quod nullus sciat. sed in dispensatione dei manet qui iudicavit seculum per ignem.

E l H l b

Egidius scripsit. semper cum domino vivit.

173

174